

วาทกิจ
ของ วิจิตร ศรีสอ้าน

(ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน)

วาทกิจ ของ วิจิตร ศรีสอาน

วาทกิจ ของ วิจิตร ศรีสอาน

ISBN 978-974-477-379-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2551

จำนวน 2.000 เล่ม

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้าเมืองไทย)

เลขที่ 85, 87, 89, 91 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700

โทร. 0-2424-4557, 0-2424-0694 แฟกซ์ 0-2433-2858 นายณัฐ ปวิณวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2551

“การพูด” เป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน อาจกล่าวได้ว่า “การพูด” เป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่ของตำแหน่งบริหารที่ดำรงอยู่ ประสพการณ์ของการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในยุคการปฏิรูปการปกครอง ตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2549 เป็นต้นมา เป็นระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน เป็นเครื่องยืนยันว่า การพูดเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารระดับนี้

การพูดในตำแหน่ง หน้าที่ และฐานะของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง จำแนกได้เป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1. การพูดเชิงพิธีการ ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวเปิดงาน กล่าวคำปราศรัยและการรายงานอย่างเป็นทางการ
2. การพูดเชิงบริหาร ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวมอบนโยบาย แนวทางการบริหาร และแนวทางการปฏิบัติงาน
3. การพูดเชิงนิติบัญญัติ ส่วนใหญ่เป็นการพูดในสภานิติบัญญัติ ในโอกาสการเสนอกฎหมาย การชี้แจงญัตติ และการตอบกระทู้
4. การพูดเชิงประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เป็นการพูดในการแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์และตอบข้อซักถามของสื่อมวลชน
5. การพูดเชิงวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นการปาฐกถา การบรรยาย และการอภิปรายเรื่องวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา
6. การพูดเชิงสังคม ส่วนใหญ่เป็นการพูดในที่สาธารณะ ในโอกาสที่ได้รับเชิญไปเป็นประธานหรือเจ้าภาพของงาน เช่น งานฉลองวันเกิด งานแต่งงาน งานฉลองตำแหน่ง เป็นต้น

หนังสือ “วาทกิจ ของ วิจิตร ศรีสอาน” เป็นการประมวลและคัดสรรโดยการถอดเทปบันทึกเสียงบางเรื่อง ที่ข้าพเจ้าพูดในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการพูดเชิงพิธีการ บริหาร นิติบัญญัติ ประชาสัมพันธ์ และวิชาการ มาจัดพิมพ์เผยแพร่ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า “วาทกิจ” เป็น “ภารกิจ” สำคัญ ในการทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ด้านอื่น ๆ

หวังว่าหนังสือ “วาทกิจ” เล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้สนใจเรื่องการพูดและการศึกษาตามสมควร ข้าพเจ้าจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้เพื่อมอบเป็นอภินันทนาการแก่ผู้ร่วมงานและเพื่อเป็นบันทึกช่วยจำ เป็นการส่วนตัว ของข้าพเจ้าเอง

(ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน)

5 กุมภาพันธ์ 2551

คำปรารภ

1. อากาศการศึกษาไทยใน 1 ปีข้างหน้า.....	1
2. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา : จากนโยบายสู่การปฏิบัติ	12
3. พลิกวิกฤตสู่ความสำเร็จการปฏิรูปการศึกษา	21
4. การปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล	28
5. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย	45
6. การขยายผลการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา	49
7. พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง	53
8. การศึกษากับเศรษฐกิจพอเพียง	60
9. นโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา.....	63
10. จากวิทยาลัยครูสู่ราชภัฏ วิวัฒน์เป็นมหาวิทยาลัย	70
11. รวมพลังขับเคลื่อนการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม	77
12. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	91
13. การนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ	98
14. นโยบายต่อโครงการเกษียณอายุข้าราชการครูก่อนกำหนด	102
15. สหกิจศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต	106
16. โอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทย	120
17. ตามรอยพ่อ ครูของแผ่นดิน.....	133

18. คำกล่าวและคำปราศรัยภาษาอังกฤษ
- 18.1 Statement at 176th Executive Board Meeting of UNESCO, Paris 2007 142
- 18.2 Statement at the 34th Session of the UNESCO General Conference 145
October 23, 2007, UNESCO Headquarters, Paris 2007
- 18.3 Speech at the Presentation Ceremony of “Prabuddha Prathanporn 148
Loka-satawassa-nusorn” at the 21th World Scout Jamboree,
the United Kingdom of Great Britain, July 29, 2007
- 18.4 Opening Address at the Thai Malaysian Border Scout Jamboree 150
Songkhla, Thailand, August 26, 2007
- 18.5 Closing Address at the First International Olympiad on Astronomy 152
and Astrophysics (IOAA 2007) Lotus Pang Suan Kaew Hotel,
Chiang Mai Saturday, 8 December 2007
- 18.6 Opening Address at the 10th SEAMOLEC Governing Board Meeting 154
11 September 2007 Samsorn Room, Sukhothai Thammathirat
Open University Nonthaburi, Thailand
- 18.7 Opening Address at the Cambridge Education Conference 158
“From External Evaluation to School Improvement Achieving
Excellence for Learners” Thursday 11 October 2007, Hilton Millenium Hotel

อนาคตการศึกษาไทยใน 1 ปีข้างหน้า

1 ปี กับการขับเคลื่อนการศึกษา : ขับเคลื่อนอะไรและอย่างไร

ท่านอธิการบดีกิตติคุณ ท่านอธิการบดี ท่านรองประธานหนังสือพิมพ์มติชน ท่านวิทยากรสัมมนาสมาชิกที่เคารพ

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กับหนังสือพิมพ์มติชน ที่ร่วมกันจัด ให้มีเวทีที่จะเสวนากันในวันนี้ หัวข้อที่จะบรรยายพิเศษนี้คือ เรื่อง “อนาคตการศึกษาไทยใน 1 ปีข้างหน้า” หรือ 1 ปี กับการขับเคลื่อนการศึกษา : ขับเคลื่อนอะไรและอย่างไร เนื่องจากมีเวลาค่อนข้างจำกัดก็จะเข้าสู่ประเด็นหลัก ๆ ต่อไปนี้

เรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้น กระทรวงฯ ทำต่อเนื่องกันมาตั้งแต่มี พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ซึ่งผ่านมา 7 ปีแล้ว แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะถูกยกเลิกไป แต่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ก็ยังมีผลบังคับใช้อยู่ การร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาตินั้น ก็ร่างด้วยความรอบคอบโดยยกบทบัญญัติสำคัญ ๆ ในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา 43 ที่ว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายก็ได้ยกมาบัญญัติใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติทั้งหมดไม่มีอะไรตกหล่น เพื่อ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติยังมีผลบังคับใช้อยู่ไม่ว่าใครจะมาเป็นรัฐบาล ก็ต้องยึดการปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2545 สำหรับรัฐบาลชุดนี้ได้มีการทบทวนโดยยังยึดการปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว มีประเด็นทบทวนอยู่ 3 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มาของนโยบายที่จะกล่าวต่อไป

บรรยายพิเศษในการสัมมนาวิชาการเรื่อง “1 ปี กับการขับเคลื่อนการศึกษา : ขับเคลื่อนอะไรและอย่างไร” จัดโดย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ร่วมกับหนังสือพิมพ์มติชน ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วันที่ 15 พฤศจิกายน 2549

ประเด็นแรก ก็คือ การปรับแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่รัฐบาลที่แล้วดำเนินการปฏิรูปมา 5-6 ปี ซึ่งมีความก้าวหน้าไปในระดับหนึ่ง แต่ขณะที่ก้าวหน้าไปในระดับหนึ่งก็มีปัญหาอุปสรรค ถ้าไม่ดูแลแก้ไขสิ่งจะปฏิรูปต่อไปก็จะเป็นปัญหาตรงนี้ ขอกล่าวสั้น ๆ ว่าเป็นการเยียวยาในสิ่งที่ดำเนินการก้าวหน้ามาแล้ว แต่มาเจอปัญหาและปัญหานั้นถ้าไม่ได้แก้ไขก็จะดำเนินการต่อไปไม่ได้หรือดำเนินการต่อไปด้วยความยากลำบาก ส่วนนี้ขอยกตัวอย่างเช่น การจัดโครงสร้างใหม่ที่เป็นโครงสร้างเขตพื้นที่การศึกษาที่จะมีบุคลากรจำนวนหนึ่งที่เคยทำงานอยู่ในสำนักงานระดับจังหวัดและระดับอำเภอ บุคลากรเหล่านี้จำนวนประมาณ 20,000 คน ก็จะต้องเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่หรือเข้าไปอยู่ในสถานศึกษา ปัญหาที่จะต้องเยียวยาก็คือ มีจำนวนบุคลากรไม่ต่ำกว่า 10,000 คน ที่ยังไม่ได้จัดอัตราค่าจ้างรองรับให้เข้าสู่อัตราตำแหน่งที่มีหน้าที่ที่ชัดเจนและมีอนาคต เรื่องนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการแล้วก่อนที่รัฐบาลชุดนี้จะเข้ามารับตำแหน่ง และรัฐบาลชุดนี้เพียงแต่เร่งให้การดำเนินการเดินหน้าต่อไป

มีคนนั้นบุคลากรกว่า 10,000 คน จะอยู่ในภาวะที่ยังไม่มีอนาคตที่ชัดเจน บุคลากรเหล่านี้จะขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างไร คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กคศ.) ก็ได้พิจารณาอนุมัติอัตราค่าจ้างไปรองรับเรียบร้อยแล้ว อีกเรื่องหนึ่งเป็นกรณีที่รัฐบาลเป็นหนี้ครูในเรื่องเงินวิทยฐานะ ที่แรกก็เห็นว่าครุมีหนี้สินมาก ก็คิดว่าจะทำอย่างไรเพื่อแก้ไขเรื่องนี้สินครู แต่รัฐบาลชุดนี้กลับต้องมาแก้ปัญหาเรื่องนี้สินของรัฐที่รัฐบาลเป็นหนี้ครู ซึ่งเงินวิทยฐานะนี้ไปเกี่ยวข้องกับครูประมาณ 300,000 คน ในระดับชำนาญการเดือนละ 3,500 บาท ซึ่งยังไม่ได้ชำระ 8,000 กว่าล้าน และถ้าปีไม่ชำระก็จะรวมเป็น 19,000 ล้าน ตรงนี้ต้องเยียวยา เพราะตรงนี้เป็นส่วนที่ครุมีสิทธิจะได้โดยชอบธรรมตามกฎหมายและผ่านการประเมินเรียบร้อยแล้ว และเป็นเรื่องที่น่ายินดี คือจบประมาณปี 2550 ที่ผ่านคณะรัฐมนตรีได้จัดเงินใช้หนี้เงินวิทยฐานะ 8,000 กว่าล้าน และได้จัดให้ในปีใหม่อีกหมื่นกว่าล้าน ซึ่งตรงส่วนนี้น่าจะสร้างขวัญและกำลังใจให้ครุได้ เพราะรัฐบาลได้ใช้หนี้ให้ครุและสร้างขวัญให้ครุแล้ว

ในขณะที่เดียวกันในเรื่องเกี่ยวกับเงินอุดหนุนรายหัวที่จัดให้เด็กนักเรียนเพื่อจะปฏิบัติตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญและเลิกเก็บค่าบำรุงการศึกษาในการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดมาแล้ว 3-4 ปี ต้องชื่นชมกระทรวงศึกษาธิการที่มีการติดตามเรื่องนี้เพื่อจะดูว่างบประมาณที่จัดไว้มีเพียงพอหรือไม่หรือมีปัญหาอุปสรรคใดหรือเปล่าเมื่อเข้ารับหน้าที่ก็มีข้อมูลพร้อมให้ตัดสินใจในการสั่งการให้ดำเนินการต่อไป ซึ่งเรื่องนี้เมื่อครั้งผมเป็น ส.ส. ซึ่งเป็นประธานกรรมาธิการการศึกษา ผมก็ติดตามเรื่องนี้มาตลอดว่าการศึกษา 12 ปีฟรีจริงหรือไม่ ซึ่งไม่จริง และเมื่อไม่จริงก็เกิดปัญหา 2 อย่าง ก็คือ อย่างแรก กระทบคุณภาพการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นเพราะเมื่อเงินอุดหนุนรายหัวนั้นได้น้อย คุณภาพการศึกษาที่ สมศ.ประเมินออกมาโรงเรียนขั้นพื้นฐานสอบตกไปเกือบ 20,000 โรงเรียนซึ่งอันนี้เกิดจากปัจจัยที่เงินอุดหนุนไม่พอและอย่างที่สองไปสร้างปัญหาในการบริหารให้กับโรงเรียนมากมาย เพราะเงินนั้นไปถึงโรงเรียนเหล่านั้นใช้เวลาถึง 5-6 เดือน ซึ่งทำให้โรงเรียนต้องใช้วิธีหาเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การหาเงินบริจาคทำให้บางครั้งโรงเรียนเกิดปัญหาหนี้สิน ซึ่งเมื่อมีปัญหาเหล่านี้ทางกระทรวงฯ ต้องแก้ไขแล้วจะทำให้ผลที่เกิดขึ้นส่งผลกับตัวเด็กนักเรียน แล้วคุณภาพการศึกษาก็น่าจะดีขึ้น ทางกระทรวงฯ ได้ทำตัวเลขไว้ว่าจริง ๆ แล้วค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนในขั้นพื้นฐานที่อุดหนุนปีหนึ่งประมาณ 30,000 ล้านบาท ต้องการเพิ่มอีกประมาณ 15,000 ล้านบาท ถึงจะเข้าระดับค่าใช้จ่ายจริงที่ประเมินได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายจริงนี้เป็นค่าใช้จ่ายจริงของโรงเรียนขนาดกลางเพราะโรงเรียนขนาดกลางเป็นตัวเลือกราคากลางที่น่าเชื่อถือ โรงเรียนขนาดใหญ่บางครั้งแพงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กยิ่งแพง ก็เลยเสนอเรื่องให้เงินอุดหนุนเท่ากับค่าใช้จ่ายจริงของโรงเรียนขนาดกลาง แล้วโรงเรียน

ขนาดเล็กบวกเพิ่มให้อีกหัวละ 500 บาท ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่ต้องอุดหนุนเพราะถือว่าช่วยตัวเองได้ จะใช้เงินประมาณ 15,000 ล้านบาทต่อปี ถ้าทำไม่ได้เพราะว่างบประมาณไม่มีอาจใช้เวลา 2 ปี หรือไม่เกิน 3 ปี ซึ่งในปีที่รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณตรงส่วนนี้ให้ แต่อาจจะไม่เสร็จภายในปีเดียว อาจใช้เวลา 2-3 ปี แต่อย่างน้อยที่สุดทางกระทรวงฯ ได้แก้ปัญหา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียน เพราะฉะนั้นมาตรการใด ๆ ที่จะเยียวยาเพื่อที่จะให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาตามแนวปฏิรูปโดยส่งผลถึงครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงฯ จะรีบหยิบยกขึ้นมาแก้ไข

“
ก็กล่าวมาเพียงแต่ยกตัวอย่าง
ให้เห็นว่า กระทรวงฯ
ต้องมาปรับแก้ปัญหาและอุปสรรค
เมื่อได้ใช้ความพยายามปฏิรูป
แล้วประสบปัญหา และเมื่อกระทรวงฯ
กำหนดนี้ได้ ก็จะเป็นการวางรากฐาน
เพื่อให้ผู้บริหารชุดต่อไป

”

เป็นที่น่ายินดีที่รัฐบาลนี้ภายใต้การนำของท่าน นายกรัฐมนตรี (พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์) และรองนายกรัฐมนตรีที่เป็นรัฐมนตรีคลังเข้าใจเรื่องการศึกษาดีมากกว่ากระทรวงฯ ได้รับความสนับสนุนเรื่องงบประมาณ ซึ่งเดิมเคยได้งบประมาณ 220,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 280,000 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบ 60,000 ล้านบาท แต่ใน 60,000 ล้านบาท นี้ จะต้องนำไปใช้หนี้ส่วนหนึ่งเลยทำให้ไม่ค่อยมีงบประมาณได้มากตามที่ต้องการ แต่อย่างน้อยก็ตั้งฐานไว้เพื่องบประมาณในปีต่อไป ในปีต่อไปไม่ต้องใช้หนี้กระทรวงฯ ก็จะมีเงินสำหรับใช้พัฒนามากขึ้น สิ่งที่กระทรวงฯ กำลังทำอยู่ในขณะนี้ คือทำในสองทาง พร้อม ๆ กันคือ การเยียวยาและการพัฒนาควบคู่กันไป ที่กล่าวมาเพียงแต่ยกตัวอย่างให้เห็นว่า กระทรวงฯ ต้องมาปรับแก้ปัญหาและอุปสรรค เมื่อได้ใช้ความพยายามปฏิรูปแล้ว ประสบปัญหา และเมื่อกระทรวงฯ ทำตรงนี้ได้ ก็จะเป็นการวางรากฐานเพื่อให้ผู้บริหารชุดต่อไปที่เข้ามารับหน้าที่สามารถดำเนินการต่อได้โดยมีปัญหาลดน้อยลงและราบรื่นขึ้น

ประเด็นที่ 2 เป็นเรื่องของการเสริมเติมเต็ม เรื่องการปฏิรูป เป็นการปฏิรูปทั้งระบบและครบกระบวนการเท่าที่ทำงานกันมา 6-7 ปี นับแต่มี พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 กระทรวงฯ ยังไม่ครบทั้งระบบและไม่ครบกระบวนการ เช่น กระทรวงฯ มีองค์กรหลักด้านอาชีวศึกษาแต่การปฏิรูปอาชีวศึกษาก็ยังไม่เข้าที่ เพราะ พ.ร.บ.อาชีวศึกษายังไม่ออกใช้ ในขณะที่เดียวกันศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นเรื่องถึงมวลชน ก็อยู่ในช่วงที่กำลังจัดให้เข้าที่เข้าทาง และยังมี พ.ร.บ.รองรับหรือสถานศึกษาเอกชน พ.ร.บ. ก็อยู่ในขั้นตรวจร่างของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งใน 3-4 เรื่อง ต้องเร่งดำเนินการเพื่อที่จะให้งานเดินไปทั้งระบบและครบกระบวนการที่นำไปก่อนกระทรวงฯ เจอปัญหาที่ปรับแก้ ที่ยังไม่ได้เริ่ม เพราะ พ.ร.บ. ยังไม่ได้ออกใช้ก็ต้องผลักดัน ซึ่งในระยะ 1 ปีของการผลักดันกฎหมาย เป็นเวลาที่ค่อนข้างจะน้อย และหลายคนวิจารณ์ว่าเวลา 1 ปี กฎหมาย 18 ฉบับไม่น่าจะทันคิดว่าน่าจะทำได้ทัน เพราะสภานิติบัญญัติจะทำงานได้เร็วกว่าสภาที่มาจากการเลือกตั้งและอีกเรื่องหนึ่ง คือ สภานี้จะเหลืออยู่สภาเดียวไม่ต้องผ่านทั้งสองสภาการใช้เวลาที่กระชั้นทำให้เรื่องของการตรา พ.ร.บ. ตามเป้าหมายน่าจะทำได้ เรื่องใดที่ผ่านคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยเข้าสภา ครม.ก็จะอนุมัติให้เข้าสภานิติบัญญัติได้เลย ซึ่งทำให้เร็วขึ้น ก็คิดว่าในส่วนนี้จะเป็นส่วนเสริมเติมเต็ม

ประเด็นที่ 3 คือเรื่องปรับแต่ง โดยการที่การปรับแต่งนั้นจะทำให้การปฏิรูปการศึกษาสอดคล้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป สถานการศึกษาได้ออกแบบเรื่องการปฏิรูปการศึกษาไว้ 10 ปี มาแล้ว กว่าจะนำไปเขียนเป็น พ.ร.บ. ปี 2542 จริง ๆ แล้วการออกแบบทำไว้ตั้งแต่ 2540 เพราะฉะนั้นในช่วง 10 ปี ในยุคโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วหลายเรื่องที่เกิดขึ้นต้องนำมาปรับแต่งจึงจะทำให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะก่อนที่จะมีการปฏิรูปการปกครอง จะเห็นได้ชัดเจนว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเผชิญหน้ามากขึ้น เป็นสังคมที่มีความสมานฉันท์น้อยลง เป็นสังคมที่ใช้วิธีการรุนแรงมากขึ้น ถ้ามองว่าการศึกษาจะเข้าไปมีส่วนแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งไม่น่าจะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า แต่ช่วยแก้ไขปัญหาระยะยาวได้อย่างไร รัฐบาลนี้ได้นำเรื่องสำคัญ ๆ ขึ้นมา 2-3 เรื่อง ซึ่งในการปฏิรูปก็มีพูดถึงแต่ไม่ได้เน้นมากเท่ากับตอนนี้ เช่น กระทรวงฯ ขอเปลี่ยนจากเรื่องความรู้คุณธรรมมาเป็นเรื่องคุณธรรมนำความรู้ อันนี้เป็นเรื่องที่ตั้งใจมาก ซึ่งท่านนายกฯ ก็เป็นผู้นำเรื่องนี้ เพราะว่าถ้าไม่สามารถทำให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จะแก้ปัญหาสังคมลำบาก เพราะฉะนั้นหลายกระทรวงก็เข้ามาร่วมเรื่องคุณธรรมนำความรู้ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น กระทรวงที่เกี่ยวข้องระดับชาติ

“
รัฐบาลนี้ได้นำเรื่องสำคัญ ๆ
ขึ้นมา 2-3 เรื่อง ซึ่งในการปฏิรูป
ก็มีพูดถึงแต่ไม่ได้เน้นมากเท่ากับตอนนี้
เช่น กระทรวงฯ ขอเปลี่ยน จากเรื่อง
ความรู้คุณธรรมมาเป็นเรื่อง
คุณธรรมนำความรู้
”

จะถือว่าเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ แล้วจะเห็นได้ว่าต่อไปนี้ เรื่องการจะออกยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณธรรมจะออกมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับชาติและระดับกระทรวง กระทรวงฯ ก็ได้เตรียมทำในเรื่องนี้หรือเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำอย่างไรจะทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่เข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติ ทุกฝ่ายก็มองมาที่การศึกษาว่าต้องมีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การนำปรัชญานี้มาใช้ในสถานศึกษา เรื่องสมานฉันท์ เรื่องสันติวิธี เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้นกว่าเดิม

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เอาเรื่องที่พบใน 3 ลักษณะ มาสร้างเป็นนโยบาย 6 ประการ ซึ่งจะต้องทำภายใน 1 ปี ในการวางรากฐาน แต่หวังว่าผลลัพธ์จะเกิดภายใน 1 ปี คงจะเป็นไปไม่ได้ แต่คิดว่าถ้าวางรากฐาน วางแนวทาง แล้วดำเนินการต่อไปได้ ผลลัพธ์จะเกิดแม้ว่าระยะเวลา จะเกิน 1 ปี ก็ไม่เป็นไร นโยบายการศึกษาในกรอบเวลา 1 ปีจริง ๆ แล้วเท่ากับเวลา 2 ปีงบประมาณ เพราะว่า รัฐบาลนี้จะมีโอกาสจัดสรรงบประมาณ 2 ปี ปีที่จัด ในปี 2550 ก็สามารรถสะท้อนนโยบายบางอย่างได้แล้ว ในปี 2550 ถึงแม้จะได้ไม่เต็มที่ก็ตาม แต่ว่างบประมาณ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลชุดนี้อย่างเต็มที่ก็คือ งบประมาณปี 2551 เพราะว่าถ้ารัฐบาลใช้เวลาอยู่ 1 ปี ยังไงก็ต้องอยู่ถึงตุลาคม 2550 ซึ่งรัฐบาลชุดนี้ก็ต้องจัด งบประมาณของปี 2551 เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสจัด งบประมาณ 2 ปี ความต่อเนื่องของเรื่องนโยบายก็น่าจะดีกว่า จัดปีเดียว งบประมาณปี 2551 จะสะท้อนนโยบายเต็มที่

เพราะไม่ต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้หนี้ เพราะปี 2550 จัดงบประมาณใช้หนี้ประมาณ 100,000 ล้านบาท เพื่อ การปรับแก้เสริมเติมเต็มและปรับแต่ง **เพื่อให้การศึกษา พัฒนาคคน พัฒนาความรู้สู่สังคมคุณธรรม อุดมปัญญา และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน** รัฐบาลนี้ให้ยึดแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 10 ซึ่งจะเน้นเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง เรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเรื่องของสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เพราะฉะนั้น ในทางการศึกษาเราคงไม่พูดว่า “เก่งดีมีสุข” เหมือนตอน ปฏิรูปการศึกษาใหม่ ๆ คงจะเปลี่ยนมาพูดว่า “สังคม คุณธรรม อุดมปัญญา อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ก็คือ **คนดี มีความรู้ และมีความสุข** โดยถือว่าเงื่อนไขของการเป็นคนดีน่าจะรวมเรื่องความเก่งไว้ด้วยได้ แต่ถ้าเงื่อนไขเป็น เรื่องคนเก่งอาจจะไม่รวมเรื่องความเป็นคนดีอยู่ด้วย เพราะ ฉะนั้นจะต้องเน้นการสร้างคนดี มีความรู้ และมีความสุข

นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบันมี 6 ประการ ก็คือ

ประการแรก จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักและสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา มาตรการก็จะมี 3 เรื่องด้วยกัน ที่จะทำคงจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษาจะต้องมีการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ให้จัดหลักสูตรตามแนวที่เน้นได้และพัฒนาการเรียนการสอน สิ่งที่ยากมาก ๆ คือการพัฒนาคุณธรรมคน ในวงการการศึกษาทราบดีว่าเป็นเรื่องทำได้ยาก ซึ่งถ้าใช้วิธีที่ไม่ถูกต้องก็คงเหมือนการสอนหนังสือและการไม่ได้อะไร เพราะเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องที่ต้องนำไปปฏิบัติสร้างเครือข่ายคุณธรรมในทุกเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต เพื่อจะเชื่อมโยงความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของบ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเรียกกันย่อ ๆ ว่า “บวร” จะต้องขอให้สถาบันทั้ง 3 เข้ามาร่วมกัน ซึ่งในภาษาสมัยใหม่อาจจะเรียกว่าเป็นครอบครัว สถาบันศาสนา และสถานศึกษา ภาษาโบราณเรียกว่า บ้าน วัด โรงเรียน

“

แต่คิดว่าถ้าวางรากฐาน วางแนวทาง
แล้วดำเนินการต่อไปได้ พลัสพรจะเกิด
แม้ว่าระยะเวลาจะกิน 1 ปี ก็ไม่เป็นไร

”

ประการที่ 2 เป็นนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐบาลต้องเอาจริงเอาจังมากขึ้น เรื่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ให้เด็กที่มีอายุ 7-16 ปี ได้เข้าเรียนทุกคน และเรื่องนี่คือที่มาของการต้องทบทวนเรื่องการรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับการศึกษา ม.1 เพราะปัจจุบันระดับ ม.1 เป็นการศึกษาภาคบังคับและเป็นการศึกษาภาคบังคับมาแล้ว 3 ปี เราใช้ระบบการสอบคัดเลือกซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดกับการศึกษาภาคบังคับ เพราะการศึกษาภาคบังคับตามที่เข้าใจคือ ทุกคนที่อยู่ในช่วงอายุนี้อาจต้องเข้าเรียนถ้าไม่เข้าเรียนผิดกฎหมาย ถูกปรับ ในขณะที่เดียวกันก็บังคับให้ผู้จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทุกคนได้เรียน ซึ่งบังคับทั้ง 2 ฝ่าย แต่ก็เข้าใจว่ามีโรงเรียนขอดินยอมอยู่จำนวนหนึ่ง การกระจายตัวของโรงเรียนที่มีคุณภาพยังเป็นปัญหา อาจจะต้องคงโรงเรียนประมาณ 430 โรงเรียนว่าจะจัดสรรโอกาสให้ประชาชนได้โอกาสเท่าเทียมกันในเชิงคุณภาพด้วย ก็อาจจะต้องยอมให้มีการรับที่แตกต่างกันออกไป โดยโรงเรียนส่วนใหญ่จะไม่มีสอบคัดเลือก ภาคบังคับรับนักเรียนทั้งหมด ทุกคนต้องได้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สนใจกันอยู่ก็หมายความว่าต่อไปนี้ต้องดูแลว่าการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ต้องสำรวจล่วงหน้า และในแต่ละปีจะต้องทราบว่ามีเด็กที่เข้าเกณฑ์เท่าใด อยู่ที่ไหน และจะไปเรียนที่ไหนแต่สิทธิการเลือกเรียนของแต่ละคนมีอยู่ จะเลือกส่งลูกไปเรียนต่างประเทศก็ได้ เขาจะเลือก

ส่งลูกไปเรียนโรงเรียนเอกชนก็ได้ จะเลือกส่งไปเรียนสาธิตก็ได้ อันนี้เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ไม่สามารถก้าวล้ำ แต่หน้าที่ของกระทรวงฯ ก็คือต้องจัดให้ทุกคนได้เรียนด้วยวิธีการที่โปร่งใสเป็นธรรม นโยบายจัดการศึกษา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จะต้องเพิ่มเงินอุดหนุนรายหัวให้เพียงพอ ตรงนี้ต้องทำ ถ้าทำ 2 เรื่องนี้ได้ เรื่องการขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายก็จะบรรลุตามเจตนารมณ์

ประกาศที่ 3 การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ สมศ. ชี้ชัดว่า คุณภาพการศึกษาของไทย เป็นปัญหาทุกระดับ เพราะฉะนั้นมาตรการที่ต้องทำ คือ ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ซึ่งยังคงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญแต่จะต้องไปพัฒนาการสอนของครู และปรับปรุงวิธีการเรียนของเด็กควบคู่กันไป จะต้องแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ซึ่งอาจจะมองการขาดแคลนครูตามกลุ่มสาระวิชาและเขตพื้นที่ หรือบางกลุ่มสาระวิชา ก็ขาดแคลนครูในชั้นวิกฤต เช่น ขาดครูวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพราะฉะนั้นถ้าจะเลือกแก้ไขในส่วนที่เป็นวิกฤตก่อนมากกว่าที่จะคิดแก้ไขในภาพรวม คงต้องใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและเพิ่มคุณภาพ

ประกาศที่ 4 การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าทำเรื่องนี้ได้ อีกหลายเรื่องก็จะดีขึ้นด้วย ในระดับมหาวิทยาลัยได้ใช้มาตรการนี้มาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่เป็นส่วนราชการ ออกนอกระบบ ก็เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบบริหารที่เป็นของตนเอง แต่ในระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ในมาตรา 39 ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะต้องกระจายอำนาจ 4 ด้าน ไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษาโดยตรง คือการกระจายอำนาจทางด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ขณะนี้ สพฐ. ได้ทำแผนเรื่องการกระจายอำนาจมาเป็นที่พอใจและกำลังจะทำการยกร่างกฎกระทรวงขึ้นใหม่ แต่การกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้านจะต้องมีการจัดการระบบรองรับการกระจายอำนาจ ถ้าไม่มีระบบที่รองรับก็จะเป็นปัญหา ในขณะเดียวกันเมื่อมีการจัดระบบรองรับแล้ว ก็ต้องมีการพัฒนาผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครูที่เป็นแกนนำของเขตพื้นที่และสถานศึกษาให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและขยายผลได้เต็มพื้นที่ แทนที่จะต้องพัฒนาครูทั้ง 700,000 คน ให้พร้อมเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ การเปลี่ยนกลยุทธ์พัฒนาคนเพียง 10,000 กว่าคน ก็สามารถทำให้คนกลุ่มนี้ไปขยายผลได้ ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมาจากสถานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ แล้วจะมีหน่วยงานที่จะช่วยสนับสนุนเพื่อให้คนกลุ่มนี้สามารถทำงานได้ ซึ่งวิธีนี้จะเน้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขยายผลได้ แต่

ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานว่าโรงเรียน 30,000 กว่าโรงเรียน มีศักยภาพและความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจที่ต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก 20,000 โรงเรียน คงยังไม่พร้อมที่จะรองรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ประการที่จะไปดำเนินการได้เอง จึงสมควรจัดกลุ่มโรงเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีศักยภาพและความพร้อม และกลุ่มที่ยังไม่มีความพร้อม โดยใช้กลุ่มที่มีศักยภาพและความพร้อมเป็นกลุ่มนำร่อง โดยการเลือกโรงเรียนมาจำนวนหนึ่งแล้วจัดระบบการกระจายอำนาจและการพัฒนากลุ่มผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูเป็นแกนนำ โดยมีการสร้างหลักสูตรกลางสำหรับที่ใช้ฝึกอบรมและขอให้คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ ร่วมกับสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงฯ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดฝึกอบรมทั่วประเทศพร้อมกัน โดยให้มีการปฏิบัติจริงว่าสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ และมีการประเมินผลเพื่อให้แน่ใจว่าทำได้จริงตามระบบการกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยจะทดลองในระดับพื้นฐาน ซึ่งถ้าสำเร็จก็จะขยายผลไปในระดับอาชีวศึกษาด้วย ตรงส่วนนี้การกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งสามารถสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา ถ้าทำได้สำเร็จความเหลื่อมล้ำระหว่างสถานศึกษาในชนบทและในเมืองก็จะลดลง ซึ่งตรงส่วนนี้จะแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโรงเรียนไม่เข้มแข็ง แล้วทำให้คนอพยพย้ายเข้าสู่ในเมืองเนื่องจากต้องการเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนเป็นอันมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กที่ยังไม่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะรองรับการกระจายอำนาจจะให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ โดยส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรบุคลากรและจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นพี่เลี้ยงหลัก ซึ่งในเรื่องนี้กระทรวงฯ ก็ต้องไปพิจารณาอีกว่าเขตพื้นที่การศึกษาที่แบ่งไว้มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงพอหรือไม่ด้วย

“ สิ่งที่ยากมาก ๆ คือการพัฒนา
คุณธรรมคน ในวงการการศึกษา
ทราบดีว่าเป็นเรื่องทำได้ยาก
ซึ่งถ้าใช้วิธีที่ไม่ถูกต้องก็คงเหมือน
การสอนหนังสือและการไม่ได้อะไร
เพราะเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องที่ต้อง
นำไปปฏิบัติสร้างเครือข่ายคุณธรรม
ในทุกเขต

”

ประการที่ 5 เป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมของเอกชน ประชาชนและท้องถิ่น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน ซึ่งทางด้านการศึกษาก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เช่นกัน โดยจะปรับปรุงโครงสร้างบทบาทและภาระหน้าที่ ของสมาคมผู้ปกครองและครูที่ในปัจจุบันนี้ยังมีบทบาทน้อย ดังนั้นจึงต้องทบทวนเรื่องคณะกรรมการสถานศึกษาและ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสีย ทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมให้กว้างขวางขึ้น ซึ่งปัจจุบัน การใช้รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมยังไม่ มากเท่าที่ควร และด้านการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาให้สามารถ จัดการศึกษาได้ตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ของชาติ โดยมุ่งให้มีความเป็นอิสระคล่องตัวและเน้นที่ การไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาของเอกชนยังมีเรื่องการเลือกปฏิบัติอีก หลายเรื่อง ซึ่งบางครั้งเกิดขึ้นเพราะกฎหมายทำให้เกิด การเลือกปฏิบัติรวมถึงปัญหาทางด้านวิธีการปฏิบัติ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ต้องดูแลแก้ไข และอีกประเด็นที่สำคัญ ก็คือ การส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการศึกษา ทุกระดับ โดยเน้นการร่วมคิดร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

ปัญหาเรื่องการถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเป็นปัญหาในหลักการที่ว่ารัฐ ควรกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และ พ.ร.บ. กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจเป็นหลักการที่ทุกคน ยอมรับ แต่เรื่องที่ต้องทบทวนคือ เรื่องการนำไปปฏิบัติ เพราะการศึกษานั้นถูกกำหนดว่า เป็นบริการสาธารณะ จะต้องมีการถ่ายโอนไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่น้อยกว่า 35% ซึ่งไม่มีทางเป็นไปได้ ดังนั้น เรื่องที่จะต้องทบทวนร่วมกันก็คือ ยังมีวิธีการอื่น ๆ อีก หรือไม่ที่ท้องถิ่นจะเข้ามามีบทบาทในการกระจายอำนาจ การศึกษา ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีโอกาสจัดการศึกษาได้ทุกระดับตามที่ท้องถิ่น ต้องการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม รับผิดชอบทางการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพูดกันแต่ ในเรื่องสิทธิการถ่ายโอนและวิธีการถ่ายโอนสถานศึกษา เท่านั้น ไม่ได้พูดกันในเรื่องการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรหารือกันอีกรอบในเรื่องการกระจายอำนาจ ทางการศึกษา โดยที่คงหลักการเรื่องการกระจายอำนาจ เอาไว้และหาวิธีการที่จะทำได้อย่างไม่มีปัญหาไม่ขัดแย้งกัน และทำอะไรถึงจะได้ผล ตัวอย่างเช่น ในเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร 3 เขต มีนักเรียนภาคบังคับ ที่จะเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกินจำนวน ที่สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครจะรับได้ แทนที่ กรุงเทพมหานครจะโอนโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เข้าสังกัดกรุงเทพมหานคร ทางกรุงเทพมหานคร ควรจะสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอยู่มากในปัจจุบัน โดยทาง กระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนทุกทางที่จะให้ กรุงเทพมหานครสร้างโรงเรียนเพื่อรองรับเด็กนักเรียนตรง ส่วนนี้ และโรงเรียนเหล่านี้ก็จะอยู่ในสังกัดของ

กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหนทางที่น่าจะดีกว่าการถ่ายโอนโรงเรียน เพราะเหตุว่าการถ่ายโอนโรงเรียนจะทำให้โรงเรียนเหล่านั้นสูญเสียสถานภาพการเป็นนิติบุคคล และอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ครูจะสูญเสียสถานภาพการเป็นข้าราชการ โดยครูเหล่านั้นจะกลายเป็นเพียงพนักงานหรือข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการถ่ายโอนนี้ยังเป็นปัญหา ซึ่งยังมีรูปแบบอื่นที่ยังไม่ได้กล่าวถึงกันมากนัก คือการทำในรูปแบบของสหกิจ คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการทำในรูปแบบข้อตกลง ซึ่งในปัจจุบันได้ทำข้อตกลงกับ อบจ.ภูเก็ต และกำลังจะทำข้อตกลงกับ อบจ. อุบลราชธานี กระทรวงฯ มอบให้เขตพื้นที่การศึกษา ทำข้อตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะทำความร่วมมือกันในเรื่องใด ที่โรงเรียนใด โดยไม่ต้องมีการถ่ายโอน แล้วมีข้อตกลงในเรื่องค่าใช้จ่าย เรื่องการบริหารว่าใครจะรับผิดชอบตรงส่วนใด โดยไม่ต้องมีการถ่ายโอน โดยโรงเรียนยังคงมีฐานะเป็นนิติบุคคล และครูยังมีฐานะเป็นข้าราชการ เพราะฉะนั้นความหลากหลายในรูปแบบที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ โดยรักษาหลักการเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และต้องนำรูปแบบต่าง ๆ มาศึกษาและนำไปทำข้อตกลง เพื่อให้เกิดรูปแบบที่ทุกคนยอมรับ

ประการสุดท้าย ปัญหาที่สำคัญของชาติบ้านเมืองและการศึกษาก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานี้ด้วย คือ ปัญหาเรื่องการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกระทรวงฯ ถือเป็นพื้นที่พัฒนาพิเศษและได้จัดทำระบบเพื่อรองรับ โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงานการบริหารและจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักผู้ตรวจราชการเขต 12 และในตอนนี้ได้มีการจัดตั้ง ศอ.บต. ขึ้นมาแล้ว ซึ่ง ศอ.บต. ก็หวังที่จะพึ่งพาทางการศึกษาว่าจะมีส่วนช่วยที่จะทำให้สถานการณ์เข้าสู่สภาวะปกติ กระทรวงฯ จึงถือว่าเรื่องการพัฒนาทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาพิเศษ และมีมาตรการพิเศษหลายเรื่องได้ทยอยเสนอเรื่องเข้าสู่ ครม. ดังนั้นในระยะนี้ทางกระทรวงฯ จะลงพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกสัปดาห์ เพื่อศึกษาดูว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไรบ้าง และยังคงว่าการศึกษาจะเป็นปัจจัยเสริมสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่โดยจะเป็นปัจจัยที่ช่วยประสานให้คนในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย มีความเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น

เป็นนโยบายด้านที่ 6 ที่ใช้กับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะเป็นนโยบายพิเศษที่เกิดขึ้น โดยจะใช้ร่วมกับนโยบายทั้ง 5 ประการข้างต้น ซึ่งจะทำให้เห็นนโยบายการศึกษาสอดคล้องและตอบสนองต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาเฉพาะหน้าและการพัฒนาในระยะยาว

ผมก็ได้รับกวนเวลามา 55 นาที เกินไป 10 นาที ต้องขอโทษด้วย และก็ขอนำเสนอว่า ในหนึ่งปีจะขับเคลื่อนอะไรและอย่างไรเพียงสังเขปเท่านั้น ขอขอบคุณครับ

เรื่องรัดการปฏิรูปการศึกษา : จากนโยบายสู่การปฏิบัติ

ท่านคณบดี ท่านคณาจารย์ นิสิต และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

การพูดวันนี้ขอพูดจากใจ เพราะถือมาตลอดว่า คณะครุศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตการเป็นครูของผม โดยจบการศึกษาและเริ่มรับราชการที่นี่ เพราะฉะนั้น ทุกครั้งที่มาคณะครุศาสตร์ก็จะมาด้วยความรู้สึกพิเศษ ที่มีหลายฐานะที่เกี่ยวข้องกับที่นี่ ทั้งในส่วนที่เป็นศิษย์เก่า เป็นอาจารย์เก่าแต่ไม่แก่ ทั้งในส่วนที่เมื่อออกไปแล้ว ก็เป็นอาจารย์พิเศษต่อเนื่อง เมื่อเทอมที่แล้วก็ยังสอนอยู่ ด้วยความรู้สึกพิเศษอันนี้ เมื่อมาพูดที่นี่จะต้องไม่เตรียม เพราะถ้าเตรียมจะไม่ใช่ธรรมชาติ เมื่อพูดจากใจก็ขอให้ ผู้ฟังสรุปเอาเอง

เมื่อเข้ารับหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2549 มาถึงขณะนี้ก็เป็นเวลา 3 เดือนกว่า จะครบ 4 เดือนในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 สิ่งที่ต้องเตรียมก็คือ จะต้องเตรียมว่าทางด้านการศึกษานั้น ควรจะมีนโยบายที่เข้าไปผนวกอยู่เป็นส่วนหนึ่งของ นโยบายรัฐบาลได้อย่างไร เพราะในระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน รัฐบาลใหม่ที่เข้ารับหน้าที่ไม่ว่าจะเป็น ยุคประชาธิปไตยเต็มใบ หรือยุคปฏิรูปการปกครอง ซึ่งรัฐบาลมาจากการแต่งตั้ง สภาแต่งตั้ง ก็ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกัน ว่าจะต้องแปลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติ

ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ก่อนที่จะเข้ารับหน้าที่ นายกรัฐมนตรีให้กระทรวง ต่าง ๆ ร่วมกันคตินโยบายเป็นเวลา 3 สัปดาห์ จึงได้แถลงต่อสภา แถลงแล้วก็เดินทางไปสู่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การทำงานนโยบายด้านการศึกษา ได้วิเคราะห์ว่า เรื่องที่เราจะทำในระยะเวลา 1 ปีที่เป็นรัฐบาล ควรทำอะไรบ้าง

ส่วนแรก ก็คือ การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งขณะนี้ก็มีผลมาถึงปีที่ 7 แล้ว ยังเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ ไม่ได้ถูกยกเลิก ใครมาเป็นรัฐบาลก็ต้องยึดพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นแนวทางของการบริหารการศึกษา เนื่องจากเป็นพระราชบัญญัติที่เป็นแม่บท และเป็นพระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษาด้วย ก็จำเป็นต้องนำเอาส่วนนี้มาเป็นพื้นฐานสำคัญ สิ่งที่ต้องทบทวนก่อนสิ่งอื่นก็คือ ถ้าเราจะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา ก็ต้องดูว่าส่วนที่ดำเนินการไปแล้วก้าวหน้าไปเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคอะไรหรือไม่ และถ้ามีก็ต้องดูแลแก้ไข เพราะมิฉะนั้นจะปฏิรูปต่อไปก็จะหลงทาง นอกจากนี้ ต้องวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่า สิ่งที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปมีอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ทำ และสิ่งที่ไม่ได้ทำเหล่านั้น กฎหมายได้กำหนดให้ทำ ถ้าไม่ทำก็ผิด เรื่องการประกันคุณภาพภายนอก 6 ปี เป็นเรื่องเดียวในการปฏิรูปการศึกษา ที่ทำได้ตามเป้าหมายภายใน 6 ปี เป็นความภูมิใจที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ภายใต้การนำของผู้อำนวยการ สมศ. ทำสำเร็จ บัดนี้มาถึงปีที่ 7 แล้ว หากไม่ทำอะไรต่อก็คงเอาความผิดไม่ได้ เพราะเหตุว่าเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว อย่างมากที่จะทำได้ก็คือ

ในฐานะผู้บริหารที่ไม่เอาใจใส่เร่งรัด ที่คิดจะทำก็เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย และเพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา

ส่วนที่ 2 การเร่งรัด เสริมเต็มเต็ม เพราะการปฏิรูปเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จะต้องทำให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และต้องทำทั้งระบบและครบกระบวนการ

ส่วนที่ 3 เนื่องจากมีการออกแบบการปฏิรูปมาประมาณ 10 ปีแล้ว กว่าจะเขียนกฎหมายและนำบางสาระใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญก็ใช้เวลาประมาณ 10 ปี ในช่วง 10 ปี มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และหลายเรื่องก็เปลี่ยนแปลงแล้ว เรื่องที่บัญญัติไว้ก็เริ่มจะไม่ทันสมัย โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา ถึงขั้นที่มีการยึดอำนาจอย่างที่ไม่มีการคาดคิดว่าจะเกิดวิกฤตทางสังคมของช่วงก่อนยึดอำนาจ บางเรื่องที่เราเน้นไว้เป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ใช้คำว่า “ปรับแก้ ปรับแต่ง และเสริมเต็มเต็ม” นโยบาย 6 ประการ ไม่ว่าจะป็นด้านคุณธรรมนำความรู้มาแทนความรู้คู่คุณธรรม การมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน อันเป็นข้อค้นพบ

“
การกำนโยบายด้านการศึกษา
ได้วิเคราะห์ว่าเรื่องที่เราจะทำ
ในระยะเวลา 1 ปีที่เป็นรัฐบาล
ควรจะทำอะไรบ้าง
”

จากการประเมินรอบแรกของ สมศ. ว่าโรงเรียนชั้นพื้นฐานยังต่ำกว่าเกณฑ์ถึง 60% ผ่านเกณฑ์ 1 ใน 3 เป็นสภาพการณ์ที่น่าวิตกมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการกระจายอำนาจตามมาตรา 39 ที่จะไปสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษาให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เรื่องเหล่านี้เป็นสาระสำคัญที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาจึงได้สะท้อนออกมาเป็นนโยบาย แม้แต่เรื่องของการมีส่วนร่วมที่เป็นปัญหาคนนับแสนมาประท้วง เนื่องจากเรื่องการถ่ายโอนสถานศึกษา ถึงขั้นให้แก้กฎหมายแล้วแต่กฎหมายตกไป นโยบายก็ต้องสะท้อนว่าเป็นปัญหาเพราะถ้าไม่แก้ไขอาจจะมากกว่าสองแสน เนื่องจากปัญหาที่เคยขอให้แก้ไข แต่ไม่ได้รับการดูแลแก้ไข หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภาคใต้ ซึ่งสถานการณ์นั้นไม่ว่าเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือไม่ หรือเป็นขบวนการผู้ก่อการร้ายลักษณะใดก็ตาม แต่ในที่สุดส่งผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก การเผาโรงเรียนรายวัน การฆ่าครูรายวัน ไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งเราจะใช้การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาภาคใต้ ทุกคนก็ชี้มาว่าการศึกษาในระยะยาวจะต้องเป็นปัจจัยของการแก้ปัญหาภาคใต้ให้ความหวังเรื่องการศึกษา เมื่อผู้จัดการศึกษายังเอาตัวไม่รอด แล้วการจะพัฒนาการศึกษาเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาอย่างอื่น ก็เป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง เป็นการสะท้อนนโยบายข้อที่ 6 เรื่องการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายเหล่านั้นสะท้อน 3 เรื่องที่จะพูดถึงเกี่ยวกับการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา เช่น พบว่าการปฏิรูปการศึกษาในระยะ 6 ปีที่ผ่านมาไป ใช้รัฐมนตรี 6 คน เปลี่ยนปีละคน ปีนี้เป็นปีที่ 7 ผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนที่ 7 ในยุคปฏิรูปการศึกษา เรื่องสำคัญที่ต้องเร่งรัด ได้แก่ เรื่องต่อไปนี้

เรื่องแรก คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจของงานการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยไปสู่ความเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ความพยายามที่จะปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน เริ่มนำเทคโนโลยีโดยเฉพาะสารสนเทศมาใช้เพื่อขยายโอกาส เพื่อปรับปรุงคุณภาพ รัฐบาลที่แล้วภายใต้การนำของรัฐมนตรี 6 คน ได้ดำเนินการก้าวหน้าไปในระดับหนึ่งแต่ขณะที่ทำก้าวหน้าในเรื่องเหล่านี้ก็ได้มีปัญหาที่กลายเป็นอุปสรรคเหนี่ยวรั้งไม่ให้ก้าวหน้าไปมากกว่านี้ ส่วนเหล่านี้จึงต้องมีนโยบายปรับแก้ เช่น ที่ทำไปแล้ว ถ้าอยากจะพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในระดับพื้นฐาน การเลิกระบบที่ให้เก็บค่าบำรุงเพื่อปฏิบัติตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญที่ว่าให้การศึกษา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเมื่อเลิกเก็บค่าบำรุงก็หันมาใช้วิธีการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัว เปลี่ยนจาก Supply Side ให้ผ่าน

“
การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็น
หัวใจของงานการปฏิรูปการศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยไปสู่
ความเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข
”

โรงเรียน มาเป็น Demand Side ให้ผ่านตัวเด็ก ก็เกิดแนวคิดค่าใช้จ่ายต่อหัว ในขั้นพื้นฐานที่เรามุ่งให้เรียนฟรี 12 ปี งดเก็บค่าบำรุงแล้ว แต่ระดับและประเภทควรจะให้เงินอุดหนุนรายหัวเท่าไร เงินอุดหนุนรายหัวโรงเรียนคำนวณจากค่าใช้จ่ายประมาณการแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ควรจะมีค่าใช้จ่ายที่เพียงพอสำหรับการดูแลคุณภาพมาตรฐาน ในสายสามัญ ระดับประถมศึกษา 1,100 บาท มัธยมศึกษาตอนต้น 1,800 บาท มัธยมศึกษาตอนปลาย 2,700 บาท กำหนดมาหลายปีแล้ว แต่ยังไม่มีการปรับ ทั้ง ๆ ที่ได้มีตัวเลขของการวิเคราะห์ว่าไม่พอ ซึ่งจะไปกระทบกับเรื่องบริหารจัดการ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง กับนอกกรุงเทพฯ จะกระทบมาก ก็ต้องไปใช้ช่องทางหาเงิน ซึ่งระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกไว้สมัยนั้นก็เปิดช่องเพื่อระดมทรัพยากรและระดมการบริหารจัดการ ในที่สุดโรงเรียนก็ต้องใช้วิธีการเพื่อให้ได้เงินพอ และช่องทางนี้เขียนไว้เพียงเพื่อให้ระดมเงินเพื่อการจัดการศึกษา แต่ในความเป็นจริง ต้องเอามา

ใช้จ้างครูอัตราจ้าง จ้างคนงานภารโรงเพิ่ม บางส่วนก็นำไปสนับสนุนค่าน้ำ ค่าไฟ อีกด้วย ก็กลายเป็นว่านำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายทั่วไป ไม่ได้ใช้เพื่อมาจัดกิจกรรมพิเศษอย่างเดียว เมื่อเป็นอย่างนี้ ผู้บริหารจึงไม่มีเวลาไปคิดด้านวิชาการและการพัฒนา แต่ต้องคิดหาเงิน ผมเองก็เป็นประธานอยู่ 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนบางปะกงบวรวิทย์วิทยาเขต ต้องจัดมหกรรมมวยโลก เพื่อหาเงินช่วยเหลือ และโรงเรียนนวมินทราชูทิศ ที่กรุงเทพฯ เมื่อเงินที่ทางรัฐบาลจัดให้น้อย สมมติค่าใช้จ่ายทั้งหมด 10 ล้านบาท รัฐบาลจัดให้แค่ 5 ล้านบาท อีก 5 ล้านบาทต้องหาเอง โดยเฉพาะโรงเรียนในฝันยิ่งมากกว่านี้ หากทำไม่ได้ก็จะถูกประเมินให้ตกหมดอนาคต กระทรวงศึกษาธิการจะสร้างความเข้มแข็งในโรงเรียน กระจายอำนาจลงไป เพราะผลจากการศึกษา ถ้าโรงเรียนไม่เข้มแข็งคุณภาพก็จะไม่ดี ผลการศึกษาไม่ได้เกิดที่เขตพื้นที่การศึกษา แต่เกิดที่โรงเรียน

สมศ. รายงานว่าโรงเรียน 3 หมื่นกว่าโรง สอบตก 2 หมื่นกว่าโรง เป็นผลรวมที่ได้จากการบริหารจัดการของโรงเรียน เรื่องนี้เป็นตัวอย่างของการที่จะปรับแก้ เพื่อไม่ให้โรงเรียนต้องมีภาระเงินมาก ในการหาเงิน เพื่อเสริมกิจกรรมของเด็ก ไม่ใช่เพื่อใช้จ่ายอย่างอื่น ดังนั้น การจัดเงินตรงไปให้โรงเรียนเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าบำรุงสถานที่ นอกจากนั้นยังต้องเพิ่มเงินอุดหนุนสำหรับเด็ก 13 ล้านคน เดิมได้รับเงินอุดหนุนอยู่ราว ๆ 3 หมื่นล้านบาทต่อปี ถ้าจะให้ได้ตามระดับค่าใช้จ่ายขั้นต่ำที่พอไปได้ แล้วใช้ โรงเรียนขนาดกลางเป็นฐาน โดยให้อยู่ในระดับค่าใช้จ่าย จริงที่คำนวณได้ จะต้องใช้เงินอีกหนึ่งหมื่นห้าพันล้านบาท หมายความว่าปี 2550 จะต้องเพิ่มงบประมาณเป็น 4.5 หมื่นล้านบาท เพื่อไม่ให้เป็นการแก้ทางโรงเรียนและ เพียงพอต่อการรักษาคุณภาพ

อีกเรื่องที่ต้องทำคือ ต้องปรับแก้เงินอุดหนุน รายหัว ซึ่งแต่เดิมไม่ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ กลางหรือเล็ก จะได้เท่ากันหมด ในที่สุดเราก็เดิมให้โรงเรียนขนาดเล็ก อีกหัวละ 500 บาท เพราะโรงเรียนขนาดเล็กค่าใช้จ่ายสูงสุด โรงเรียนขนาดกลางให้พอระดับค่าใช้จ่าย โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้เงินมาก เช่น การทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา โรงเรียน ขนาดกลางได้ประมาณ 3-4 แสนบาท ส่วนโรงเรียน ขนาดใหญ่จะหาเงินได้ถึงล้านบาท เห็นได้ชัดว่ามีความ แตกต่างกันในขีดความสามารถ แม้จะดำเนินการไปแล้ว ก็จะต้องดูแล แก้ไข ต่อไป หากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการ แก้ไข จะกลายเป็นอุปสรรค ที่จะทำให้คุณภาพโรงเรียน ตกต่ำ และอาจมีผู้บริหารโรงเรียนฆ่าตัวตายมากขึ้น ดัง ตัวอย่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนจังหวัดนราธิวาสที่ยิงตัวตาย เนื่องจากมีหนี้สิน หรือแม้แต่เรื่องที่พยายามเรียกร้องว่า ครูและบุคลากรการศึกษาจะต้องพัฒนาตนเอง ต้องเผชิญ กับการเปลี่ยนแปลง ต้องอุทิศตัว อีกด้านหนึ่ง การปฏิรูป ทำให้ครูกังวล ท้อแท้ ถอดใจ ทุกครั้งที่มีการเกษียณก่อน กำหนด ก็จะขอเข้าร่วมโครงการกันมาก จนในที่สุดระบบ การศึกษาไทย มีการขาดแคลนครูหลายหมื่นคน เพราะ เมื่อก่อนการปฏิรูปนั้น บอกว่าครูล้น แต่ปฏิรูปการศึกษา เสร็จบอกว่าครูขาด ซึ่งตอนนี้กลายเป็นปัญหาวิกฤต และ ไม่มีใครเชื่อในเรื่องนี้ ตั้งแต่มาตรการปี 2541 ที่ออกมา เรื่องลดกำลังคนภาครัฐ มีการให้เกษียณอายุก่อนกำหนด ลดอัตรากำลัง และไม่เพิ่มอัตราที่จะบรรจุ ส่งผลกระทบ ต่อครูมาก ทั้งๆ ที่ระบบการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ได้เน้นในเรื่องปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดให้มีบัญชีเงินเดือนของครู เพื่อให้สามารถเลื่อน วิทยฐานะขึ้นสูงสุดเท่ากับศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัย สามารถดึงบุคคลที่สนใจและตั้งใจจะเป็นครู รักษาชีพครู ได้มากกว่านี้ ถ้าเราไม่เขยิบมาตรฐานและวิทยฐานะของ ครูให้สูงขึ้น ที่จะดึงดูดคนดี คนเก่ง มาเป็นครู เราก็เข้ม แข็งไม่ได้

สิ่งเหล่านี้สามารถแก้ปัญหาได้แต่ไม่เกิดผลทันที ในขณะที่มีครูอยู่แล้วเกือบ 7 แสนคน เป็นกำลังขับเคลื่อนสำคัญ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ ถดถอยและท้อแท้ ถ้าเราไม่มีมาตรการที่จะบำรุงขวัญ ให้กำลังใจ เพื่อที่จะทำให้เป็นกำลังขับเคลื่อนสำคัญ ต่อให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เก่งกาจขนาดไหน ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นเพียงผู้อื้ออำนาจ ช่วยเหลือ และสนับสนุน ผมได้พบความจริงบางอย่างตอนรับหน้าที่ เช่น มีการทวงถามเรื่องเงินวิทยฐานะ 3,500 บาท ของครูจำนวน 370,000 คน ซึ่งควรจะได้รับเมื่อได้วิทยฐานะ แต่รัฐบาลเป็นหนี้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2548 ได้ทวงให้ และขณะนี้ได้แล้ว ผมก็ไม่เคยคิดว่าครูจะเป็นหนี้สินมากเฉลี่ยคนละ 1 ล้านบาท เพิ่งมาพบว่ารัฐเป็นหนี้ครู นอกจากนั้นยังมีข้าราชการครูที่มีวิทยฐานะ ตั้งแต่ชำนาญการพิเศษขึ้นไป ยังไม่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษอีก 1 เท่า เหมือนข้าราชการพลเรือนประเภทอื่น เพราะกระทรวงการคลังตีความว่าวิทยฐานะไม่ใช่ตำแหน่ง ผมจึงต้องทำเรื่องของเงินประจำตำแหน่ง ขอบทบทวนต่อคณะรัฐมนตรี เพราะได้ร่างกฎหมายฉบับนี้เอง ซึ่งระบุไว้ว่าตำแหน่งวิทยฐานะ ไม่จำเป็นต้องตีความ เพราะชัดเจนอยู่แล้ว ในที่สุด ครม. ก็เห็นชอบ ในเรื่องนี้กระทบถึงคน 370,000 คน ทั้งหมดนี้คือ สิ่งที่จะต้องปรับแก้ ถ้าไม่ปรับแก้เรื่องเหล่านี้ การจะเดินหน้าในเรื่องปฏิรูปการศึกษา

“

สิ่งที่เราท้อถอยอยู่ทุกวันนี้
ในช่วงที่มีเวลาสั้นเพียง 1 ปี ทำอะไร
ก็แล้วแต่จะต้องให้ถึงเด็ก จะต้อง
ให้ถึงครู และจะต้องให้ถึงสถานศึกษา

”

ก็จะเป็นอุปสรรค เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราท้อถอยอยู่ทุกวันนี้ ในช่วงที่มีเวลาสั้นเพียง 1 ปี ทำอะไรก็แล้วแต่จะต้องให้ถึงเด็ก จะต้องให้ถึงครู และจะต้องให้ถึงสถานศึกษา เพราะเราระบุไว้ชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาชาติว่าจะกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง และมีการพูดกันติดปากว่า บัดนี้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลแล้ว กำลังจะเข้าสู่ระบบการบริหารโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) และมีการรอคอยมาจนถึงปัจจุบันก็ไม่เป็นยังเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจที่ยังกระจุกอยู่ในบางแห่ง จึงเป็นที่มาของนโยบายสำคัญ เรื่องการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา ตามมาตรา 39

เรื่องของนโยบายทั้ง 6 ข้อ ของรัฐบาลที่ได้ แลกจนนโยบายไว้ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และต้อง ทำให้ได้ในช่วง 1 ปี มี 2 นโยบาย ได้แก่

1. การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา เป็นนโยบายสำคัญที่ต้องทำ เพราะเมื่อมีเวลาน้อย จะทำทุกเรื่องไม่ได้แต่ต้องเลือกเรื่องที่ทำแล้วเกิดผลทวีคูณ เหตุผลที่เลือกการกระจายอำนาจ เพราะถ้าทำสำเร็จ คุณภาพการศึกษาและอีกหลายเรื่องจะตามมา ซึ่งจะต้อง ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน ต้องทำให้ได้ภายใน 1 ปี โรงเรียน ของรัฐ จำนวน 3 หมื่นกว่าโรง จะแยกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พร้อม โดยไม่ต้องเพิ่มคนและเงิน เพียงแต่มีระบบ กระจายอำนาจไปให้ชัดเจน แล้วฝึกอบรมให้ทำได้ ได้มีการวิเคราะห์แล้วว่า มีโรงเรียนไม่น้อยกว่า 3,000 โรง ที่พร้อมจะรองรับการกระจายอำนาจได้ทันที มีโรงเรียน ขนาดกลางเพิ่มความพร้อมและช่วยเหลือเล็กน้อย ก็จะสามารถรองรับการกระจายอำนาจได้ดี อีกกลุ่มหนึ่ง มีโรงเรียน 1 หมื่นกว่าโรง ยังรองรับการกระจายอำนาจ ไม่ได้ เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะโรงเรียนที่มี เด็กน้อยกว่า 120 คน จึงได้ติดตามว่ามีการออกกฎ กระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการกระจายอำนาจหรือยัง และทราบว่ามีกรร่างกฎกระทรวงส่งไปยังคณะกรรมการ กฤษฎีกาแล้ว แต่เป็นกฎกระทรวงหวงอำนาจ ไม่ใช่กฎ กระทรวงกระจายอำนาจ เพราะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญคือ การตั้งเงื่อนไขว่าจะกระจายอำนาจต่อเมื่อมีความพร้อมไม่มี แม้แต่คำเดียวที่บอกว่าจะกระจายเรื่องวิชาการอะไรอย่างไร กระจายเงินและงบประมาณไปให้ใคร เรื่อง 4 เรื่องที่ กำหนดไว้ในวรรคแรกไม่มีเลย จึงขอเลิกกฎกระทรวง และไปขอถอนร่างฉบับนั้นมาร่างใหม่ และตอนนี้ ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว และถึง คณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว การดำเนินการต่อไปนี้ คือ

“

สิ่งที่ต้องทบทวนก่อนสิ่งอื่น ก็คือ ถ้าเราจะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา ก็ต้องดูว่าส่วนที่ดำเนินการไปแล้ว ก้าวหน้าไปเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคอะไรหรือไม่ และถ้ามีก็ต้องดูแลแก้ไข

”

ต้องจัดระบบรองรับการกระจาย เมื่อกฎกระทรวงออกได้ ภายในเดือนมีนาคม 2550 โดยการจะนำไปสู่การ กระจายอำนาจ เมื่อทราบจำนวนโรงเรียนอยู่แล้ว เลือก โรงเรียนจากกลุ่มที่พร้อม จำนวน 600 โรง นำร่อง จัดอบรมระดับเขตพื้นที่ 178 เขต โดยผู้บริหารระดับเขต มีผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และ ครูกลุ่มสาระละ 2 คน ศึกษาניתศกทุกเขตเข้าร่วม รวมทั้งหมดจำนวน 14,000 คน ซึ่งจะเรียกคนเหล่านี้ว่า “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” เพราะไม่สามารถไปอบรมคน จำนวน 7 แสนได้ การอบรมนี้จะเริ่มในเดือนเมษายน 2550 โดยกำหนดให้มี 2 หลักสูตร คือ

- หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษา

- หลักสูตรสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน การปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และครู

ขณะนี้หลักสูตรเสร็จแล้ว กำลังเขียนชุดฝึกอบรมกันอยู่ ส่วนสถานที่ฝึกอบรมนั้น จะตั้งศูนย์จำนวน 12 ศูนย์ ซึ่งมีสถาบันสมัครเข้ารับการคัดเลือก การอบรมจะต้องทำแบบรู้ เข้าใจ เข้าถึง ปฏิบัติได้ และมีการประเมินผล ถ้าผู้บริหารประเมินแล้วไม่ผ่านจะต้องพิจารณาว่าไม่สามารถเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงได้ โดยไม่มีการลงโทษ ถ้าผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำไม่ได้ ต้องเอาจริงเอาจริงในการอบรม มีการทดลองปฏิบัติ ไม่ใช่มีแต่การฟังบรรยาย ต้องทำในเรื่องที่ต้องการรู้ และต้องพิสูจน์ เมื่อทำได้ก็ออกไปขยายผล งบประมาณมีอยู่แล้ว และจะต้องใช้เงินให้เกิดประโยชน์และทำให้ได้ ผมเชื่อว่าทำได้ เพราะจะระดมกำลังทั้งกระทรวงและสถานศึกษา เมื่อนำร่อง 600 โรงเรียน มีการประเมินผลเป็นรายปี ใช้เวลาทั้งหมด 4 ปี ยกเว้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ขอให้เขตพื้นที่จัดระบบบริหารกลุ่มโรงเรียน โดยใช้หลัก 3 ประการเพื่อบริหารกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กตามสภาพที่เหมาะสมของแต่ละเขต เพราะแต่ละเขตพื้นที่ไม่เหมือนกัน โดยหลักดังกล่าวคือ มีการร่วมใช้สถานที่ ครู และร่วมทำกิจกรรม เพราะเด็กมีจำนวนน้อย และการที่โรงเรียนมีขนาดเล็กเกินไป ทำให้ขาดโอกาสที่จะมีประสบการณ์และมีส่วนร่วม ต้องทำให้กลุ่มใหญ่จึงจะทำได้ ให้โรงเรียนขนาดเล็กรวมกลุ่มกันจนได้โรงเรียนขนาดกลาง เขตพื้นที่จะต้องลงไปดำเนินการ ซึ่งจะต้องทำให้ได้ในเดือนพฤษภาคม 2550 หากประสบความสำเร็จก็จะมีขยายไปทั่วประเทศ ภายในเวลา 4 ปี

“
ถ้าผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำไม่ได้
ต้องเอาจริงเอาจริงในการอบรม
มีการทดลองปฏิบัติ
ไม่ใช่มีแต่การฟังบรรยาย
ต้องทำในเรื่องที่ต้องการรู้
และต้องพิสูจน์ เมื่อทำได้
ก็ออกไปขยายผล

”

เรื่องที่ 2 พัฒนาการเสริมสร้างคุณภาพในสังคมไทย
 เป็นนโยบายสำคัญในระดับปรับแต่ง จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการปฏิรูปนั้น คนไทยเริ่มแบ่งฝ่าย มีการใช้วิธีรุนแรงขาดความสมานฉันท์ ไม่ใช้สันติวิธี มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามครรลองวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากขึ้น รัฐบาลจึงนำเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มาเป็นนโยบายสำคัญ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก นโยบายเรื่องนี้ในระบบการศึกษาไทย ได้ทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติแล้ว ในเดือนพฤษภาคม 2550 จะเกิดเครือข่ายคุณธรรมขึ้น และโรงเรียนจะพิจารณาปรับหลักสูตรให้เหมาะกับการทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถานศึกษาเข้าด้วยกัน โดยในกระบวนการที่เรียกว่าอบรม ปลูกฝัง กล่อมเกลา เพื่อให้เป็นคนดี ซึ่งจะขอให้โรงเรียนนำสมาคมผู้ปกครองมาใช้ประโยชน์ ใช้ส่วนที่มีอยู่จัดระบบและร่วมกันทำ แก้ปัญหาโดยใช้การจัดการโดยระดับชาติมีการทำกันหลายกระทรวง ส่วนกระทรวงศึกษาธิการจะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษา โดย

ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้โรงเรียนเป็นแกนที่จะทำให้ครอบครัว สถาบันศาสนา ในพื้นที่ของตน แล้วสร้างเครือข่ายขึ้น เรื่องทั้งหมดนี้โรงเรียนได้ทำอยู่แล้ว มีการทบทวนว่าเรื่องการสอนคุณธรรมเพื่อให้รู้เข้าใจทำได้ไม่ยาก แต่จะให้ไปสู่การปฏิบัติ คงต้องคิดกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้น แต่ละวัยของเด็ก เรื่องปฏิรูปกิจกรรมนักเรียนกิจกรรมนิสิตและนักศึกษา ในรูปของสถานักเรียน องค์การบริหาร จะต้องชัดเจน มีการสร้างวัฒนธรรมและต้องปฏิบัติสถานศึกษาต้องเน้นการปฏิบัติตามคุณธรรมพื้นฐาน การดำเนินนโยบาย ต้องเน้นย้ำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 4 ปี จะเกิดการซึมซับว่าต้องปฏิบัติ เรื่องนี้จะเป็นนโยบายสำคัญ โดยจะเริ่มในเดือนพฤษภาคม 2550 กระทรวงศึกษาธิการจะจัดให้มีการติดตาม ประเมินผล เพื่อจะสนับสนุนและปรับปรุงแก้ไขต่อไปในระยะยาว โดยจะดำเนินการในทุกระดับ ส่วนนโยบายปฏิรูปที่กำลังเป็นที่สนใจ คือ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น คือ การถ่ายโอนสถานศึกษา ที่มากับระบบกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกฎหมายกำหนด และการทำรอบแรก มีการคัดค้าน เรียกร้องให้แก้กฎหมายไม่ให้โอน และมีการตั้งเงื่อนไข เช่น เรื่องความพร้อม ความสมัครใจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่อยากให้เกิดขึ้นภายใน 1 ปี เพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

พลิกวิกฤต

สู่ความสำเร็จการปฏิรูปการศึกษาไทย

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านอธิการบดี และท่านผู้บริหารสถานศึกษา ทุกท่าน

เมื่อใดก็ตามที่มีการ “ปฏิรูป” มักจะต้องเป็นช่วงวิกฤต “การปฏิรูปการศึกษา” เมื่อปี 2542 เกิดขึ้น เพราะการศึกษาของไทยตกต่ำลงอย่างมาก ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องนำเราเข้าสู่กระแสโลก หากไม่ปรับตัวก็จะสู้ใครไม่ได้ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งใหญ่ที่มีผลต่อการปรับรื้อการศึกษาทั้งระบบและครบกระบวนการ มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการเอาไว้ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดกรอบเวลาเอาไว้ 3 ปี เพื่อให้ใครก็ตามมาเป็นรัฐบาลต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติตามกรอบเวลาดังกล่าว ถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของไทยและเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้เหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ของประเทศ ก็ถือว่าเป็นอีกครั้งหนึ่งที่ประเทศชาติอยู่ในช่วงวิกฤตจากระบบการเมือง จนส่งผลทำให้เกิดการ “การปฏิรูปการเมือง” ซึ่งรัฐบาลก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการทำงาน

ที่จะปฏิรูปทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งการศึกษาไว้ 1 ปี ใครเป็นรัฐบาลต้องทำ “การปฏิรูป” ดังนั้น หากจะกล่าวถึงสาเหตุของการปฏิรูปใด ๆ ดังเช่น การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเมืองดังกล่าวแล้ว จึงกล่าวได้ว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งระบบให้มีผลครบถ้วนกระบวนการ โดยจะต้องมีเงื่อนไขเรื่องกรอบเวลาที่จะต้องทำให้เสร็จ

ปาฐกถาพิเศษในการประชุมผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มจังหวัด “สนุก” (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์) ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วันที่ 27 ธันวาคม 2549

หรือให้เข้าที่เข้าทางเสมอ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครอง ก็มีคำถามว่าทำไมกำหนดไว้ 1 ปี คำตอบก็คือรัฐบาล คิดถึงเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญเป็นหลักกว่าประมาณ 1 ปี คงจะมีการร่างรัฐธรรมนูญได้สำเร็จ ดังนั้น การปฏิรูป การศึกษาและการปฏิรูปการเมืองต้องมีระยะเวลาสิ้นสุด กำกับเสมอ เมื่อกฎหมายการศึกษายังไม่ถูกยกเลิก รัฐบาล ต้องมีภาระหน้าที่ปฏิรูปการศึกษาต่อไป

มักจะมีคำถามว่า 6 ปีที่ผ่านมาได้มีการปฏิรูปการศึกษาไปมากน้อยเพียงใด ครั้งนี้จะได้กล่าวเป็น 3 เรื่องคือ **ได้ทำอะไรบ้างแล้ว ทำไปแล้วมีปัญหา/อุปสรรคอะไรบ้าง และมีเรื่องใดบ้างที่ยังไม่ได้ทำ**

เนื่องจากกรอบความคิดในการปฏิรูปการศึกษาได้ออกแบบไว้เมื่อเกือบ 10 ปีที่แล้ว ปัจจุบันน่าจะถึงเวลาปรับแต่ง เนื่องจากอาจจะล่าสมัย ความใหม่และบริบทใหม่กำลังเกิดขึ้น

เชื่อว่า 1 ปี มีเวลาทำ 3 เรื่อง เพื่อให้ปฏิรูปเป็นปฏิรูปทั้งระบบครบกระบวนการ ส่วนผลยังไม่เกิดก็เป็นแนวทางพื้นฐาน เมื่อใครมาบริหารต่อก็สามารถสานต่อได้ไม่หลงทาง สะดวก รวดเร็ว ราบรื่น การศึกษาเรื่องที่ต้องปรับแก้ต้องทบทวนก่อนว่า ปฏิรูปอะไร ถ้าจับใจยังไม่ดี ตีบทไม่แตก จะเกิดปัญหา เพราะ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีกว่า 70 มาตรา ซึ่งแท้ที่จริงมีการปฏิรูปใหญ่อยู่ 2 อย่างเท่านั้น ได้แก่

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ **สู่คุณภาพของคนไทย** **ที่เก่งดีมีความสุข** การปฏิรูปการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา เสริมให้ครูสามารถวิจัยการสอนนำผลไปใช้พัฒนาการศึกษาได้ มีระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก จะต้องนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษา **นี่คือเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้**

2. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ **โครงสร้าง** เดิมรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่กรมและกระทรวง จึงเกิดแนวความคิดใหม่ ปรับบทบาทให้มีกระจายอำนาจโดยยึดเอาสถานศึกษาเป็นฐาน แต่ก็ปรากฏว่ามีทั้งสถานศึกษาที่พร้อมและไม่พร้อมรองรับการกระจายอำนาจ สถานศึกษาที่ไม่พร้อมก็ให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นที่เลี้ยงช่วยเหลือดูแลไปก่อน

การปฏิรูปการศึกษาคราวนี้ต้องการให้รองรับการปฏิรูปการเรียนรู้ ไม่ใช่ไปรองรับการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ถ้ามีสิ่งใดไม่เอื้อต้องทำให้เอื้อ เรื่องการยึดโรงเรียนเป็นฐานนั้นขอเปรียบเทียบโรงเรียนกับโรงพยาบาล เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล ไม่ใช่กระทรวงสาธารณสุข ถ้าส่งบุตรหลานไปที่กระทรวงศึกษาธิการ บุตรหลานจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เพราะตั้งแต่รัฐมนตรี เลขาธิการ ลงมา แม่เดิมเคยสอนแต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้สอนมานานแล้วคงสอนไม่เป็น ผลก็คือเด็กต้องไปโรงเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้สอนและบริหารจัดการ ผลเกิดที่นั่น การศึกษาของชาติจะดี เลว ย่อมเกิดที่โรงเรียน สมศ.แจ้งผลการประเมินโรงเรียนระดับพื้นฐาน 30,000 กว่าโรง ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 ใน 3 ในรอบแรก แสดงว่าประเทศเข้าขั้นวิกฤต หน่วยรับประเมินคือโรงเรียน ไม่ใช่กระทรวงศึกษาธิการหรือเขตพื้นที่การศึกษา สมศ.ทำถูกแล้ว เพราะครูและผู้บริหารโรงเรียนเป็น “ขุนพลภาคสนาม” สามารถกระทำการกิจให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดขึ้นร่วมกับเขตพื้นที่ได้

“

การปฏิรูปการศึกษาราวนี้ต้องการ
ให้รองรับการปฏิรูปการเรียนรู้
ไม่ใช่ไปรองรับการปฏิรูป
ระบบบริหารและการจัดการ

”

หกปีที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ทำอะไรไปบ้าง
ที่เห็นชัดเป็นรูปธรรมได้แก่ การปรับแก้โครงสร้างของ
หลักสูตร 4 ช่วงชั้นจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ เกิดหลักสูตร แกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น
หรือสถานศึกษา นอกจากนั้น หกปีที่ผ่านมาที่ทำไปแล้วคือ
เลิกเก็บค่าบำรุงการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรเงินรายหัว
นักเรียนไปให้ระดับ ม.ต้นหัวละ 1,800 บาท ม.ปลาย
หัวละ 2,700 บาท เป็นต้น

มีเรื่องเดียวทำได้ทันตามกำหนดเวลาคือการ
ประกันคุณภาพการศึกษา โดย สมศ. สามารถทำได้
ตามกำหนด 6 ปี นอกนั้นไม่เสร็จแม้แต่เรื่องเดียว

แต่ผลการประเมินของ สมศ. ที่ผ่านมา ก็มีข้อสรุป
ชัดเจนว่า เด็กเก่งแต่ท่องจำ ขาดการคิดวิเคราะห์ นอกจาก
นั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั่วประเทศ
ค่อนข้างต่ำในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
รวมทั้งภาษาไทยด้วย ทำให้คุณภาพของประชากรโดยรวม
แข่งกับต่างประเทศไม่ได้

ปัญหาที่สร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้บริหารและครู
อีกอย่างหนึ่งก็คือโรงเรียนในฝัน ทำให้โรงเรียนมีหนี้สิน
คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องหาเงิน
จากช่องทางต่าง ๆ ที่เรียกว่าการระดมทรัพยากรเพื่อ
การศึกษา เช่น จากการขอบริจาค การทอดผ้าป่า
จัดแรลลี่การกุศล ตลอดจนจัดการแข่งขันมวยโลก
เรียกว่าหาทุกวิถีทาง จากประสบการณ์ ผมเป็นประธาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านผม
ที่บางปะกง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง นักเรียน 900 คน
และนมินทร์ฯ กรุงเทพฯ หาเงินตัวเป็นเกลียวยังไม่พอ
จนเกิดปัญหา เช่น ผู้บริหารโรงเรียนที่จังหวัดนราธิวาส
ถึงกับฆ่าตัวตาย เนื่องจากเป็นหนี้มาก

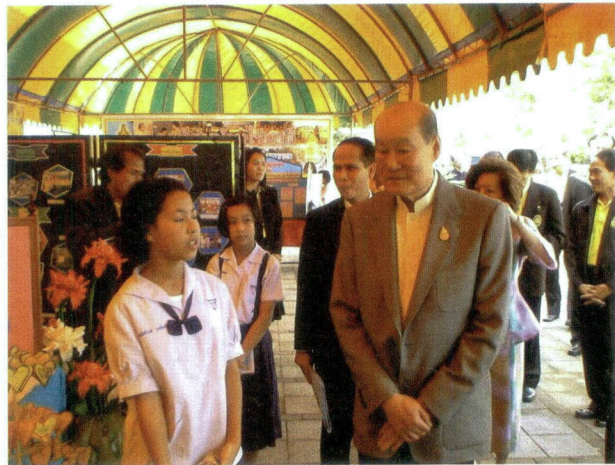
ในการจัดสรรงบประมาณ ความจริงต้องคิดถึง
เด็กนักเรียนทั้งหมดคือ 13 ล้านคน โดยการเพิ่มค่าใช้จ่าย
รายหัวเพื่อให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้สะดวก
คล่องตัวขึ้น จึงให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสำรวจข้อมูลค่าใช้จ่ายจริงว่าเป็นเท่าไร สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้เสนอตัวเลขมา
ให้พิจารณา ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ในที่สุด
ก็คัดเลือกโรงเรียนขนาดกลางเป็นตัวแทนคำนวณค่าใช้จ่าย
รายหัว ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กต้องใช้จ่ายมากจึงขอเพิ่ม
ให้อีกคนละ 500 บาท เมื่อของงบประมาณไปยังสำนัก
งบประมาณได้รับการจัดสรรให้เพิ่มตามเป้าหมาย แต่จะ
ใช้เวลา 3 ปี เนื่องจากงบประมาณมีค่อนข้างจำกัด

1. การปรับแก้ปัญหาค่าอุปสรรคต่าง ๆ มีหลายเรื่อง

เรื่องที่ 1 ได้แก่ การปฏิรูปครู ผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา เท่าที่เป็นมา ผู้ขับเคลื่อนยังไม่ได้รับการพัฒนา ยังไม่พร้อมที่จะปฏิรูป และยังอยู่ในภาวะขาดขวัญ กำลังใจ เดินเข้าสู่ภาวะใหม่ไม่เต็มที่ ไม่เต็มตัว ผวา โดยเฉพาะเงินวิทยฐานะชำนาญการ 3,500 บาท ต่อเดือน ซึ่งรัฐบาลเป็นหนี้อยู่ ก็ไม่มั่นใจว่าจะได้รับเมื่อใด นอกจากนั้นครูอีก 370,000 คน ซึ่งมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปยังไม่ได้รับการอนุมัติให้ได้รับเงินค่าตอบแทนอีก 1 เท่า ของเงินประจำตำแหน่ง รวมเป็น 2 เท่า หลังจากที่เราได้จัดวางระบบต่าง ๆ ในการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการ”เยียวยา” แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมา เช่น จ่ายเงินวิทยฐานะ เงินเพิ่มค่าตอบแทน นอกเหนือจากเงินวิทยฐานะและการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สถานศึกษาแล้ว ก็จะทำให้ครูมีขวัญกำลังใจดีขึ้น คิดถึงเด็กมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เดินหน้าปฏิรูปการศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม เป็นธรรมชาติของการศึกษาที่อาจต้องใช้เวลาบ้าง แต่หากจัดวางระบบพื้นฐานที่ดีก็จะส่งผลถึงความสำเร็จของการปฏิรูปในระยะยาว

ในที่สุด ครูชำนาญการก็ได้เงินวิทยฐานะ 3,500 บาทต่อเดือน และครูชำนาญการพิเศษขึ้นไปก็ได้เงินค่าตอบแทนเพิ่มอีก 1 เท่าเป็น 2 เท่า ซึ่งถ้าจะขอคุณต้องไปขอคุณรัฐบาล โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีทุกท่าน

เรื่องที่ 2 หลังจากได้แก้ไข 2 เรื่องแล้ว ยังมีปัญหาอีกเรื่องหนึ่งคือการประเมินอาจารย์ 3 เชนจ์ประจักษ์อีก 20,000 คน จึงได้หาทางแก้ไขโดยให้มีการประเมิน 2 ครั้ง 2 โอกาส

โอกาสที่ 1 ยืนยันตรวจผลงานต่อไป ถ้าไม่ผ่านให้โอกาสประเมินอีก 1 ครั้ง **โอกาสที่ 2** สละสิทธิ์ขอเข้ารับการอบรม ถ้าไม่ผ่านให้เสนออีก 1 ครั้ง

มาตรการ 2 โอกาสนี้ถือเป็นการเยียวยา หลังจากนั้น ก็จะได้เดินหน้าในระบบใหม่ต่อไป

เรื่องที่ 3 ปัญหาสำคัญที่มีเรื่องร้องเรียนมาเป็นจำนวนมากอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การจัดกรอบอัตรากำลังในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษายังไม่ลงตัว เพราะมีผู้ต้องการปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเขต มากเกินกว่ากรอบที่ ก.ค.ศ.อนุมัติ ปัญหาเรื่องนี้สืบเนื่องมาจากแต่เดิม สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เสนอกระทรวงให้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 295 เขต เพื่อให้รองรับจำนวนบุคลากรได้ทั้งหมดและให้เป็นเขตที่มีขนาดพอดี แต่พอกระทรวงกำหนดให้มีเพียง 175 เขต ก็เกิดปัญหาไม่สามารถจัดบุคลากรลงกรอบได้

เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าว ก.ค.ศ. ก็รับดำเนินการจัดกรอบอัตรากำลัง โดยพยายามให้ทุกคนลงในเขตที่ตนต้องการให้มากที่สุดแม้จะเกินกรอบไปบ้างก็ตาม

2. การเสริมเติมเต็ม

เรื่องที่ 1 โครงสร้างองค์กรหลักในการขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาอีกเรื่องหนึ่งคือ ด้านอาชีวศึกษา หรือ การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ โครงสร้างของการอาชีวศึกษา เหมือนอุดมศึกษา แต่การอาชีวศึกษายังไม่มีกฎหมาย ของตนเอง ดังนั้นในปี 2550 จะผลักดันให้ พ.ร.บ. ดังกล่าวให้เป็นไปตามแนวทางที่ชาวอาชีวศึกษาต้องการ

เรื่องที่ 2 กฎหมายว่าด้วยการศึกษาเอกชน เพื่อให้เอกชนร่วมรับภาระการจัดการศึกษาทุกระดับ ค้าง มาหลายปีจะต้องเร่งรัดออกให้ทันในรัฐบาลนี้

เรื่องที่ 3 กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็ต้องเร่งรัดให้มีการออกกฎหมายฉบับนี้เช่นเดียวกัน

“

เราพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง
แต่ไม่มีคุณธรรม ย่อมเป็นอันตราย
หลายเรื่องที่ทำ ชอบด้วยกฎหมาย
แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม
เป็นที่มาในการปรับแต่ง
ที่เอาคุณธรรมนำความรู้

”

3. การปรับแต่ง

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้น ผู้เรียนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรม” แต่ก็เกิดภาวะวิกฤต ทางสังคม สังคมแตกแยก แบ่งฝ่าย รุนแรง พฤติการณ์ ไม่เป็นประชาธิปไตย มีการเอาชนะคะคาน ซึ่งกันและกัน รัฐบาลจึงประกาศนโยบายคุณธรรมนำความรู้ เน้นคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย คนมีความรู้ แต่ไม่มีคุณธรรม กระทั่ง จึงเสนอนโยบาย “คุณธรรมนำความรู้” โดยไม่ได้สลับคำ หรือเล่นคำแต่อย่างใด เราพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง แต่ไม่มีคุณธรรม ย่อมเป็นอันตราย หลายเรื่องที่ทำ ชอบด้วยกฎหมาย แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่มาใน การปรับแต่งที่เอาคุณธรรมนำความรู้ เอาเรื่องปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถี ประชาธิปไตย มาเป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้

ได้ระดมสมองทุกฝ่ายหลายกระทรวงทั้ง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดเป็นวาระแห่งชาติ แบ่งบทบาทหน้าที่กระทรวงไหน ทำอะไร โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เปลี่ยนจาก มุ่งพัฒนาคนให้เก่งดีมีสุขมาเป็น “คนดี มีความรู้ อยู่เย็น เป็นสุข”

รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายด้านการศึกษา 6 ประการ ซึ่งขอนำมาเน้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 6 แสนคน ซึ่งเปรียบเสมือน “ขุนพลภาคสนาม” ได้รับการเยียวยาต่าง ๆ ไปแล้ว จะได้ร่วมกันขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษา เดินไปโดยเร็ว ตามกรอบนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล 6 ประการ คือ

1. การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ที่มุ่งสร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความร่วมมือของ 3 สถาบันหลัก คือ ครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา หรือที่เรียกว่า “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)

2. การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะโรงเรียนเล็กเกินไป ที่มีจำนวนนักเรียนไม่กี่คนนั้น เหมือนกับเป็นการลงทุนเสียเปล่า เพราะเด็กไม่สามารถมีกิจกรรมหรือเล่นกีฬาบางประเภทได้ จึงต้องวางแผนบริหารจัดการ โดยมีการรวมครู นักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กนี้เข้าด้วยกันบ้าง และให้ สพท. ดูแลการทำงานด้านธุรการของโรงเรียนแทนครู

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น โดยการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภาระหน้าที่ของสมาคมผู้ปกครองและครู ทบพวน เรื่อง คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนเอกชนในทุกระดับและประเภท ให้สามารถ จัดการศึกษาได้ตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ให้ความอิสระและความคล่องตัวโดยไม่เลือกปฏิบัติ ด้านการถ่ายโอนอาจจะยังเปิดให้เป็นทางเลือกอยู่ แต่สิ่งสำคัญกว่าคือ การมีทางเลือกหลายทางที่จะร่วมจัดการศึกษา เช่น การให้ อปท. เข้ามาร่วมบริหารจัดการ โดยโรงเรียนและข้าราชการยังสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในลักษณะรวมกันจัด เช่น แบบสหการ หรือ สหกิจ โดยรักษาสถานภาพ 2 อย่าง คือการที่โรงเรียนเป็นนิติบุคคล และมีครูสภาพเป็นข้าราชการ

5. การพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรวมจังหวัดสตูลและสงขลาบางส่วน ที่จะต้องมีการบริหารจัดการให้ประสานสัมพันธ์กับ ศอ.บต. ส่วนหลักสูตรต้องเพิ่มหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นไทย ด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ เพราะการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะและตาดีกา ยังเน้นด้านศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาสามัญและทักษะวิชาชีพน้อย ส่งผลถึงการทำงานเมื่อจบออกไป ต้องปรับแต่งเพิ่มเขตพื้นที่ใน 3 จังหวัด อีก 3 เขต เพื่อให้การบริหารจัดการกะทัดรัด มีเอกภาพ มีการตัดสินใจและประสานงานได้รวดเร็วขึ้น

6. การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง มีฐานกฎหมายมาตรา 39 ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ รองรับให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ โดยเน้นการจัดระบบการกระจายอำนาจใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ทั้งนี้โดยจะจำแนกโรงเรียน 30,000 โรง ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่พร้อมจะรับการกระจายอำนาจได้ทันที กลุ่มที่ 2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลางซึ่งจะต้องดูความพร้อมเป็นหลัก และกลุ่มที่ 3 โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนเด็กต่ำกว่า 120 คน เขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

ประการสำคัญที่ได้กำหนดเป็นแนวทางที่ชัดเจนแล้วก็คือการเตรียมการฝึกอบรมโรงเรียนนำร่องรองรับการกระจายอำนาจ และมีการฝึกอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ไปขยายผล ทั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาในเทศก์ ส่วนระดับสถานศึกษาให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูแกนนำกลุ่มสาระละ 2 คน ทั่วประเทศจำนวนไม่เกิน 20,000 คนมาเข้ารับการอบรมแบบเข้ม ส่วนจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องการกระจายอำนาจ 600 แห่ง กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สร้างหลักสูตร อบรมวิทยากรให้ โดยใช้คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศเข้าร่วม ขณะนี้ได้ทำหลักสูตรเสร็จแล้ว จะอบรมในช่วงเดือนเมษายน และเริ่มนำร่องในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2550 โดยมีการติดตามผลการนำร่อง ถ้ามีปัญหา อุปสรรค จะช่วยปรับแต่ง แล้วขยายสู่โรงเรียนกลุ่มที่ 2 ต่อไป ภายใน 4 ปี จะขยายผลได้ทั่วประเทศ จึงใคร่ขอร้องและขอแรงให้โรงเรียนช่วยกันสร้างผลการศึกษาที่ดีในทุกพื้นที่ ไม่ใช่ดีแต่เขตอำเภอเมืองหรือกรุงเทพฯ เพื่อจะขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำถักถั่นระหว่างโรงเรียน เพื่อให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นจริงทั้งใน “การได้รับโอกาส” และ “การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ” อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

การปฏิรูปการศึกษา ตามนโยบายของรัฐบาล

ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ท่านรองแม่ทัพภาคที่ 2
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา และท่านผู้บริหารทุกท่าน

ในฐานะที่เป็นคนโคราชผมถือโอกาสรายงานตัวกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ว่าตอนนี้ก็ยังเป็นคนโคราก็ถือว่าเป็นคนของท่านอยู่ ที่ท่านกรุณาให้เกียรติมาต้อนรับก็ถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูง ผมจึงขอแสดงความระตือต่อท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย และขอฝากเนื้อฝากตัวเวลาเข้าพื้นที่ถือว่าเป็นเกียรติที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต เพราะเป็นคนโคราชกิตติมศักดิ์ที่จังหวัดนี้จังหวัดเดียวมอบให้และที่มีคุณค่ามากกว่านั้น ก็ทำทะเบียนบ้านเพื่อยืนยันว่าเป็นผู้มีทะเบียนบ้านอยู่ที่โคราช ทะเบียนบ้านนั้นทำด้วยทองคำหนักแปดบาท ตอนนี้ก็ยังอยู่ ยังไม่ได้แปลงเป็นทรัพย์สินนี่คือเกียรติอย่างสูงที่ผมได้รับจากชาวโคราช ผมจึงมีความรู้สึกพิเศษสำหรับชาวโคราชเสมอมา และวันนี้รู้สึกมีความสุขที่สุดวันหนึ่งที่ได้กลับมาโคราช ทำหน้าที่ของคนโคราชร่วมกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ผมมีความยินดีที่ได้มาพบท่านทั้งหลายในวันนี้ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นชี้แจงและมอบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงไว้ต่อสภาเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 หรือเมื่อประมาณ 4 เดือนที่แล้ว ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีงบประมาณ 2550 นี้ โดยน่านโยบายด้านสังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษา ได้แก่ การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ทั้งหมดเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการขับเคลื่อนในเรื่องคุณธรรมนำความรู้ การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กันไปกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงเรื่องยกระดับการศึกษา เพื่อการกระจายอำนาจการจัดการไปให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ส่งเสริมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชนและท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญของนโยบายการศึกษา 6 เรื่อง

1. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความมีสามัญสำนึกในคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ขยายโอกาสการศึกษาของประชาชนไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างกว้างขวางทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท

4. กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

6. เร่งรัดพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ในที่นี้ ล้วนเป็นตัวแทนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนผลักดันและนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีความห่วงใยในเรื่องการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา การแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของนักเรียนและต้องการให้สถานศึกษาดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ การจัดงาน **“รวมพลคนปฏิรูปครูโคราช”** แสดงให้เห็นถึงพลังและความสามัคคีกลมเกลียวของบุคลากรในแวดวงการศึกษา ที่พร้อมจะจับมือกันก้าวสู่จุดหมายของการปฏิรูปการศึกษาาร่วมกัน จึงขอขอบคุณท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการจัดงานครั้งนี้ ขอขอบคุณท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่อนุเคราะห์สถานที่ในการจัดงานและอำนวยความสะดวกในการให้บริการต่าง ๆ ขอขอบคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 ที่เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ขอขอบคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ทุกระดับ ทั้งในเขตจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์และบุรีรัมย์ ที่ได้มาร่วมงานในวันนี้โดยพร้อมเพรียงกัน บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดงาน **“รวมพลคนปฏิรูป ครูโคราช”** ณ บัดนี้ครับ

วันนี้ผมทำหน้าที่คล้าย ๆ ผู้รับเหมาที่มีงานในส่วนที่เป็นพิธีการ ซึ่งจบไปแล้ว ตอนนี่ก็เป็นงานส่วนของวิชาการ ซึ่งขอให้ผมบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน เรื่องของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบันนั้น ท่านนายกรัฐมนตรีได้ให้นโยบายแก่กระทรวงทั้งหลายว่าเราต้องเสนอนโยบายแห่งความจริง ไม่ใช่นโยบายแห่งความฝัน เพราะฉะนั้นรัฐบาลนี้จึงได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติเป็นนโยบายแห่งความจริง ไม่ใช่นโยบายแห่งความฝันทางด้านการศึกษาก็เช่นเดียวกัน นโยบายที่แถลงไปแล้วและนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติจนทุกวันนี้ เรายึดความจริงที่กระทำให้นโยบายเป็นจริง อะไรที่เป็นความฝัน ฝันแล้วทำไม่ได้ เราจะไม่ทำ จริง ๆ แล้วนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ด้านการศึกษาเกือบจะพูดได้เลยว่าไม่ใช่นโยบายแปลกใหม่ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาที่ทำต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 7 อย่างเข้าปีที่ 8 เป็นเรื่องที่ไม่ว่าใครมาเป็นรัฐบาลก็ต้องทำ เพราะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กฎหมายฉบับนี้เป็นทั้งกฎหมายแม่บทของการศึกษาของ

ประเทศซึ่งเป็นเสมือนรัฐธรรมนูญการจัดการศึกษาของประเทศ และเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ที่เป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ก็เพราะในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเรื่องเกี่ยวกับการให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาทั้งระบบ เมื่อรัฐบาลเข้ารับหน้าที่ที่อยู่ในสภาพบังคับที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สิ่งที่เป็นพื้นฐานของการกำหนดนโยบายภายในกรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประการแรกก็คือนโยบายแห่งความจริงที่ท่านนายกรัฐมนตรีแนะนำ ส่วนประการที่ 2 เนื่องจากรัฐบาลนี้จะมีอายุการทำงานประมาณ 1 ปี จึงได้ประกาศนโยบาย ที่จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำไมจึงต้องใช้คำว่าเร่งรัด เพราะว่าการปฏิรูปการศึกษาได้มีแผนแม่บทอยู่แล้ว ในระยะที่ผ่านมาเป็นเวลาเกือบเจ็ดปี บางเรื่องก้าวหน้าไปในระดับหนึ่ง หลายเรื่องไม่คืบหน้า รัฐบาลนี้เห็นด้วยกับเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ต้องการเห็นความสำเร็จ ต้องการเห็นความคืบหน้า จึงต้องเร่งรัด ห้ามไล่เกียร์ว่าง เรื่องที่ต้องเลือกเร่งรัดอยู่ในกรอบของการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวิเคราะห์แล้วมี 3 เรื่องที่ต้องเร่งรัดคือ

1. **ปรับแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรค** คือ การที่เราปฏิรูปได้เจอปัญหาและอุปสรรคถ้าไม่แก้เราจะเดินต่อไปลำบาก

2. **การปฏิรูปการศึกษาที่ออกแบบไว้ล่วงหน้า 10 ปี** ในการที่ออกแบบไปแล้วนั้นมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ บางเรื่องต้องมีการปรับแต่งให้ทันสมัยทันเหตุการณ์และทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

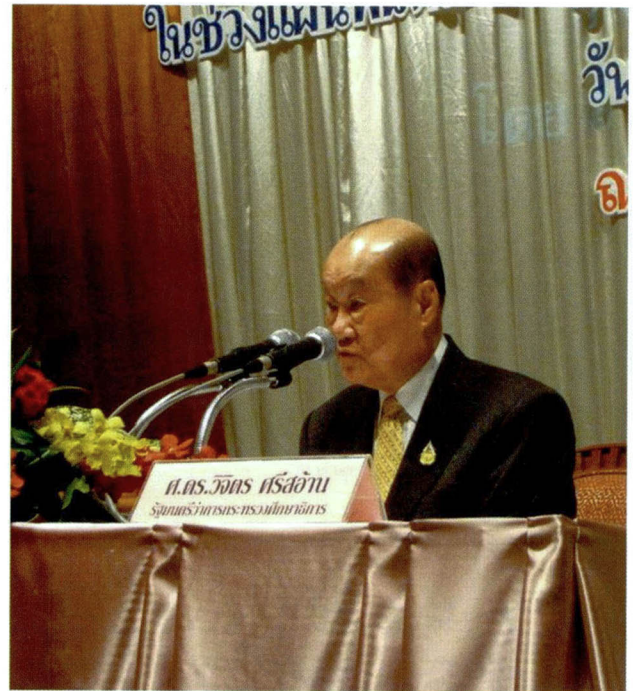
“

ท่านนายกรัฐมนตรีได้ให้นโยบาย
แก่กระทรวงทั้งหลายว่า
เราต้องเสนอนโยบายแห่งความจริง
ไม่ใช่นโยบายแห่งความฝัน

”

3. การเสริมเติมเต็มเรื่องที่พระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา กำหนดไว้แต่ยังไม่ได้ทำ ส่วนนี้เป็นส่วนที่ต้องเสริมเติมเต็ม เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปฏิรูปทั้งระบบและครบกระบวนการ ขอเรียนเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ครั้งใดก็ตาม ถ้าใช้คำว่าปฏิรูป หมายความว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ และการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบและครบกระบวนการ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องทำให้เกิดขึ้นในระยะเวลาไม่สั้นนัก ไม่ยาวนาน ทุกครั้งที่ใช้คำปฏิรูป จึงมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วย ว่าต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้น เมื่อใด ในกรอบเวลาเท่าใด ที่ใกล้ตัวเรามากที่สุดตอนนี้ก็คือเมื่อมีการปฏิรูปการปกครอง ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คณะปฏิรูปการปกครองประกาศชัดว่าต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยึดระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย ในระยะเวลา 1 ปี แล้วก็จะต้องคืนอำนาจให้แก่ประชาชน เข้าสู่ระบบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญที่กำลังเริ่มร่าง และรีบเร่งกันที่จะทำให้เป็นไปตามเป้าหมายเวลา

เมื่อเราปฏิรูปการศึกษา เราก็พูดอย่างเดียวกัน ว่าการปฏิรูปการศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบครบกระบวนการแต่เป็นระบบใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดว่า ต้องให้การเปลี่ยนแปลงนี้ดำเนินไปภายในระยะเวลา 3 ปี มีเรื่องเดียวที่กำหนดให้ 6 ปี เพราะเราไม่เคยทำมาก่อน ก็คือเรื่องการประกันคุณภาพภายนอกที่ สมศ.ทำ และก็กลายเป็นเรื่องเดียวที่ทำได้ตามเป้าหมาย

เวลา ก็คือภายใน 6 ปี สามารถประเมินรอบแรก ให้สถานศึกษาที่รับประเมินประมาณเกือบ 30,000 โรง เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตอนนี้กำลังดำเนินการมาประเมินรอบสอง ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีความก้าวหน้าไป ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เข้าที่เข้าทางเต็มที่ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูป เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องมาเสริมเติมเต็ม เพื่อให้การปฏิรูปเป็นการปฏิรูปทั้งระบบครบกระบวนการ โดยใช้เวลา 1 ปี ที่จะเตรียมการวางพื้นฐาน วางแนวทางและก็นำร่อง เพื่อว่าใครก็ตามที่มาเป็นรัฐบาลหลังจากนี้ก็สามารถจะเดินต่อ ทำต่อโดยไม่ต้องหลงทาง โดยไม่ต้องไปหันรีหันขวาง แล้วก็จากไป ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะการศึกษา ทำนอกรายการหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นปูชนียบุคคล

ในวงการศึกษได้ประพันธ์โครงสื่สุภาพไว้นานแล้วว่า “กล้วยไม้ดอกออกช้าฉันใด การศึกษาเป็นไปเช่นนั้น” เพราะฉะนั้นการที่จะมาหวังว่า 1 ปี แล้วจะเสกเป่าให้การศึกษามีผลเปลี่ยนแปลงเหมือนกลับหลังหันย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ เพราะฉะนั้น ที่เป็นความจริงที่เราจะทำได้ ก็คือ ผลักดันขับเคลื่อนรวมพลแบบวันนี้ ให้การศึกษาเคลื่อนที่ไปตามแนวทางปฏิรูป แล้วก็เป็แนวทางพื้นฐานที่จะทำต่อเนื่องไป ไม่ว่าใครมาเป็นรัฐบาลต้องทำ 3 เรื่อง ต้องมีเรื่องการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรค ปรับแต่งบางเรื่องให้ทันสมัยขึ้น แล้วก็เสริมเติมเต็มในเรื่องที่ยังไม่ได้ทำเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านการปฏิรูป การปฏิรูปการศึกษามีเรื่องสำคัญอยู่ 2 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ปฏิรูปการเรียนรู้ ยึดหลักการเรียนรู้ มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ เราก็มาช่วยกันดูในกระทรวงว่า สิ่งที่เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีอะไรบ้าง เราจะขจัดอุปสรรคเหล่านี้ได้อย่างไร เพื่อให้งานเดินต่อไปตามแนวปฏิรูปได้โดยราบรื่น

“
ทำไมต้องยึดโรงเรียนเป็นฐาน
ก็เพราะผลการศึกษากើกั้น
ไม่ได้เกิดที่เขตพื้นที่การศึกษา
ไม่ได้เกิดที่กระทรวง เมื่อส่งบุตรหลาน
เข้าเรียน อ่านออกเขียนได้ คิดเป็น
ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถเรียนรู้
ด้วยตนเองหรือไม่ ก็ที่โรงเรียน

”

เรื่องที่ 2 การบริหารจัดการศึกษายึดโรงเรียนเป็นฐาน เนื่องจากผลการศึกษาเกิดที่โรงเรียน เกิดที่สถานศึกษาทุกระดับ ถ้าเป็นระดับอุดมศึกษาก็เกิดที่มหาวิทยาลัย ถ้าเป็นพื้นฐานก็เกิดที่โรงเรียน เมื่อการศึกษาเกิดที่โรงเรียนเราก็บอกต้องยึดการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พวกเราในวงการศึกษาก็พูดติดปากเลยว่า SBM (School-Based Management) ทำไมต้องยึดโรงเรียนเป็นฐานก็เพราะผลการศึกษาเกิดที่นั่น ไม่ได้เกิดที่เขตพื้นที่การศึกษา ไม่ได้เกิดที่กระทรวง เมื่อส่งบุตรหลานเข้าเรียน อ่านออกเขียนได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่ ก็ที่โรงเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต่อมามาดูว่าทำอย่างไรจึงจะให้โรงเรียนเข้มแข็ง ให้โรงเรียนสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน ผมจะไม่ชี้ค้ำว่าเหมือนกัน ความจริงที่เราจะทำได้ คือ ใกล้เคียงกัน ขณะนี้ความเหลื่อมล้ำลึกล้นในคุณภาพมาตรฐาน ระหว่างโรงเรียนในเมือง โรงเรียนใน กทม. และโรงเรียนในชนบทแตกต่างกัน ราวฟ้ากับดิน แล้วในที่สุดก็มาเป็นปัญหาของโรงเรียน ดี เด่น ดัง ที่ใคร ๆ ก็อยากเข้า แย่งกันเข้า จนกระทั่งเป็นปัญหาเพราะได้รับความนิยมนสูงมาก เนื่องจากว่าประชาชนเขาเชื่อว่า ถ้ามาเข้าโรงเรียนเหล่านี้ แล้วได้แต้มต่อ ใคร ๆ ก็อยากเข้า ทั้ง ๆ ที่มีโรงเรียนใกล้บ้านก็ไม่เข้า ถามว่าทำไมก็เพราะเหตุว่าคุณภาพของโรงเรียนต่างกัน เพราะฉะนั้นเราจะต้องแก้ปัญหาดังนี้ให้ได้ มิฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาจะไม่ประสบความสำเร็จ

ผมตั้งใจที่ผู้มาประชุม รวมพล รวมพลังวันนี้ เป็นคนระดับสถานศึกษาเป็นหลัก ท่านคือขุนพลภาคสนามที่จะต้องขับเคลื่อนการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผมเป็นรัฐมนตรี ท่านจรรยาพร เป็นปลัดกระทรวง หรือคุณหญิงกษมา เป็นเลขาธิการ กพฐ. เท่าปลัดกระทรวงเหมือนกัน

เราเป็นฝ่ายสนับสนุนเท่านั้น ท่านคือผู้ปฏิบัติและกระทำ เพราะฉะนั้นวันนี้จึงเป็นการรวมพลคนระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อที่จะมาพูดคุยกันในเรื่องปฏิรูปการศึกษาให้ถึงเด็ก ให้ถึงครู ให้ถึงสถานศึกษาให้ได้ ผมจะพูดหนักไปในเรื่องที่ทำไปแล้ว เพราะหลายคนที่มาในวันนี้ ตั้งใจจะมาทวงว่าเงิน 3,500 เพราะเชื่อแล้วว่าได้จัดงบประมาณกว่าหมื่นล้านสำหรับครู 370,000 คน ที่จะได้รับประโยชน์จากเงินนี้ แต่ก็ข้องใจเหลือเกินว่าทำไมไม่จ่ายสักที ท่านเลขาธิการท่านก็พูดแล้วว่า คงจ่ายกลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้เงินก้อนโตไปแล้ว ก็ขอให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ด้วย เพราะฉะนั้นในเรื่องที่ต้องปรับแก้นี้ ทำไปแล้วประมาณ 7 เรื่อง ซึ่งใน 7 เรื่องนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของครู และเป็นเรื่องของเด็ก เช่น ในนโยบายขยายโอกาสเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษา 12 ปี มีคุณภาพ และไม่เสียค่าใช้จ่าย นับตั้งแต่ดำเนินการมาประมาณ 4 ปี ปัญหาที่เราเจอและเป็นอุปสรรคคือ เมื่อเลิกเก็บเงินค่าบำรุงแล้วรัฐจัดเงินอุดหนุนรายหัวให้ไม่พอ เช่น ม.ต้น 1,800 บาท ม.ปลาย 2,700 บาท กระทรวงได้ติดตามเรื่องนี้ ได้มีการวิเคราะห์ไว้แล้ว เมื่อผมมารับหน้าที่ก็ได้รับข้อมูลตรงกันสมัยที่ผมเป็นประธานกรรมการการศึกษา ว่าถ้าหากเงินอุดหนุนรายหัวให้น้อย ก็ยังเป็นภาระโรงเรียนต้องไปหาเงิน โดยใช้ช่องทางหาเงินบริจาค และเงินระดมทรัพยากรเพื่อมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขณะนี้ผมเป็นประธานกรรมการสถานศึกษาให้แก่โรงเรียน 2 แห่งพยายามหาเงินให้แก่โรงเรียนโดยจัดวิ่งการกุศลก็แล้ว จัดมหกรรมมวยโลกก็แล้วก็ยังไม่พอ ก็เริ่มเห็นผลว่ากระทบต่อคุณภาพการศึกษา เพราะ สมศ. ไปประเมินรอบแรกมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านเกณฑ์เพียง 1 ใน 3 ถึงกับมติชนต้องมาทำโรงเรียน I SEE YOU เกือบ 100 โรง ก็คือ

อาคารหนัก เหมือนกับคนไข้ที่ต้องไปอยู่ใน ICU ถ้าถามว่าโรงเรียนเหล่านี้มีเท่าไร มติชนบอกมีกว่า 600 แห่ง แต่เขาสนใจที่จะลองทำสัก 100 โรง โดยจะดูว่าโรงเรียนเหล่านี้ถ้าจะพัฒนาให้มาถึงมาตรฐานขั้นต่ำว่า ขาดบุคลากร ขาดอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ขาดครู หรือขาดอะไร ตอนนี้อยู่ สพฐ. ก็สำรวจ เขตพื้นที่การศึกษาก็สำรวจ เพื่อจะดูว่าโรงเรียนที่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. นี้ ขาดอะไร ถ้าเราจะเติมสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้โรงเรียนเข้มแข็งขึ้น ควรจะต้องช่วยอะไรกันบ้าง

เรื่องของเงินอุดหนุนรายหัวก็เป็นเรื่องสำคัญ และทำได้ทันที ต้องขอบคุณท่านนายกรัฐมนตรีและท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อกระทรวงศึกษาธิการนำเรื่องนี้ไปหารือ ว่าเท่าที่ทำมา 3-4 ปี แล้วการศึกษาไม่ดีขึ้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการเรียนฟรี 12 ปี อย่างมีคุณภาพ ถ้ายังอุดหนุนอยู่ในอัตราเดิม จะใช้เงินงบประมาณ 3 หมื่นล้าน ถ้าจะให้ทำตามอัตราที่เหมาะสมขึ้น เท่ากับค่าใช้จ่ายที่พอไปได้ของโรงเรียนขนาดกลาง และก็เติมให้โรงเรียนขนาดเล็ก อีกหัวละ 500 บาท จะต้องใช้เงินเพิ่มขึ้นอีก 15,000 ล้านบาท ทั้งกระทรวงการคลัง ทั้งท่านนายกรัฐมนตรีบอก ยินดีสนับสนุน แต่พอเรามาทำกันจริง ความจริงก็บอกเรามากกว่า ถ้าจะเติมเงินไป 15,000 ล้านบาทเฉพาะรายการนี้ในปีเดียว กระทบแน่ ก็เลยไปตกลงกับรัฐบาลว่า ขอ 3 ปี คือ เฉลี่ยปีละ 1 ใน 3 ตอนนี้ก็มีความเสี่ยงว่า ที่จ่ายไปแล้ว เบิกไปแล้วไม่เห็นเพิ่มเลย เขาจะเพิ่มเทอมหน้านี้ ไม่ใช่เพิ่มเทอมนี้ จะเพิ่มเดือนพฤษภาคม ที่จะเปิดเทอมใหม่ เพราะฉะนั้นที่ต่อว่า ท่านเข้าใจผิด เพราะเราเพิ่มตามปีการศึกษา ปีการศึกษาเราจะเริ่มพฤษภาคม ถ้าทำอย่างนี้ไป 3 ปี เงินอุดหนุนรายหัว ก็จะนำมีระดับที่เหมาะสม และเพียงพอมากขึ้น แล้วก็ลดภาระโรงเรียนในเรื่องการไปหาเงิน จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเกือบไม่ต้องคิดทำอะไร หายใจเข้าก็หาเงิน หายใจออกก็หาเงิน มีบางแห่งยิ่งตัวตาย เพราะหาเงินไม่ได้ เช่นที่เกิดขึ้นที่นครราชสีมา เพราะฉะนั้นเฉพาะรายการนี้ คือ วงเงิน 15,000 ล้านบาท ถามว่า รายการนี้ถึงเด็กกี่คน ถึงเด็ก 13 ล้านคน นี่คือตัวอย่างของความจริงๆว่าเราทำแล้วถึงเด็ก แล้วก็หวังว่าจะช่วยให้การศึกษาของเด็กมีคุณภาพมาตรฐานยิ่งขึ้น

เรื่องที่ 2 เราได้เสนอขอให้ปรับปรุงเรื่องกองทุนเงินให้กู้ยืม เพราะเดิมเรามี กยศ. ให้กู้ยืมทั้งส่วนที่เป็นค่าครองชีพ และเป็นค่าเล่าเรียน ให้ระดับ ม.ปลาย จนถึงปริญญาตรี ตอนหลังรัฐบาลเปลี่ยนไปตั้งชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า ICL หรือแปลเป็นภาษาไทยคือ กรอ. แล้วก็บอกว่าดีกว่า กยศ. เพราะคนรวย คนจน กู้ได้หมด แต่ให้กู้ได้เฉพาะค่าเล่าเรียน ส่วนค่าครองชีพ เสื้อผ้า อาหาร ค่าหอพัก ค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่ให้ และไม่ให้ ม.ปลายกู้ เมื่อผมมารับหน้าที่ ผมก็ไม่เห็นด้วย เพราะผมถามเรื่องนี้มาตั้งแต่เป็น ส.ส. ด้วยเหตุผลที่ว่า ทำไมต้องไปช่วยคนรวยและมาตัดสิทธิคนจนที่จะเรียน ม.ปลาย เพราะการศึกษาภาคบังคับถึง ม.ต้น เท่านั้น คนจะเรียน ม.ปลาย ต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัว แม้เราให้ค่าบำรุงที่ไม่เรียกเก็บ จัดเป็นเงินอุดหนุนรายหัวแล้วก็ตาม ในที่สุดก็เสนอรัฐบาลให้ยุบกองทุนนี้เหลือกองทุนเดียว คือ กยศ. โดยนำส่วนดีของทั้ง 2 กองทุนมารวมกัน ส่วนดีนั้นก็คือ (1) ให้กู้ยืมได้ตลอด ตั้งแต่ ม.ปลายขึ้นไป (2) ดอกเบี้ยที่ กรอ. คิดสูงกว่า กยศ. เราก็ให้คงดอกเบี้ย กยศ. ร้อยละ 1 หลังจากเรียนจบ ผ่อนชำระ 15 ปี ตอนนั้นก็รวมเป็นกองทุนเดียวแล้ว จะทำให้กองทุนเข้ามาช่วยเหลือโอกาสให้แก่คนจน ทั้งระดับ ม.ปลาย ระดับอาชีวะ และระดับมหาวิทยาลัย

ประการที่ 3 เรื่องที่ไปถึงครูก็คือ เมื่อผมเข้ามารับหน้าที่รัฐมนตรี มีคนบอกว่า รัฐเป็นหนี้ครูอยู่ประมาณ 10,000 ล้านบาท ผมก็งง และมีแต่คนบอกอีกว่าครูมีหนี้สินเยอะ จากเดิมคนละประมาณ 500,000 บาท เดียวนี้เป็นหนี้คนละประมาณ 1,000,000 บาท แล้วทำไมอยู่ ๆ บอกว่ารัฐเป็นหนี้ครู ก็ได้ตัวเลขมาบอกว่าเงินวิทยฐานะของครู 370,000 คน ที่จะต้องได้เดือนละ 3,500 บาท ปัจจุบันรัฐยังไม่ได้จ่ายย้อนกลับไปตุลาคม 2548 ผมก็ตกใจ เพราะเป็นเงินจำนวนมาก เราเป็นกระทรวงใหญ่ คนเยอะ เงินก็ต้องเยอะ จึงไปหารือกับทางรัฐบาล สบโอกาสตอนที่ไปแถลงนโยบายในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เกิดมีคนอภิปรายว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะแก้ปัญหาหนี้สินครูได้อย่างไร ครูไม่มีขวัญกำลังใจ ผมก็ใช้โอกาสนั้นแถลงในสภาว่า ผมยอมรับว่าครูมีหนี้สินมาก แต่ท่านทราบไหมว่ารัฐเป็นหนี้ครูด้วย แล้วผมก็เลยทวงหนี้ให้แก่ครูในสภาก็เลยทำให้การพิจารณาเรื่องนี้ไม่มีอุปสรรคเลย เพราะได้พูดไว้ในสภาแล้ว ฝ่ายประจำก็มีข้อมูลพร้อม ท่านนายกฯ ก็ให้ไฟเขียว ท่านรัฐมนตรีคลังก็เห็นใจ เพราะฉะนั้นตัวเลขของรัฐบาลที่แล้วไปสร้างหนี้ไว้ 150,000 ล้านบาท

รวมถึงเป็นหนี้ครูด้วย ตอนนี้อยู่เรียบร้อยแล้ว สามารถจ่ายให้แก่ครูได้ในเดือนกุมภาพันธ์นี้ ผมเพิ่งเซ็นระเบียบรับรองการจ่ายไป ในขณะที่เดียวกัน ผมก็ได้ฉายาว่า “วีจิตร 5,600” ถามว่าผมได้ฉายานี้ได้อย่างไร มีความเป็นมาดังนี้ มติ ครม. ที่ออกมาเมื่อเดือนมีนาคม เมื่อปีที่แล้ว เพิ่มรายได้ให้ข้าราชการระดับซี 8 ขึ้นไป ไม่เรียกเงินตำแหน่ง ไม่เรียกเงินเดือนแต่ใช้คำว่า เป็นเงินเพิ่มที่ไม่ใช่ตำแหน่ง และเงินเดือน แต่ไปยึดอัตราเดียวกับเงินตำแหน่ง หรือพูดง่าย ๆ ก็คือว่าให้เงินตำแหน่งเป็น 2 เท่า ปรากฏว่ากระทรวงการคลังออกระเบียบรับรองรับการเบิกจ่ายไปกำหนดว่า วิทยฐานะไม่ใช่ตำแหน่ง เมื่อไม่ใช่ตำแหน่งก็เบิกจ่ายไม่ได้ ข้าราชการอื่นเขาได้ 2 เท่า ทำไมพวกครูได้เท่าเดียว ก็คือไม่ได้เงินส่วนนั้นเพิ่มเป็น 2 เท่า เมื่อศึกษากันเรียบร้อยแล้วเสนอเข้า ครม. ก็ด้วยความกรุณาของท่านนายกฯ ท่านเข้าใจ ถ้าข้าราชการอื่นได้ ข้าราชการครูก็ต้องได้ ผมก็เลยยืนยันว่า วิทยฐานะเป็นตำแหน่ง ถามว่ารู้ได้อย่างไร ผมก็ตอบว่า ก็ผมเป็นคนร่างกฎหมายเรื่องนี้เอง แล้วผมก็เทียบให้ฟังว่า ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยจะมีตำแหน่งของคณาจารย์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ แต่ใช้สำหรับชาวโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เราก็ใช้ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญและเชี่ยวชาญพิเศษ และเราก็เรียกของเราว่าเป็นวิทยฐานะ ก็ตำแหน่งนั่นเอง ปรากฏว่า ครม. เห็นด้วยเดี๋ยวนี้กระทรวงการคลังกรุณาออกระเบียบรองรับแล้ว เมื่อวันอังคารที่ผ่านมา เพราะฉะนั้นท่านก็เตรียมรับ 2 เดือนนี้เป็นเงินประมาณ 2 พันล้านบาท จำนวนคนประมาณ 30,000 คน ตอนที่ผมไปปรับหน้าที่ก็ไปเจอปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ เดิมในแต่ละจังหวัด จะมี 5 เลือ คือ เลือศึกษา เลือประถม เลือสามัญ เลือ กศน. เลืออาชีวะ ระดับอำเภอมี 2 เลือ คือ ศึกษาอำเภอ กับหัวหน้าการประถม รวมแล้วมีสำนักงาน 2,000 กว่าแห่ง จำนวนคนราว ๆ 30,000 คน เมื่อเปลี่ยนมาใช้โครงสร้างเขตพื้นที่ แบ่งเป็น 175 เขต ก็มีคนล้นอยู่ประมาณ 10,000 กว่าคน จำนวนคนราว ๆ 30,000 คน เมื่อเปลี่ยนมาใช้โครงสร้างเขตพื้นที่ แบ่งเป็น 175 เขต ก็มีคนล้นอยู่ประมาณ 10,000 กว่าคน ที่จริงตอนปฏิรูปการศึกษา สปศ. ก็คิดไว้แล้วว่า คนเหล่านี้ต้องเข้าสู่ระบบได้หมด ไม่ใช่ความผิดของเขา การเปลี่ยนแปลงจะให้ไปโทษแก่เขาไม่ได้ ต้องมีการรองรับ ถ้าไม่ดีขึ้นอย่างน้อยต้องไม่ให้เลวไปกว่าเดิม เพราะคนประมาณ 10,000 ยังไม่มีกรอบอัตรารองรับ ยังไม่มีจัดเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ชัดเจน ด้วยความกรุณาของ ก.ค.ศ. ก็จัดกรอบอัตราให้ ตอนนั้นก็เข้าใจว่าส่วนใหญ่จะเริ่มเข้าที่เข้าทาง เริ่มจะรู้อนาคตของตนเอง ส่วนใหญ่ที่คนเกือบ 10,000 คน เหมือนกับคนที่ไม่มีอนาคต เรื่องนี้ก็เรียบร้อยไปแล้ว

ในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการทำอะไรก็มาคิดถึงเฉพาะโรงเรียนของรัฐไม่ได้ ต้องคิดถึงโรงเรียนเอกชนด้วย เมื่อเพิ่มเงินเดือนให้แก่ครูกลุ่มแรก ครูเอกชนที่เราอุดหนุนอยู่ก็เลยต้องขอ 5% ด้วย ส่วนค่าบำรุงรายหัวเด็ก ไม่ว่าจะเรียนเอกชนหรือรัฐก็ได้ ตอนนี้อะไรเอกชนก็ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ส่วนเด็กพิการ มีปัญหาเรื่องเงินอุดหนุนและเขาอยากจะมีศูนย์ที่จังหวัด รวมทั้งอยากให้เพิ่มอัตราค่าจ้างที่เหมาะสม ก็น่าจะเรียบร้อย และผมก็ไม่แน่ใจว่าจะมีความหมายอะไรมากมายถึงขนาดที่ว่าตอนที่ผมไปปรับเด็กภาคใต้ขึ้นมาดูพิชสวนโลกแล้วให้โรงเรียนที่เชียงใหม่เป็นเจ้าของ มีเด็กพิการกับครู จำนวนเป็นร้อยมาให้การต้อนรับถามว่ามาทำไม เขาออกมาแสดงความขอบคุณผมที่ให้เพิ่มศูนย์ เพิ่มอัตราค่าจ้าง ดูเหมือนว่ามีคุณค่าและมีความหมายกับเขาเหลือเกิน ผมจึงได้ซึ่งว่า เราอาจจะมองข้ามความรู้สึกที่เป็นความจริงของบุคคล ที่เราทำอะไรไม่ได้ใหญ่โตอะไร แต่ในแง่ผู้รับและผลลัพธ์ที่เกิดกับเขา เขาแสดงออกมาชัดเจน เขาแสดงออกถึงความมีคุณค่าและความหมาย

ทั้งหมด 6-7 เรื่องที่กล่าวมานี้ พูดได้เลยว่าถึงเด็ก 13 ล้าน หรือ 15 ล้าน ถึงครุมีไม่น้อยกว่า 400,000 แล้วทั้งหมดก็กำลังจะไปถึงโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งด้วย

สำหรับเรื่องการปรับแต่งมี 2 เรื่องใหญ่ ก็คือ เดิมตอนปฏิรูป เราคิดถึงเรื่องความรู้คู่คุณธรรม ก็ให้ความสำคัญทั้งเรื่องความรู้ ทั้งเรื่องคุณธรรม ควบคู่กันไป แต่สถานการณ์ที่เป็นวิกฤตสังคม ก่อนยึดอำนาจ ทำให้เราประจักษ์และตระหนักว่าเกิดความแตกแยกในสังคม แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ใช้ความรุนแรงที่ชัดเจน สังคมจะล่มสลายถ้าเราไม่แก้ไข แล้วทุกคนก็เชื่อว่าไม่มีทางแก้ด้วยวิธีอื่น นอกจากเรื่องคุณธรรม รัฐบาลก็ยึดตรงนี้ แผนพัฒนาระยะที่ 10 ก็เน้นตรงนี้ จึงกลายเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลกระทรวงที่เกี่ยวข้องหลายกระทรวง โดยเฉพาะกระทรวงฝ่ายสังคมก็เลยเสนอว่าแทนที่จะพูดเรื่องความรู้คู่คุณธรรมขอเปลี่ยนเป็น คุณธรรมนำความรู้ โดยเชื่อว่า ถ้าเราพัฒนาคนให้เป็นคนดี เป็นทุนสำคัญ การจะทำให้เป็นคนเก่งคงไม่ยาก แต่ถ้ามุ่งสร้างคน ให้ เก่ง ดี มีสุข แล้วไปเจอคนเก่งที่ไม่ดี อันตราย การสื่อตรงนี้ สื่ออย่างตั้งใจ แล้วก็เลยเพิ่มเติมในหมวดของคุณธรรมนำความรู้นี้ จะต้องสร้างความตระหนักสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย ใช้คุณธรรมเป็นฐานของการเรียนรู้เชื่อมโยงให้ได้ ระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันทางศาสนา กลับไปสู่เรื่อง “บ ว ร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ต้องร่วมกัน เสริมสร้างคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการก็เลยมียุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษา ยุทธศาสตร์เสร็จแล้ว เปิดมาในเดือนพฤษภาคมจะเริ่มกิจกรรมทางด้านคุณธรรมนำความรู้ นับว่าเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ และเป็นเรื่องใหม่ที่เน้นเป็นพิเศษในรัฐบาลปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 เป็นนโยบายต่อเนื่องที่รัฐบาลที่แล้วเน้นไว้ถูกต้อง ก็คือ ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน เนื่องจากเป็นหัวใจของการปฏิรูป และเท่าที่ทำมาก็พบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่ดี การเร่งรัดพัฒนาครู การแก้ปัญหาขาดแคลนครู การจะต้องเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังต้องทำต่อไม่ใช่อยุติ เรื่องการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่รัฐบาลชุดที่แล้วเน้นถูกต้องแล้ว เราก็มาเสริมเติมเต็มในบางเรื่อง เพื่อให้การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนดำเนินไป แล้วก็บรรลุเป้าหมายได้ แม้จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานเท่าใดก็ต้องทำ เพราะนโยบายคุณภาพมาตรฐานที่เป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลนี้ที่เน้นเป็นพิเศษ

“

ทั้งหมด 6-7 เรื่องก็กล่าวมานี้
พูดได้เลยว่าถึงเด็ก 13 ล้าน
หรือ 15 ล้าน ถึงครูมีไม่น้อยกว่า
400,000 แล้วทั้งหมดก็กำลังจะไปตั้ง
โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งด้วย

”

ส่วนสุดท้าย คือเรื่องเสริมเติมเต็ม เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปฏิรูปทั้งระบบ สิ่งที่จะต้องทำให้เข้าที่เข้าทางในช่วงเวลา 3 ปี แล้วทำไม่เสร็จ ยังไม่เกิดผล ต้องทำให้เสร็จภายใน 1 ปี ถ้ามว่าการปฏิรูปการศึกษายืดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ซึ่งจะไปปรากฏอยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ ถ้ามว่าการศึกษายืดชีวิตของทุกคนจะบรรลุได้ ทำอย่างไร ตอบได้ว่าการศึกษาคือต้องจัดเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกกระบวน และตามอัธยาศัย ทั้ง 3 รูปแบบนี้ ต้องนำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งทำตามลำดับไม่ได้ ตอนนี้นำที่เราก่อปฏิรูปกันมา 7-8 ปี เรายังให้ความสำคัญและเน้นการศึกษาในระบบ เรื่องนอกกระบวน และตามอัธยาศัย ก็ยังเรียกชื่อเดิมว่า เป็นการศึกษาออกโรงเรียน แล้วก็เอาไปฝากไว้กับสำนักงานปลัดกระทรวง ก็ถือว่าเมื่อไรจะเรียบร้อย จะให้เรียบร้อยต้องมีพระราชบัญญัติ ตอนนี้อยู่มีประเด็นต่าง ๆ ที่หาข้อยุติกันยังไม่ได้ ก็เป็นหน้าที่ของผมที่จะต้องเร่งรัดให้การร่างพระราชบัญญัติ

“

ก็กล่าวมาเพียงแต่ยกตัวอย่างให้เห็นว่า กระบวนฯ ต้องมาปรับแก้ปัญหาและอุปสรรค เมื่อได้ใช้ความพยายามปฏิรูปแล้วประสบปัญหา และเมื่อกระบวนฯ กำหนดนี้ได้ ก็จะเป็นการวางรากฐานเพื่อให้ผู้บริหารยุคต่อไป

”

ฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติ ภายในระยะเวลาของรัฐบาลนี้ พระราชบัญญัติการศึกษานอกโรงเรียนก็คงต้องเปลี่ยนชื่อเป็นการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย

แม้การศึกษาในระบบจะมีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การศึกษาในต่าง ตามภาษาที่เราพูดกัน คือต่างอาชีวะคาบเกี่ยวระหว่างพื้นฐานกับอุดมศึกษา เป็นระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนเป็นอย่างมาก ปัจจุบันความต้องการคนที่จบอาชีวะระดับ ปวช. ปวส. มีมาก อาชีวะได้โครงสร้างมาแล้วตั้งแต่ปี 2546 เป็นองค์กรหลัก ที่มีฐานะเท่าองค์กรหลักอื่น เลขาธิการก็เท่าปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการมี 11 ถึง 5 คน ไม่มีกระทรวงไหนเหมือนกระทรวงศึกษาธิการ ยกเว้นกลาโหมที่มีคนระดับเท่า ๆ กัน 4-5 คน เวลาที่มีการโยกย้ายปลัดกระทรวงไปเป็นเลขาธิการ สพฐ. ก็ถูกถามว่าทำไมลดตำแหน่ง ไม่ได้ลด เพิ่มงานให้ด้วยซ้ำ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้เป็นแห่งที่มีสถานศึกษา มากที่สุด งบประมาณสูงสุด และก็มีจำนวนคนที่เกี่ยวข้องมากที่สุด อาชีวะได้โครงสร้างแล้ว ผมก็เลยพูดกับท่านเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่า วันนี้อาชีวะเหมือนร่างที่ไว้วิญญาณ เมื่อไว้วิญญาณจะเข้าร่างสักทีก็คือเมื่อท่านได้โครงสร้างใหม่แล้วแต่ระบบใหม่ของอาชีวะยังไม่มา ระบบใหม่จะมากี่ต่อเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษา ทั้งส่วนที่คนอื่นจัด และทั้งส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการจัด โดยองค์กรหลักของกระทรวงต้องเป็นองค์กรนโยบายมาตรฐาน ดูแลงานจัดทั้งที่คนอื่นเขาจัด และประสานส่วนอื่น และดูแลในส่วนที่รัฐจัด ในขอบเขตของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนี้ก็อยู่ในนโยบายเร่งรัด กำลังจะเสนอร่างพระราชบัญญัติกลับไปให้รัฐบาลเห็นชอบ และต้องออกให้ได้ในช่วงรัฐบาลนี้

มีภาคีหนึ่ง เป็นภาคีสำคัญด้วย ก็คือประเทศไทยเรา เราเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมบริหารจัดการศึกษามานานแล้ว แล้วก็มีความสำคัญในทุกระดับ จนถึงระดับมหาวิทยาลัย การปฏิรูปการศึกษาตอนนี้ก็เน้นการมีส่วนร่วมของเอกชน ตั้งเป้าหมายใหม่ไว้แล้วว่าที่ท่านรับผิดชอบอยู่ในขั้นพื้นฐาน 18% ขอให้ขยายให้ได้เป็น 25% รัฐจะสนับสนุนให้เอกชนรับภาระให้ได้ถึง 25% ให้ความสำคัญถึงขนาด กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนเอกชนทุกโรง ต่อไปนี้เป็นนิติบุคคล และจะต้องไปแก้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ก็ปรากฏว่าพระราชบัญญัติไปรออยู่ที่คณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว เมื่อผมมารับหน้าที่ ก็มี 3-4 ประเด็น ไม่มีใครชี้ขาด เขาก็เลยหยุดการตรวจร่างพระราชบัญญัติไว้ก่อน รอการชี้ขาด ถามให้ผมชี้ขาดเรื่องอะไร ปรากฏว่ามี 2 เรื่อง

เรื่องที่ 1 เมื่อโรงเรียนมีทรัพย์สิน มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่จดทะเบียนกันไว้เดิม มีใบอนุญาต ไม่สามารถจะโอนที่ดินให้ได้ จะทำอย่างไร ผมก็ไม่เห็นต้องทำอะไรเลย ท่านก็เขียนกฎหมายรองรับสภาพว่าที่ตั้งมาก่อนนี้ ถ้าไปเช่าที่เขาก็บอกว่าไปโอนสัญญาเข้ามาเป็นของโรงเรียน ถ้าไปขออนุญาตใช้ที่เขา เขาอนุญาตให้ใช้ ก็ขอให้โอนสิทธิการใช้มาให้โรงเรียน ไม่เห็นจะต้องไปโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน มันโอนไม่ได้ แต่ถ้าเป็นสถานศึกษาตั้งใหม่ จะต้องมี แล้ว ก็เปิดกว้างขึ้นได้ไหม ใครจะตั้งใหม่ ก็เอาแบบ *สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใหม่ ไปเช่าที่ของรัฐสร้าง* ไม่จำเป็นต้องมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ก็เขียนลงไปด้วยว่า สามารถไปเช่าที่แต่สัญญาเช่าควรให้ยาว

เรื่องที่ 2 มีมาตรการภาษีที่จะยกเว้นภาษีโรงเรียน แล้วก็เขียนลงในกฎหมายอันนี้ได้ไหม เขาบอกทำไม่ได้ กระทรวงการคลังถือเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย ใครจะขอยกเว้นภาษีต้องไปแก้กฎหมายกระทรวงการคลัง ไม่ใช่นำมาใส่ไว้ในกฎหมายเรา เพราะกฎหมายทั่วไป ไม่ได้มีผลไปล้มล้างกฎหมายเฉพาะ ผมบอกว่าไม่เป็นไร เรื่องนี้ผมจะเจรจากับกระทรวงการคลังเพื่อให้แก้ไขกฎหมายของเขาที่ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว

ยังมีประเด็นเกี่ยวกับอาชีวะอีกว่าจะเอาลงโรงเรียน อาชีวะเอกชนไปไว้ในกฎหมาย สข. ตามเดิมหรือไม่ ผมก็เชิญนายกสมาคมที่เกี่ยวข้องมาคุยกัน ตอนแรกเขาก็อยากให้ไปอยู่อาชีวะ ตอนนีเขายืนยัน 2 รอบว่าต้องการให้อยู่ สข. อาชีวะเขาก็ไม่ติดใจ นี่คือส่วนที่ต้องเสริมเติมเต็ม จึงจะทำให้การปฏิรูปทั้งระบบ ครอบคลุมการเกิดขึ้น ส่วนที่ต้องเสริมเติมเต็มอย่างสำคัญในเรื่องโรงเรียนของรัฐขั้นพื้นฐานก็คือ การปฏิบัติตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ 4 ด้าน ไปให้สถานศึกษา และเขตพื้นที่โดยตรง 4 ด้าน นั้น กระจายด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป เงื่อนไขคือ ต้องออกกฎกระทรวงรองรับ คล้าย ๆ กฎกระทรวงของรัฐบาลที่แล้ว เพราะเมื่อขอสาระมาดู ไม่ใช่กฎกระทรวงกระจายอำนาจ แต่เป็นกฎกระทรวงให้อำนาจก็เลยขอถอนออกมา แล้ว สพฐ.ก็ช่วยกันจนกระทั่งขณะนี้เสนอกลับไปใหม่ และผ่าน ครม.แล้ว ไปอยู่ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เราก็อยากให้เรื่องนี้ออกให้ได้ ภายในกุมภาพันธ์นี้ วันไหนผ่านกฤษฎีกา ผ่าน ครม. ผมจะเซ็นทันที เพราะการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษา ไม่มีทางอื่น นอกจากกระจายอำนาจไปให้สถานศึกษา เบ็ดเสร็จ ตัวอย่างของที่นี่ และบายนี ใครสนใจให้อธิการบดีไปชี้แจงให้ฟัง เพราะที่นี่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับแห่งแรกของประเทศไทย และเพราะความเป็นอิสระ ความคล่องตัว รัฐให้เงินอุดหนุนมา แต่ทางนี้จัดการเองหมด

เบ็ดเสร็จสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยของตนเองมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตั้งมา 16 ปี เป็น 16 ปีแห่งความหลังและความหวัง คณะกรรมการการอุดมศึกษาประเมินจัดอันดับปีที่แล้ว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีไปอยู่ในประเภทดีเลิศ 5 แห่งของประเทศ ที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะการกระจายอำนาจนี้เอง ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว นี่คือตัวอย่างที่เกิดขึ้น ผมก็อยากเห็นที่โรงเรียนเหมือนกัน ว่าถ้าโรงเรียนเข้มแข็งก็จะให้การศึกษาที่ดีได้ ความหวังของผมจึงอยากจะเห็นการกระจายอำนาจเกิดขึ้นให้ได้ในรัฐบาลนี้ วิธีที่ทำให้เกิดให้ได้ทำอะไร ตอนนี้จัดระบบเสร็จแล้ว ว่าถ้าจะกระจายลงไปเราจัดโรงเรียนสัก 3 กลุ่มได้ไหม กลุ่มที่พร้อมรับการกระจายอำนาจที่จัดให้ใหม่ ไม่เพิ่มเงิน ไม่เพิ่มคน คนก็บอกว่าทำได้เลย อีกกลุ่มหนึ่งต้องมีเกณฑ์นักเรียน 500 ขึ้นไป เป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เลือกลมาจำนวนหนึ่ง จะนำร่องให้ในเดือนพฤษภาคมนี้ อีกกลุ่มหนึ่งยังงังก็ไม่พร้อมคือกลุ่มขนาดเล็กนี้ ที่มีอยู่กว่า 10,000 โรงเรียน ก็ขอให้เขตพื้นที่ไปจัดระบบบริหารกลุ่มโรงเรียน โดยยึดหลักบริหาร 3 หลัก ร่วมใช้ครู ร่วมใช้อาคาร ให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรม ก็คล้าย ๆ ว่ารวมโรงเรียนเล็กให้เป็นโรงเรียนใหญ่ หรือรวมโรงเรียนเล็กให้เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ต้องคิดระบบบริหาร เพราะไม่ไปยุบโรงเรียนทันที แต่ให้โรงเรียนมาทำงานด้วยกัน ก็หมายความว่าเอาเขตพื้นที่มาเป็นพี่เลี้ยง กระจายไปที่เขตมากกว่ากระจายไปที่โรงเรียน แต่กลุ่มที่พร้อมกระจาย

ทั้งหมดออกไป ถ้าอย่างนั้นเราคงต้องเตรียมคนที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าเราจะไปเตรียมคน 6 แสนคน เปลี่ยนรัฐมนตรีอีก 100 คน ก็ไม่สำเร็จ ก็เลยบอกว่าเราจะอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เป็นหลัก ซึ่งใช้หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง วิธีการของเราก็คือให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขต 178 เขต รองผู้อำนวยการเขตที่มีอยู่เขตละ 11 คน และศึกษานิเทศก์มาเข้ารับการอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในระดับสถานศึกษาที่จะนำร่องก็คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูกลุ่มสาระละ 2 คน รวมกันทั้งหมดที่จะนำร่องจะต้องอบรมคน 14,000 คน โดยประมาณ เงินมีแล้ว หลักสูตรมีแล้ว เอาใครมาเป็นวิทยากรให้การอบรมที่ไหนที่จะอบรมพร้อมกัน 14,000 คน ก็บอก ไม่ยากเลย เรามีสถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ อยู่เกือบ 100 แห่ง เรามีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีคณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์อยู่อีกบางแห่ง เราก็ขอความร่วมมือสถาบันเหล่านี้แล้วทั้งหมดก็มาตั้งเป็นทีมงานที่จะมาให้เป็นทีมงานฝึกอบรม แล้วเราก็จัดหลักสูตรฝึกอบรม ผู้ให้การฝึกอบรมคือ Training of the trainers ก่อนแล้วทั้งหมดก็จะไปเข้า 12 ศูนย์พร้อมกัน หลักสูตรจะมี 2 หลักสูตร หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร 1 หลักสูตรให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารเขต เข้าอบรมด้วยกัน และหลักสูตรศึกษานิเทศก์และครูอีก 1 หลักสูตร เข้าอบรมด้วยกัน ก็คือหลักสูตรวิชาการกับหลักสูตรบริหารนั่นเอง การอบรมใช้เวลา 5-7 วัน และอยู่ประจำด้วย ไม่ใช่

“

ส่วนที่ต้องเสริมเติมเต็มอย่างสำคัญ
ในเรื่องโรงเรียนของรัฐขั้นพื้นฐาน
ก็คือ การปฏิบัติตามมาตรา 39 ของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

”

อบรมประเภท รู้ไว้ใช้ว่า ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องสามารถทำได้ ฉะนั้นในการอบรมจะต้องมีการฝึกปฏิบัติ แล้วประเมินดูว่าทำได้หรือไม่ อาจจะมีผู้อำนวยการสอบตกหรือเปล่าก็ไม่ทราบ แต่ว่าจะเอาจริงเอาจังมาก ๆ เพราะถ้าท่านจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ท่านไม่รู้จริง ท่านทำไม่ได้ ถ้ารอบนี้ทำเสร็จ นำร่องอาจจะ 600 โรง เราจะมีรายการตามไปดู ตามไปช่วย ตามไปสนับสนุน หวังว่าทำอย่างนี้ 4 ปีเต็มประเทศไทย ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จะกระจายอำนาจหมดใน 4 ปี ฉะนั้นตรงนี้จะเห็นผลในรัฐบาลนี้ส่วนใหญ่ และปรับแต่งดีแล้ว ก็ทำต่อ ในที่สูตรระบบกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาก็จะเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์

ท้ายที่สุดคือ เรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 ที่ไปกำหนดอยู่ในแผนกระจายอำนาจ ให้มีการถ่ายโอนสถานศึกษา ซึ่งได้มีการทำกันไว้รอบหนึ่ง แล้วก็เกิดปัญหาถึงขั้นที่มีคนเป็นแสนไปประท้วง ยืนยันให้มีการแก้ไขกฎหมายมีความเห็นต่าง ๆ นานา ส่วนหนึ่งก็บอกต้องแก้ไขให้มีการถ่ายโอน อีกส่วนหนึ่งก็ต้องการให้ถ่ายโอนยาก ๆ เช่น ต้องถือความสมัครใจ ต้องมีความพร้อมจริง ๆ ต้องมีการกำหนดจำนวนไม่ให้กระทบ กฎหมายก็ตก อันเนื่องมาจากยุบสภา ตอนนั้นก็เริ่มมีคนมาทวงถามว่า รัฐมนตรีศึกษาจะอย่างไรกับกฎหมายที่ตก ผมก็บอกว่าขอหารือก่อน ผมก็ตั้งใจท้ง่าย ๆ แค่นี้ ถามว่าหลักการในการกระจายอำนาจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถูกต้องไหม ผมบอกถูกต้อง ผมยืนยันในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรของประชาชน ที่บริการสาธารณะเหล่านี้ ต้องกระจายไปที่ท้องถิ่น ถูกต้องแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะไม่เสนอให้ยกเลิก แต่ผมตั้งใจเรื่องวิธีการ ว่าหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ทำไมต้องใช้วิธีการถ่ายโอนวิธีเดียว ก็ในเมื่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเขียนไว้ชัดเจนว่า ท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ท่าน

มีสิทธิ ท่านจะใช้สิทธิอย่างไรก็ได้ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผมก็ถามว่าสิทธิในการจัดนี้ทำอะไรได้บ้าง ท่านไม่ต้องถ่ายโอนเลย ท่านตั้งของท่านใหม่ ก็ทำได้ กระทรวงยินดีสนับสนุนเต็มที่ หรือถ้าท่านยังไม่อยากจะตั้งใหม่ ก็หาวิธีร่วมมือกัน ท่านร่วมมือกันเองระหว่างองค์กรท้องถิ่นในจังหวัด หรือทำร่วมกับกระทรวงกับเอกชน ผมได้เชิญอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเชิญผู้แทนคณะกรรมการกระจายอำนาจ คุยนอกรอบได้ทำการหารือถึงแนวทางการปฏิบัติตามการกระจายอำนาจโดยมีผลกระทบน้อยที่สุดที่ได้มีข้อตกลงชัดเจนแล้ว คือ กทม. กทม.มีปัญหาทุกเขต เพราะคนอพยพเข้าไป กทม.มาก จึงทำให้ กทม. มีเด็กภาคบังคับเพิ่มขึ้นมาก ในระดับ ป.1 ถ้ารับตามเกณฑ์กระทรวง ห้องละ 40 คน จะมีเด็กล้นอยู่ประมาณ 20,000 คน เขต 2 เขตเดียวก็ 7,000 คน เข้าไปแล้ว โรงเรียนที่ออกแบบไว้ห้องละ 40 คน กลายเป็น 65 คน เพื่อจะรับเด็กให้หมด ผมเห็นว่าการเพิ่มนักเรียนในชั้นไม่ใช่ทางออกแต่เป็นทางสร้างปัญหา แล้วโรงเรียนดี เด่น ดัง ก็ ดับ เพราะเด็กมากเกินไป ครูไม่พอ บริการไม่ดี จึงได้หารือ กทม.ว่า เราจะสนับสนุน กทม. ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับถึง ม.ต้น โรงเรียนของ กทม. 400 กว่าโรง ขยายให้ถึง ม.ต้น ถ้า กทม. จัดการศึกษาถึง ม.ต้น จะขยายโอกาสตรงนี้ให้ได้มากที่สุด

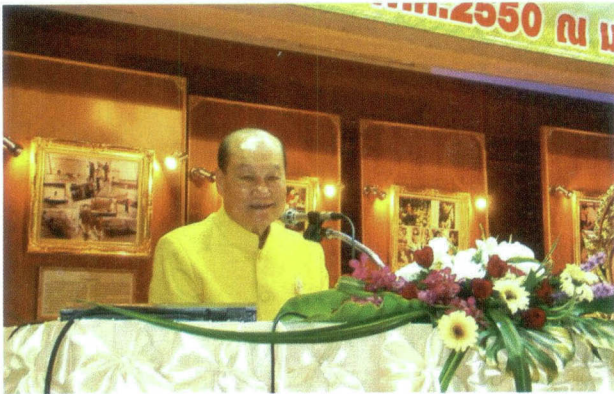
ถ้าโรงเรียนไม่พอ กทม.มีที่ มีเงิน เราจะขอรัฐบาล ช่วยสนับสนุน แทนที่กระทรวงศึกษาจะทำเอง จะตั้งเอง ก็ไม่ต้อง กทม.ก็ถาม ว่าถ้าเด็กของเขาจบ ม.ต้นแล้ว ไปเรียน ม.ปลายที่ไหน เพราะว่าโรงเรียนดี เด่น ดัง ท่าน ก็เลื่อนเด็ก ม.ต้นของท่านขึ้น ม.ปลาย กระทรวง ศึกษาธิการรับจะขยาย ม.ปลาย ต่อยอดในโรงเรียนของ รัฐบาลและเอกชน เราจะชวนเอาเอกชนมาร่วมด้วย กทม.ถามอีก กทม.ทำนะทำได้ แล้วถ้าประชาชนไม่นิยม เขาอยากไปเรียนโรงเรียนดี เด่น ดัง ในกรุงเทพ กทม.

ขอ 3 อย่าง คือ (1) ขอครูเก่ง ๆ ของกระทรวงไปช่วย เป็นครูที่เลี้ยงให้ครู กทม. (2) ขอสร้างเป็นเครือข่ายกับ โรงเรียนยอดนิยมไปเป็นแม่ข่ายหรือโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง คู่พัฒนาโรงเรียนดี เด่น ดัง อาจมีโรงเรียนลูกข่าย กทม. 6-7 แล้วแต่พื้นที่ และ (3) ขอเอาชื่อไปใช้ด้วย เช่น โรงเรียนวัดเศวตฉัตรศึกษานารี ทั้ง 3 ข้อ กระทรวงยินดี ร่วมมือ ความร่วมมือที่เกิดขึ้น ก็คือ การขยายขอบเขต เพื่อให้การกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น เป็นไปได้ใน ความจริงมากขึ้น แล้วอาศัยความร่วมมือจะช่วยให้ การกระจายอำนาจได้รับการยอมรับ แล้วก็ทำให้มีคุณภาพ มาตรฐานมากขึ้น

ทั้งหมดที่ผมได้พูดมานี้ สรุปได้ประโยคเดียว ว่าเรา พยายามจะจัดการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ครอบคลุม กระบวนการ ให้เข้าโครงสร้างให้ครบ ให้เข้าที่ให้ครบ แล้วก็พร้อมที่จะขับเคลื่อนทั้งระบบ ทำในระยะเวลา 1 ปี ขอฝากความสำเร็จนี้ไว้กับการรวมพลในวันนี้ด้วย

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หัวหน้าส่วนราชการ และผู้เข้าประชุมทุกท่าน

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการแข่งขันสูง คุณภาพของคนถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ในการที่จะพัฒนาตนเองได้ จำเป็นต้องมีกระบวนการของการพัฒนา ถ้ามองว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เพื่อให้สมบูรณ์ทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม พัฒนารอบด้าน ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ กิจกรรมที่สังคมใช้พัฒนาสมาชิกของสังคมได้ คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่พวกเราทุกคนมีส่วนร่วม

เมื่อการศึกษาเป็นปัจจัยเสริมคุณภาพของคน ถ้าตัวการศึกษาเองอยู่ในสภาพที่ไม่มีคุณภาพ ไม่แข็งแรงแล้ว การศึกษาจะเป็นปัจจัยในการสร้างคุณภาพคนได้อย่างไร นั่นคือที่มาของปัญหาคุณภาพการศึกษา

เมื่อใดที่ใช้คำว่าปฏิรูป คือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่มีผลกระทบต่อทั้งระบบครบกระบวนการ ถ้าเกิดขึ้น จะต้องทำการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผล โดยใช้เวลาไม่สั้น ไม่ยาวเกินไปการปฏิรูปทุกครั้งมักจำกัดด้วยเงื่อนไขของเวลา แม้แต่การปฏิรูปการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก็ต้องทำตามเงื่อนไขเวลา เพราะการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ถ้าปล่อยไว้นาน จะเกิดผลเสีย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี 2 ฐานะ ฐานะแรก เป็นธรรมนูญการจัดการศึกษาในความหมายของกฎหมายแม่บทการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท ไม่ว่าใครจัด ต้องจัดภายใต้กรอบพระราชบัญญัติทั้งสิ้น ฐานะที่ 2 เป็นกฎหมาย

การบรรยายพิเศษในงานรวมพลังพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทยเขตภาคเหนือ ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ วันที่ 3 กันยายน 2550

ปฏิรูปการศึกษา เรื่องใดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงก็กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้โดยกำหนดเวลาด้วย เรื่องส่วนใหญ่ที่กำหนด ทำได้ 3 ปี บางเรื่อง 5 ปี มีอีกหลายเรื่องที่ยังทำไม่เสร็จหรือยังไม่ได้ทำ มีเรื่องเดียวที่ทำได้ที่ภายใน 6 ปี คือ การประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารับผิดชอบ โดยการประเมินสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท จำนวนประมาณสี่หมื่นสถานศึกษา เมื่อ สมศ. ประเมินแล้วทำให้เรามองเห็นว่า ผลการประเมินรอบแรกชี้ชัดทำให้เราเชื่อมั่นยิ่งขึ้นที่บอกกันว่าตกต่ำเป็นความจริงเพราะการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนที่เข้ารับการประเมินรอบแรกประมาณสามหมื่นโรง ผ่านการประเมินหนึ่งในสามของโรงเรียนทั้งหมด ส่วนสองในสามยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ระดับพอใช้ การที่ สมศ. พบสิ่งนั้นนอกจากจะยืนยันแล้วยังทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สถานศึกษาที่ประชาชนเข้าใจว่าสอบตก ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งมีกว่าหมื่นโรงเรียน เราก็หันมาสนใจว่า โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มีคุณภาพต่ำมาจากสาเหตุใด เท่าที่พบมีหลายสาเหตุ เช่น ค่าใช้จ่ายสูง เด็กน้อย ครูน้อย ครูไม่พอ ไม่ครบกลุ่มสาระ แล้วจะทำให้ครูทำหน้าที่สมบูรณ์ได้เหมือนโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ได้อย่างไร

นอกจากโรงเรียนขนาดเล็กแล้ว คุณภาพของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็มีปัญหา แม้จะสอบผ่าน มีโรงเรียนยอดนิยม เด่น ดัง 362 โรงเรียนเท่านั้น ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร อยู่ต่างจังหวัดเขตอำเภอเมือง คุณภาพของโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็กในชนบทมีความแตกต่างกันมาก เด็กที่มีฐานะดีก็จะเข้ามาเรียน

“
กิจกรรมที่สังคมใช้พัฒนา
สมาชิกของสังคมได้ คือ
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ที่พวกเราทุกคนมีส่วนร่วม

”
ในเมืองโดยไม่รับโอกาสในโรงเรียนใกล้บ้าน ภาวะการณ์อย่างนี้มีต่อเนื่องมาแล้วหลายปีทำให้ต้องคิดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาใหม่ เพราะทำแบบเดิม เหมือนเดิม โรงเรียนในเมืองทำได้ และโรงเรียนในชนบทจะทำให้เข้มแข็งได้อย่างไร จะขยายความเรื่องนี้ให้ฟัง เพราะรัฐบาลนี้ถือเรื่องการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ ก่อนที่จะฟันหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จะนำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการศึกษาไทยสู่สาธารณชน เป็นแนวทางที่ชัดเจนต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหาและพัฒนาแค่ไหน ต้องทุ่มเทสิ่งใดบ้าง จึงจะทำให้คุณภาพการศึกษาใกล้เคียงกัน ที่ท่านจัดให้มีการประชุมรวมพลังกันในวันนี้ต้องชื่นชม เพราะท่านเลือกเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่าสำคัญที่สุด เมื่อมารวมพลังกันแล้ว มีข้อคิดเห็นใดก็เสนอแนะแล้วประมวลข้อคิดเห็นส่งให้กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ประโยชน์ด้วย ก่อนที่จะลงรายละเอียดต้องช่วยกันคิดเชิงระบบ อยากให้มองเชิงภาพรวม ทุกส่วนต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และวันนี้มีเรื่องสำคัญที่จะพูด 7 เรื่อง คือ

“

เราต้องการให้สังคม
เป็นสังคมฐานความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัย
ในการพัฒนาทั้งปวง จะเกิดขึ้นได้
เมื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

”

1. อุดมการณ์การศึกษาของชาติ ทุกคนต้องร่วม
อุดมการณ์ของชาติทางการศึกษาเป็นข้อสรุปที่ไม่มีข้อ
ถกเถียงกันแล้ว แม้แต่ในวาระการร่างรัฐธรรมนูญที่ยึดถือ
กันมาตลอดว่า เราต้องจัดการศึกษาตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิด
จนตาย คนไทยต้องได้รับการศึกษาทุกคน รูปแบบที่
คุ้นเคยคือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัย สังคมมุ่งหมายให้ทุกคนเรียนรู้ได้
ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมที่จัดให้ ประเทศเราพูดกัน
3 รูปแบบ การศึกษาตามอัธยาศัย มีองค์กรเอกชนร่วมกันจัด
กระทรวงศึกษาธิการก็จะมีบทบาทในการประสานงาน
เราต้องการให้สังคมเป็นสังคมฐานความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัย
ในการพัฒนาทั้งปวง จะเกิดขึ้นได้เมื่อเป็นสังคมแห่ง
การเรียนรู้ คนไทยมีโอกาสได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ
และทันสมัยอยู่เสมอ ในเรื่องสื่ออุปกรณ์ก็มีความก้าวหน้า
พอสมควร เรื่องนี้ป้กรงเรียบร้อยแล้ว เพียงแต่รอให้
ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น

2. การยกระดับการศึกษาในหมู่ประชาชนโดยเสนอ
แผนที่เดินทาง (Road Map) ซึ่งจะใช้เวลา 10 ปี
ให้คนไทยได้รับการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี ทุกคน เมื่อเริ่ม
ปฏิรูปการศึกษาในปี 2542 คนไทยมีจำนวนปีที่ได้รับ
การศึกษาเฉลี่ย 7.2 ปี เขยิบเป็น 8.2 ปี ในปี 2550
จะยกระดับเป็น 12 ปี คงต้องใช้เวลาน้อยกว่า 10 ปี

3. การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน หลักสูตร
แกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น คำนึงถึงทักษะสากล ภาษา
เทคโนโลยีสารสนเทศ รู้เขารู้เรา รู้วิธีเรียน รู้วิธีรู้ ซึ่งต้อง
ติดตัวเป็นทักษะการเรียนรู้ของคนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
ยังก้าวไปในระดับที่ไม่น่าพอใจ ต้องทำอีกมาก ส่วนที่ยัง
ไม่ก้าวหน้าเนื่องจากว่าเรายังไม่ได้พัฒนาผู้นำการขับเคลื่อน
ตัวจริง คือ ครู ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ระดับสถานศึกษา
โดยเฉพาะบุคลากรประจำการ ครูใหม่ 5 ปี ยังไม่จบ
ครูที่ทำอยู่ประจำต้องเร่งรัดพัฒนา กระทรวงศึกษาธิการ
จึงพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจาย
อำนาจ รุ่นแรก 610 โรงเรียนอบรมนำร่องแล้ว ประมาณ
14,000 คน กำลังจะอบรมรุ่นที่ 2 รอผลจากการพัฒนา
รุ่นแรก ซึ่งมอบให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ติดตาม
ประเมินผล เดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้จะเสนอผล
การประเมิน ถ้าได้ผลดีก็จะขยายผลทั่วประเทศ ถ้าพบ
จุดด้อยก็จะแก้ไขก่อนนำไปพัฒนาผู้บริหารและครู
เพราะท่านทั้งหลายคือขุนพลภาคสนามที่อยู่ในพื้นที่
ถ้าไม่เร่งรัดพัฒนาที่จะปฏิรูปการศึกษาไม่สำเร็จ

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็น
วิชาชีพชั้นสูง มีใบประกอบวิชาชีพ มีมาตรฐานวิชาชีพ
มีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ต้องเร่งรัดพัฒนาหลายเรื่อง
ก็ดำเนินการไปด้วยดี นอกจากจะต้องเร่งรัดพัฒนาครูแล้ว
บุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพแล้ว ยังจะต้อง
ปรับเกณฑ์วิทยฐานะให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

5. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ครูต้องการเครื่องมือสมัยใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเพิ่มคุณภาพการศึกษา เรายังไม่พัฒนาเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง ที่ประเทศสิงคโปร์เครื่องมือสำคัญของเขา คือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนเรียนกับครู 70 เปอร์เซ็นต์ ค้นคว้าจากสื่อ 30 เปอร์เซ็นต์ ไม่ใช่หนังสือมาแทนครูได้ทั้งหมด ให้เด็กค้นคว้าโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือ ไม่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาใดที่จะแทนครูได้ทั้งหมด แต่ครูที่ไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ก็จะถูกครูแทนโดยครูที่รู้จักใช้ ที่มีปัญหาในปัจจุบัน คือ มีอุปกรณ์แต่ไม่มีบทเรียนและสื่อมาป้อน ซึ่งจะได้มีการเอาจริงเอาจังกันในเรื่องนี้ต่อไป

“

ผู้นำการขับเคลื่อนตัวจริง
คือ ครู ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่
ระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคลากร
ประจำการ ครูใหม่ 5 ปี ยังไม่จบ
ครูที่ทำอยู่ประจำต้องเร่งรัดพัฒนา

”

6. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่ก็ไม่เพียงพอ สำคัญที่สุดคือการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การให้เงินอุดหนุนผู้เรียนเพิ่มจึงเริ่มต้นในปีนี้ และจะจัดเพิ่มให้ในปีต่อไป ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติในเรื่องนี้ไว้เรียบร้อยแล้ว

7. การบริหารแบบกระจายอำนาจโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ที่ก้าวหน้าไปมากคือ การกระจายอำนาจ 4 เรื่อง คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา มีการออกกฎกระทรวงกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติ การพัฒนาผู้บริหารและครูดังที่กล่าวมาแล้วปีนี้จะเริ่มกระจายให้เต็มที่หวังว่าโรงเรียนจะเข้มแข็งขึ้น คล่องตัวมากขึ้น และจะเกิดไม่ได้ถ้าโรงเรียนไม่แสวงหาความร่วมมือกับชุมชน และท้องถิ่น ระบบการกระจายอำนาจต้องยึดโรงเรียนเป็นฐานจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของสถานศึกษา หวังว่าคุณภาพการศึกษาจะใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันมาก

ทั้ง 7 เรื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญ ต้องทำไปด้วยกัน จึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามบรรลุผล
ท้ายนี้ขอเสนอระเบียบวาระแห่งชาติด้านการศึกษา
ในเชิงยุทธศาสตร์ 3 เรื่อง คือ

1. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย
ล้าหลังผลการประเมินของ สมศ. ผลการประเมิน O-NET A-NET และ NT ยังไม่พอที่จะชี้แนวทาง ต้องวิเคราะห์เจาะลึก เมื่อ สมศ.บอกว่า โรงเรียนสองในสามสอบตก ต้องบอกได้ว่าเกิดจากสาเหตุใด การประเมินทุกระบบต้องบอกสาเหตุให้ได้ ขณะนี้มอบให้สภาการศึกษา นำตัวชี้วัดที่วัดได้ไปวิเคราะห์หว่าอะไรเป็นสาเหตุ เราขาดครูใช้ใหม่ บางวิชาไม่มีครูสอนใช้ใหม่ ขาดอุปกรณ์ใช้ใหม่ รวมกัน

ทุกอย่างเป็นสาเหตุ ถ้าบอกให้ชัด ๆ ไม่ได้ก็หาแนวทางแก้ปัญหาที่ชัด ๆ ไม่ได้ สภาการศึกษาได้วิเคราะห์แล้วภายในเดือนกันยายนจะสรุปแล้วจะจัดสัมมนาแห่งชาติมาช่วยกันดูว่าครบถ้วนสมบูรณ์หรือยัง รวมทั้งการเสนอแนวทางแก้ไข ถ้าเห็นชอบก็จะเสนอคณะรัฐมนตรีให้เป็นยุทธศาสตร์ของชาติให้เกิดการทำอย่างต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นเสมือนเป็นคนที่ใช้หนักของกระทรวงศึกษาธิการ อาคารที่เห็นชัด อาคารไม่พอ อุปกรณ์ไม่มีความครุ มติชนทำโครงการ I SEE YOU เพราะเข้าถึงปัญหาและแก้ไขให้ตรงจุด การยุบเป็นเรื่องง่าย ทำไมไม่ทำอย่างเขา มีวิธีการบริหารจัดการ เช่น ร่วมใช้อาคารร่วมใช้ครู ร่วมกิจกรรมด้วยกัน วิธีการมีมากมาย จะบริหารเหมือนโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ไม่ได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาใดบ้าง จะแก้และพัฒนาอย่างไรจึงจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพดีขึ้น และกำลังศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกาศเป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจแล้ว ส่วนใหญ่ประชาชนเป็นชาวไทยมุสลิม ก็ยังต้องการการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของที่มีความหลากหลาย ทุกคนหวังว่า ความรุนแรงจะลดลง การศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืนเมื่อทุกคน

ให้ความหวังกับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำลังจัดทำยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาคใต้ หวังว่าจะได้ยุทธศาสตร์ที่ใช้ได้ พอใจกันทุกฝ่ายแล้วรัฐบาลก็จะประกาศเรื่องนี้เป็นระเบียบวาระแห่งชาติอีกเรื่องหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปในระยะเวลา 4-5 เดือน กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นที่จะดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1. กฎหมายที่ค้างจากรัฐบาลก่อนจะเสร็จทั้งหมด
2. ยุทธศาสตร์สำคัญของการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา อุดมศึกษา จะมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน

หวังว่าพวกเราจะช่วยกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างที่เราร่วมพลังกันในวันนี้

การขยายผลการกระจายอำนาจ สู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา

ท่านเลขาธิการ สพฐ. ท่านผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และเพื่อนครูที่เคารพ

ผมขอแสดงความยินดีกับผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และเพื่อนครูที่ได้ร่วมกันนำร่องเรื่องการกระจายอำนาจ ไปสู่สถานศึกษามาเป็นเวลาประมาณ 1 ภาคการศึกษา นับตั้งแต่กระทรวง ศึกษานิเทศก์ ได้ประกาศนโยบาย การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษาก็ได้เริ่มต้น ให้มีการจัดระบบที่จะรองรับการกระจายอำนาจโดยมีการ ออกกฎกระทรวงและก็มี การประกาศ การมอบอำนาจ ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ของ เลขาธิการ กพฐ. เพื่อ ที่จะกำหนดเรื่องที่จะกระจายอำนาจและขอบเขตของ การดำเนินการตามระบบกระจายอำนาจ ทุกท่านคงจำได้ กระจายอำนาจ มี 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านการเงินและงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป เมื่อ จัดระบบเสร็จ และมีการตรากฎกระทรวงเพื่อจะใช้เป็น กฎหมายรับรอง การกระจายอำนาจและรับรองการจัดระบบ

ก็ได้มีการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็น 2 หลักสูตร หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับ ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ และ ผู้บริหารสถานศึกษา กับหลักสูตรพัฒนาศึกษานิเทศก์ และครู ในที่สุดก็ได้ใช้หลักสูตรนั้นพัฒนาผู้นำการ เปลี่ยนแปลงทั้งกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มศึกษานิเทศก์ และ กลุ่มครู โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารและสถานศึกษาและ กลุ่มครูในโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการนำร่อง ประมาณ 610 โรงเรียน ซึ่งบัดนี้ การฝึกอบรมที่เรียกว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็ผ่านไปแล้วประมาณ 4-5 เดือน ก็เข้าสู่ขั้นตอนที่ท่านทั้งหลายได้นำเอาความรู้และ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าอบรมเพื่อการพัฒนาไป ศึกษาปฏิบัติ เมื่อได้ดำเนินการปฏิบัติมาระยะเวลาหนึ่ง ประมาณ 1 ภาคการศึกษา เราก็มาถึงขั้นตอนที่จะสังเคราะห์ผลการ

การบรรยายพิเศษ เรื่อง “การขยายผลการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา” ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กทม. วันที่ 27 กันยายน 2550

ปฏิบัติเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นการ แสวงหาการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี หรือที่ได้ผลที่เรียกว่าเป็น Best Practice ขั้นตอนนี้ จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ถ้าน้อมเอาสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน ในแนวทาง การพัฒนาที่ว่าจะต้อง “เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา” ได้ในบริบทของการศึกษา เป็นการเข้าใจสาระ สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และการเข้าถึงปัญหาและ แนวทางที่จะนำไปใช้ในการปฏิรูป ก็ต้องถือว่าท่านทั้งหลาย ได้ผ่านกระบวนการของการเข้าใจ การเข้าถึง และก็เข้าสู่ กระบวนการของการนำความเข้าใจ และการเข้าถึงเรื่อง ปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ มีเรื่องสำคัญอยู่ 2 เรื่อง ที่ต้องเน้น กันมาโดยตลอด

“

ถ้าไม่กอบกู้บูรณะเรื่อง
คุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง
การปฏิรูปการศึกษาจะ
ไม่ประสบความสำเร็จ

”

เรื่องปฏิรูปการศึกษาเป็นการ “ปฏิรูปการเรียนรู้” โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ก็จะต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน จะต้องมีการ พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม คือ ต้องมีการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนทั้งครู และทั้งผู้เรียน จะต้องมีการประกัน คุณภาพ ต้องมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย โดยเฉพาะ เทคโนโลยีสารสนเทศ อีกส่วนหนึ่งที่เรานำมาตลอดก็คือ การบริหารและการจัดการที่ “ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน” ก็จะต้องช่วยกันสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ทุกแห่ง เพราะว่าผลการศึกษาก่อเกิดขึ้นที่สถานศึกษา การสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษานั้น นอกจากจะต้อง มีการกระจายอำนาจเพื่อให้มีการดำเนินการสิ้นสุดเบ็ดเสร็จ ที่สถานศึกษาเองให้มากที่สุด ทั้งด้านวิชาการ ทั้งด้าน บริหารบุคคล ทั้งด้านงบประมาณ และด้านการบริหาร จัดการทั่วไป แต่ต้องมีการจัดระบบที่รองรับการกระจาย อำนาจเพื่อให้การกระจายอำนาจไปช่วยความเข้มแข็ง แต่ผู้ที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปและเป็นปัจจัยหลักของ การพัฒนาสถานศึกษาให้เข้มแข็ง ก็คือผู้บริหารสถานศึกษา และครู กับบุคลากรอื่นที่อยู่ในสายสนับสนุนการศึกษา เป็นการพัฒนาในระดับสถานศึกษา แต่ลำพังสถานศึกษา ก็อาจจะยัง ไม่สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปและ สร้างความเข้มแข็งได้เองทั้งหมด จึงได้มีระบบเขตพื้นที่ เข้ามาเป็นหน่วยเหนือ เข้ามาทำหน้าที่ประสานและ ส่งเสริม จึงต้องอาศัยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ และศึกษานิเทศก์ ในที่สุดภาวะของการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าปฏิรูปการศึกษานั้น ก็ต้อง ทำงานด้วยกัน ทั้งระดับเขตและระดับสถานศึกษา เราจึงต้อง เน้นความเข้าใจ ความเข้าถึง ในเรื่องเดียวกัน ที่พอเพียง สำหรับการนำไปปฏิบัติและพัฒนา จึงต้องเน้นบทบาท ของการเป็นผู้นำที่ต้องทำงานเป็นทีม ที่จะต้องทำงาน

ในทุกกระดับในลักษณะที่ใช้ทีมเวิร์ค การทำงานเป็นทีม ที่นำไปสู่การผนึกกำลัง ร่วมคิด ร่วมทำ แล้วก็นำไปสู่ผลที่พึงปรารถนา ที่เราได้นำร่องเลือกมา 610 โรง ในลักษณะที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ก็เพื่อให้แน่ใจว่าการกระจายอำนาจ และการขับเคลื่อนการปฏิรูป ในแนวทางที่ได้ทำมาในประมาณ 1 ภาคการศึกษา ได้ผลดีเพื่อที่จะขยายผลไปสู่สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เรามีร่วมกันทั้งหมด ประมาณ 30.000 โรง ซึ่ง 610 โรง ที่นำร่องมีจำนวนน้อย แต่จะมีผลกว้างใหญ่ไพศาล เพราะถ่วงแล้ว ทำแล้ว ใน 610 โรง ได้ผลดี มี Best Practice ที่เราจะนำไปขยายผลได้ แล้วผลนี้เกิดจากประสบการณ์การทำงานจริง ในบริบทของประเทศไทย ไม่ใช่เป็นเรื่องอ้างอิงมาจากตำรา จากทฤษฎี หรือจากคำบอกเล่า ก็ย่อมได้ผลไปสู่การปฏิบัติได้จริง ในพื้นที่อื่นๆ ในโรงเรียนที่เหลือ สิ่งที่ฝากไว้ตอนที่มีการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็คือ ตอนที่เรามีปัญหาวิกฤตในชาติบ้านเมืองจะถือว่าเป็นระเบียบวาระแห่งชาติก็ได้ ในเรื่องการศึกษาก็คือเรื่อง ความตกต่ำทางด้านคุณภาพ ซึ่งเมื่อ “การประเมิน” มีผลสัมฤทธิ์ไม่ว่าใครประเมินก็ชัดเจนว่าการศึกษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ถ้าไม่กอบกู้บูรณะเรื่องคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง การปฏิรูปการศึกษาจะไม่ประสบความสำเร็จ ขณะนี้

กระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ถือเอาเรื่องการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ กำลังทำยุทธศาสตร์ที่จะต้องนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ในที่สุด ปัญหาที่ควบคู่ไปกับเรื่องคุณภาพ ถ้ามอง ที่สาเหตุ สาเหตุหนึ่ง ก็จะมาจากปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อน เรามีปัญหาเรื่อง การขาดแคลนครู ในหลายกลุ่มสาระ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ หรือแม้แต่ในกลุ่มที่ไม่ขาดแคลน เราก็ยังมีปัญหาคุณภาพของครู ซึ่งกระบวนการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็เป็นกระบวนการหนึ่ง ที่จะมาช่วยพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ให้สามารถที่จะพัฒนาตนเอง สามารถจะเป็นพลังขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาในการแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพ การศึกษา

นอกเหนือจาก 2 เรื่องนี้ เราก็ยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเล็กเกินไปที่จะรองรับการกระจายอำนาจและอาจต้องใช้การบริหารกลุ่มโรงเรียนในรูปแบบเครือข่าย ซึ่งก็ได้ให้นโยบายไปแล้ว เรื่องนี้ให้เขตพื้นที่จัดเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ในลักษณะการบริหารกลุ่มโรงเรียน โดยให้หลักการไป 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 ให้มีการร่วมใช้อาคารสถานที่ ข้อ 2 ให้มีการร่วมใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อ 3 ให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำกิจกรรมระหว่างโรงเรียน ซึ่งเราก็กำลังรอผลอยู่ เพราะว่าเรื่องนี้ได้กระตุ้นให้เขตพื้นที่ทั้งหลายได้ลงดำเนินการ เราก็คงจะตัวอย่างเดียวกับโครงการนำร่อง 610 โรง จะดูว่าเขตใดดำเนินการแล้วเกิดผลดี และได้รูปแบบ ก็จะได้เอาแบบนั้นมาขยายผล ในลักษณะที่เป็น Best Practice ที่ทำกับโรงเรียนนำร่อง เรื่องของการขยายโอกาสทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญปี 2540 หรือรัฐธรรมนูญใหม่ ก็ได้เน้นเรื่องการให้คนไทยได้รับโอกาส

“

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง...

คือ “ขุนพลภาคสนาม”

ที่จะต้องนำเอาการปฏิรูปการศึกษา

ไปสู่เป้าหมายปลายทาง

ของความสำเร็จให้จงได้

”

ทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รัฐบาลนี้ก็ถือเป็นนโยบายสำคัญ จึงได้มีมาตรการสนับสนุน เพื่อให้ทุกคนได้เรียนการศึกษาภาคบังคับ ทุกคนได้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ปีนี้ก็เป็นปีที่เริ่มจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สูงขึ้นให้เพียงพอแก่ค่าใช้จ่าย เมื่อมีความจำกัดของงบประมาณ แทนที่จะทำได้ในปีเดียวก็ต้องใช้เวลา 3 ปี แต่อย่างน้อยที่สุด ปีนี้ก็เป็น ปีเริ่มต้น เราจะต้องทำทั้งในส่วนที่เป็นการขยายโอกาสและก็พัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นควบคู่กันไป

ในที่สุดการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนไทย ให้เป็นคนดี เป็นคนมีความรู้ และเป็นคนมีความสุข ก็คงจะเกิดขึ้น หวังว่าการที่ได้มาประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยคัดสรรเอาประสบการณ์ที่ได้จากการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มาสังเคราะห์ และเพื่อการขยายผลจะบังเกิดผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อทุกท่าน เอาจริงกับเรื่องนี้ และทุ่มเทให้กับงานนี้ ผมขอฝากเป็นประเด็นสุดท้าย

เมื่อรัฐบาลนี้เข้ารับหน้าที่ในวันที่ 8 ตุลาคม ปีที่แล้ว และกำลังจะครบปี ได้มีการประกาศนโยบายด้านการศึกษา 6 ประการ เรื่องคุณธรรมนำความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย เรื่องการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เรื่องการสร้างโอกาสความเสมอภาคในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น เรื่องกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ และสถานศึกษา เรื่องสุดท้ายคือ เรื่องการแก้ปัญหาการศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายทั้ง 6 ประการนี้ ล้วนแล้วแต่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน เพราะฉะนั้นโรงเรียนขั้นพื้นฐานทุกโรงจะต้องเป็นหน่วยรองรับนโยบายทั้ง 6 ประการของรัฐบาล และทำให้นโยบายบรรลุผล เมื่อมาถึงตรงนี้ ก็ได้มีการสังเคราะห์ติดตามผลดูด้วย ว่าการดำเนินงานตามนโยบายทั้ง 6 ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ผลดีเพียงไร ในระดับหนึ่งก็เป็นที่น่าพอใจ แต่ว่าเรื่องของการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาต่อเนื่อง และต้องใช้เวลา สิ่งที่คาดหวังได้ในขณะนี้ก็คือ ถ้าเริ่มต้นไว้ดี ถูกทาง ถูกวิธีแล้วดำเนินอย่างต่อเนื่อง จากจุดเริ่มต้นและทิศทางที่ดีไปสู่สิ่งที่ปรารถนาซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ก็คงต้องใช้ความพยายามต่อเนื่องร่วมกันไปอีกระยะหนึ่ง ในส่วนของฝ่ายนโยบายยินดีสนับสนุนทุกอย่าง ที่จะทำให้คนไทย เยาวชนได้รับการศึกษาที่ดี กว้างขวางทั่วถึง และมีคุณภาพ ผมฝากประเด็นเหล่านี้ไว้กับท่านผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกท่านด้วย อย่าลืมนะครับว่าท่านทั้งหลายคือ “ขุนพลภาคสนาม” ที่จะต้องนำเอาการปฏิรูปการศึกษาไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเร็จให้จงได้

พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้เข้ารับการอบรม และผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีอย่างยิ่ง ที่ได้
รับเกียรติเข้ามาเป็นประธานเปิดการฝึกอบรมหลักสูตร
การพัฒนาชีวิตครูด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสำนักงาน
สทศ. ได้จัดขึ้น เป็นชุดแรกที่มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม
เป็นตัวแทนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาชีวิตครู จำนวน 10 จังหวัด
จำนวน 300 คน ซึ่งจะนำความรู้ไปขยายผลต่อไปใน
กลุ่มเครือข่ายทั่วประเทศ ผมถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นการ
สนองนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการ
ความพอเพียงเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต
การสร้างชีวิตที่มั่นคงของอาชีพครู ย่อมส่งผลต่อการ
ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทาง
การสร้างสมดุลให้แก่ชีวิต การสร้างสมดุลให้แก่สังคม
โดยการเกื้อกูลกันเหมือนกับเครือข่ายพัฒนาชีวิตครู
ที่ท่านกำลังทำอยู่ การสร้างความสมดุลชีวิตที่มั่นคง
มีเหตุมีผล มีสติ รู้ประมาณการ รู้จักพอ มีการอบรม
มีการนำคุณธรรมใช้ในการดำเนินชีวิต มีการอยู่ร่วมกัน
อย่างมีความสุข รู้รักสามัคคี

ผมขอขอบคุณคณะกรรมการ สทศ. ที่ได้จัดให้มี
โครงการนี้ขึ้น ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการ
อบรมครั้งนี้ ขอให้การฝึกอบรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขอให้ผู้เข้าอบรมได้นำความรู้ไป
ปฏิบัติให้เป็นครูต้นแบบให้ได้ และนำความรู้ไปขยายผล
ต่อไป ในโอกาสที่ปีเก่ากำลังจะจากไป ปีใหม่กำลังจะถึง
ผมขอถือโอกาสนี้มอบความสุข เป็นปีแห่งความสำเร็จ
และเป็นปีแห่งความสมหวังของพวกเราทุกคนตลอดปี
และตลอดไป ผมขอเปิดการอบรม ณ บัดนี้

การบรรยายพิเศษในพิธีเปิดการอบรมหลักสูตร “พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง” ณ โรงแรมอิมพีเรียล จังหวัดสกลนคร
วันที่ 27 ธันวาคม 2549

“

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้
เป็นปรัชญาพระราชทาน
เพราะเราได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแนวคิดและแนวทาง
เกี่ยวกับปรัชญาพอเพียงเพื่อ
ที่จะใช้เป็นหลักและเป็นแนวทาง
การดำเนินการ

”

วันนี้ผมทำตัวคล้าย ๆ กับผู้รับเหมา ก็คือทำหน้าที่
ทั้งภาคพิธีการ ซึ่งเสร็จไปแล้ว ที่เหลืออยู่ก็คือภาควิชาการ
ซึ่งได้รับมอบหมายให้มาพูดถึงเรื่องการพัฒนาชีวิตด้วย
เศรษฐกิจพอเพียง ผมจะเชื่อมโยงเรื่องนี้เข้ากับเรื่องการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเรากำลังอยู่ในช่วงที่นำเอา
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาของการพัฒนา
ประเทศ ผมเชื่อว่าทุก ๆ ท่านก็ทราบพอ ๆ กับผมว่า
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นปรัชญาพระราชทาน เพราะ
เราได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว พระราชทานแนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับปรัชญา
พอเพียงเพื่อที่จะใช้เป็นหลักและเป็นแนวทางการดำเนิน
กิจการ ตั้งแต่ระดับบุคคล หน่วยงาน ไปจนถึงระดับชาติ
เมื่อปวงชนชาวไทยได้รับพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงต่อเนื่องมาหลายปี มาบัดนี้ในระดับชาติก็ยึดเอา
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังปรากฏในแผนพัฒนา
ระยะที่ 10 ที่เริ่มในปี 2549 และจะไปสิ้นสุดในปี 2554
ในแผนพัฒนาฉบับนี้ ต้องยึดถืออย่างน้อย 2 เรื่องด้วยกัน
และถ้าทำได้ทั้ง 2 เรื่องประเทศไทยก็จะพัฒนาไปอีก
ระดับหนึ่ง

เรื่องแรก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยึด
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลังจากที่ผมพูดเสร็จแล้ว
ก็จะมีท่านวิทยากรมาทำหน้าที่อธิบายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ในทางที่จะทำให้ท่านเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องลึกซึ้ง

เรื่องที่สอง ยึดมาตั้งแต่แผนพัฒนาระยะที่ 8 แล้ว
และตอนนี้ก็ยังยึดอยู่ก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาตินั้น ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
ในความหมายที่ว่าในบรรดาปัจจัยนำที่จะผลักดันและ
ก่อให้เกิดผลของการพัฒนาชีวิตได้ปัจจัยสำคัญที่สุดคือคน
จึงใช้คำว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา อีกความหมาย
หนึ่งก็คือว่า เมื่อคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คุณภาพ
ของคนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าคนไม่มีคุณภาพก็จะ
ไม่เกื้อหนุนการพัฒนา ถามว่าใครรับผิดชอบที่จะพัฒนา
คนให้เป็นปัจจัยนำของการพัฒนาให้เป็นคนศูนย์กลาง
ของการพัฒนา ทุกคนก็มุ่งเน้นไปที่การศึกษา ไม่ว่าจะ
เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษา
ตามอัธยาศัย ก็เพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตของทุกคน
เพราะฉะนั้น การยึดเรื่องคนเป็นศูนย์กลางก็คือการยึด
เรื่องการศึกษาว่าจะเป็นกิจกรรมที่เสริมคุณภาพคน และ
ถ้าเราทำได้สำเร็จ ผลของการพัฒนา ก็จะดีตามไปด้วย
ตรงนี้เป็นเรื่องของเรา และเราก็ได้รับเกียรติจากแผน
พัฒนาที่เน้นความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนา
คุณภาพของคนเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง ถามว่าเมื่อ
ทำแล้วสิ่งที่เน้นความมุ่งมาดปรารถนาคืออะไร ก็คือ
ต้องการที่จะเห็นคนไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เพราะ

ฉะนั้นในแผนพัฒนาระยะที่ 10 ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อผลลัพธ์ที่ต้องการคือการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน การที่จะอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันได้ก็ต้องอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูปัจจุบันดำรงชีวิตอยู่ไม่ค่อยเป็นสุขเพราะว่าครูมีหนี้สินมาก ผมอยากจะบอกว่าถ้าจะให้ครูอยู่เย็นเป็นสุขขึ้นร่วมกับคนอื่นต้องมามหามาตรการของการแก้ปัญหาหนี้สินของครูให้ได้

การอบรมครั้งนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มุ่งจะให้ครูอยู่เย็นเป็นสุขจะได้อุทิศตนเพื่อสั่งสอนอบรมเยาวชนของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นอุดมการณ์ของวิชาชีพของเรา เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดีขึ้น นโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ประกาศไว้เพื่อรับหน้าที่ที่ยกเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม หรือว่าด้านความมั่นคง ต่างก็ยึดปรัชญานี้เป็นแนวทางการดำเนินกิจการทั้งสิ้น การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสังคม ก็มุ่งที่จะสร้างความตระหนักสำนึก

“

ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา
ครู อาจารย์และบุคลากร
ทางการศึกษาทุกระดับจะต้องนำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ไปเป็นแนวทางที่จะปฏิบัติและดำเนินการ
ในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง

”

ในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งระดับบุคคล และหน่วยงานทุกระดับ ซึ่งถ้าย้อนไปดูนโยบายการศึกษา 6 ประการ ที่ประกาศออกไป ประการแรกระบุไว้ชัดเจน คือเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ และขยายความคุณธรรมนำความรู้นี้ประกอบด้วยเรื่องอะไรกันบ้าง ก็คือ สร้างความตระหนักและความสำนึก ในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรม เป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนาก็คือคำ “บวร” ในอดีต ซึ่งหมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ซึ่งขณะนี้ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ได้มอบหมายให้สภาการศึกษา เป็นผู้ประสานกับองค์กรหลักของกระทรวงและเชื่อมโยงกับกระทรวงอื่น ๆ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานกฤษฎามนตรี กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงสาธารณสุข ที่จะจัดขึ้นเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อที่จะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษา และขยายผลไปสู่สังคมโดยรวม ซึ่งในเรื่องนี้ก็รวมถึงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักสำคัญอยู่ด้วย ถามว่าจะทำเรื่องนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยระดับบุคคล ก็คือไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับจะต้องนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางที่จะปฏิบัติและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง ในระดับปฏิบัติ อย่างน้อยก็ทำให้เรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และการเรียนการสอนทุกระดับ หมายความว่า ในหลักสูตร

ที่ได้ประกาศใช้ไปแล้วมีทั้งหมด 8 กลุ่ม สารจะต้องมีการพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรโดยบรรจุสาระเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรวมถึงคุณธรรมอื่นด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนทุกระดับ ทุกประเภทของสถานศึกษามีเรื่องของการเสริมสร้างคุณธรรม ซึ่งรวมไปถึงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมอยู่ด้วย ในขณะเดียวกันนั้นก็ให้ใช้ระบบคุณธรรม รวมถึงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับสถานศึกษา เป็นระดับเขตพื้นที่หรือแม้แต่ในระดับกระทรวงสองเรื่องนี้ต้องทำให้ได้ และต้องทำให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม การปรับโครงสร้างหนี้โดยการจัดแหล่งเงินกู้ในระบบที่มีดอกเบี้ยต่ำ เป็นการผ่อนปรนหรือบรรเทามากกว่าเป็นการแก้ปัญหาหนี้สิน เพราะแก้ปัญหาไม่ได้ทั้งหมด แล้วก็ไม่ได้แก้ปัญหาที่รากเหง้าของปัญหาจริง ๆ เราก็พยายามที่จะหามาตรการเสริมการแก้ปัญหาที่มาจากการเงิน จึงได้มีโครงการพัฒนาชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการโชคดีที่มีการปฏิรูปการศึกษา และได้แยกงานสวัสดิการ สวัสดิภาพครู ออกจากงานมาตรฐานวิชาชีพทำ เมื่อเราต้องการที่จะทำให้องค์กรวิชาชีพมีสถานภาพที่เข้มแข็ง สามารถที่จะดูแลรักษามาตรฐานของวิชาชีพครูให้สูงขึ้นเทียบเคียงกันได้กับวิชาชีพหลัก ๆ ของสังคม เช่น แพทยสภา เนติบัณฑิตยสภา เราก็เห็นว่าน่าจะต้องแยกจากงานสวัสดิการและสวัสดิภาพออกมา และสร้างให้มีองค์กรที่เข้มแข็งด้วย ผมเองเป็นคนเสนอข้อคิดนี้ต่อคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา จึงเกิดหน่วยงาน สกสศ. ขึ้นมา มาดูแลเรื่องสวัสดิการและสวัสดิภาพ ส่วนเรื่องการดูแลมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง คงเชื่อไว้ว่าครูสภาซึ่งควบคุมดูแลมาตรฐานและกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพ ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และแยกส่วนที่เป็นสวัสดิการและสวัสดิภาพมาอยู่สำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ผมเองเคยวิพากษ์วิจารณ์ครูสภา ว่าตั้งแต่มีครูสภามาหลายสิบปี ครูสภามัวแต่เพลินทำในเรื่องสวัสดิการและสวัสดิภาพ คือเรื่องการค้ากับฉาบปนกิจ บัดนี้ได้นำเรื่องการค้าและฉาบปนกิจมาให้ทางสวัสดิการและสวัสดิภาพดูแล ก็ควรจะทำให้ได้ดีกว่าอยู่กับครูสภา ครูสภาเองเมื่อไปทำเรื่องมาตรฐานวิชาชีพก็ควรจะทำงานนั้นได้ดีขึ้น หน่วยงานทั้งสองนี้จะเป็นเสาหลักของวิชาชีพครู ครูสภาเป็นเสาหลักที่จะค้ำจุนเรื่องมาตรฐานวิชาชีพ สิทธิประโยชน์ของวิชาชีพในด้านที่เกี่ยวกับความก้าวหน้า ความมั่นคง ในขณะเดียวกัน สกสศ. ก็ควรจะเป็นเสาหลักทางด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของครู จึงได้มอบให้จัดทำโครงการพัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ตอนที่ทำโครงการนี้ทาง สกสศ. ก็ได้มาหารือให้ผมเลือกชื่อว่าจะชื่อโครงการปัญหานี้สินครูดี หรือว่าจะใช้ชื่ออย่างอื่น ผมเองก็แนะนำไปว่าอย่าไปเรียกเลยว่า เป็นการแก้ปัญหาหนี้สินครูเพราะเหมือนกับจะประจานครูว่าเกิดมาก็ต้องเป็นหนี้ คำว่าหนี้กับครูนี้

เป็นของคุณกัน ผมอยากให้หมดไป ที่จริงผมแค่เสนอเชิงจิตวิทยาเท่านั้น กลุ่มอาชีพอื่นเขาก็เป็นหนี้ไม่เห็นบอกว่ามีโครงการแก้หนี้ แต่จะซื้ออะไรก็ตามควรจะต้องคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ไหม ก็ต้องขอบคุณ สกสค. ที่ในที่สุดได้ซื้อเป็นที่น่าพอใจที่เรียกว่า “โครงการพัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งก็เหมาะสม เป็นเรื่องที่เรา นำเรื่องนี้มาพัฒนาชีวิตครู ซึ่งแน่นอนส่วนหนึ่งก็จะเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาหนี้สินครู แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นการเสริมคุณธรรมของชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้ การอบรมตามหลักสูตรที่จะจัดขึ้นในครั้งแรกเป็นหลักสูตรนำร่อง เมื่อนำร่องแล้วก็จะรู้ว่า เป็นหลักสูตรที่ดีแล้ว หรือจะต้องปรับแต่งอะไรอีก จนกระทั่งในที่สุดจะเป็นหลักสูตรต้นแบบ เพื่อขยายผลให้ทั่วประเทศต่อไป

ท่านที่เข้ารับการอบรมครั้งนี้ ไม่ใช่จะมารับการอบรมอย่างเดียว แต่ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินหลักสูตรของการอบรมด้วย เพราะจะไม่มีใครให้ผลสะท้อนกลับได้ดีเท่ากับผู้เข้ารับอบรมเพื่อจะได้ใช้ผลสะท้อนกลับไปปรับแต่งหลักสูตรนี้ เพื่อจะได้หลักสูตรที่ดี ไปขยายผลได้ทั่วประเทศ จะได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาหนี้สินและที่สำคัญก็คือช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี ที่จริงแล้วกระทรวงศึกษาธิการเองแม้จะมีความเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและต้องขยายผล แต่เราไม่ได้นั่งนอนใจว่ามาตรการทางด้านการเมืองที่ควร จะเสริมมาด้วยในทุกเรื่องที่เราทำและอย่างที่นำมาแล้ว ก็ชัดเจนขึ้น เช่นในเรื่องเกี่ยวกับเงินวิทยฐานะ ผมได้ทำหน้าที่ที่แรกก็เข้าใจว่าครุมีหนี้สินมากก็มุ่งไปหารือกับ สกสค. ว่าจะแก้ปัญหาหนี้สินครูอย่างไรดีประชุมปรึกษาร่วมกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะมีการเข้าไปขอสถาบันการเงิน นอกจากธนาคารออมสิน เข้ามาช่วยได้ไหม จะต้องจัดสรรเงินมาเพิ่มกองทุนกันอีกหรือเปล่า ในขณะที่

ที่หารือเรื่องมาตรการการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น อีกระดับหนึ่ง ก็ได้ข้อมูลว่าจริง ๆ แล้วรัฐบาลเป็นหนี้ครูอยู่เกือบ 10,000 ล้านบาท หนี้แรกคือหนี้ที่เกิดจากการไม่จ่ายเงินค่าวิทยฐานะเดือนละ 3,500 บาท มีครูที่กระทบ 370,000 คน คิดแล้วเป็นหนี้ครูอยู่กว่า 8,000 ล้านบาท ในขณะที่กำลังคิดถึงครู 370,000 คน และคิดหาเงิน 8,000 กว่าล้านก็มีข้อร้องเรียนมาบอกว่ายังมีครูอีกกลุ่มหนึ่งถูกกระทรวงการคลังตีความว่าวิทยฐานะของครุมีใช้ตำแหน่ง จึงไม่อยู่ในข่ายที่จัดเงินเพิ่มให้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนมีนาคม ที่ให้ข้าราชการอื่นได้รับเงินเพิ่มนอกเหนือกว่าเงินเดือนเท่ากับเงินตำแหน่งที่เรียกว่า 2 เด้ง ผมก็บอกว่าเป็นไปได้ยังไง เพราะกฎหมายนี้ผมมีส่วนร่างแล้วก็มีส่วนผลักดันในวงการครู เขาเรียกชื่อตำแหน่งแตกต่างกับข้าราชการอื่น อาจารย์มหาวิทยาลัยเราก็เรียกตำแหน่งทางวิชาการ เช่นเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ เป็นรองศาสตราจารย์ เป็นศาสตราจารย์ เป็นต้น ซึ่งไม่มีปัญหาอะไร แต่ครูนี้กำหนดตำแหน่งวิทยฐานะเป็นชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ

“
โครงการพัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็เหมาะสม เป็นเรื่องที่เรา นำเรื่องนี้มาพัฒนาชีวิตครู ซึ่งแน่นอนส่วนหนึ่งก็จะเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาหนี้สินครู แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นการเสริมคุณธรรมของชีวิต

”

และเชี่ยวชาญพิเศษ ก็เป็นตำแหน่ง เพราะฉะนั้นวิทยฐานะเป็นตำแหน่ง ถ้าจะให้ผมตีความผมยินดีเสนอแก้กฎหมายแต่ผมคิดว่าไม่มีความจำเป็นเพราะกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน เมื่อนำเรื่องเข้าทบทวนในคณะรัฐมนตรีก็ไม่มีใครค้าน ทุกคนเห็นด้วย เพราะฉะนั้นไม่ต้องขอบคุณผม แต่ต้องขอบคุณรัฐบาล ในที่สุดก็ได้รับความเห็นชอบเรื่องเงินเพิ่มสำหรับครู 36,000 คน ใช้เงินประมาณ 2,000 ล้านบาท นี่คือมาตรการที่ใช้คำสั่ง ๆ ว่า “เหี่ยวยา” เพราะครูนี้ต้องทำงานหนัก เพราะเป็นสิ่งที่ควรได้และได้โดยชอบธรรม ขวัญกำลังใจต้องไม่ถูกกระทบด้วยเรื่องเหล่านี้ เราจึงมุ่งมั่นว่าในช่วงที่ผมเป็นรัฐมนตรีผมได้บอกท่านปลัดกระทรวงว่าสิ่งที่ต้องทำให้ได้คือเรื่องที่ได้ไปถึงเด็ก และเรื่องที่ได้ไปถึงครู อยากเห็นการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบใหม่เข้าที่เสียที

ปัญหาอีกเรื่องหนึ่ง คืออาจารย์ 3 เชนงประจักษ์ที่ค้างอยู่ราว 20,000 คน รอการประเมิน ถ้าไม่ผ่านก็จะให้เข้าอบรมเพื่อประเมินเชิงประจักษ์อีกครั้ง เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องเหี่ยวยาเหมือนกัน อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กคือการปฏิบัติตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้ต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12

ปีให้กว้างขวางอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โรงเรียนก็ได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนรายหัวเช่นมัธยมต้น 1,800 บาทต่อคน มัธยมปลาย 2,700 บาท อนุบาลได้เก็บอัตราหนึ่ง อาชีวะได้อีกอัตราหนึ่ง ไม่ว่าจะเรียนโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนของรัฐ มีการวิเคราะห์วิจัยแล้วพบว่า เงินอุดหนุนรายหัวต่ำเกินไป ทำให้ต้องมีการเรียกเก็บเงิน “ระดมทรัพยากรและการบริจาค” เท่ากับยังต้องเสียค่าใช้จ่าย ผมได้เรียกร้องให้มีการปรับเงินอุดหนุนให้สูงขึ้นก่อนมาเป็นรัฐมนตรี ผมเองเป็นประธานกรรมการสถานศึกษาอยู่ 2 แห่ง คือโรงเรียนบางปะกง บวรวิทยายนและโรงเรียนนวมินทราชูทิศกรุงเทพ สิ่งที่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องทำเป็นประจำก็คืออนุมัติการหาเงินกับเซ็นหนังสือไปขอเงิน ต้องหาเงินด้วยวิธีระดมทุนและขอบริจาคหลายรูปแบบ ไม่เคยพอ ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาที่ สมศ.ประเมินโรงเรียน สพฐ.ประมาณ 30,000 โรงแต่ผ่านเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจเพียงประมาณ 10,000 โรง ขณะเดียวกัน โรงเรียนเริ่มเป็นหนี้เป็นสินและรวมทั้งผู้บริหารไม่คิดจะทำอะไรกันแล้วในปี ๆ หนึ่ง จะคิดแต่ว่าจะทำอย่างไรจึงหาเงินมาให้พอกับการที่จะบริหารโรงเรียน เมื่อความจริงเป็นอย่าง

นี้กระทรวงศึกษาก็ทราบและทำการศึกษาไว้ ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ผมมีกับข้อมูลส่วนที่กระทรวงมีตรงกัน ถ้าอย่างนั้นเราต้องทำอะไรให้แก่เด็ก 13 ล้านคน โดยขอให้จัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้ได้เท่ากับค่าใช้จ่ายจริง และค่าใช้จ่ายจริงรายหัวนี้ก็ใช้อัตราของโรงเรียนขนาดกลาง เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่แพงกว่า และโรงเรียนขนาดเล็กก็แพงกว่า จึงใช้ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนขนาดกลางเป็นอัตราเฉลี่ย ด้วยความหวังโรงเรียนขนาดเล็กจะช่วยตัวเองได้ลำบาก มีนักเรียนน้อยและมักจะอยู่ในชนบทยากจน ก็เลยเพิ่มให้โรงเรียนขนาดเล็กอีกหัวละ 500 บาท ต้องใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้นประมาณ 15,000 ล้าน เดิมใช้อยู่ 30,000 ล้าน แสดงว่าขาดไปแต่ละปี 15,000 ล้านบาท จึงเสนอรัฐบาลว่าจะปล่อยให้สภาพเช่นนี้เกิดขึ้นต่อไป จะทำให้เกิดความเสียหายใหญ่หลวงแก่ สพฐ. เราจะต้องมาสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา เพราะผลการศึกษาเกิดขึ้นที่โรงเรียน ไม่ได้เกิดขึ้นที่เขตหรือที่กระทรวง เราส่งบุตรหลานไปโรงเรียน อ่านออกเขียนได้ คิดเป็นทำเป็น อยู่ดีมีสุขหรือไม่ก็ที่โรงเรียน ใครทำให้อ่านออกเขียนได้ คิดเป็นทำเป็น เป็นผลงานของครูกับผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าโรงเรียนไม่เข้มแข็ง ผลการศึกษาของชาติ

“
ใครทำให้อ่านออกเขียนได้
คิดเป็นทำเป็น เป็นผลงาน
ของครูกับผู้บริหารสถานศึกษา
ถ้าโรงเรียนไม่เข้มแข็ง
ผลการศึกษาของชาติจะดีไม่ได้

”

จะดีไม่ได้ เพราะผลการศึกษาของชาติก็คือผลรวมที่จะประมวลมาจาก 30,000 โรงเรียน เพราะฉะนั้นปัจจัยที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนที่ส่งผลถึงเด็กต้องยกขึ้นมาพิจารณา เช่น เงินที่จะส่งไปสนับสนุนการศึกษา ถ้าไม่พอ ก็จัดให้พอ นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ไม่ฟังเพื่อถ้าโรงเรียนขาดครูก็ต้องแก้ไขปัญหาคูให้ครบ ถ้ามีครูครบประเภทอัตราจ้างก็ต้องทำให้อัตราร้างนั้นมีความมั่นคงไม่ได้จ้างแต่รายปี พอปิดเทอมก็ใจคอไม่ดีและปีหน้าเงินจะมีจ้างหรือไม่

ประเด็นที่มีข่าวว่าผมเป็นคนหัวโบราณที่สั่งระงับการซื้อคอมพิวเตอร์แจกเด็ก 250,000 เครื่อง ที่จริงยังไม่ได้นำดำเนินการ ผมเพียงแต่ให้ความสำคัญกับเงินวิทยฐานะครูและเงินอุดหนุนเด็กก่อน ถ้าเหลือแล้วค่อยมาว่ากันอีกทีถามทำไมคิดแบบนี้ ผมเป็นครูไม่ใช่ นักขายคอมพิวเตอร์ เรื่องการใช้เทคโนโลยีผมให้ความสำคัญ เพียงแต่ต้องพัฒนาตามขั้นตอน ควรทำอะไรก่อนเท่านั้นเอง ถ้าเราทำพร้อมกันได้ก็อนุโมทนา แต่ถ้าทำพร้อมกันไม่ได้ผมก็ต้องเลือกละเอียดที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานก่อน คือเรื่องเกี่ยวกับเด็ก เรื่องเกี่ยวกับครู เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราได้ทำภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นเฉียวมาถึงปัจจุบัน เราได้เฉียวยากันไปมากพอสมควร เรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้นผู้ที่ขับเคลื่อนสำคัญคือ ครู ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อทุกคนมีขวัญกำลังใจมากขึ้นแล้ว ก็ขอให้ร่วมกันในการขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะทำให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น นักเรียนได้รับบริการที่ดีขึ้นประเทศชาติได้รับผลจากการศึกษาที่พัฒนาคนไปสู่ความเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทั้งหมดนี้ขอฝากไว้กับทุกท่านด้วยแม้ว่าการอบรมคราวนี้จะเป็นเรื่องใกล้ตัว และมุ่งสู่ผู้รับการอบรมเป็นหลัก แต่เราทำเรื่องนี้เพื่อผลเกินตัวเราไปสู่ส่วนรวม ไปสู่ประเทศชาติในที่สุด

การศึกษากับเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านอธิการบดี ท่านผู้บริหารการศึกษา ครู คณาจารย์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

แนวคิดของการจัดการประชุม วทร.17 คือ “เศรษฐกิจพอเพียงเชิงคู่ไทย ก้าวไกลด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” ซึ่งเป็นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ในการพัฒนาประเทศอีกด้านหนึ่ง

การนำวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้เป็นเทคโนโลยีต่าง ๆ นั้น อำนวยความสะดวกสบายอย่างมากมาย ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า แต่การที่จะทำให้ความสะดวกสบายและความก้าวหน้านี้เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และยั่งยืนไปถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไปนั้น จะต้องนำแนวคิดต่าง ๆ มากำกับ ซึ่งได้แก่ คุณธรรม ความพอประมาณในชีวิตและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงจะนับได้ว่าเป็นความสำเร็จที่แท้จริง

นโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลปัจจุบัน เน้นการตระหนักสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในช่วงเวลาที่ทำการร่างนโยบายนั้น ได้มีการประมวลและประเมินสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาวิกฤติทางด้านสังคมที่รุนแรงมากกว่าวิกฤติทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งต้องมีการปฏิรูปการปกครองใหม่ ในที่สุดก็พิจารณาเห็นว่าในส่วนที่การศึกษาจะสามารถช่วยแก้วิกฤตินี้ได้ก็คือ การปรับเปลี่ยนด้านสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สอดรับกับอนาคตของประเทศ จึงได้นำแนวคิด คุณธรรมนำความรู้มาเป็นประเด็นหลัก เนื่องจากการเริ่มต้นปฏิรูปการศึกษาเมื่อ 10 ปีที่แล้ว เราใช้แนวคิด ความรู้คู่คุณธรรม แล้วพบว่าคนมีความรู้ที่เป็นคนเก่งมักเอาเปรียบสังคม ทำให้ต้องมีกรทบทวนจากที่เดิม เราเน้นความเก่ง ดี มีความสุข ควรจะสลับกัน

โดยเริ่มจากการที่ต้องให้คนเป็นคนดีเสียก่อน เมื่อคนดีมีความรู้ก็น่าจะมีความสุข จึงมี 2 ประเด็นหลักที่ต้องปรับเปลี่ยน คือ (1) ความรู้คู่คุณธรรม ปรับเป็น คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งไม่ใช่การเล่นคำ แต่เป็นการเน้นให้เห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องสำคัญ (2) เก่ง ดี มีสุข ปรับเปลี่ยนเป็น คนดีมีความรู้ แล้วก็อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

ดังนั้น หากจะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยแล้ว จะต้องนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวตั้ง สำหรับการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และต้องเป็นหน้าที่ของการศึกษา โดยที่การศึกษาจะเป็นสิ่งที่จะเข้ามาช่วยดูแลให้เยาวชนเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ ยึดมั่นในคุณค่าที่เป็นที่ต้องการของสังคมไทย เช่น สันติวิธี ความสมานฉันท์ การไม่ใช้วิธีรุนแรงและวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นต้น

“

หากจะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยแล้ว จะต้องนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวตั้ง สำหรับการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

”

“

การที่จะทำให้ความสวดกลบยาและความก้าวหน้าเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และยังยืนไปถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไปนั้น จะต้องนำแนวคิดต่าง ๆ มากำกับ ซึ่งได้แก่ คุณธรรม ความพอประมาณในวิถีชีวิตและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงจะนับได้ว่าเป็นความสำเร็จที่แท้จริง

”

เศรษฐกิจพอเพียง หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย ใช้เป็นหลักและแนวทางในการดำเนินกิจการ ตั้งแต่ระดับบุคคล หน่วยงาน และระดับชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-2554) ซึ่งหมายความว่า เมื่อประกาศใช้แผนนี้แล้วไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมของประเทศไทย จะยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางทั้งหมด

ในการประเมินแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่ผ่านมานั้นจะพิจารณาใน 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมารูปได้ว่า เศรษฐกิจเริ่มจากไม่ดีและมีแนวโน้มที่จะล่มสลาย สังคมมีปัญหามากมาย ทั้งปัญหายาเสพติด ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน โรคนครอดส์ ตลอดจนความ

“

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้
ประมุขของประเทศอินโดนีเซียยกย่อง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ว่าทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
ที่ดีที่สุดของประชาชนชาวไทย

”

ประพตติผิตทำนองคลองธรรมของคนในสังคม และ
สุดท้ายยังไม่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้น ต่อจากนั้น
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) จึงเน้นคน
เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา หมายความว่า ปัจจัยนำของ
การพัฒนาทั้งปวงอยู่ที่คุณภาพของคน เพราะคนคือผู้คิด
คนคือผู้ทำ คนคือผู้รับผลของการกระทำ ถ้าคนไม่มีคุณภาพ
การพัฒนาที่ยั่งยืนก็เกิดขึ้นไม่ได้ จากจุดนั้นทำให้การ
ศึกษาเป็นปัจจัยหลัก เพราะเห็นพ้องกันว่า เมื่อคนเป็น
ศูนย์กลางการพัฒนา โดยพัฒนาคน ดังนั้นการศึกษาก็
มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคน เพื่อผลของการพัฒนาทั้งปวง

ต่อจากนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-
2554) ก็ยังเน้นเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
และยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลลัพธ์ที่ต้องการคือ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้คนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่ง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ประมุขของประเทศอิน
โดนีเซียยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นแบบ
อย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีที่สุดของประชาชนชาวไทย
โดยไม่ต้องไปดูตัวอย่างที่ไหน สำหรับประเทศภูฏานที่ใช้ดัชนี
ชี้วัดความสุขของคนในประเทศ ไม่ได้ใช้ดัชนีชี้วัดด้าน

เศรษฐกิจ แต่เน้นว่าคนมีความสุขแล้วก็อยู่เย็นเป็นสุขกันได้
โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่สะท้อน
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ยึดหลักความพอดี ไม่มาก
ไม่น้อย ไม่สุดโต่ง เราอาจจะหาความสุขได้ง่ายขึ้นกว่า
ที่วัดเป็นทุนนิยม ไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักพอ แล้วก็ไม่มีความสุข

รัฐบาลปัจจุบันได้ยึดหลักบริหารที่เรียก 4 ป คือ
โปร่งใส เป็นกลาง ประหยัด และประสิทธิภาพ โดยยึด
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงาน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและ
ด้านความมั่นคง รวมทั้งนโยบายการศึกษาที่มุ่งสร้างความ
ตระหนักสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับบุคคล
หน่วยงานทุกระดับ นอกจากนี้ยังต้องใช้การศึกษา
เสริมสร้างความเข้าใจ การเข้าถึงและการนำไปสู่การ
ปฏิบัติได้ของผู้คนในประเทศชาติ สำหรับในสถานศึกษา
จะต้องนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง
ของหลักสูตร และการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

นอกจากนั้นยังต้องใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาบริหารและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของครู อาจารย์ บุคลากร
ทางการศึกษาทุกคนซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการ
สวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดให้มี
การอบรมไปแล้วว่า ครูจะดำเนินชีวิตอย่างไรตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงจะทำให้ครูมีวิถีชีวิตใหม่ ที่มี
หนี้สินน้อยลง เป็นชีวิตที่พอเพียง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอ
เพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และ
ปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน
จนถึงระดับรัฐบาล ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้
ดำเนินไปตามสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ
เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งมีการตัดสินใจ
และดำเนินการต่าง ๆ ในระดับพอเพียงด้วย

นโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา

ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ท่านผู้บริหาร และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี มีเรื่องสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ยังมีผลบังคับใช้อยู่ และใช้เป็นพื้นฐาน การกำหนดนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน

ประการที่ 2 นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา 6 ข้อ ที่ใช้กับการอาชีวศึกษา คือ

1. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำ ความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี และวิถีชีวิต ประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของ

สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบัน การศึกษา เรื่องนี้เป็นนโยบายหลักของรัฐบาล ซึ่งไม่ได้ทำ เฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีกระทรวงอื่น ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงท่องเที่ยวและ การกีฬา และกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับมอบหมาย ให้ร่วมเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม แต่ในส่วนกระทรวงศึกษาธิการเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณธรรม

การบรรยายพิเศษในงานพลังอาชีวะสร้างชาติ R : FAIR 2006 ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี วันที่ 3 ธันวาคม 2549

2. ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายซึ่งอาชีวศึกษามีส่วนหนึ่ง ที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ คือ ระดับ ปวช. ซึ่งกระทรวง ศึกษาธิการได้ขอปรับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนประมาณ 13 ล้านบาท ที่อยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีวศึกษา อยู่ด้วยนั้น ให้ได้ตามค่าใช้จ่ายจริง ภายในระยะเวลา 3 ปี เพื่อให้สถานศึกษามีทรัพยากรเพียงพอในการจัดการศึกษา เพิ่มขึ้น และลดภาระการระดมทรัพยากร หาเงินบริจาค ทุกรูปแบบ

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ได้พบวิกฤต นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษามาแล้ว 6 ปี และขณะนี้ อย่างเข้าสู่ปีที่ 7 ผลจากการประเมินของ สมศ. ในรอบที่ 1 พบว่า คุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภทตกต่ำลง จึงต้องให้ความสนใจการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งอาชีวศึกษากำลังดำเนินการเกี่ยวกับนโยบาย เรื่องนี้อยู่ด้วยเช่นกัน

4. กระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แม้ว่าอาชีวศึกษาจะมีโครงสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เพราะต้องรอพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา แต่ตามที่จัดโครงสร้างไว้ก็ต้องมีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น อาชีวศึกษาควรกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมให้ชัดเจนและทำให้ได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

6. เขตพัฒนาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้ง 5 องค์กรหลัก ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยใช้ปัจจัยทางการศึกษาในการนำสันติสุขคืนสู่พื้นที่นี้ ได้มีการจัดข้าราชการระดับ 10 ลงไปทำหน้าที่ประสานงานด้านการศึกษาในพื้นที่ การแก้ปัญหาจะต้องใช้เวลา เพราะมีความหลากหลาย ซับซ้อน และความต้องการในพื้นที่ต่างจากที่อื่น ส่วนใหญ่การศึกษามุ่งศึกษาด้านศาสนาอิสลาม ทำให้วิชาสามัญค่อนข้างอ่อน โอกาสศึกษาต่อจึงมีน้อย และอีกเรื่องที่มีความสำคัญคือ ความเป็นไทย เพราะคิดว่าในพื้นที่เผชิญปัญหาความไม่เป็นธรรม ซึ่งต้องแก้ไขด้วยกระบวนการยุติธรรม นอกจากนั้นยังมีปัญหาคนส่วนหนึ่งไปศึกษาต่อด้านศาสนาที่ต่างประเทศ เมื่อกลับมาแล้วไม่มีงานทำ เพราะตำแหน่งงานในสังคมสำหรับผู้ที่ยื่นทางศาสนามาค่อนข้างจำกัดจึงต้องหาวิธีแก้ไขให้มีงานทำ โดยอาชีวศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการฝึกอาชีพ เสริมหลักสูตรอาชีวศึกษาเข้าไปหรือต่อยอดการศึกษา เพื่อให้เกิดการยอมรับในพื้นที่และเกิดประโยชน์ต่อตัวเขาเอง

ความเชื่อมโยงนโยบายด้านอาชีวศึกษากับการปฏิรูป การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลถึง 6 ประการ

เน้นการปฏิรูปการอาชีวศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องมาแล้ว 5-6 ปี มีส่วนที่ก้าวหน้าในระดับที่น่าพอใจ และมีส่วนต้องเร่งรัดพัฒนา โดยยึดมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเน้นอย่างชัดเจนในส่วนที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการไว้เป็นพิเศษ

การปฏิรูปการอาชีวศึกษาที่ผ่านมาขาดพระราชบัญญัติแม่บทที่ออกตามมาตรา 20 คือ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา จึงมีเพียงโครงสร้างใหม่ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 คือ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่โดยเนื้อหาสาระเมื่อพระราชบัญญัติแม่บทยังไม่ออก ก็ต้องทำไปตามเนื้อหาสาระเดิม และหากให้เกิดการปฏิรูปการอาชีวศึกษาตามโครงสร้างใหม่ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ต้องผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา โดยเร็วที่สุดไม่เกิน 1 ปี ตามอายุรัฐบาลปัจจุบัน แต่มีความต่อเนื่อง 2 ปีงบประมาณ ซึ่งน่าจะเป็นผลดี คือ ได้ออกกฎหมายไว้ให้ และจัดสรรงบประมาณไว้อย่างน้อย 1 ปี ดังนั้น จึงต้องหาข้อยุติในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาที่ได้มีการหารือร่วมกันแล้ว สรุปได้ว่ามี 2 ส่วนสำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 การจัดอาชีวศึกษาของประเทศ ต้องมีนโยบาย มาตรฐานและแนวทางเดียวกัน ซึ่งไม่ว่ารัฐ เอกชน หรือสถานประกอบการเป็นผู้จัด กระทรวงศึกษาธิการ ต้องเป็นหน่วยงานกลางของชาติที่กำกับ ดูแล ประสาน และส่งเสริมให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐาน เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยแห่งอื่น ๆ ได้มีการบัญญัติหน่วยงานกลางไว้แล้ว แต่ทางอาชีวศึกษาส่วนที่เป็นระบบกลางซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบาย มาตรฐานและแนวทางต้องอยู่ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

ส่วนที่ 2 เนื่องจากเป็นพระราชบัญญัติผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงต้องมีการวางโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับการบริหารจัดการในส่วนของอาชีวศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการจัดเอง เพราะการอาชีวศึกษามีการจัดในหลายกระทรวง เป็นการศึกษาเฉพาะทางและเรียกชื่อกันไปต่าง ๆ แต่ทั้งหมดเป็นการอาชีวศึกษา เพราะงานใดก็ตามที่คนทำและยึดเป็นอาชีพได้ ก็ถือเป็นอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการจึงมี 2 บทบาทด้วยกัน คือ

1. กับ ดูแล ส่งเสริม ประสาน เพื่อให้หน่วยงานอื่นที่จัดการอาชีวศึกษาจัดได้ตามเจตนารมณ์ของระบบการอาชีวศึกษาของประเทศ

2. การจัดการอาชีวศึกษาโดยตรง ในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

ดังนั้น พระราชบัญญัติต้องมีสาระสมบูรณ์ทั้งสองส่วน ซึ่งที่ผ่านมาพระราชบัญญัติล่าช้าเพราะมีความเห็นไม่ตรงกัน แต่ขณะนี้ได้มีการตกลงกันเป็นการภายในว่า จะมีทั้งสองส่วน ซึ่งปรับแต่งจากร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิมบางประเด็น และสามารถเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติได้รวดเร็วขึ้น

จากการที่เป็นประธานทำเรื่องความต้องการกำลังคนของประเทศ ได้พบความจริงว่า อุดมศึกษาตามลำพัง จะไม่สามารถทำงานในตลาดแรงงานได้เต็มที่ ถ้าไม่มีกำลังคนระดับอาชีวศึกษาเข้ามาเป็นทีม เช่น วิศวกร หรือนักวิทยาศาสตร์ 1 คน ถ้าไม่มีช่างเทคนิค 7-8 คน เข้าไปทำงาน ก็จะทำไม่ได้เต็มที่ และจากที่ได้รับมอบหมายให้ ทบทวนเรื่องกำลังคนที่มีศักยภาพในการแข่งขัน 13 กลุ่มอุตสาหกรรม ที่ทางสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น สรุปได้ว่ากำลังคนที่ต้องการทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพที่เพิ่มขึ้น มีเพียง 10% ที่เป็นกำลังคนจากระดับอุดมศึกษา แต่อีก 90% เป็นกำลังคนที่ต้องการจากอาชีวศึกษาทั้งระดับ ปวช. และ ปวส. ดังนั้นเห็นได้ชัดเจนว่าอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่ผลิตกำลังคนที่เป็นกำลังหลักในการพัฒนากิจการด้านต่าง ๆ

ยุคปัจจุบันเป็นยุคไร้พรมแดน มีการแข่งขันสูงมาก ประเทศไทยจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งมีประเด็นพิจารณา ดังนี้

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาขาดแคลน ให้เพียงพอ และมีคุณภาพ ซึ่งอยู่ในระดับอุดมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา แต่ส่วนใหญ่เป็นอาชีวศึกษา

2. มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนเรื่องอุตสาหกรรมและการบริการ ซึ่งต้องแข่งขันกับต่างประเทศ สังคมไทยเป็นสังคมสหเทคโนโลยี ซึ่งถ้าไม่เป็นผู้สร้างเทคโนโลยีจะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ และเป็นที่น่ายินดีที่อาชีวศึกษาเน้นการสร้างเทคโนโลยีที่เหมาะสมขึ้นมาใช้สอยในบ้านเมืองเรา โดยไม่มุ่งเน้นการซื้อเทคโนโลยีมาใช้ ดังนั้น ในระยะต่อไปถ้าอุดมศึกษา และอาชีวศึกษาสามารถเป็นแหล่งพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาสนับสนุนทางด้านอุตสาหกรรม เมื่อนั้นโอกาสที่เราผู้ใคร ๆ ได้จริง จึงจะเกิดขึ้น

3. นวัตกรรม คือการคิดอะไรใหม่ ใช้วิธีการใหม่
ที่ใช้ได้ผลดี จึงต้องมีการเสริมสร้างนวัตกรรมเพื่อให้มี
สิ่งใหม่ ๆ มาปรับปรุงผลผลิตและการบริการ ดังนั้น
จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยค้นคว้าและพัฒนา (R&D) เพื่อ
ให้เกิดความรู้ใหม่และสามารถใช้ความรู้ใหม่ไปพัฒนา
เทคนิค วิธีการใหม่ ก่อให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งทั้งระดับ
อุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเป็นจุดอ่อนของระบบการ
ศึกษาอย่างมาก เพราะเมื่อมีการประเมินการศึกษา ประเทศ
ไทยอยู่อันดับท้าย ๆ ในการประเมินโครงสร้างพื้นฐาน เช่น
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรมและ
เทคโนโลยี หรือ R&D

การปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้าต้องเหี่ยวยาลิ่ง
ต่อไปนี้

1. เงินวิทยฐานะของข้าราชการครู วิทยฐานะ
ชำนาญการชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ ซึ่งขณะนี้
ได้ผ่านมติ ครม. ในการจัดสรรงบประมาณเรียบร้อยแล้ว

2. คุณวุฒิการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพ ยุคนี้เป็น
ยุคกลไกตลาด (Market Driven) มีแรงกดดันจาก
ความต้องการตลาดแรงงานสูงมากทั้งระดับอุดมศึกษา
และอาชีวศึกษา ทำให้อาชีวศึกษาต้องพัฒนาและผลิต
คนใหม่ เรื่องคุณวุฒิการศึกษา เดิมแบ่งไว้ชัดเจนว่า
อาชีวศึกษาคาบเกี่ยวระหว่าง ปวช.เทียบเท่า ม.ปลาย
และ ปวส.เทียบเท่าอนุปริญญา แต่ความคิดใหม่ในส่วน
อาชีวศึกษาเมื่อมีการขยายภาคบังคับ 9 ปี แล้ว หากจบปี
ที่ 9 (ม.3) แล้วไม่เรียนต่อ ให้สามารถเข้าสู่อาชีพการงานได้
จึงต้องการเห็นหลักสูตรเมื่อจบ 9 ปี แล้วมีวิชาชีพ
ที่ประกอบอาชีพได้ โดยให้บูรณาการอยู่ในหลักสูตร
ภาคบังคับ 9 ปี

“

สังคมไทยเป็นสังคมสหพหุเทคโนโลยี
ซึ่งถ้าไม่เป็นผู้สร้างเทคโนโลยีจะ
ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้
และเป็นที่น่ายบติที่อาชีวศึกษา
เน้นการสร้างเทคโนโลยีที่เหมาะสมขึ้น
มาใช้สอยในบ้านเมืองเรา

”

อีกเรื่องที่สนับสนุนมาโดยตลอด คือ อุดมศึกษา
สายอาชีวศึกษา ควรจะต้องขยายไปผลิตคนให้เป็น
นักเทคโนโลยี ซึ่งเดิมทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสาย
ปริญญาไว้ 2 สาย คือสายวิชาการและวิชาชีพซึ่งเป็น
สายเทคโนโลยีไว้ให้เปิดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี
แต่อุดมศึกษาไม่ได้สนใจสายนี้ ส่วนอาชีวศึกษาโดย
กฎหมาย ยังทำไม่ได้ ต่อมามหาวิทยาลัยสุรนารี
ได้ร่วมกับสถาบันการบิณฑลเรือนของกระทรวงคมนาคม
เปิดปริญญาตรีสายเทคโนโลยีขึ้นเป็นแห่งแรก ดังนั้น
อาชีวศึกษาจึงควรสอนถึงระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยี
เพื่อต่อยอดไม่ให้เกิดความสูญเสียกำลังคนทาง
อาชีวศึกษาและยังสามารถอยู่ในอาชีพเดิมได้ อาชีวศึกษา
ที่ล้มเหลวในอดีต เพราะคนอาชีวศึกษายึดอาชีวศึกษา
เป็นอาชีพตลอดไปไม่ได้ ต้องไปหาปริญญาทางด้านอื่น
ทำให้อาชีวศึกษาอ่อนแอลง ดังนั้น การที่อาชีวศึกษา
เปิดสอนถึงปริญญาตรีสายเทคโนโลยีเองได้จึงเป็นเรื่อง
สำคัญและควรสนับสนุนอย่างยิ่ง

อาชีวศึกษาต้องร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น โดยผนวกการศึกษาภาคบังคับให้ได้ และต้องเชื่อมโยงกับอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี โดย**รักษาความเป็นอาชีวศึกษาไว้** อย่างไรก็ตามอาชีวศึกษายังไม่ได้สอนอยู่ในกระทรวงเท่านั้น บางเรื่องสอนในครอบครัว เช่น การเล่นดนตรี หรือการต่อเรือ อาชีวศึกษาจึงต้อง**หาวิธีสร้างคนให้มีทักษะและสมรรถนะ (Competency)** ด้วยวิธีการต่างๆ มากมาย ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งต้องมีการเทียบโอนกันได้ทางการศึกษา โดยมีการประเมินสมรรถนะว่าเทียบได้กับอะไรบ้าง อาชีวศึกษายังขาดในเรื่องนี้ จึงควรดำเนินการโดยด่วนและตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ในพระราชบัญญัติจึงต้องกำหนดให้ชัดเจนว่ามีทั้งคุณวุฒิทางการศึกษาที่ขยายขึ้นโดยเชื่อมโยงกับอุดมศึกษา และขยายลงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาของอาชีวศึกษาที่ต้องสอนเชื่อมโยงระหว่างอุดมศึกษาและพื้นฐานจึงมีความซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษ ดังนั้นที่เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษากล่าวถึงการใช้ระบบบริหารงานบุคคลตรงๆ ตาม ก.ค.ศ. หรือใช้คุณวุฒิกับมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาตามใบอนุญาตประกอบวิชาชีพก็ทำไม่ได้ เพราะหน่วยงานเหล่านั้นอาจจะไม่ได้คิดถึงอาชีวศึกษา เช่นกรณีครูบางคนไม่มีวุฒิปริญญา แต่มีสมรรถนะเทียบเท่าปริญญาเอกจะให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหรือไม่ หรือต้องให้ครุคนั้นมาสอบ หรือกรณีผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีที่จบระดับปริญญาตรียังไม่มี แต่มีความสามารถสูงมาก เช่น อาจารย์มนตรี ตราโมท หลวงประดิษฐไพเราะ ดังนั้น คุณวุฒิทางการศึกษาและคุณวุฒิทางวิชาชีพของอาชีวศึกษาซึ่งต้องเทียบและถ่ายโอนกันได้นั้น ต้องทำด้วยความแนบเนียนและเป็นเรื่องสำคัญที่อาชีวศึกษาต้องทำให้ได้ เพราะเป็นองค์กรหลักด้านนี้

ประการสุดท้าย โลกยุคใหม่เป็นโลกที่ต้องยืดความต้องการของตลาดแรงงาน ความเชื่อมโยงในการผลิตกำลังคนและคุณภาพของคนในตลาดจะรับได้พัฒนาไปสู่จุด Work Integrated Learning คือ การบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ในสถานศึกษากับประสบการณ์การทำงานหรือบางแห่งเรียกว่า **สหกิจ (Cooperative Education)** คือสถานศึกษาให้การเรียนรู้ได้ในส่วนหนึ่ง แต่มีบางส่วนที่สถานศึกษาให้ไม่ได้ ผู้เรียนจะได้ความรู้้นั้นโดยตรงจากสถานประกอบการ จึงได้เกิดความคิดที่จะบูรณาการระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

จากประสบการณ์ตรงก่อนตั้งมหาวิทยาลัยสุรนารี ได้ไปประเมินผลบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีที่ตลาดแรงงาน ต้องการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นว่บัณฑิตไทยทฤษฎีจัดแต่ปฏิบัติไม่ได้ เขามีความต้องการคนที่ทฤษฎีจัดและปฏิบัติได้ หรือคนที่เก่งและสู้งานด้วยรับมาแล้วสามารถทำงานได้เลย ไม่ต้องมาฝึกอีก 6 เดือนจึงจะใช้งานได้ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จึงหาวิธีผลิตบัณฑิตให้สนองนายจ้างให้ได้ โดยไปดูงานทั่วโลกพบว่าในสหรัฐอเมริกาจัดการศึกษาแบบ สหกิจ (Cooperative Education) ในประเทศอังกฤษจัดการศึกษาแบบ Sandwich หรือแม้แต่ในเยอรมัน แคนาดา ใช้การเรียนกับการงานบูรณาการด้วยกัน จึงได้เอามาลองทำที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยออกแบบระบบการศึกษา 3 เทอม อีก 1 เทอมไปอยู่ในสถานประกอบการซึ่งต้องจ่ายค่าแรงให้นักศึกษาโดยถือว่าเป็นพนักงานคนหนึ่งของบริษัท บริษัทต้องสอนงาน อาจารย์ต้องไปนิเทศและร่วมกันประเมิน ปรากฏว่าเมื่อบัณฑิตจบการศึกษาแล้วเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมาก การจัดการศึกษาแบบนี้ อาชีวศึกษาได้ทำมานานแล้วที่เรียกว่าทวิภาคี ดังนั้น ในยุคนี้การบูรณาการระหว่างการเรียนกับการทำงานจึงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่นิยมกันทั่วโลก เชื่อว่าการอาชีวศึกษาจะไปสู่แนวโน้มมากขึ้น และสามารถหาองค์กรร่วมมือ (Partnership) ได้ไม่ยากเพราะเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน จึงขอฝากประเด็นนี้ไปสู่การปฏิบัติต่อไปด้วย

“
อาชีวศึกษายังไม่ได้อสอน
อยู่ในกระทรวงเท่านั้น
บางเรื่องสอนในครอบครัว
เช่น การเล่นดนตรี หรือการต่อเรือ
อาชีวศึกษาจึงต้องหาวิธีสร้างคน
ให้มีทักษะและสมรรถนะ (Competency)
ด้วยวิธีการต่าง ๆ มากมาย
”

จากวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิวัฒน์เป็นมหาวิทยาลัย

ท่านอธิการบดี และผู้มีเกียรติทุกท่าน

“จากวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิวัฒน์เป็นมหาวิทยาลัย” คือการอธิบายถึงความเป็นมาเชิงพัฒนาการและเชิงปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในโอกาสนี้ขอย้อนไปถึงช่วงปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานเพื่อที่จะพูดต่อในเรื่องความเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น ในช่วงที่มีการปฏิรูปการศึกษา ได้ยกวาง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๕๔๒ เรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เน้น ก็คือต้องการกระจายโอกาสทางการอุดมศึกษาให้กว้างขวาง

มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม และต้องการกระจายการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา ที่สอนระดับปริญญา ให้มีความเป็นอิสระ มีความคล่องตัวและสามารถพัฒนาระบบบริหารที่เป็นของตนเองเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละแห่งแต่ละประเภทของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ตอนปฏิรูปการศึกษาจึงได้ตัดสินใจที่จะใช้วิธียกฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย

การบรรยายพิเศษ ในการประชุมมอบนโยบายแก่อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วันที่ 29 มกราคม 2550

ไม่มียุคใดสมัยใดในประเทศไทยที่เกิดมหาวิทยาลัย ในปีเดียวเกือบ 50 แห่ง เมื่อนำราชภัฏบวกกับราชมณฑล แล้วทุกแห่งก็เป็นนิติบุคคลตามมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการบริหารจัดการที่ต้องการจะเห็นสถาบันอุดมศึกษาที่สอนระดับปริญญา มีความเป็นอิสระ มีเสรีภาพทางราชการ มีความคล่องตัว สามารถพัฒนาระบบบริหารที่เป็นของตนเอง ทั้งนี้มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 36 อย่างชัดเจนว่าให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล นั่นคือที่มาที่ทำให้ต้องเปลี่ยนฐานะราชภัฏ ประมาณ 40 แห่ง ซึ่งเดิมเป็นหนึ่งในนิติบุคคลและร่วมกันอยู่ในสถาบันราชภัฏ โดยพระราชบัญญัติเดียวกันนี้ออกเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ละแห่งเป็นนิติบุคคล แม้จะยังใช้พระราชบัญญัติฉบับเดียวกันแต่ก็มีฐานะเป็นนิติบุคคล ยกเว้นบางแห่งเป็นนิติบุคคลแล้วไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไปยอมให้ยุบเข้าไปรวมกับมหาวิทยาลัยที่ตั้งใหม่ เช่น นครพนม ทำให้ราชภัฏลดไป 1 แห่ง เนื่องจากเกิดจากกระบวนการทางการเมือง ในการตั้งมหาวิทยาลัยอีกรูปแบบหนึ่ง แล้วรวมราชภัฏซึ่งยกฐานะแล้วเป็นนิติบุคคลแล้วเข้าไปด้วยได้กำหนดไว้เช่นเดียวกันในมาตรา 36 ว่าการที่มหาวิทยาลัยที่เป็นนิติบุคคลจะพัฒนาไปสู่ความเป็นอิสระ ความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ สามารถพัฒนาระบบทางการบริหารที่เป็นของตนเองได้ ซึ่งทำได้ 2 รูปแบบ รูปแบบที่ยังเป็นส่วนราชการกับรูปแบบที่พัฒนาไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งทั้งสองแบบเป็นเรื่องของความพร้อม ความสมัครใจของแต่ละแห่ง ไม่ใช่กฎหมายบังคับ แต่เป็นทางเลือก แต่เมื่อเลือกเป็นรูปแบบใดแล้ว ก็ต้องใช้หลักของการพัฒนาเดียวกัน ก็คือยึดเอาเรื่องความเป็นอิสระ ความคล่องตัว เสรีภาพทางวิชาการและ ก็ให้สามารถพัฒนาระบบทางบริหารและจัดการ ให้เป็นของตนเองให้ได้มากที่สุด

ในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัย ราชภัฏให้เป็นนิติบุคคลได้ยึดหลักการของมาตรา 36 มาใช้ด้วย แล้วก็รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัย ราชภัฏในฐานะที่เป็นส่วนราชการจะต้องไปเกี่ยวข้องด้วย ก็ได้ใช้หลักการของมาตรา 36 คือให้ใช้ระบบการกระจายอำนาจให้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินการสิ้นสุดเบ็ดเสร็จ ในระดับ สภาของมหาวิทยาลัยของแต่ละแห่งเองให้มากที่สุด ถ้าเป็นส่วนราชการก็หมายความว่ากระจายอำนาจไปที่ สภามหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ องค์การสูงสุดเรื่องจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเองมากที่สุด ยกเว้นบางเรื่องที่จะต้องไปถึงคณะรัฐมนตรีหรือ แม้แต่นำขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง แต่ถ้าเป็นลักษณะที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ เรื่องที่จะต้องไปถึง ครม. จะน้อยลงในหลักการเดียวกัน เรื่องที่จะนำขึ้นโปรดเกล้าฯ จะน้อยลง แต่ก็ยังมีบางเรื่องจะต้องไปถึง ครม. เช่น งบประมาณ การแต่งตั้งอธิการบดี นายกสภา แต่งตั้งศาสตราจารย์ เป็นต้น

“ เรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เน้นก็คือ ต้องการกระจายโอกาสทางการ อุดมศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น กว่าที่เป็นอยู่เดิม และต้องการกระจาย การบริหารการจัดการสถาบัน อุดมศึกษา ที่สอนระดับปริญญา ให้มีความเป็นอิสระ มีความคล่องตัว และสามารถพัฒนาระบบบริหาร ที่เป็นของตนเอง

”

ในช่วงที่ได้มารับหน้าที่ สิ่งที่ได้พยายามเร่งรัดก็คืออยากจะเห็นการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบใหม่ได้ครบทั้งหมดเสียที เพราะเราได้ใช้เวลาในระยะเปลี่ยนผ่านไปมากแล้ว กว่าการจัดโครงสร้างจะออก กว่าการจัดแบ่งส่วนงานจะออกก็ใช้เวลาค่อนข้างมาก และถ้าเมื่อไรในระยะเปลี่ยนผ่านเราไม่สามารถที่จะจัดระบบรองรับตามโครงสร้างใหม่และฐานะใหม่ให้เสร็จโดยเร็วจะเป็นมหาวิทยาลัยที่คาบเกี่ยว 2 ระบบ และการบริหารที่คาบเกี่ยวของเก่าด้วยของใหม่ด้วยก็จะมีปัญหา เป็นที่น่ายินดีว่าตอนนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏเกือบจะทุกแห่งได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่โครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานใหม่ ยกเว้นบางเรื่องที่มาเกี่ยวกับกฎหมายอื่น เช่น เรื่องการบริหารบุคคล จะกระจายอำนาจมาที่สภาของราชภัฏ แต่มีกฎหมายที่จะต้องวางเป็นกลางไว้ก่อนมอบอำนาจซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย กพอ. คือ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาที่ย่อยออกมา แต่ยังไม่ครบถ้วน

ตรงนี้เองทำให้สภาของราชภัฏยังไม่เป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจเต็มตามที่ระบบกระจายอำนาจควรจะต้องกระจายลงมา เพราะยังรอกฎหมายประกอบที่เป็นระดับกฎกระทรวง ทั้งกฎ กพอ. ทั้งข้อบังคับ ซึ่งก็ได้เร่งและเข้าใจว่าใน 1-2 เดือนควรจะออกได้ครบถ้วน แล้วการบริหารงานบุคคลในระบบการกระจายอำนาจ ก็จะเหมือนกับมหาวิทยาลัยของรัฐในระบบที่เคยอยู่กับทบวง

อีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาของการเลือกปฏิบัติ ซึ่งได้ประกาศนโยบายชัดเจนว่าเมื่อมารวมกันอยู่ในคณะกรรมการการอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน สิ่งที่จะต้องแก้ไขให้ได้ก็คือการเลือกปฏิบัติ ไม่ใช่มีแต่เพียงเลือกปฏิบัติระหว่างราชภัฏ ราชชมคล ซึ่งเป็นระบบของกระทรวงศึกษาธิการเดิม กับมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นระบบทบวงแต่ยังมีการเลือกปฏิบัติระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ กับมหาวิทยาลัยเอกชน ทางด้านเอกชนได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติกระจายอำนาจไปที่สภาของมหาวิทยาลัยเอกชนแล้วให้มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐเข้ามาอยู่ภายใต้กำกับขององค์กรเดียวกัน ซึ่งไม่มีการแยกเหมือนแต่ก่อน แต่เรื่องที่จะเลือกปฏิบัติบางเรื่องติดเข้ามาเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ติดมากับระเบียบข้อบังคับเดิมก็ยังมี ตอนนี้ได้สะสางเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ว่ามีอยู่ประมาณ 12 ประเด็น ที่เป็นการเลือกปฏิบัติและยังไม่เข้าหลักเกณฑ์ของราชภัฏ ราชชมคล กับระบบของมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงเดิม ก็ยังมีเรื่องเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากปฏิบัติต่างกันอยู่แล้ว ได้รับ

การปฏิบัติจากองค์กรกลางซึ่งทำหน้าที่ดูแลทั้งราชภัฏและ
ราชมณฑลของมหาวิทยาลัยเดิมที่เลือกปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น
สำนักงานประมาณจะเสนอ กรม. ให้กำหนดค่าตอบแทน
สำหรับอัตราจ้างสายอาจารย์ ให้แค่ 1.3 ในขณะที่
ในมหาวิทยาลัยให้สายอาจารย์ให้ 1.7 สายส่งเสริมให้ 1.5
เราก็เห็นว่าเรื่องการเลือกปฏิบัติอย่างนี้ควรจะต้องหมดไป
ได้นำเข้าสู่การพิจารณาของ กรม.ที่ผ่านมาได้ชี้แจงกับ
สายคณาจารย์หรือสายสนับสนุนที่ให้ไว้แก่มหาวิทยาลัย
ของรัฐสมัยที่อยู่กับทบวงว่า ปี 2541 ว่าไม่ได้ปรับ
แต่มีนโยบายที่จะลดอัตราค่าจ้างของรัฐและให้เงินก่อนมา
จ้างอัตราจ้างในอัตราเดียวกันคือ 1.7 และ 1.5 ในที่สุด
เรื่องก็ผ่านเรียบร้อยทำให้ราชภัฏ ราชมณฑล กำหนดอัตรา
จ้างและสำนักงานประมาณก็จะคำนวณอัตราจ้างให้ใหม่
ในอนาคตมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนที่เคยอยู่กับทบวง
เมื่อเข้ามาอยู่ในกระทรวงเดียวกันภายใต้คณะกรรมการ
ของอุดมศึกษาด้วยกันแล้วไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติน่าจะ
ต้องให้เสมอภาคเรื่องนี้

“

ในช่วงนี้ได้มารับหน้าที่ สิ่งที่ได้
พยายามเร่งรัดก็คืออยากเห็น
การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบใหม่
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้เปลี่ยน
ผ่านเข้าสู่ระบบใหม่ได้ครบทั้งหมดเสีย

”

ตอนนี้ได้เจรจากับสำนักงานประมาณเกี่ยวกับเรื่อง
ที่ราชภัฏได้รับการจัดสรรงบประมาณค่อนข้างน้อย ทั้งนี้
เนื่องจากทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพ
มาตรฐานการศึกษาเพราะปีที่แล้วคือปี 2550 ได้มีการจัด
งบประมาณไว้ก่อนหน้าแล้ว และรัฐบาลนี้เพิ่งเข้ามารับ
หน้าเมื่อ 8 ตุลาคม 2549 และเร่งให้งบประมาณออกมา
ในวันที่ 29 ธันวาคม มีผลบังคับตั้งแต่ 1 มกราคม 2550
ได้ปรับไปบ้างแล้ว แต่ก็ไม่ได้ระดับ ว่าได้แก้ปัญหาเรื่อง
การเลือกปฏิบัติที่ใช้คนละเกณฑ์ แต่ก็เชื่อว่าปี 2550
ช่วงระหว่างการจัดสรรงบประมาณปี 2551 คิดว่าคงต้อง
กำหนดการเงินให้แล้วเสร็จ มกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นช่วง
วิเคราะห์เรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ได้ ให้นโยบายว่า
ปี 2551 น่าจะพิจารณาการจัดสรรในลักษณะที่ไม่มี
การเลือกปฏิบัติ แต่ถ้ายังไม่ได้ก็ต้องเขยิบเหมือนกับ
ที่ปรับปรุงรายหัวของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ต่ำมากจน
โรงเรียนเดือดร้อน ต้องหาเงินและเป็นหนี้ เนื่องจาก
งบประมาณมีจำกัด แทนที่จะให้ปีเดียวจะได้ตามค่าใช้จ่าย
รายหัวที่ต้องจ่ายจริงก็ต้องขอเป็น 3 ปี เพราะต้องใช้เงิน
เพิ่มขึ้น 15,000 ล้านบาท สำหรับเด็ก 13 ล้านคน
เดิมใช้อยู่ 30,000 ล้าน ที่จ่ายจริง ถ้าจะเอาปีเดียว 15,000
ล้าน เงินก็จะกระทบงบประมาณด้านอื่นของการศึกษา
ด้วยกันเอง ก็ขอว่าเพิ่มขึ้นปีละ 5,000 ล้าน 3 ปีจะได้
15,000 ล้าน ก็จะได้ตามค่าใช้จ่ายรายหัวของโรงเรียน
ขนาดกลางเราก็ต้องทำอย่างเดียวกัน

สำหรับความเหลื่อมล้ำเราก็ไม่ปฏิเสธ การดูแลแก้ไขให้ใช้ได้มาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์เดียวกัน ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงิน อาจจะทำไม่ได้ในปีเดียว แต่อย่างไรก็ตามก็จะให้มีการสัญญาไว้แล้ว จะเป็น 2-3 ปีเข้าที่ได้หลังจากห่างมาเป็นระยะเวลาสิบ ๆ ปี ซึ่งต้องดูภาวะการเงินก่อน ดังนั้นเรื่องการแก้ไขเรื่องการเลือกปฏิบัติทำด้านงบประมาณและด้านการบริหารบุคคลจะเห็นว่า กพอ. เองเวลาออกหลักเกณฑ์บางอย่างได้ดูแล้วราชภัฏ ราชมงคลเสมอ ถ้าปฏิบัติได้ทันทีก็ให้เลื่อนเวลาออกไปสัก 6 เดือน เพื่อให้ราชภัฏปรับตัวเพราะมิฉะนั้นจะเป็นปัญหาลักษณะอย่างนี้จุดหมายปลายทางต้องการที่จะเลือกปฏิบัติที่จะทำให้วิชาการเป็นไปตามหลักเกณฑ์เดียวกันตอนที่ปฏิรูปเนื่องจากเป็นครั้งแรกที่เราได้นำของอุดมศึกษาเข้ามาอยู่ด้วยกันภายใต้ต้องครุที่จะกำกับดูแลเดียวกัน พยายาม

“

ชาวราชภัฏก็ต้องดูตรงนี้ว่าทำอะไรจริงจะสร้างความโดดเด่นในบทบาทของราชภัฏทางด้านการพัฒนาท้องถิ่น หรือโดดเด่นในเรื่องการผลิตพัฒนาครู และวิทยฐานะครู

”

ที่จะดูเอกลักษณ์ศักยภาพเฉพาะของแต่ละคนคืออะไร และส่วนนี้ควรจะดำรงรักษาสืบต่อเอาไว้เท่าที่จำเป็น กลุ่มแรกคือกลุ่มมหาวิทยาลัยที่เคยอยู่กับทบวงมหาวิทยาลัยมาก่อน กลุ่มนี้พัฒนาการของเขามาจากระบบรวมศูนย์อำนาจอย่างยิ่ง จนกระทั่งมหาวิทยาลัยทั้งหมดอยู่ในกรุงเทพฯ เท่านั้นเมื่อ 40 ปีที่แล้วจะไม่มีมหาวิทยาลัยต่างจังหวัดเลยแม้แต่แห่งเดียว เพิ่งจะมีมหาวิทยาลัยที่ตั้งนอกกรุงเทพฯ และเรียกว่าเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคโดยใช้ภาคพัฒนาคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง รวมถึงภาคตะวันออกด้วย ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเหล่าภูมิภาครุ่นแรกคือ เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเรียกตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาค ปริมาณทลปฏิบัติการของเขาคือภาคพัฒนา เช่น ภาคใต้ 14 จังหวัด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ถือเป็นปริมาณทลปฏิบัติการ เชียงใหม่ถือว่า 10 กว่าจังหวัดภาคเหนือ ขอนแก่นถือเอา 17 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วเมื่อดำรงตนเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาค สิ่งที่เขาทำเขาจะต้องเกี่ยวกับภูมิภาคเช่นเขาจะให้โควตารับตรงในปริมาณทลปฏิบัติและรับรวมคือทั้งประเทศ เพราะความเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคคือเพื่อให้เด็กทุกจังหวัดในภูมิภาคนั้นได้มีโอกาสเข้าศึกษาไม่ต้องสอบแข่งขัน ต่อมามีการแบ่งภาคเหนือ ส่วนล่างยก มศว.พิษณุโลกเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร ยก มศว.บางแสน เป็นมหาวิทยาลัยบูรพา ตอนนี้อีกภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เพิ่มอีกนอกจากขอนแก่นก็มี อีสานใต้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และอีสานที่อุบลภาคใต้มีวลัยลักษณ์ ทั้งหมดยังถือเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคอยู่ เขาไม่เรียกว่าเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาค แต่ชอยภาคใต้เล็กลง

ดังนั้นสถาบันที่เรียกว่าท้องถิ่นแท้ ๆ ก็คือราชภัฏ เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยก็ยังคงให้เป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น ดังนั้นจึงได้เขียนไว้ใน พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมวิทยฐานะวิชาชีพครู เพราะราชภัฏ คือวิทยาลัยครูตัวจริง ไม่ได้ละทิ้งหน้าที่สำคัญนี้ และผูกกับท้องถิ่นมากเพราะเป็นหน่วยงานที่กระจายสู่ทุกท้องถิ่น เมื่อเขียนไว้เป็นลักษณะเฉพาะ 2 อย่าง ชาวราชภัฏ ก็ต้องดูตรงนี้ ว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างความโดดเด่นในบทบาทของราชภัฏทางด้านการพัฒนาท้องถิ่น หรือโดดเด่นในเรื่องการผลิตพัฒนาครู และวิทยฐานะครู สิ่งที่ต้องกำหนดชัดเจนคือ ปริมาณปฏิบัติการของราชภัฏแต่ละแห่งเป็นอย่างไร ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคเขาบอกได้ว่า ปริมาณพลอยู่ในภาคใด ครอบคลุมจังหวัดใดบ้าง เราจะมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นที่ชัดเจนไม่ได้ถ้าไม่กำหนด ปริมาณที่เป็นพื้นที่ เพราะเราต้องผูกอยู่กับท้องถิ่นที่ ต้องการจะเน้น จะเรียกในภาษาพื้นฐานก็ใช้คำว่าเขต บริการจะเห็นว่าโรงเรียนชั้นพื้นฐานก็จะมีเกณฑ์ว่าให้รับ ในเขตบริการก็จะมีกำหนดเขตบริการ แล้วโรงเรียน แต่ละโรงเรียนก็จะรับผิดชอบต่อเขตบริการ แต่ มหาวิทยาลัยไม่ได้กำหนดตายตัวเหมือนกับโรงเรียน เพราะมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะตั้งที่ไหนก็จะมีบทบาทรับใช้ ประเทศชาติเช่นเดียวกัน เพียงแต่ถ้าเป็นมหาวิทยาลัย ท้องถิ่นก็คงต้องมีจุดเน้นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ อยู่ด้วยไม่เหมือนกับมหาวิทยาลัย ที่เขาไม่ได้จำกัดตัวเอง อยู่กับการพัฒนาท้องถิ่น

ถ้าเราจะพัฒนาท้องถิ่นสิ่งสำคัญมากคือต้อง ประเมินความต้องการของท้องถิ่นว่ามีเป้าหมาย มีความ ต้องการในการพัฒนาตามบทบาทของภาระหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยอะไรบ้าง เช่น ความต้องการของท้องถิ่น ในการพัฒนากำลังคน ท้องถิ่นต้องการแรงงานความรู้ ในสาขาใดบ้าง ถ้าไม่รู้อความต้องการเราจะเปิดสอนใน สาขาตรงกับที่ท้องถิ่นต้องการได้อย่างไร ในเรื่องของ การวิจัยค้นคว้าก็เป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา เราก็ต้องรู้ความต้องการ รู้ปัญหาของท้องถิ่นที่จะใช้ กิจกรรมและกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างความรู้เพื่อนำไป ใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นเรื่อง ความ ต้องการของท้องถิ่นก็ไปผูกโยงกับเรื่องที่กำหนดว่า ท้องถิ่นของเราคืออะไร ครอบคลุมแค่ไหน ภารกิจ มหาวิทยาลัยเขียนเหมือนกันหมดมีเรื่องการผลิตบัณฑิต การวิจัย บริการวิชาการ และเรื่องทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เราก็มารู้อีกว่าใน 4 ภารกิจคงหาได้ยากที่จะมีมหาวิทยาลัย ใดทำได้เต็มที่ใน 4 ภารกิจ เมื่อเป็นเช่นนี้ สมศ.เอง ตอนประเมินรอบสองเริ่มที่จะตระหนักว่าเรื่องของ 4 ภารกิจ จะต้องให้มหาวิทยาลัยเขาเป็นคนกำหนดที่จะให้ น้ำหนักว่าใน 4 ภารกิจ เขาจะเน้นอะไรในที่สุด จึงได้ทำรอบ สองว่ามีคะแนน 100 คะแนนเน้นค่าน้ำหนักเขากำหนด 70 กระจายไป 4 ภารกิจ 20:20:20:10 แล้วให้มหาวิทยาลัย แต่ละแห่งด้วยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยเลือกอีก 30 จะเติมอะไร ให้ค่าน้ำหนักกับภารกิจใด เพราะฉะนั้น จึงออกมาคล้าย ๆ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เน้นผลิตบัณฑิตและวิจัย
2. กลุ่มที่เน้นผลิตบัณฑิตและพัฒนาสังคม
3. กลุ่มที่ เน้น ผลิต บัณฑิต และ ทำนุ บำรุง ศิลปวัฒนธรรม

แล้วมีเกณฑ์ตัวชี้วัดที่สะท้อน 70 คะแนน และ ส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมที่จะสะท้อนคะแนนส่วนที่เพิ่ม

ดังนั้นราชภัฏจะเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่น ราชภัฏจะให้น้ำหนักกับภารกิจด้านไหนที่สะท้อน ความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจะไปไกล ถึงขั้นที่ราชภัฏเอาหลักการของวิทยาลัยชุมชนมาด้วย หรือไม่ ดังนั้นคำถามมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ก็จะไปคล้ายกับ Community University จะต่างกับ Community College แต่หลักการที่สถาบันประเภท ไหนก็ตาม เรียกตัวเองเป็น Community จะต้องเน้น เรื่องความสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน แต่ความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น คงไม่ต้องการแค่ การศึกษาระดับปริญญาเท่านั้น ซึ่งเรื่องนี้ก็จะเข้าไปอยู่ใน ภารกิจเรื่องการบริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่งจะต้อง หลากหลายขนาดไหนจึงจะทำให้ตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่น ปัญหาคือ ถ้าเราจะเข้าใจท้องถิ่นแล้ว สามารถเข้าถึงความต้องการ แล้วสามารถที่จะพัฒนา อะไรขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นผ่านภารกิจทั้งหลาย ที่เรามี คงหนีไม่พ้นที่เราจะต้องเก่งในเรื่องฐานข้อมูลของ ท้องถิ่นที่เราจะต้องเก่งในเรื่องภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่เราจะต้องเข้าถึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของท้อง ถิ่นแล้วก็เอาส่วนที่เราเข้าใจมาเป็นฐานของการพัฒนา ท้องถิ่น ภารกิจตัวอย่างเช่น หมอประเวศ วะสี ท่านพูดว่า การแก้ปัญหาความยากจนซึ่งเป็นปัญหาเกือบทุกแห่ง ในประเทศไทย อยากรจะเห็นบทบาทของมหาวิทยาลัย

ในการช่วยแก้ปัญหาความยากจน โดยการวิจัยออกมาว่า สาเหตุของความยากจนคืออะไร เช่น ภาคตะวันออก เฉียงเหนือถูกประเมินว่าคนจนส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษา ไม่เกิน ป.4 ดังนั้นการศึกษาน้อยเป็นเหตุหนึ่งของ ความยากจน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ต้องอาศัยเรื่องการเรียนรู้ ต้องอาศัยการชั้นนำของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงต้องเติม ปัญญาให้แก่สังคมให้เขาช่วยตัวเองได้ จึงเสนอว่า ถ้ามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งโดยเฉพาะราชภัฏซึ่งเป็น มหาวิทยาลัยท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นเจ้าของในการแก้ปัญหา ความยากจนจะทำอะไรได้อีกมาก เพราะมหาวิทยาลัย เหล่านั้นตั้งอยู่ในเขตของความยากจนจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

ประเด็นสุดท้ายถ้าถามว่ารัฐบาลมีข้อเสนอแนะ อย่างไร มหาวิทยาลัยควรดำริริเริ่มมาจากมหาวิทยาลัย เองให้มากแทนที่จะเป็นเรื่องสั่งการจากข้างบน เพราะเชื่อว่า ผู้รู้ ผู้เล่น ที่มีมากที่สุดอยู่ในมหาวิทยาลัย แล้วในบรรดา หน่วยงานที่มีอยู่ หน่วยที่มีผู้รู้อยู่ในมหาวิทยาลัยน่าจะ มากกว่าอยู่ในกระทรวง ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 1 แห่งต่อ 2 จังหวัดจึงเป็นมหาวิทยาลัยที่ใกล้ชิด กับท้องถิ่นมากที่สุด มหาวิทยาลัยราชภัฏควรที่คิดอะไร ทำอะไรเพื่อประโยชน์ท้องถิ่น หน่วยเหนือควรที่จะทำ หน้าที่สนับสนุน หน้าที่ของทางการเมืองนอกจาก กำหนดนโยบายและทิศทางที่สะท้อนความต้องการแล้ว ก็มีหน้าที่ในการจัดสรรความสนับสนุนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ และพัฒนา

บทสนทนาในรายการเวทีปฏิรูปการศึกษา เรื่อง “รวมพลังขับเคลื่อนการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม”

ออกอากาศวันอาทิตย์ที่ 4 มีนาคม 2550 เวลา 13.00-14.00 น.

ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์

วิทยากร ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พิธีกร นางสาวอรุมา เกษตรพิชผล

เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2549 ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศเจตนารมณ์ในการทำงานว่าจะเดินหน้าปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เรื่องใดที่ยังไม่เข้าที่จะเร่งให้สำเร็จเป็นรูปธรรม เรื่องที่ล้ำสมัยจะต้องปรับแต่งให้เหมาะกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ในการขับเคลื่อนการศึกษาไทย ได้วางนโยบายไว้ 6 ประการ

1. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้
2. ขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
4. กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น
6. พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินงานในช่วง 3 เดือนแรก เป็นช่วงกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการ ของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดสรรงบประมาณให้รองรับนโยบายอย่างเป็นทางการ และเป็นรูปธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 กระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณเพิ่มจากปี 2549 ประมาณ 56,662 ล้านบาท ที่เป็นเช่นนี้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเสนอต่อรัฐบาลช่วยให้งานที่ค้างค้างได้รับการสะสางให้เป็นที่เรียบร้อย อาทิ การอุดหนุนรายหัวให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้โรงเรียนประสบปัญหาในการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอต่อรัฐบาลเพื่อปรับเพิ่มเงินอุดหนุนรายหัวให้สอดคล้องและใกล้เคียงกับความเป็นจริงโดยจะมีผลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2550 เป็นต้นไป โดยจะใช้เวลาในการปรับเพิ่มปีละ 33% แล้วจะเต็มตามอัตราใหม่ในปี 2552 การปรับอัตราเงินอุดหนุนรายหัวใหม่นี้จะส่งผลต่อนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ 13 ล้านคน ส่วนการดำเนินการเพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจครูได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเช่นกัน ในเรื่องของเงินวิทยฐานะซึ่งครุมีสิทธิ์ที่จะได้รับและค้างจ่ายเป็นเวลานานปี บัดนี้สำนักงบประมาณได้จัดสรรเงินวิทยฐานะสำหรับครูชำนาญการและครูชำนาญการพิเศษเรียบร้อยแล้วในปี พ.ศ. 2550 เป็นเงิน 26,503 ล้านบาท โดยจะจัดสรรให้แก่ครูจำนวน 359,638 ราย ในเรื่องการกระจายอำนาจเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะ ช่วยให้การปฏิรูปการศึกษา

“

จะเดินหน้าปฏิรูปการศึกษาตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
เรื่องใดที่ยังไม่เข้าที่จะเร่งให้สำเร็จ
เป็นรูปธรรม เรื่องที่ล้าสมัยจะต้อง
ปรับแก้ให้เหมาะสมกับบริบทที่
เปลี่ยนแปลง

”

ได้รับการขับเคลื่อน ได้เตรียมหลักสูตรพัฒนาบุคลากรแกนนำระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษาไว้พร้อมที่จะมีการอบรมแบบเข้มในช่วงปิดภาคเรียนเดือนมีนาคมถึงเมษายนนี้ โดยจะครอบคลุมโรงเรียนที่มีศักยภาพความพร้อมก่อนเป็นรุ่นแรก ต่อจากนั้นจะขยายผลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การดำเนินในช่วง 3 เดือนของรัฐบาลตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงธันวาคม 2549 กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการสนับสนุนจากคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นอย่างดี โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณ ในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ถึงร้อยละ 25.12 ช่วยให้มีมั่นใจได้ว่า นโยบายที่กำหนดไว้ทั้ง 6 ประการ จะได้รับการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

พิธีกร :

สวัสดีค่ะท่านผู้ชม ยินดีต้อนรับเข้าสู่รายการเวทีปฏิรูปการศึกษาในวันนี้ รายการของเรามาติดตามสถานการณ์ความคืบหน้าในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา นับตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2549 หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน ดำรงตำแหน่งเป็น รมว.ศธ. นับจากนั้นมาการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างไร จวบจบกระทั่งวันนี้ คืบหน้าไปถึงไหน เราก็จะมาติดตามกัน ซึ่งในวันนี้ เราได้รับเกียรติจาก ฯพณฯ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน รมว.ศธ. สวัสดีค่ะ

รมว.ศธ. :

สวัสดีครับ

พิธีกร :

ต้องขอขอบคุณท่านอย่างยิ่งที่กรุณามาร่วมรายการเพราะเชื่อมั่นว่าประชาชนเฝ้าติดตามในเรื่องของการขับเคลื่อนการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ นับตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2549 ที่ผ่านมา หลังจากที่ท่านได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายที่ท่านได้ประกาศให้กับทุกคนในการดำเนินงานเน้นในด้านใดบ้างคะ

รมว.ศธ. :

นโยบายสำคัญเป็นเรื่องของการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในสาระสำคัญการเร่งรัดจะเน้น 6 เรื่อง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมนำความรู้ ซึ่งเราเห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยในสังคมไทยเป็นเรื่องสำคัญจะต้องมาเน้นกันในเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย และที่สำคัญคือต้องการจะใช้คุณธรรมเป็นฐานและเชื่อมโยงกับสถาบันในสังคม เช่น ครอบครัว สถาบันศาสนา และสถานศึกษา ให้ทำงานร่วมกันเป็นเชิงเครือข่าย เรื่องนี้เป็นปัญหาค้างจ่ายมานานและทุกคนก็เรียกร้อง ใครประเมินมักจะสอบตกก็คือเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเรื่องนี้ก็ต้องทำต่อเนื่องจากที่ทำมา 6 ปีในเรื่องที่จะยกระดับคุณภาพมาตรฐาน บางทีก็เรียกว่าเป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนเพื่อจะให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น มาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น เรื่องที่ 3 เป็นเรื่องค้างจ่ายอีกเหมือนกัน คือเรื่องที่ต้องการจะให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายซึ่งเรื่องนี้ทำมาก็เจอปัญหาต้องมาดูแลแก้ไข เรื่องที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ขององค์กรท้องถิ่น ของเอกชนก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าการจัดการศึกษาไม่ใช่รัฐจัดผู้เดียว ถ้าจะให้กว้างขวางทั่วถึงก็ต้องเปิดให้มีส่วนร่วมที่กว้างขวาง ปัญหาด้านการถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีทั้งเสียงเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยังโอนกันไม่เสร็จก็มี เรื่องที่เกี่ยวกับภาคใต้เราก็มีเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้

ซึ่งเรื่องการศึกษาก็เป็นความหวังหากว่าบ้านเมืองสงบ ในที่สุดที่เป็นปัญหาภาคใต้ทุกคนก็หวังว่าการศึกษาจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์และทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงในพื้นที่อาศัยปัจจัยทางการศึกษา นโยบาย 6 ประการนี้เป็นนโยบายที่ประกาศแล้ว เป็นนโยบายที่รัฐบาลเห็นชอบ ในส่วนนี้กระทรวงศึกษาธิการในฐานะกระทรวง ด้านการศึกษาจะต้องนำเอานโยบายมาสู่การปฏิบัติเพราะฉะนั้นในช่วงที่ผ่านมา เน้น 6 เรื่อง

พิธีกร : หายใจเข้า หายใจออก 6 เรื่องนะคะ ด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาประมาณ 4 เดือน ได้มีการทำงานคืบหน้าอย่างไรบ้างคะท่าน

รมว.ศธ. : เป็น 2 ส่วน การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องไม่ได้ตัดเป็นช่วง ๆ ตามรัฐบาลหรือตามการเปลี่ยนแปลง ส่วนแรกนั้นเราจะต้องดูแลให้เป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ชะงัก ไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อเด็ก ส่วนที่ 2 คือ ส่วนเปลี่ยนแปลงที่มากับนโยบาย การเปลี่ยนแปลงใด ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงมีฉะนั้นผู้ที่อยู่ในระบบแล้วระบบใหญ่ด้วย จะกลับสน การศึกษาจะเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานทั้งเกือบล้านคน ถ้าไม่เข้าใจตรงกันกับนโยบาย ก็ไม่น่าไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เราเสียเวลาทำยุทธศาสตร์ ทั้ง 6 ด้านพอสมควร แล้วถ้าฟังยุทธศาสตร์ก็บอกแต่เพียงว่าเราจะเน้นอะไร จะเดินทางไปทางไหนไม่พอก็ต้องทำแผนปฏิบัติด้วย เพื่อให้เป็นรูปธรรมแล้วสามารถที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติ ในช่วง 3 เดือน เป็นช่วงที่ทำยุทธศาสตร์ของ 6 เรื่อง 6 นโยบาย เป็นเรื่องแผนปฏิบัติของ 6 นโยบายเสร็จเรียบร้อยหมดแล้ว ทบทวนกันจนเป็นที่น่าพอใจ การจัดการศึกษาแบ่งปีการศึกษาไม่เหมือนปีปฏิทิน เพราะฉะนั้นเมื่อเราแบ่งปีการศึกษา ซึ่งเริ่มเดือนพฤษภาคม แล้วปิดเทอมในเดือนมีนาคม แบ่งเป็น 2 เทอม เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นกลางเทอมหรือในช่วงที่มีการเรียนการสอนปกติก็ไม่ได้ เราตั้งเป้าหมายไว้ว่าควรจะต้องเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลง ที่จะเร่งการเปลี่ยนแปลงเมื่อเริ่มปีการศึกษาใหม่ ปีการศึกษาใหม่จะเริ่มในเดือนพฤษภาคม ซึ่งจะมีเวลาเตรียมงานประมาณ 2 เดือน คือ รอให้สอบเสร็จ พอสอบเสร็จครูจะว่าง ต้องเตรียมครูและผู้บริหารซึ่งเป็นคนขับเคลื่อนประมาณกลางเดือนมีนาคมและเดือนเมษายน จะมีการฝึกอบรม ชี้แจง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถที่จะนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติได้ เพราะฉะนั้นในช่วงที่เป็นการปิดภาคใหญ่ กิจกรรมจะเยอะมาก ครูจะไปยุ่งอยู่กับการเข้ารับการฝึกอบรม ผู้บริหารจะยุ่งอยู่กับการเข้ารับการอบรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเด็กนักเรียนในช่วงนี้จะมีกิจกรรมให้เยอะมาก มีค่ายพัฒนาเยาวชน พัฒนา

คุณธรรม ค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายศิลปะ ค่ายอาสาพัฒนา ค่ายลูกเสือ หลากหลายมาก ในช่วงของเดือนมีนาคม-เมษายน เพราะเป็นช่วงของการหยุดเรียน ปีนี้จะเป็นปีที่มีกิจกรรม ค่ายมากที่สุดเพราะได้มีการประสานและสำรวจกันแล้ว เพราะกระทรวงศึกษาธิการส่งเสริม เนื่องจากว่าการจะพัฒนาเยาวชนให้รู้จักทำงานด้วยกัน รู้จักผู้นำ การทำงานเป็นทีม มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักเสียสละ รับผิดชอบ ไม่มีทางที่จะสอนเป็นรายชั่วโมงตามตารางสอน กิจกรรมที่สำคัญที่สุดจะทำให้เขาเรียนรู้กับเพื่อนร่วมรุ่น ที่เรียกว่า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โอกาสที่เขาจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะมาก ก็ต่อเมื่อเราจัดในลักษณะที่ให้เขาอยู่ด้วยกัน ทำงานร่วมกัน ความสามัคคีที่จะได้ คนที่เคยเข้าค่ายจะมีความรู้สึกเลยว่าได้อะไรจากการเข้าค่าย 2 สัปดาห์ มากกว่าการอยู่ในสถานศึกษา 2 ปี ฉะนั้นเราจะเห็นว่าถ้าเราจะเอานโยบายในข้อที่เป็นการ เสริมสร้าง คุณธรรม ค่ายจะเป็นกิจกรรมหลัก แต่เนื่องจากว่าทำได้ก็ในช่วงปิดเทอม มี 2 ช่วง ช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนก็ทำได้มาก มีช่วงหนึ่งที่มีการปิดเทอมระหว่างภาคต้นกับภาคปลาย ที่ทำได้ ถ้าทำในช่วงที่เปิดเทอมจะได้น้อยทำได้จำกัด เพราะฉะนั้นต้องใช้เวลา 2 เดือน เป็นช่วงเตรียมสำหรับการเปลี่ยนแปลง เตรียมคนให้พร้อม จะเปลี่ยนแปลงตามแนวใหม่ และช่วง 2 เดือนนี้เอง ก็จะเป็นช่วงที่ทำกิจกรรมให้กับเยาวชนส่วนใหญ่ จะเป็นรูปค่าย มีทั้งค่ายลูกเสือ และค่ายพัฒนาเยาวชน เมื่อถึงเดือนพฤษภาคม เปิดเทอม เราก็หวังว่า สถานศึกษาทุกระดับ ทุกระบบ จะเริ่มเปลี่ยนแปลง เช่น ในสถานศึกษาต่างๆ จะเริ่มนำเอา หลักสูตรใหม่ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม นำเอากิจกรรมใหม่ที่เขาคิดไปทำแล้วได้ผล เอาไปใช้

พิธีกร : นี่ก็ผ่านจากทางท่านผู้บริหาร คณะครูที่ผ่านการอบรมมาในช่วงปิดเทอม

รมา.ศธ. : ใช่ครับ ในขณะที่เดียวกันเรื่องของการส่งเสริมที่จะทำให้ทุกคนได้เรียน 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เราก็เริ่มแล้ว โดยที่รัฐบาลอนุมัติให้เพิ่มค่าใช้จ่ายรายหัว ซึ่งก็เพิ่มมาก จะเริ่มมีผลในเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป ทำให้โรงเรียนมีเงินสำหรับจัดกิจกรรมมากขึ้น โดยไม่แยกประเภทประมาณ 30% ของที่เคยให้ สมมุติเคยได้ 100 บาท ก็จะได้ 130 บาท เป็นต้น ซึ่งทำให้โรงเรียนมีทรัพยากรมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน เด็กที่ยากไร้ ด้อยโอกาส นอกจากที่เราไม่เก็บค่าเล่าเรียนแล้วต้องมีมาตรการไปช่วยเรื่องเสื้อผ้า อาหาร และอุปกรณ์ การศึกษา มิฉะนั้นเขามาเรียนไม่ได้ ค่าครองชีพ เงินค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพก็ต้องให้ด้วย ถ้าเป็นเด็กโต เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มหาวิทยาลัย มีกองทุนให้กู้ยืมอยู่แล้ว และจะดำเนินการต่อไป เพราะว่ารัฐบาลเคยงดไม่ให้มัธยมศึกษาตอนปลายและ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพกั๊ยืม ตอนนี้เปิดให้มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพด้วยแล้ว กำลังดูอยู่ว่าเติมเกณฑ์ความยากจนต่ำไปหรือเปล่า เช่น ครอบครัวมีรายได้ไม่เกิน 150,000 บาท อาจต้องทบทวนเพื่อให้ใช้ช่องทางของการช่วยตัวเองโดยการกั๊ยืม แต่ใช้กับเด็กเล็กไม่ได้ใช้กับเด็กโต เช่น มัธยมศึกษาตอนปลาย และมหาวิทยาลัย เราเชื่อว่าโอกาสที่จะได้รับการศึกษา 12 ปี น่าจะเพิ่มขึ้นจากจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 8.2 ปีเท่านั้นเอง ยังห่างจาก 12 ปี อยู่พอสมควร ถ้าเราจะเร่งให้ไปถึง 12 ปีได้เร็ว เราจะต้องขยายโอกาสแล้วเราจะต้องทำให้คนทุกคนได้เรียน

พิธีกร : ในรัฐบาลชุดนี้จะหันใหม่คะท่าน

รมว.ศธ. :

ทันสมัย เพราะว่าที่ผมประกาศเลิกแป๊ะเจี๊ยะ เลิกเด็กฝาก เพื่อจะให้ทุกคนได้เรียนโดยเสมอภาคกัน เมื่อทุกคนได้เรียนแล้ว เราจะดูว่าอุปสรรคอยู่ตรงไหน ถ้าอุปสรรคอยู่ตรงความยากไร้ที่ช่วยตรงนี้ ถ้าอุปสรรคอยู่ที่สถานศึกษาไม่พอก็ต้องขยายโดยให้เอกชนมาร่วมในองค์กรท้องถิ่นมาร่วม ไม่ทำตามลำพัง หรือเรื่องการยกระดับคุณภาพมาตรฐาน ปัญหาหลักตอนนี้คือเรื่องการขาดแคลนครู เมื่อขาดครูก็กระทบต่อคุณภาพ เราจะทำอย่างไรกับปัญหาขาดแคลนครู ถึงเดือนพฤษภาคมจะต้องมีโครงการใหม่ เราช่วยโดยพยายามดูว่าครูที่มีอยู่เราจะพัฒนาอย่างไรถึงจะทำให้ครูไม่ต้องเพิ่มแต่สามารถรับภาระได้เพิ่ม เช่น ขณะนี้มีการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี เดิม 4 ปี ต่อไปครูจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ทางครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพก็กำหนดโดยกฎหมายว่าอย่างน้อย 1 ปี ต้องไปปฏิบัติงานส่วนในสถานศึกษา เรียน 4 ปี ปฏิบัติอีก 1 ปี แล้วประเมินถึงจะได้ใบอนุญาต ใน 1 ปีนี้ไปทำที่ไหนโดยปกติสถาบันฝ่ายผลิต เขาจะใช้โรงเรียนที่ใกล้สถาบันศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเมืองในที่สุดก็ไปอยู่ในสถาบันที่ไม่ขาดครู ผมก็ถามเขาวามี 5,000 คนใช้ใหม่ทีจบ เอาไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ขาดครูได้ไหมแล้วเราจะอุดหนุน เป็นความสมัครใจไม่บังคับก็บอกว่าถ้าไปในโรงเรียนที่ขาดครูเราจะให้เบี่ยเลี้ยงพิเศษ ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายสัปดาห์ละ 1,200 บาท จะหาที่พักให้ หากครูที่เลี้ยงให้ ให้ความปลอดภัย ให้ไปอยู่อย่างสะดวกสบายอย่างที่เขายู่กัน ถ้าทำอย่างนี้เราก็จะได้คนเพิ่ม 5,000 คน โดยที่เราไม่ต้องลงทุนเพิ่ม ถ้าเราไปจ้างอีก 5,000 คนเสียเงินเป็นร้อย ๆ ล้าน แล้วเป็นข้อผูกพันนาน พอหาหรือกันเขาออกน่าจะดีช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครูได้ จะเริ่มพฤษภาคมนี้ 5,000 คน ยังไม่พอต้องไปใช้มาตรการที่ 2 ว่ามีครูอยู่จำนวนหนึ่งที่เขาต้องสอนไม่ตรงวุฒิ เรียนจบพลศึกษาสอนภาษาอังกฤษในสุดก็ได้ชั่วโมงสอนสาระไม่ได้ เขาก็ไม่มั่นใจ ก็บอกว่าเอาครูพวกนี้มาเติมเนื้อหาได้ไหม เพื่อให้เขาสอนให้ได้

เต็มที่แล้วช่วงที่มาเติมให้ทุนด้วย พอเต็มเสร็จแล้วนำมาใช้ประโยชน์ได้ อาจจะมีคำวิชา
ในลักษณะเป็นแรงจูงใจ เราก็จะได้ครูจำนวนหนึ่งทำงานไม่เต็มที่ ก็ยังไม่พอ มาตรการที่ 3
ยุคนี้เป็นยุคที่มีเทคโนโลยีให้เลือกมากแล้วเราก็มีเทคโนโลยีที่มาสสนับสนุนคุณภาพการสอน
มาช่วยขยายโอกาส ผมขอยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สอนทางไกล
ด้วยสื่อทั้งนั้น ไม่มีชั้นเรียน ผมก็เป็นคนตั้งมหาวิทยาลัยนั้นมา ผมก็บอกเขาว่าผลิตบัณฑิต
ปีละ 2 หมื่นคน เขาผลิตไปแล้ว 3 แสนกว่า เป็นที่ยอมรับของตลาด ถามว่าทำได้ในระบบ
ทางไกลเพราะอะไร เพราะใช้สื่อหมายความว่าคุณภาพของสื่อต้องดี สื่อนี้ทุกคนต้องเข้าถึง
เรามี E-LEARNING มีสารพัดทำไมเราไม่คิด วิชาบางวิชาที่ขาดครูผลิตสื่อให้เด็กเรียนเอง
แล้วก็ลดการเรียนจากครูลง เช่น สมมุติเรียนกับครู 10 ชั่วโมง ให้เรียนกับสื่อ 5 เรียนกับ
ครูอีก 5 ชั่วโมงถ้าทำตรงนี้ได้สื่อแทนครู เสียส่วนหนึ่งในระบบเราเอง เราพิสูจน์แล้วใช้ได้
ถ้าอย่างนี้ยังไม่พอก็ไปอีกขั้นหนึ่ง มาตรการที่ 4 ทำไมไม่ต้องไปสอนกลุ่มละ 40-50 คน
บางวิชาครูสอนกลุ่มละ 300 คน ก็ได้ วิชาไหนฝึกปฏิบัติต้องใช้กลุ่มเล็กก็กลุ่มเล็ก
วิชาไหนเป็นวิทยารายายจัดห้องประชุมให้ดี ให้เสียงดังฟังชัด ครูที่อธิบายเก่ง บรรยายเก่ง ๆ
200-300 คนก็ได้ โรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่สามารถที่จะทำได้ โรงเรียนเล็กทำไม่ได้
ทำ 4 อย่างนี้แล้วมาประเมินยังขาดครูหรือเปล่า เขาบอกว่าน่าคิด เพราะฉะนั้นจะบอกว่า
ขาดครูเป็นแสนผมไม่เชื่อ ในที่สุดนี่คือวิธีที่เราจะแก้ปัญหา ผมเชื่อว่ารัฐบาลจะต้อง
สนับสนุนเพราะใช้งบน้อย ถ้าไปขออัตราเพิ่มจะผูกพันไปตลอด เพราะฉะนั้นงบประมาณ
การศึกษาเป็นเงินเดือนครูประมาณ 80% แล้ว ไม่มีเงินเหลือทำอย่างอื่น เพราะฉะนั้น
ในนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาเมื่อปัญหาวิกฤตคือการขาดแคลนครูก็ต้องแก้วิกฤตอันนี้
นอกจากการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วจะสอนยังไงเด็กถึงจะ
คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ อันนั้นเป็นวิธีปกติที่ต้องทำแต่จะทำอย่างนั้นโดยไม่คำนึงถึง
การขาดแคลนครูคงไม่ได้ ปัญหาการขาดแคลนครูด้วยมาตรการดังกล่าวอาจไม่เกิดผลทันที
แต่อย่างน้อยที่สุดเมื่อถึงเดือนพฤษภาคมน่าจะเห็นผลได้บ้างแล้วก็ทำต่อไประยะยาว
น่าจะเป็นวิธีแก้ปัญหาได้ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เรามีปัญหา
กับการถ่ายโอนสถานศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงขนาดมาประท้วงกัน ยังคารา
คาซังอยู่ เรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเป็นหลักการที่ถูกต้อง เมื่อการศึกษาเป็นหนึ่งใน
ในบริการสาธารณะก็ต้องไปให้ท้องถิ่นทำให้มากที่สุดเพราะเขาเป็นองค์กรประชาชน เขาอยู่
ในท้องถิ่น เขาใกล้ชิด เขารู้ความต้องการ หลักการนี้ ผมไม่ปฏิเสธแต่ผมถามว่าวิธีการ
ทำไมจะต้องใช้แต่วิธีถ่ายโอนในเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขามีอำนาจที่จะจัดเอง
ถ้าท้องถิ่นต้องการมีตั้งร้อยวิธีที่จะทำโดยไม่ต้องถ่ายโอน การถ่ายโอนนั้นเป็นสภาพบังคับ

ของกฎหมายขั้นตอนการกระจายอำนาจ ผมก็ขอทบทวนว่ากฎหมายไม่แก้ หลักการไม่แก้ แต่คิดได้ใหม่ว่า มีวิธีที่จะทำให้ท้องถิ่นได้จัดโดยไม่ต้องโอน ผมคุยกับกรุงเทพมหานคร เพราะว่ากรุงเทพมหานครเป็นแหล่งปัญหาเนื่องจากว่าคนมากแล้ว ก็โรงเรียนในชั้นการศึกษา ภาคบังคับส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ทางกระทรวงจะเน้นมัธยมศึกษา ตอนปลายให้มาก และมัธยมศึกษาตอนต้นบางส่วน เราพบว่าในกรุงเทพมหานครยังมีเด็ก ล้นอยู่ประมาณ 20,000 คน ในแต่ละปีที่เรารับเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะฉะนั้นก็คุยกับ กรุงเทพมหานครว่าถ้ากรุงเทพมหานครจะขยายถึงมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน ของกรุงเทพมหานครจะทำได้ไหมแล้วทางกระทรวงจะขยายมัธยมศึกษาตอนปลาย ถ้าเรา แบ่งรูปนี้กรุงเทพมหานครบอกว่าจะได้ ก็ถามต่อว่าแล้วถ้ากรุงเทพมหานครทำได้จริง ๆ กรุงเทพมหานครต้องการให้กระทรวงช่วยอะไร เขาบอกว่า

1. ขอครูที่เก่ง ๆ เพื่อช่วยเป็นครูพี่เลี้ยง เพื่อเมื่อขยายแล้วโรงเรียนจะมีคุณภาพ แล้วคนเชื่อถือ

2. ขอให้โรงเรียนดัง ๆ ไปเป็นที่เลี้ยง เพราะเมื่อผู้ปกครองทราบว่ามีโรงเรียนดัง ๆ ไปเป็นที่เลี้ยง ก็จะนำเชื่อถือ

3. ถ้าจะกรุณาให้ เอาชื่อไปใช้ได้ด้วย เช่น บอกว่าโรงเรียนวัดเศวตฉัตร ศึกษานารี ก็จะอยู่กลุ่มพี่เลี้ยงศึกษานารี เราบอกได้เราไม่หวงยี่ห้อ ถ้าเราทำแบบนี้แล้วคนเชื่อถือ เราก็น่าจะทำ ก็ตกลงกันได้หมดเลย แล้วทาง กทม. ก็บอกว่า ถ้ากระทรวงศึกษาธิการ จะไปสำรวจร่วมกับ กทม. ว่าในอาคารเรียนที่มีอยู่แล้ว 400 กว่าโรง อาจจะยังมีห้องเรียน วางอยู่ บ้าง ที่จะรับเด็กเพิ่ม แต่ทางกระทรวงศึกษาธิการต้องจัดครูไปสอนเค้า ถ้าตกลงกัน ตามลำพังระหว่างกระทรวงกับทางกรุงเทพมหานคร เกรงว่าถ้าเวลากรุงเทพมหานครของบ ผ่านทางกระทรวงมหาดไทยต่อรัฐบาล ถ้าไม่มีข้อตกลงก็อาจจะขัดข้อง ขอให้นำเข้าพิจารณา ใน ครม. ผมก็ยินดี ตอนนี้โครงการก็เสร็จ ก็กำลังจะนำเข้า ครม. ในที่สุดถ้าเป็นแบบนี้ ไม่ต้องพูดกันเลยถึงเรื่องการถ่ายโอนฯ แล้วทุกคนก็ได้ทำงานเต็มที่ ตรงความต้องการ พอข่าวนี้ออกไป จังหวัดต่าง ๆ ก็เริ่มเจรจาด้วย โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ ๆ เทศบาลขนาดใหญ่ ถามว่า ทำแบบ กทม. ด้วยได้ไหม บอกไม่ขัดข้อง รวมทั้งเอกชน ปัจจุบัน ในระดับพื้นฐาน มีนักเรียนอยู่ 18% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เราก็ถามว่าเพิ่มเป็น 25% ได้ไหม โดยที่ เอกชนขยาย เราจะไม่ขยายไปซ้ำซ้อนเอกชน ส่วนท้องถิ่นนั้น เราจะประสานให้ เพื่อว่า เมื่อเอกชนขยายแล้วเค้าอยู่รอด ส่วนการสนับสนุนใด ๆ กระทรวงฯ ให้อยู่แล้วพอสมควร ถ้าเอกชนเค้าทำได้ถึง 25% เราก็ไม่ต้องไปขยายโรงเรียนของรัฐ แต่เราไปช่วยโรงเรียน เอกชนให้มีคุณภาพให้เป็นที่เชื่อถือ เช่นเดียวกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นทุกรูปแบบ ไม่ว่า

จะเป็น อบจ. อบต. เทศบาลพัทยา กทม. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ประมาณ 7% ของจำนวนเด็กขั้นพื้นฐาน เราก็บอกว่าถ้าตั้งเป้าหมายใหม่ให้ท้องถิ่นทำ 25% เอกชน 25% เราทำ 50% ก็ปีจะบรรลุไม่ว่า แต่อย่างน้อยที่สุดกำหนดสัดส่วน เพื่อทุกคนจะได้เติบโตได้โดยไม่ต้องคิดว่าจะกระทบกัน เมื่อทำอย่างนี้ปัญหาเรื่องการถ่ายโอนสถานศึกษา ก็ไม่เป็นปัญหาต่อไปอีก ตอนนี้ จะเห็นกลุ่มผู้ชุมนุมคัดค้านลดลงไป ไม่ค่อยเรียกร้อง เพราะมีทางออก แต่สุดท้ายไม่ได้หมายความว่า ไตรมาสที่ 1 เป็นไตรมาสที่คิดไว้แล้ว ส่วนการทำ ทำไม่เสร็จในปีเดียว จะปีก็ช่าง แต่อย่างน้อยเป็นจุดเริ่มต้นที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าแล้วจะทำให้ปัญหาระยะยาวไม่เกิดขึ้นอีก เราหวังผลแค่นั้น แต่ว่าเรื่องสุดท้ายที่รัฐบาลฝากถึงประชาชนคนไทย คือ เรื่องของเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเมื่อรัฐบาลประกาศออกไปก็หมายถึง 4 จังหวัดกว่ากว่า เพราะบางส่วนของสงขลา อยู่ในนั้นด้วย ปัญหาเรื่องการศึกษาเป็นปัญหาเฉพาะด้านที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากความไม่สงบ การก่อการร้าย มีการเผาโรงเรียนเกือบจะทุกวัน มีการฆ่าครูเกือบจะทุกวัน ในที่สุดโรงเรียนก็ไม่สามารถที่จะเปิดสอนได้ตามปกติ ขวัญกำลังใจของครูก็กระทบปัญหาหนี้ ถ้าพึ่งสถานศึกษาจะดูแลตนเองไม่ได้เพราะว่าสถานศึกษาครูมีการการสอน จะให้ครูไปทำอะไรต่าง ๆ มากไปก็ทำไม่ได้ มาตรการป้องกันตนเอง ในทุกรูปแบบที่ทำได้ ใช้หมด เช่น สร้างรั้ว สร้างระบบสื่อสารให้ดี ให้ครูหัดยิงปืน ไปประสานให้ฝ่ายความมั่นคง ขอคุ้มครองระหว่างเดินทางไป ก็ยังสู้ฝ่ายที่เค้าจะทำไม่ได้ แต่เราก็บอกว่าถ้าเราจะรอให้สถานการณ์ผ่านไปชะง่อนแล้วค่อยพัฒนาการศึกษาไม่ได้ เราต้องทำควบคู่กันไป ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ฝ่ายรักษาความมั่นคง ฝ่ายปกครองก็ต้องช่วยกันดูแลโรงเรียน ช่วยดูแลครูเพื่อให้มาทำงานได้ตามปกติ เปิดสอนได้ตามปกติ เด็กในพื้นที่ถึงจะได้รับการศึกษาเหมือนกับที่อื่น แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การศึกษาในเขตนี้ ยังมีปัญหาพิเศษ เพราะเหตุว่าคนยังนิยมเรียนศาสนา เพราะฉะนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เป็นโรงเรียนเอกชน ไม่ว่าจะเป็นตาดิกาของมัธยม สถาบันศึกษาปอเนาะ หรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานศึกษาเหล่านี้ ก็มักจะเรียนศาสนาเป็นหลักซึ่งก็ดี ศาสนาไหนก็ดีทั้งนั้น แต่ปัญหาของเขา คือวิชาสามัญอ่อน พอวิชาสามัญอ่อนจะเรียนต่อ สอบเข้ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็จำกัด

2. เรื่องวิชาชีพค่อนข้างจำกัด พอจบแล้ว การหางานยาก สถานศึกษาในเขตของเขาไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เช่น ระดับอุดมศึกษา วิชาจำนวนหนึ่งไม่มีสอน เช่น แพทย์ไม่มีสอนในเขตนี้ พยาบาลก็มีจำกัด วิชาที่จำเป็นต้องออกมาเรียนนอกเขต ซึ่งก็ไม่มีอะไร เราก็ถามว่าทำไมไม่จัดการศึกษาให้เข้มแข็งขึ้นในวิชาสามัญ โดยไม่ไปลดเรื่องของวิชาทางศาสนา หรือสอนวิชาชีพให้มากขึ้น อุดมศึกษาเองก็ควรที่จะเพิ่มสาขาต่างๆ ในที่สุดก็ตกลงกันว่า

น่าจะต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาภาคใต้ เป็นการเฉพาะ แม้แต่ระบบบริหารจัดการที่มีอยู่ ก็ต้องสร้างเอกภาพให้ได้ ในเรื่องเกี่ยวกับครูก็มีปัญหามาก เพราะว่าคนไม่ยอมไปสอนหรือไปแล้วก็ขอย้ายออกจากพื้นที่ในที่สุดก็ต้องไปจ้างครูอัตราจ้างเอาคนในท้องถิ่น ซึ่งคนเหล่านี้ก็รู้สึกไม่มั่นคงเพราะเป็นอัตราจ้าง เราเลือกเฟ้นครูไม่ได้มาก เพราะว่ามีข้อจำกัด แต่ก็ต้องเลือก มิฉะนั้นเด็กก็จะไม่มีครูสอน เมื่อเป็นเช่นนี้สิ่งจำเป็น คือ กำหนดยุทธศาสตร์ว่าจะพัฒนาต่อไปอย่างไร คู่กันไปกับสถานการณ์ที่ยังไม่สงบ แต่การศึกษาก็ต้องเดินหน้า แล้วก็หวังว่าวันหนึ่งเมื่อเราทำได้ดีแล้ว การศึกษาคือกิจการที่จะ ช่วยแก้ปัญหาให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุข ชีวิตดีขึ้นสู่สภาพปกติ การศึกษาเอื้ออำนวยที่จะทำให้คนมีอาชีพ ที่จะทำให้คน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาได้ ตอนนี้อยู่ในช่วงไตรมาสแรก เราจับปัญหาได้ ต่อไปนี้เป็นเรื่องของการทำงานยุทธศาสตร์ และการทำให้การศึกษาในภูมิภาคนี้ ประสานสัมพันธ์กับกิจการอื่นและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ จึงเป็นเรื่องสำคัญ

พิธีกร : เมื่อเด็ก ๆ เปิดเทอมแล้ว การศึกษาจะเป็นเช่นไร

รมว.ศธ. : หลายเรื่องจะเกิดขึ้น แต่บางเรื่องอาจจะต้องพัฒนาไปอีกระยะหนึ่ง เช่น เรื่องการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การจัดการศึกษาตามปกติจะไม่เดินหน้า ก็จะไปพร้อม ๆ กัน

พิธีกร : ฟังอย่างที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเล่าให้ฟัง มีแบ่งเป็นช่วงของเวลา ช่วงไตรมาสแรก ได้เตรียมนโยบาย เตรียมยุทธศาสตร์ ช่วงนี้กำลังจะเปิดเทอม ก็จะเป็นการเตรียมครู เตรียมผู้บริหาร เตรียมเด็ก น้อง ๆ นักเรียน

รมว.ศธ. : และกิจกรรมใดที่จัดได้ก็จัดเลย

พิธีกร : พฤษภาคม เปิดมาก็นำสิ่งที่ผู้บริหารครูอาจารย์ได้ผ่านการอบรมมาปฏิบัติใช้จริง เด็ก ๆ ก็จะรับรู้ว่าคุณครูสอน ช่วงระยะเวลาคือตั้งแต่ที่ท่านวางแผนไว้ พฤษภาคม จนกระทั่งถึงตุลาคม

รมว.ศธ. : ถึงปิดเทอม คือเรามองเป็นภาคเรียนแล้ว ต่อไปนี้รัฐบาลเมื่อเข้ามาจะอยู่ประมาณ 1 ปี เราก็เอาปีเป็นตัวตั้ง ว่าในกรอบเวลา 1 ปี ต้องทำอะไรในนโยบาย 6 ข้อ เมื่อไคร่ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติต้องทำก่อน ต่อไปก็เตรียม คือเตรียมใช้ช่วงไหน ช่วงปิดเทอม เปิดเทอมแล้ว จะมีเวลา 2 ภาคเรียน ภาคแรกเป็นภาคนำผลไปสู่วิธีปฏิบัติ เช่น เรื่องกระจายอำนาจ เราเตรียมเสร็จแล้ว พอเปิดเทอมก็กระจายอำนาจ นำร่อง 600 โรงเรียน เราเลือกไว้แล้ว ลองใช้กับ 600 โรงเรียน เพื่อทดสอบว่าได้ผลหรือไม่ ถ้าได้ผลเราจะกระจายอำนาจเต็มประเทศใน 4 ปี พอเข้าเทอมที่สองก็จะประเมินว่าเทอมแรกที่ผ่านมา เรื่องใหม่ ๆ ที่นำเข้าไปทั้งด้านคุณธรรม ด้านขยายโอกาส ด้านกระจายอำนาจ ด้านภาคใต้ ได้ผลเป็นอย่างไรบ้าง เราเดินถูกทางถูกวิธี แล้วหรือยัง ถ้าถูกทางถูกวิธีแล้วทำต่อ ถ้ามีบางเรื่องที่เป็นจุดอ่อนก็ปรับแต่งก่อนที่จะเดินต่อไป เพราะฉะนั้นเทอมแรก เป็นเทอมปฏิบัติการ เทอมที่สองเป็นเทอมติดตามประเมินผล แล้วเอาผลมาปรับ ถ้าอย่างไหนดีแล้วก็เดินต่อเลย เพราะเรามีเวลาสั้นเพียงปีเดียว

พิธีกร : แต่ว่าในเวลาจำกัดอย่างที่ท่านพูดก็เห็นเป็นภาพ เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงของการนำผลไปปฏิบัติตั้งแต่พฤษภาคม ถึงตุลาคม ทุกอย่างจะก้าวเดินไปพร้อม ๆ กัน มีเป้าหมายเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ สัมผัสได้เลย

รมว.ศธ. : ชัดเจน คือ สมมติว่าเรื่องขยายโอกาส เราอยากให้ออกถึง 12 ปี เราตั้งเป้าไว้เลยว่า เริ่มจากปัจจุบันเฉลี่ย 8.2 ปี ถ้าเราทำได้อีกถึงขยายเพิ่มได้ก็หมายความว่าถูกทาง วัดได้ โดยมีดัชนี ตัวชี้วัด ที่ชัด ๆ แต่ไม่ใช่ทุกตัว เพราะบางเรื่องวัดชัดไม่ได้ อันไหน ที่วัดชัดได้ ก็จะมีตัวบ่งชี้ ที่ออกมา เช่น สมศ.ประเมินคุณภาพการศึกษา เราหวังว่า เราทำอย่างนี้ ปีหนึ่งแล้ว ผลการประเมินที่ สมศ.ประเมินน่าจะดีขึ้นกว่าเดิม

พิธีกร : ถ้าหากว่าในช่วงของการประเมินผล น่าจะเป็นช่วงตุลาคม-ธันวาคมได้หรือไม่คะ

รมว.ศธ. : ใช่ คือจะปิดภาค ประมาณเดือนตุลาคม ทีนี้เราอยู่แค่ธันวาคม เข้าใจอย่างนั้น หวังว่า ร่างรัฐธรรมนูญจะเสร็จ ถึงจะเกิดการเลือกตั้ง

พิธีกร :

ในรูปธรรมที่ท่านรัฐมนตรีฯ วางแผนไว้ อย่างกรณีแก้ปัญหาครูน่าจะเห็นผลที่เราตั้งไว้แน่นอน ขณะเดียวกันช่วงระยะเวลาที่ท่านวางแผนไว้ ประกอบกับแผนที่มี ท่านมีสิ่งใดที่ห่วง หรืออยากจะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะได้ เป็นไปตามแผน

รมา.ศธ. :

มีเรื่องห่วงอยู่ คือ

เรื่องที่ 1 การเปลี่ยนแปลงใดๆ จะเปลี่ยนได้หรือไม่ เป็นเรื่องเกี่ยวพันกับพฤติกรรมของคน คือจะเปลี่ยนวิธีสอน แต่เราไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู มันก็ไม่เกิดผล เพราะฉะนั้น ประเด็นเรื่องการพัฒนาคนเพื่อให้ไปพัฒนางานจะเป็นเรื่องใหญ่ เพราะระบบของเราใหญ่ ก็ต้องเปลี่ยนในระบบว่าจะอบรมหมดทุกคนคงไม่ได้ทำ เพราะใช้เงินมาก คนก็เยอะ เราจะอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยดูว่าผลเกิดที่ไหน เกิดที่สถานศึกษา ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ก็คือผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้แทนครู กลุ่มสาระละ 2 คน ถ้าเราเปลี่ยนคนเหล่านี้ได้สำเร็จ ก็จะไปขยายผลในโรงเรียนต่อไป เราก็ไม่ต้องเอามาทั้งโรงเรียน สพท.ใครเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ก็เอาบุคคลนั้น ในที่สุด ก็ตัดสินใจในเดือน 2 เดือนที่จะอบรมประมาณ 14,000 คน ให้ไปขยายผลต่อไป 178 เขต และใน 30,000 โรงเรียน ถ้าทุกโรงเรียนมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เราพัฒนาแล้ว เขาไปพัฒนาต่อได้ เราก็ต้องตามไปดูว่าทำได้จริงหรือไม่ เพราะเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อให้เกื้อหนุนต่อการเปลี่ยนแปลงที่ปรารถนานั้น ทำครั้งเดียวไม่ได้ต้องทำต่อเนื่องกัน น่าเสียดายว่าที่ผ่านมาไม่ได้ทำ ถึงเสียเวลาไป 6-7 ปี แต่ถ้าทำ ตรงนี้จะช่วย

เรื่องที่ 2 ที่มีข้อห่วงใย การทำจะต้องมีทรัพยากร คือ งบประมาณสนับสนุน แต่กระทรวงศึกษาธิการมีงบประมาณจำกัด ถึงแม้จะดูก้อนโต แต่เป็นเงินเดือนครูเป็นส่วนใหญ่ งบพัฒนาที่จะต้องเอามาใช้ เพื่อเร่งรัดสิ่งเหล่านี้มีจำกัด รัฐบาลนี้ดี คราวที่แล้วให้เพิ่มมาเกือบ 60,000 ล้านบาท แต่ว่าในขณะเดียวกันดูเหมือนเพิ่ม แต่ไม่เพิ่มเพราะส่วนใหญ่จะต้องใช้เป็นค่าวิทยฐานะที่เป็นหนี้ครูเกือบหมื่นล้าน ตอนนี้ก็มีความสุข เราจ่ายหมดแล้ว หรือกรณีที่ไม่ได้รับเงินกองสลาก เพราะว่าเลิกออกหวยบนดิน เป็นทุนการศึกษากว่า 6,000 พันล้านบาท จะมีรายจ่ายทำนองนี้เกิดขึ้นโดยที่ผมไม่โทษใคร แต่เราต้องรับผิดชอบ ทำให้งบประมาณเรื่องของการพัฒนาต่าง ๆ ไม่ได้ตามที่ควรจะได้ ทำให้การเร่งรัดพัฒนาทำได้ไม่เต็มที่

เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงใดๆ จะต้องอาศัยบุคคลที่มีภาวะผู้นำ และไม่ใช่ระดับกระทรวงเพียงอย่างเดียว ต้องระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่ ปัญหาการศึกษาเราค่อนข้าง จะขาดภาวะผู้นำ เพราะเราไม่ได้เน้นตรงนี้มาก่อน

พิธีกร :

ภาวะผู้นำที่ท่านรัฐมนตรีอยากจะเห็น อยากจะให้มันเกิดขึ้น ท่านอยากเห็น อะไรบ้างคะ

รมา.ศธ. :

เป็นคนมีสมรรถนะ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์เป็นที่ยอมรับ และคนที่พร้อมจะทำงานที่มีความเปลี่ยนแปลง ตรงนี้สำคัญ ผมกำลังจะสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครั้งนี้ผมสนใจเป็นพิเศษ คือไม่เต็มสถานะความรู้มากนัก แต่เต็มในเรื่องที่ว่าจะทำอะไร เขาถึงจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง รู้วิธีการนำ รู้วิธีการทำงานกับคน รู้วิธีที่จะชี้แจง ชักจูงต่าง ๆ ซึ่งตรงนี้ค่อนข้างจะอ่อน และเผชิญเรามีคนเยอะ ตอนนี่ก็ต้องมารื้อฟื้นเรื่องงานอีก เราทำไม่ได้ในพริบตา ต้องใช้ระยะเวลายาวพอสมควร แต่ก็ไม่เป็นไร ถ้าเราไม่เริ่มต้นก็ยิ่งนานด้วยเวลาที่จำกัด ถึงจะไม่จำกัดความคิด แต่ทำแล้วต้องเห็นผลได้บ้าง ถ้าบอกว่า 1 ปีไม่เห็นผลก็จะถามว่าทำไปทำไม เพราะฉะนั้นจะต้องให้เห็นผลได้บ้าง ผมก็เชื่อว่าที่ทำทั้งหมดจะเห็นผล เพราะมีระบบการประเมินผล ทุกเรื่องจะต้องประเมินผลได้ เช่น อบรมเสร็จแล้วประเมินโดยใช้คนนอกประเมิน ตั้งเป้าหมายว่าจะพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตัวผู้นำที่ผ่านการพัฒนาเค้าเชื่อมั่นแค่ไหน แล้วทำได้จริงหรือไม่ เพราะขณะที่อบรมจะมีกรณีให้ลองปฏิบัติ ถ้าทำไม่ได้ ไม่นั่นใจว่าอบรมไปแล้วจะไปปฏิบัติได้ ก็คือล้มเหลว

พิธีกร :

ฟังแล้วที่ท่านรัฐมนตรีฯ ได้เล่าให้ฟัง เห็นเลยว่า 4 เดือนที่ผ่านมา มีอะไรเกิดขึ้นมากในเรื่องของการขับเคลื่อนการศึกษาทุก ๆ ด้านเลย ทั้งในส่วนของเด็ก ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหาร ตลอดจนภาพรวมต่าง ๆ

รมา.ศธ. :

พูดไว้แค่นี้ว่าที่เราทำในช่วงที่ผ่านมา และช่วงต่อไปนี้ ถ้าเราทำแล้วผลถึงเด็กถึงครูถึงผู้บริหาร ถึงสถานศึกษา ก็จะพอใจมาก เพราะการศึกษาเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ใครเป็นคนทำ ครูและผู้บริหาร ใครเป็นผู้รับผล ก็คือเด็ก เพราะฉะนั้นผมก็ท่องคาถาอยู่ทุกวัน ทำอย่างนี้ถึงเด็กใหม่ เรื่องปรับปรุงเรื่องเงินอุดหนุนถึง 13 ล้านคน ถึงครูเท่าไร วิทยฐานะถึงครู 400,000 คน อบรมเรื่องการเปลี่ยนแปลงเท่าไร ถึงโรงเรียนเท่าไร ถึง สพท. 178 เขต ถึงโรงเรียน 600 โรง สำหรับครั้งนี้ เราจะมีเป้าหมายอย่างนี้เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม เพราะถ้าเราไม่เริ่มต้น ก็ยิ่งนาน

พิธีกร :   อย่างนี้ทำให้เราวัดได้เลย ว่าสิ่งที่เราทำผลเป็นอย่างไร ท้ายสุดตรงนี้ อยากให้ท่านรัฐมนตรีฯ ได้ฝากถึงประชาชน ที่ติดตามการทำงานของท่านอยู่ เรียนเชิญค่ะ

รมา.ศธ. :   เรื่องการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน เราเป็นเพียงตัวแทนเข้ามาทำงานตามอำนาจหน้าที่เรา ความสำเร็จจะต้องขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของทุก ๆ คน ผมจึงอยากจะขอฝากความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไว้กับทุก ๆ ท่านด้วยครับ

พิธีกร :   วันนี้ต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างสูงค่ะ เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ความสำเร็จของการศึกษาก็อยู่กับพวกเราทุก ๆ คน เช่นเดียวกัน วันนี้รายการเวทีปฏิรูปการศึกษานำเรื่องของการขับเคลื่อน การดำเนินงานด้านการปฏิรูปการศึกษามารายงานให้กับท่านผู้ชมได้ทราบ กลับมาพบกันใหม่ ในโอกาสหน้านะคะ วันนี้ลาไปก่อนสวัสดิ์ค่ะ

บทสนทนารายการสายตรงทำเนียบรัฐบาล เรื่อง “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ”

แพร่ภาพออกอากาศเป็นรายการสด

ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์

วันเสาร์ที่ 16 ธันวาคม 2549 เวลา 11.00-12.00 น.

ห้องส่งใหญ่ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ

วิทยากร	ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ผู้ดำเนินรายการ	น.พ.ยงยุทธ มัยลาภ	โฆษกรัฐบาล
	คุณเนตรปรีชา ชุมไชโย	รองโฆษกรัฐบาล

บทสนทนา

พิธีกรหญิง : รายการสายตรงทำเนียบวันนี้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน กรุณารับเชิญมาไขข้อข้องใจเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลให้กระจ่าง สวัสดิ์ค่ะ ท่านใดที่จะสอบถามปัญหาติดต่อมาที่หมายเลข 02-275-4225 วันนี้เรามีข้าราชการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามารับสายค่ะ แล้วคำถามเราจะส่งขึ้นมาเพื่อให้รัฐมนตรีฯ ตอบค่ะ

พิธีกรชาย : คำถามแรกมาจากสื่อมวลชนที่ทำเนียบรัฐบาล ขอถามท่านรัฐมนตรีฯ ว่าทำไมถึงต้องปรับมหาวิทยาลัยให้ออกนอกระบบ เมื่อออกแล้วดีกว่าไม่ออกอย่างไรครับ

รพว.ศธ. : เรื่องมหาวิทยาลัยนอกระบบ ชื่อทางการเราเรียกว่า **มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ** ตั้งเดิมมหาวิทยาลัยของรัฐจัดเป็นส่วนราชการและสังกัดกระทรวงต่างๆ มหาวิทยาลัยดำเนินการมาครั้งศตวรรษก็พบว่าขาดความเป็นอิสระ ขาดความคล่องตัว และขาดเสรีภาพทางวิชาการ เมื่อมาถึงยุคที่มีการแข่งขันสูง มหาวิทยาลัยต้องมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ก็มีการระดมสมองโดยขามหาวิทยาลัยทั้งหลายร่วมกันคิด ในที่สุดก็เสนอต่อรัฐบาลที่จริงเสนอไว้ตั้งแต่ปี 2513 ว่า น่าจะต้องพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่รูปแบบขององค์กรอิสระ

ซึ่งดำเนินการกันอยู่ในนานาอารยประเทศ องค์กรอิสระดังกล่าวมีชื่อเรียกมาตั้งแต่ปี 2513 ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ที่ใช้ในกำกับของรัฐบาลก็เพื่อเป็นการยืนยันว่ายังเป็นหน่วยงานของรัฐไม่ได้หมายความว่า จะพัฒนาไปสู่การเป็นหน่วยงานของเอกชน ในส่วนนี้ก็ต้องย้อนไปดูเมื่อ 20 ปีก่อน หน่วยงานของรัฐมักจัดเป็น 2 รูปแบบ คือ เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งจะต่างกันอยู่ตรงที่ว่า ส่วนราชการมุ่งบริการสาธารณะ สำหรับรัฐวิสาหกิจก็จะจัดทำเชิงธุรกิจหรือเชิงส่งเสริม รูปแบบที่ชาวมหาวิทยาลัยเสนอและเรียกมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ปัจจุบันมาเรียกใหม่โดยพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 เรียกว่าเป็นองค์การมหาชน ซึ่งก็มีองค์การมหาชนเกิดขึ้นหลายแห่ง แต่สำหรับเรื่องมหาวิทยาลัยในส่วนที่ต้องออกนอกระบบก็จะใช้กับมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการอยู่ ส่วนมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น กรณีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เกิดมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ไม่ต้องใช้คำว่านอกระบบเพราะว่าไม่เคยอยู่ในระบบราชการ สิ่งที่แตกต่างกันจากระบบราชการมี 4 ประการด้วยกัน

ประการที่ 1 การเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาลเสียใหม่ ซึ่งเมื่อเป็นส่วนราชการก็อยู่ในสังกัดกระทรวงและก็ใช้ระบบระเบียบของทางราชการเหมือนกระทรวง กรมอื่น เมื่อเปลี่ยนสถานภาพก็จะทำให้มหาวิทยาลัยไม่ต้องใช้ระบบระเบียบของทางราชการ สามารถพัฒนาระบบบริหารที่เป็นของตัวเองเพื่อจะได้เหมาะสมกับการกิจและเอื้ออำนวยที่จะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป็นเลิศได้เร็วขึ้น

ประการที่ 2 เมื่อไม่เป็นส่วนราชการแต่ยังเป็นของรัฐ บุคลากรก็ต้องจัดระบบใหม่ บุคลากรที่จัดระบบใหม่เราเรียกว่า พนักงานของรัฐหรือพนักงานของมหาวิทยาลัย เพื่อให้มีระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถจะดึงดูดและรักษาผู้มีคุณวุฒิสูง มาตรฐานคุณวุฒิ คณาจารย์มหาวิทยาลัยควรจะจบปริญญาเอกทั้งหมด ถ้าอาจารย์คุณวุฒิต่ำก็จะทำให้กระทบ การกิจในเชิงคุณภาพ เช่น คุณภาพการศึกษาก็คงดีไม่ได้ การกิจเรื่องวิจัย ก็ทำได้จำกัด ถ้ามหาวิทยาลัยเองไม่สามารถทำภารกิจอันเนื่องมาจากขาดแคลนอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสูง ก็จะทำให้เราแข่งขันไม่ได้ ในขณะเดียวกันถ้ามองไปภาคเอกชนและภาคอื่น ความต้องการใช้ คนปริญญาเอกน้อยกว่าแต่เขาจ่ายเงินสูงกว่าหลายเท่าทำให้ขาดแคลนอาจารย์กันมาโดยตลอด เมื่อเราได้จัดระบบบริหารงานบุคคลได้เองและจัดให้เหมาะสมก็หวังว่าจะได้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มี คุณวุฒิสูงเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัยแล้วก็มาสร้างสรรค์ผลงานตามภารกิจได้

ประการที่ 3 เรื่องเกี่ยวกับการจัดองค์กรภายในมหาวิทยาลัยสมัยที่เป็นราชการ มีฐานะเป็นกรม การแบ่งส่วนราชการเป็นเหมือนกระทรวง ทบวง กรมอื่น เช่น ภายในกรม ก็มีกองแบ่งเป็นแผนก เช่น ห้องสมุดสมัยหนึ่งก็มีฐานะเป็นแผนกเท่านั้น ในวงกรม มหาวิทยาลัยถือว่าห้องสมุดคือหัวใจและควรจะเป็นหน่วยงานระดับสูง เมื่อสามารถ จัดระบบได้เองก็ไม่จำเป็นต้องแบ่งส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยเหมือนกับระบบราชการ เรื่องนี้สำคัญมาก

ประการที่ 4 เรื่องงบประมาณและการเงิน ถ้าเป็นส่วนราชการก็จะได้งบประมาณ ประจำปีและจะต้องเป็นงบประมาณที่เป็นรายการตามแผนงานที่ใช้ตามนั้น ใช้จ่ายแบบ กระทรวงการคลังซึ่งไม่คล่องตัวเพราะงานมหาวิทยาลัยเป็นงานวิชาการที่ต้องการความ คล่องตัวสูง ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนทั่วไปเป็นเงินก้อน มหาวิทยาลัยก็นำไปรวมกับรายได้อื่นและสามารถจัดสรรใช้จ่ายและใช้ตามระเบียบของตนเอง เพียงแต่จะต้องให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้าไปตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยสรุปก็ต้องตอบว่ามหาวิทยาลัยนอกระบบก็คือ หน่วยงานของรัฐ ในรูปแบบอิสระไม่ใช้รัฐวิสาหกิจไม่ใช่ส่วนราชการและที่แน่นอนก็คือไม่ใช่หน่วยงานเอกชน

พิธีกรหญิง :

ประเด็นที่ประชาชนสนใจคือ การที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบแล้วรัฐมีเงินอุดหนุนให้เพียงส่วนเดียวและส่วนอื่นก็พึ่งพาตนเองไปหาเงินเอง ตรงส่วนนี้ที่ประชาชนกังวลว่าค่าหน่วยกิต ค่าเล่าเรียนต่าง ๆ จะเก็บแพงขึ้นไหม

รมา.ศธ. :

ความจริงแล้วเมื่อเป็นหน่วยงานของรัฐ มีภารกิจให้บริการกับประชาชน สังคม ประเทศชาติ ก็ต้องได้รับงบประมาณจากรัฐอย่างเพียงพอเช่นเดียวกับส่วนราชการแต่อาศัยความคล่องตัว จึงทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากกว่ามีส่วนราชการ ผมเคยพูดว่าถ้าให้เงินเท่ากัน หน่วยงานประเภทนี้ควรจะทำงานได้ดีกว่าและมากกว่าเพราะมีความคล่องตัวมากกว่าส่วนราชการ เพื่อที่จะให้หลักประกันว่าเมื่อออกไปแล้วจะไม่ต้องไปหาเงินเองแล้ว ในที่สุดก็จะเกิดผลกระทบกับผู้รับบริการ กฎหมายทุกฉบับที่เสนอลงในสภาจะเขียนตรงกันหมดว่า ในเรื่องนี้ทางรัฐบาลจะต้องจัดสรรเงินอุดหนุนให้เพียงพอเพียง ถ้าไม่พอเพียงแล้วมหาวิทยาลัยหาจากแหล่งอื่นไม่ได้ กฎหมายบังคับว่ารัฐจะต้องจัดสรรเพิ่มเติมให้ตามความจำเป็นด้วย เมื่อมีหลักประกันอย่างนี้ก็ได้หมายความว่ามหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบจะต้องไปหาเงินเอง แต่แน่นอนลำพังเงินงบประมาณไม่พอเพียงเพราะว่าตอนนั้นมหาวิทยาลัยเก็บค่าเล่าเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ค่าเล่าเรียนก็ช่วยค่าใช้จ่ายได้เพียง 30% อีก 70% มาจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ มีประเด็นที่ไปเกี่ยวโยงว่านิสิตนักศึกษาถนัดแล้ว เมื่อออกนอกระบบแล้วจะมีการขึ้นค่าเล่าเรียนแพงแล้วไปกระทบคนจนที่จริงประเด็นนี้ไม่เกี่ยว เพราะจะอยู่นอกระบบหรือในระบบอำนาจการกำหนดค่าเล่าเรียนอยู่ที่สภามหาวิทยาลัย แล้วปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยที่ยังไม่ได้ออกนอกระบบได้มีการขึ้นค่าเล่าเรียนตามความเหมาะสมเพราะสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนไป ค่าของเงินเปลี่ยนไปแล้วรัฐก็ไม่สามารถอุดหนุนได้เต็ม 100% เพราะฉะนั้นถ้าเอาเรื่องค่าเล่าเรียนมาผูกโยงทางด้านการออกนอกระบบที่จริงไม่เกี่ยว และไม่ใช่ว่าเจตนาของการออกนอกระบบเพื่อไปขึ้นค่าเล่าเรียน มีตัวอย่างอยู่ ขณะนี้มีมหาวิทยาลัย 6 แห่ง ซึ่งอยู่นอกระบบเป็นเวลาบางแห่งก็ 16 ปี บางแห่งก็น้อยกว่านั้น ก็ไม่ได้ขึ้นค่าเล่าเรียนแพงในลักษณะที่กระทบคนจน ในขณะที่เดียวกันก็มีมาตรการที่ช่วยประกันไว้ว่าโอกาสคนจนจะไม่กระทบ เช่นว่า มีทุนให้เปล่าซึ่งเอกชนบริจาคก็มี มหาวิทยาลัยจัดตั้งเองก็มี มีทุนให้กู้ยืมที่รัฐบาลจัดให้และจัดต่อเนื่องมา 10 กว่าปี ที่คนมีรายได้น้อยสามารถจะยืมเป็นค่าเล่าเรียน ค่าครองชีพ แล้วยังมีช่องทางอีกหลายมหาวิทยาลัยก็จัดให้นักศึกษา โดยมีโอกาสทำงานในระหว่างเรียนเพื่อจะได้เสริมรายได้ เพราะฉะนั้นมาตรการเหล่านี้ทั้งหมดก็สรุปได้ว่า ค่าเล่าเรียนแพงเกินไปเป็นนโยบายรัฐบาลอยู่แล้วที่จะต้องดูแลในเรื่องที่จะก่อให้เกิดผลกระทบว่า มหาวิทยาลัยจะต้องไปหารายได้

จนกระทั่งในที่สุดก็ไม่มีเวลามาสร้างผลงานทางวิชาการ ซึ่งมีบทบัญญัติในกฎหมายให้หลักประกันไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ก็มีคนห่วงอีกบอกว่าอิสระแล้วใครจะกำกับดูแลและควบคุม คำว่าในกำกับบอกอยู่แล้วในตัวเมื่อเป็นหน่วยงานภาครัฐก็ต้องมีผู้กำกับ เช่น กรณีของพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าไปส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ที่ทำหน้าที่กำกับคือรัฐมนตรี ซึ่งกฎหมายทุกฉบับได้เขียนชัดเจน ในหมวดที่ว่าด้วยการกำกับดูแลว่า รัฐมนตรีมีอำนาจกำกับดูแล ซึ่งกิจการมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี ถ้าสมมุติว่าเกิดมีข้อขัดแย้ง เช่น การขึ้นค่าเล่าเรียนแพงแล้วมีผู้ร้องเรียนมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการไปตรวจสอบแล้วจริง ในกรณีถ้าเกิดความเสียหายและผลกระทบต่อส่วนรวม รัฐมนตรีก็เสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติอย่างไร ผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัย มีมาตรการกำกับอยู่แต่แน่นอนมาตรการกำกับอยู่เราจะไม่ใช่ถ้าไม่จำเป็น ถ้าถามว่าจริง ๆ แล้วมีการกำกับดูแลได้จริงหรือเปล่า กฎหมายทุกฉบับของมหาวิทยาลัยนอกระบบเขียนชัดเจนว่าสามารถกำกับดูแลได้

๑๑

ในกฎหมายก็เขียนไว้ชัดเจนว่าหน้าที่ของสถาบันการศึกษานั้น เป็นประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องของธุรกิจ เพราะฉะนั้นในการที่มหาวิทยาลัยจะทำเป็นธุรกิจจะมีเรื่องเดียวก็คือ ทรัพย์สินทางปัญญา

๑๑

พิธีกรชาย : มีคำถามจากสื่อมวลชนที่ทำเนียบรัฐบาล ดูเหมือนว่าขณะนี้พยายามผลักดันมหาวิทยาลัยให้ออกนอกระบบอย่างเร่งด่วนมากเพราะอะไรครับ

รณว.ศธ. : ที่จริงแล้วไม่ได้ผลักดันเลยเป็นเรื่องค้างมาจริงๆ ซึ่งได้มีการดำเนินการความเคลื่อนไหวการจะออกนอกระบบต่อเนื่องมา 10 ปี และมหาวิทยาลัยได้ออกไปแล้ว 6 แห่ง ในช่วง 16 ปี ในรัฐบาลที่แล้วมีพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าไปประมาณ 16 ฉบับ ระหว่างการพิจารณาของสภายังค้างอยู่เนื่องจากมีการยุบสภาก่อน กฎหมายเหล่านี้ก็ตก เมื่อกฎหมายไม่ผ่านวิธีปฏิบัติตามปกติต้องถามหน่วยเจ้าของเรื่องไปว่ากฎหมายเหล่านี้จะยืนยันใหม่กระทรวงยืนยันเองไม่ได้เพราะเรื่องนี้ให้เป็นอำนาจการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จึงได้ขอให้มหาวิทยาลัยแจ้งยืนยัน โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย เมื่อสภามหาวิทยาลัยยืนยันมาแล้ว ถ้ายังมีผู้ทักท้วงหรือคัดค้าน เราก็ต้องชะลอการเสนอ จะเห็นได้ว่าในแต่ละครั้ง บางครั้งที่ยืนยันมา 4 ฉบับ จะชะลอไว้ 2 ฉบับบ้าง 1 ฉบับบ้าง เพื่อให้ไปหาข้อยุติในระดับมหาวิทยาลัย ถ้าเขายังหาข้อยุติไม่ได้ก็ไม่สามารถเสนอต่อไปได้ เมื่อเรายึดหลักให้มหาวิทยาลัยตัดสินใจ สมัครงแล้วพร้อมที่จะทำความเข้าใจกันได้ รัฐบาลก็จะเสนอให้ต่อไปไม่ได้ผลักดันอะไรเลย

“

เราอยากให้มหาวิทยาลัยอิสระ มีมาตรฐานคุณภาพดีขึ้น มาจากความคล่องตัว ให้สามารถสรรหาอาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ ความสามารถและคุณวุฒิสูง ความเป็นเลิศ จะวัดกันตรงที่ว่าคุณภาพบัณฑิตเป็นอย่างไร

”

พิธีกรหญิง :

ตอนนี้มีสื่อหนังสือพิมพ์บางฉบับพาดหัวไว้เลยว่า ถ้าปล่อยให้มันเป็นแบบนี้แล้วต่อไป อาจจะมีการซื้อขายปริญญากันรีเปลา เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยอาจจะเปิดสอนเฉพาะวิชาที่อยู่ในความสนใจ ส่วนวิชาที่สำคัญ ๆ ไม่มีใครเรียนก็ไม่เปิดสอน

รพว.ศธ. :

เรื่องขายปริญญาตรงกันข้ามเลย เราอยากให้มีมหาวิทยาลัยอิสระ มีมาตรฐานคุณภาพดีขึ้น มาจากความคล่องตัว ให้สามารถสรรหาอาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ ความสามารถและคุณวุฒิสูง ความเป็นเลิศจะวัดกันตรงที่ว่าคุณภาพบัณฑิตเป็นอย่างไร ซึ่งสวนทางกับความคิดที่ว่าจะมีการขายปริญญา ประการที่สอง ในเรื่องที่ว่ามหาวิทยาลัยจะไปทำเชิงธุรกิจ ซึ่งในกฎหมายก็เขียนไว้ชัดเจนว่า หน้าที่ของสถาบันการศึกษานั้นเป็นประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องของธุรกิจ เพราะฉะนั้นในการที่มหาวิทยาลัยจะทำเป็นธุรกิจจะมีเรื่องเดียวก็คือทรัพย์สินทางปัญญา เช่น วิจัยค้นคว้าได้ไปจดสิทธิบัตรแล้วไม่ทำเองยกสิทธิบัตรให้เอกชนไปดำเนินการ เพื่อเป็นรายได้ให้มหาวิทยาลัย แต่ไว้ในเรื่องอื่น ๆ ไม่มีทางเป็นธุรกิจ เมื่อไม่ใช่เป็นเชิงธุรกิจ กรณีนี้ก็ไม่น่าจะไปกระทบอะไร ถ้ามหาวิทยาลัยหารายได้เพิ่มจากทรัพย์สินทางปัญญาก็จะทำให้มีทรัพยากรที่จะมาบริการนิสิตนักศึกษามากขึ้น และสามารถให้การศึกษามีคุณภาพดีขึ้น

พิธีกรหญิง :

เวลาของเราใกล้หมดแล้วนะคะ ถ้าท่านผู้ชมเข้าใจแล้วก็ให้มหาวิทยาลัยตัดสินใจสมัครใจแล้วพร้อมข้อยุติในระดับมหาวิทยาลัย ถ้าเขายังหาข้อยุติไม่ได้ก็ไม่ต้องข้องใจในเรื่องนี้ สามารถสอบถามกับทางกระทรวงศึกษาธิการได้ ในช่วงนี้ดิฉันต้องกราบขอบพระคุณ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ท่าน ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ที่มาร่วมรายการกับเรานะคะ รายการของเราจะนำเรื่องประเด็นความน่าสนใจมารายงานให้ท่านผู้ชมได้ทราบอีก

รายงานการตอบกระทู้ถามสด เรื่อง การนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ

ถามโดย นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันพุธที่ 17 ตุลาคม 2550

นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ได้กล่าวถึงสาเหตุของการตั้งกระทู้ถามสดในวันนี้ว่าเกิดจากแรงบันดาลใจ 3 ประการ คือ 1) หนังสือแจ้งข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับแถลงการณ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 2) มติของที่ประชุมสภาอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 3) การประท้วงของนิสิตนักศึกษา ที่ได้ประกาศว่าจะประท้วงอดอาหารในวันที่ 15 มกราคม 2550 และรวบรวมรายชื่อ 10,000 รายชื่อ เพื่อคัดค้านการนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ จึงได้เสนอกระทู้ถามสดเพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตอบในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ขณะนี้การประท้วงการนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ เกิดขึ้นมากมาย กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการอย่างไรต่อสถานการณ์ดังกล่าว และ

ประเด็นที่ 2 กรณีนิสิตนักศึกษาจะอดอาหารเพื่อประท้วง การนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ กระทรวงศึกษาธิการ จะดำเนินการอย่างไร

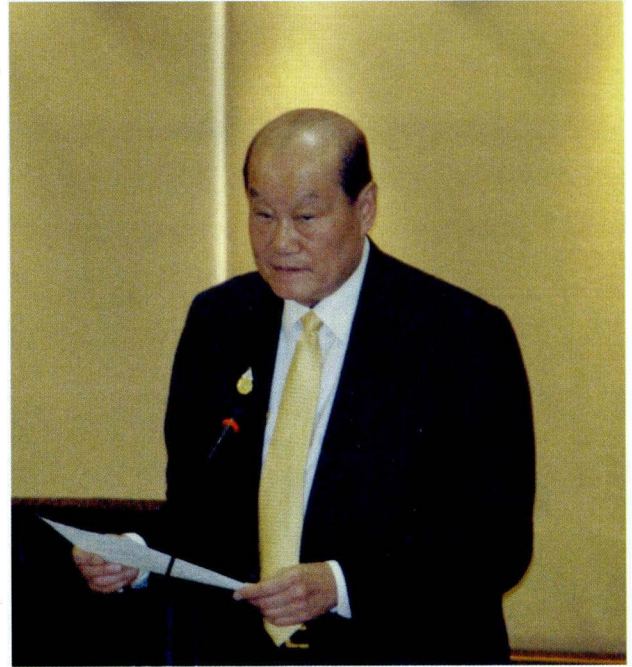
คำตอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตอบชี้แจง โดยกล่าวถึงการออกหนังสือ แจ้งเวียนให้หน่วยงาน บุคคลต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

ประเด็นการแจ้งเวียนแถลงการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เกิดจากการติดตามเรื่องนี้มาโดยตลอด และเมื่อได้รับข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) จึงเห็นว่าเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาในภาวะที่มีความเข้าใจแตกต่างกัน และได้ชี้แจงต่อผู้ตั้งกระทู้ถามและที่ประชุมว่า กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการไปแล้ว 3 มาตรการ ดังนี้

มาตรการที่ 1 กรณีที่มีการคัดค้านการนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ ได้ให้มหาวิทยาลัยนำไปหารือในประชาคมมหาวิทยาลัยให้ได้ข้อยุติก่อนแล้วจึงเสนอมาใหม่ เช่น ร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ..... ร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ..... และร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ..... ดังนั้น หากยังไม่ได้ข้อยุติก็จะไม่นำเสนอกฎหมายดังกล่าวในขณะนี้

มาตรการที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ. 0509.6(1.4)/ว 14 ลงวันที่ 8 มกราคม 2550 เรื่อง การเสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ แจกไปยังนายกสภามหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง มีสาระสำคัญว่า เนื่องจากมีข้อข้องใจและการแสดงออกในทางที่ไม่เห็นด้วยจากผู้บริหาร คณาจารย์ พนักงานและนิสิตนักศึกษาบางกลุ่ม ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การเปลี่ยนสถานภาพเป็นการแปรรูปไปเป็นหน่วยงานเอกชนที่จะต้องหาเงินเอง ทำให้ต้องมีการขึ้นค่าเล่าเรียน ซึ่งจะเดือดร้อนกับนิสิต นักศึกษาที่ยากจน เป็นการโอนอำนาจจากรัฐไปเป็นของกลุ่มผู้บริหารซึ่งอาจจะใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม และจะนำไปสู่การจำกัดสิทธิเสรีภาพทางวิชาการ เป็นต้น ประเด็นปัญหาเหล่านี้ได้สะท้อนผ่านสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจที่สับสน และคลาดเคลื่อนไปจากหลักการและเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยในกำกับเป็นอย่างมาก

ดังนั้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสชี้แจง ทำความเข้าใจและรับฟังข้อคิดเห็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงขอเสนอแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเพื่อพิจารณาดำเนินการ ต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนสถานภาพจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นความสมัครใจของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยเป็นอำนาจการตัดสินใจของสภามหาวิทยาลัยตามสภาพความพร้อมและความต้องการของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะเร่งรัดหรือมีกรอบเวลาที่ปรับเปลี่ยนแต่ประการใด

2) ก่อนที่สภามหาวิทยาลัยจะมีมติเสนอร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ควรจะได้มีการรับฟังความคิดเห็นและแสวงหาความเห็นพ้องจากบุคลากรทุกกลุ่มในมหาวิทยาลัยจนได้ข้อยุติว่าพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและดำเนินการในรูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

3) มหาวิทยาลัยที่สภามหาวิทยาลัยได้ให้ความเห็นชอบในการเสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แล้ว หรือกำลังจะเสนอมายัง ขอให้รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและความเห็นพร้อมทั้งประเด็นความเห็นที่แตกต่างจากทุกกลุ่มในมหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย มหาวิทยาลัยได้ยังมีได้ทำการรับฟังความคิดเห็นหรือต้องการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม ขอให้ดำเนินการก่อนที่จะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรี

4) ร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติรับหลักการแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ หากมหาวิทยาลัยจะมีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ ขอให้ประสานงานกับคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องโดยตรง

5) การเปลี่ยนแปลงสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมหาวิทยาลัยที่ประสงค์จะขอเปลี่ยนแปลงสถานภาพถือเป็นความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหา ที่ยังข้องใจ หวั่นวิตก หรือความเห็นที่แตกต่าง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปโดยราบรื่น

การนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ มีพัฒนาการมาร่วม 40 ปี ในการดำเนินการให้เป็นไปตามความพร้อม ทั้งนี้เพื่อให้อำนาจมหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศ โดยมีหลักการร่วมกันบางประการเท่านั้น เพราะฉะนั้นก็ยึดหลักว่า ถ้าที่ไหนพร้อมก็ให้ยื่นเสนอร่างกฎหมายได้

มาตรการที่ 3 ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลความคิดเห็น และชี้แจงในประเด็นที่ชี้แจงได้ กรณีเป็นเรื่องที่ยังกังวล ให้ศึกษาข้อเท็จจริงจากมหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมาก่อนแล้ว และกรณีที่เห็นว่าค่าเล่าเรียนของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแพงนั้น เป็นเพราะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี เป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี ประเด็นที่สำคัญ คือ กระทรวงศึกษาธิการได้ให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งที่ต้องการจะเปลี่ยนฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทำความตกลงให้ได้ข้อยุติก่อนเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ประเด็นที่ 3 ผู้ตั้งกระทู้ถาม ได้กล่าวเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ ซึ่งได้เน้นการให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน รวมถึงการเสนอให้มีการจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้แก่บัณฑิตนักศึกษา และในฐานะที่เป็นกรรมการกิจการเด็กและเยาวชนฯ หวังเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญในเรื่องนี้

คำตอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เรียนชี้แจงใน 2 ประเด็น กล่าวคือ จากหนังสือที่ได้แจ้งไปยังสภามหาวิทยาลัยต่าง ๆ หากยังไม่เพียงพอที่จะให้ประชาชนเข้าถึง เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ นั้น ยังดำเนินการได้น้อย ต่อไปกระทรวงศึกษาธิการก็จะดำเนินการเพิ่มเติม เช่น ให้อธิการบดีจัดทีมสร้างความเข้าใจ ขณะเดียวกันก็จะไม่เป็นการบังคับเพื่อเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ยกตัวอย่างกรณีของประเทศญี่ปุ่น การนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ ในสมัย ดร.อาริมา ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ว่า ทำไมมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นไม่เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยในตะวันตกหรือออสเตรเลีย และทำอย่างไรจึงจะแข่งขันได้ ซึ่งก็ได้พบว่าเป็นเพราะ 1) มหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นเป็นมหาวิทยาลัยในระบบราชการ 2) ขาดอิสระทางวิชาการ 3) ขาดความเป็นสากล ในการที่จะพัฒนาให้มีความก้าวหน้า สามารถแข่งขัน จึงต้องให้มหาวิทยาลัยมีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการบริหารคล่องตัวแบบเอกชน สำหรับปัญหาของไทย คือ ไม่มีรูปแบบที่ลอกเลียนได้ และยังมี ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้น จึงให้มีการรับฟังความคิดเห็น การประมวลความคิดเห็น และในส่วนที่จะทำความเข้าใจร่วมกันได้ จะดำเนินการต่อไป

สำหรับประเด็นความกังวล เรื่องค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนของนิสิตนักศึกษา นั้น หากต้องการให้มีการปรับกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องนี้ ก็สามารถแก้ไขร่างกฎหมายได้ ดังเช่น ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ในมาตรา 9 ได้กำหนด ว่า “มหาวิทยาลัยจะปฏิเสธการรับผู้สมัครผู้ใดเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือยุติหรือชะลอการศึกษาของนักศึกษาผู้ใด ด้วยเหตุเพียงว่าผู้นั้นขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างแท้จริงเพื่อจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ แก่มหาวิทยาลัยมิได้” ดังนั้น หากมหาวิทยาลัยใดต้องการให้มีการกำหนดเรื่องดังกล่าว ก็สามารถกำหนดได้

รายงานการตอบกระทู้ถามสด เรื่อง นโยบายต่อโครงการเกษียณอายุข้าราชการครูก่อนกำหนด ถามโดย นายตวง อันทะไชย การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันพุธที่ 17 ตุลาคม 2550

นายตวง อันทะไชย ผู้ตั้งกระทู้ถาม ได้กล่าวถึง ผลการวิจัยของ ดร.อมรรวิชัย นาครทรรพ เกี่ยวกับกรณี ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการเข้าร่วมโครงการ เกษียณอายุราชการก่อนกำหนด จากการศึกษาจำนวน 1,370 โรงเรียน ใน 175 เขตพื้นที่การศึกษา พบว่าครู จำนวนร้อยละ 62 และผู้บริหารร้อยละ 73 มีความสนใจ จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ซึ่งสะท้อนประเด็นว่า ทำไม ครูจึงคิดลาออก และพบว่า เกิดจากการขาดแรงจูงใจ มีหน้าที่แต่ขาดศักดิ์ศรี นอกจากนี้ผลการศึกษาของ คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งที่ประชุม คณะกรรมการฯ เห็นว่าภายในปี 2560 จะมีครูทยอย เกษียณ 3 แสนคน จากครูจำนวน 4 แสนกว่าคน และ หากปล่อยไว้อย่างนี้ อีก 10 ปีข้างหน้าประเทศจะเผชิญกับ วิกฤติการขาดแคลนครูที่รุนแรง โดยเฉพาะครูในสาขา วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ จะขาดแคลนมาก ครูร้อยละ 60 มีหนี้สิน ดังนั้น จึงได้ ตั้งประเด็นกระทู้ถาม ดังนี้

ประกาศที่ 1 รัฐบาลมีนโยบายต่อโครงการเออร์รี่ ในส่วนของข้าราชการครูอย่างไร และได้ตัดสินใจหรือยังว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ อย่างไร

ประกาศที่ 2 รัฐบาลมีแผนในการรักษาครูดี มีความรู้ ความสามารถให้อยู่ในระบบการศึกษาได้อย่างไร เพราะที่ผ่านมาได้ปล่อยให้มีการเออร์รี่โดยไม่ได้ดูแลเรื่องนี้ และทำให้เกิดการขาดแคลนครูในวิชาชีพเฉพาะ

ประกาศที่ 3 นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน สวัสดิการความก้าวหน้าในวิชาชีพครู โดยเฉพาะเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะในปัจจุบัน ยังเป็นแนวทางของ ก.ค. จะทำอย่างไร ให้สอดคล้องกับทิศทางของการปฏิรูปการศึกษา

ประกาศที่ 4 รัฐบาลมีนโยบายคืนตำแหน่งจากกรณีเกษียณอายุราชการอย่างไร เพื่อแก้ปัญหาครูขาดแคลนในระยะยาว

นายวิจิตร ศรีสอ้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า หลายเรื่องและผู้ตั้งกระทู้ถามกล่าวเป็นความจริงและไม่ใช่เพิ่งเกิดขึ้น แต่ปัญหาที่ได้สะสมมานาน และมาปรากฏตอนนี้ อย่างน่าเป็นห่วง

ตามมติคณะรัฐมนตรี ที่ได้เห็นชอบมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) โดยหากหน่วยงานใดเห็นว่ามาตรการไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสียหายและมีงบประมาณของส่วนราชการรองรับ ให้ส่วนราชการพิจารณาดำเนินการได้ โดยให้หน่วยงานจัดทำรายละเอียดเสนอต่อคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนของรัฐ (คปร.) พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาปี 2552-2556 เป็นเวลา 5 ปี ซึ่งมีระยะเวลาในปีงบประมาณ 2551 เพื่อพิจารณาว่าจะเข้าร่วมได้

หรือไม่ และจากการที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่ามาตรการนี้จะทำให้เกิดความเสียหายต่อกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องพิจารณาให้ชัดเจนใน 5 เรื่อง เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ

เรื่องที่ 1 มติเกี่ยวกับการปรับปรุงอัตราค่าจ้างคนภาครัฐ ได้กำหนดมาตรการไว้ 5 กรณี ได้แก่

กรณีที่ 1 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ส่วนราชการปรับเปลี่ยนสถานภาพโดยออกจากระบบราชการ

กรณีที่ 2 ส่วนราชการประสงค์ยุบเลิกบางภารกิจ

กรณีที่ 3 ส่วนราชการมีอัตรากำลังเกิน

กรณีที่ 4 ส่วนราชการมีอัตรากำลังเหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ แต่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนข้าราชการของส่วนราชการ

กรณีที่ 5 ส่วนราชการมีอัตรากำลังไม่เพียงพอแก่การทำงานตามบทบาท ภารกิจ และมีประเด็นจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวน ข้าราชการของส่วนราชการ

กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่า กรณีที่จะ ออกจากระบบ เช่น มหาวิทยาลัยนอกระบบ ก็สามารถ ดำเนินการได้ กรณีที่มีอัตรากำลังเกิน ก็จะใช้นโยบายที่ ลดอัตรากำลังให้พอเหมาะและประหยัดเงินงบประมาณได้ กรณีที่อัตรากำลังพอดี หากคืนอัตราให้ก็จะไม่มีปัญหา แต่สำหรับกรณีที่ขาดแคลนอัตรากำลังอยู่แล้ว เมื่อมี มาตรการยุบเลิกก็จะเกิดปัญหา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ จัดอยู่ในกรณีที่ 5 อัตรากำลังในขณะนี้ มีครูขาดแคลน อยู่ก่อนแล้ว ประมาณ 77,920 คน ซึ่งยังไม่ได้รับการ ยืนยันว่าจะได้รับบรรจุหรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมาได้พบสาเหตุ ของการขาดแคลนจากการที่สภากาการศึกษาทำการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำหลักเกณฑ์อัตราส่วนครู นักเรียน ก็พบว่าสาเหตุการขาดแคลนครูส่วนหนึ่งเกิดจากมาตรการ เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดที่ผ่านมา จำนวน 4 ครั้ง ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง ส่งผลให้ ข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เข้าร่วมโครงการ ถึง 59,972 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 56,180 คน ขณะที่ข้าราชการครูเกษียณอายุราชการตามปกติในช่วง เวลาเดียวกันประมาณ 15,000 คน ถึงแม้ว่ากระทรวง ศึกษาธิการ จะได้รับจัดสรรอัตราเกษียณคืนมา 19,069 คน หรือประมาณ 26% ของจำนวน ครูที่เกษียณในช่วง 5 ปี

ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงต้องศึกษาให้ชัดเจนว่า กรณีของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในกรณีที่ 5 หรือไม่ และครูที่ขาดแคลนนั้นขาดแคลน ในสาขาวิชาใด พื้นที่ใด ดังนั้น จึงมีทั้งมิติของพื้นที่ และกลุ่มสาระ

เรื่องที่ 2 การกำหนดวิชาชีพที่ขาดแคลน ซึ่งมีมติ คณะรัฐมนตรีได้มีข้อยกเว้นว่า วิชาชีพใดขาดแคลน ก็จะได้รับข้อยกเว้น ไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องเข้าร่วมมาตรการ และกรณีผู้ที่รับผิดชอบโครงการสำคัญ ก็จะได้รับข้อ ยกเว้นเช่นกัน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้วิเคราะห์ในเรื่องนี้ ให้ได้ข้อมูลชัดเจน

เรื่องที่ 3 งบประมาณในการดำเนินการตาม มาตรการ ในกรณีที่มีข้าราชการเกษียณอายุราชการ ตามมาตรการนี้ จะได้รับเงินขวัญถุงจากเงินงบประมาณปกติ ดังนั้น จึงมีประเด็นว่าเมื่อนำเงินไปจ่ายเป็นขวัญถุงแล้ว จะนำเงินส่วนไหนมาบรรจุข้าราชการแทน ซึ่งกรณีของ กระทรวงศึกษาธิการพบว่า มีข้าราชการครูที่มีคุณสมบัติ สามารถเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ประมาณ 90,000 คน หากได้รับผลตอบแทนคนละ 15 เท่าของเงินเดือนแล้ว จะต้องใช้เงินทั้งหมด 42,000 ล้านบาท แต่ถ้าปล่อยให้คนกลุ่มนี้ทำงานจนอายุครบ 60 ปี จะต้องจ่ายเงินเดือนประมาณ 39,000 ล้านบาท เพราะ ฉะนั้น หากให้คนกลุ่มนี้เข้าโครงการเกษียณอายุราชการ ก่อนกำหนดแทนการเกษียณตามปกติ รัฐจะต้องใช้เงิน เพิ่มประมาณ 3,000 ล้านบาท รวมทั้งหากได้รับอัตราคืน ในบางส่วน ก็จะต้องใช้งบประมาณค่าเงินเดือนสำหรับ อัตราที่ได้รับคืน ดังนั้น จะต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่า จะดำเนินการเรื่องงบประมาณอย่างไร และไม่ให้เกิดซ้ำอีก

เงื่อนไขในการดำเนินงานตามมาตรการ กระทรวง ศึกษาธิการเสนอขอคืนอัตรา 100% หากได้ กระทรวง ศึกษาธิการก็อาจจะเข้าร่วมโครงการได้ เพราะการเกษียณ อายุราชการก่อนกำหนดจะต้องถามในกลุ่มข้าราชการ ที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป หรือมีอายุราชการเกิน 25 ปี ซึ่งใน กลุ่มเป้าหมายนี้ จะมีข้าราชการครูไม่ถึง 1 แสนคน

ขณะนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งคณะทำงาน วิเคราะห์ในเรื่องนี้ให้มีความชัดเจน โดย กำหนดเวลา 2 เดือน แล้วนำผลมาเสนอพร้อมเงื่อนไข ถึงเวลานั้น กระทรวงศึกษาธิการจะตอบได้ว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ **สำหรับ สิทธิในการเข้าร่วมมาตรการ** ในกรณีที่ครุมองว่าเรื่องนี้เป็น “สิทธิ” ซึ่งครูเป็นข้าราชการ กลุ่มหนึ่งที่สามารถ กระทำได้ นั้น เป็นความถูกต้องครั้งเดียว ทั้งนี้เพื่อ “เพิ่มประสิทธิภาพ” ในการทำงาน และส่วนราชการไม่มี ปัญหาในเรื่องการขาดแคลน หรือกรณีที่หน่วยงานมี บุคลากรที่เหนื่อยล้า ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพโดยการ เปลี่ยนถ่ายบุคลากร และจะต้องมีบุคลากรทดแทน แต่ขณะนี้มิแต่การถ่ายออกเพราะยุบเลิกตำแหน่ง ไม่มีการนำเข้า ซึ่งจะนำมาพร้อมกับเรื่องการลดอัตรากำลังคน ไม่ได้ เพราะจะใช้ได้เฉพาะกระทรวงที่มีคนเกิน แต่จะนำมาใช้กับกระทรวงที่คนขาดอยู่แล้วอย่างกระทรวงศึกษาธิการ ก็จะเป็นอันตราย อยากจะบอกรัฐบาลตั้ง ๆ ว่า การที่ รัฐบาลจะใช้มาตรการใด ๆ กับทุกกระทรวง ทั้งๆ ที่แต่ละ กระทรวงมีปัญหาไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นถ้าจะทำให้ รัฐบาลได้ประโยชน์จากกรณีของกระทรวงศึกษาธิการ ก็จะไม่มีความเลือก นอกจากจะต้องใช้กรณีศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ และจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ ครบถ้วนแม่นยำ แล้วเสนอมาตรการ ซึ่งไม่เคยปิดกั้น นโยบายเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด และกรณีนี้ จะต้องดูผลกระทบด้วย ต้องมีการประเมินติดตามผล ตามมาตรการนี้ ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยประเมิน ดังนั้นจึงถึง เวลาแล้วที่จะต้องทบทวนเรื่องนี้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จะใช้ สำหรับส่งเสริมประสิทธิภาพของส่วนราชการหรือไม่

เรื่องมาตรการในการส่งเสริมวิชาชีพครู กระทรวง ศึกษาธิการ ในช่วงรัฐบาลนี้ได้มีการส่งเสริม วิชาชีพครู ที่สำคัญ ได้แก่ จ่ายเงินค่าวิทยฐานะ รวมจำนวน 10,000 ล้านบาท ปรับปรุงเกณฑ์การกำหนดวิทยฐานะ โดยใช้ เกณฑ์ใหม่ ให้ครูใช้ผลงานการสอนที่มีผลต่อเด็กเป็น เกณฑ์ในการประเมิน ไม่ใช่ใช้วิธีการเขียนงานวิจัย ซึ่งคาดว่าในเดือนพฤศจิกายนจะเสร็จเรียบร้อยสามารถดำเนินการ ประเมินแบบใหม่ได้ รวมทั้งใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมให้ครูอยู่ในระบบ ซึ่งมีตัวอย่างในสปีดดาห์ที่แล้ว ก.ค.ศ. ได้อนุมัติให้ครูคนหนึ่งได้รับวิทยฐานะเชี่ยวชาญ พิเศษ (เทียบระดับ 10) แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ผู้ได้รับจะ ปฏิบัติราชการได้อีกเพียง 1 ปี ก็เกษียณ จึงมีแนวโน้มว่าจะ ทำไมครูที่เก่งและยังแข็งแรง เมื่ออายุ 60 ปี จะต้อง เกษียณออกจากระบบไป ซึ่งครูคนหนึ่งกว่าจะเก่งก็อายุ ประมาณ 50 ปี และเมื่อเก่งมากอายุครบเกษียณพอดี ในที่สุดก็ไม่ได้รักษาครูเก่งไว้ในขณะที่มหาวิทยาลัย สามารถ อยู่ปฏิบัติราชการได้ถึงอายุ 65 ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ในที่สุด เราก็คงไม่ได้สร้างครูเก่ง

จึงได้เสนอกฎหมายให้ครูที่อยู่ในระดับเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถึงอายุ 65 ปี โดยมีหลักเกณฑ์ รองรับ เพื่อให้ได้ครูที่เก่ง ๆ เกิดขึ้นในระบบการศึกษา และอยู่เป็นกำลังสำคัญได้ยาวนานขึ้น

นายดวง อันทะไชย ได้กล่าวขอขอบคุณรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในเรื่องเกณฑ์ การประเมินแบบใหม่ ที่จะให้ประเมินผลที่เกิดกับนักเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ด้านการศึกษาจำนวนมาก

สหกิจศึกษา

กับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

ท่านผู้หญิงสุมาลี จาคิกวนิช ท่านอธิการบดี และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ

ผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมสำคัญเพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานนาม “มหิดล” ให้เป็นชื่อของมหาวิทยาลัย ในวาระครบ 38 ปี ผมเต็มใจรับทำหน้าที่ผู้ให้การปาฐกถาตามที่ท่านอธิการบดีกรุณาให้เกียรติเชิญ เพราะถือเป็นโอกาสที่จะได้มาร่วมแสดงความชื่นชมยินดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในวันอันสำคัญนี้ รวมทั้งได้มีโอกาสมาแสดงคารวะต่อศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาคิกวนิช ผู้มีคุณูปการอันใหญ่หลวงแก่มหาวิทยาลัยมหิดล และการอุดมศึกษาของประเทศไทย ผู้ซึ่งผมให้ความเคารพนับถือในฐานะ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้นแบบคนหนึ่งที่ผมยึดเป็นแบบอย่างมาตลอด

ปาฐกถาเกียรติยศ ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษน จาคิกวนิช ครั้งที่ 4 งาน 38 ปี วันพระราชทานนาม “มหาวิทยาลัยมหิดล”
วันศุกร์ที่ 2 มีนาคม 2550

“
 ผมเต็มใจรับทำหน้าที่ผู้ให้การปาฐกถา
 ตามที่ท่านอธิการบดีกรุณาให้เกียรติเชิญ
 เพราะถือเป็นโอกาสที่จะได้มา
 ร่วมแสดงความชื่นชมยินดี
 และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
 ในวันอันสำคัญนี้
 ”

ผมขอขอบคุณท่านอธิการบดี ที่กรุณาให้เกียรติเชิญผมมาแสดงปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช โดยเลือกเรื่อง “สหกิจศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต” เพราะเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจในวงการอุดมศึกษาทั้งประเทศไทยและทั่วโลกที่ผมพูดได้ในฐานะประเทศไทย เพราะปัจจุบันนี้เป็นนายกสมาคมสหกิจศึกษาไทย และที่พูดได้ว่าทั่วโลกก็เพราะมีตำแหน่งเป็นกรรมการอำนวยการอยู่ในสหกิจศึกษาแห่งโลก แต่ผมคงไม่ใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงพูดทั้งประเทศไทยและทั้งโลก แต่จะพยายามนำประเด็นบางประการที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย รวมทั้งส่วนที่เป็นประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่ผมมีโดยตรง และที่สำคัญคือเรื่องสหกิจศึกษาเป็นเรื่องที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช เมื่อครั้งท่านเป็นอาจารย์และเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหิดล ได้เน้นการปฏิบัติเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยมีการสนับสนุนการออกค่ายของนักศึกษาแพทย์ พยาบาล และสาธารณสุขในท้องถิ่นต่าง ๆ และท่านได้ออกตรวจเยี่ยม ซึ่งผมทราบมาตั้งแต่สมัยร่วมงานกับท่านในฐานะผู้บริหารรุ่นน้อง เพราะเมื่อท่าน

เป็นอธิการบดี ผมเป็นรองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาดำรงตำแหน่งรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2514-2522 หลายคนคงไม่ทราบว่าผมได้เรียนรู้จากท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช เพื่อเตรียมที่จะเป็นผู้บริหารเป็นอย่างมาก และท่านก็ทำตัวเสมือนพี่ชาย ทั้ง ๆ ที่ผมเป็นรุ่นลูก เพราะว่าถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่ ผมเข้าใจว่าท่านจะมีอายุ 95 ปี ซึ่งขณะนี้ผมอายุ 73 ปี ซึ่งอายุห่างกัน 22 ปี แต่ผมเป็นผู้บริหารข้ามรุ่น โดยได้รับการผลักดันให้ไปทำงานผู้บริหารเร็วเกินไป แต่ในขณะเดียวกันความเร็วเกินไป ทำให้ผมได้รับประโยชน์ เพราะได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ และท่านก็มีเมตตาที่จะแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งหลายท่านที่นั่งอยู่ในห้องประชุมแห่งนี้ เช่น ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ อารี วัลยะเสวี ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องของมหาวิทยาลัยในกำกับกันมากมาย ซึ่งก็เป็นความสนใจของศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช เกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย คือการท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช ได้ดำเนินการตามรอยพระยุคลบาทของพระบรมราชชนก ที่ได้มีรับสั่งไว้ว่า “ความสำเร็จอันสูงสุดไม่ใช่อยู่ที่การเรียนรู้ แต่เป็นการที่ความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อมนุษยชนทั้งหลาย” เรื่องที่ผมจะแสดงปาฐกถาเกียรติยศ เป็นเรื่องที่เป็นกรณีศึกษาหนึ่ง ไม่ใช่ทั้งหมดที่สนับสนุนในเรื่องการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ กษาน จาติกวณิช ได้เน้นและสนับสนุน แต่ในยุคใหม่อาจจะมียุคใหม่ทั้ง ๆ ที่อาจจะเป็นเรื่องเดียวกัน อาจจะมีระบบและวิธีการทำที่จัดให้เป็นระบบมากขึ้น ทั้งที่ฐานความคิดก็เป็นฐานความคิดเดียวกัน ผมจึงเลือกเรื่องนี้ซึ่งคิดว่าสำคัญ และคิดว่าวงการอุดมศึกษาทั้งประเทศไทยและทั่วโลกกำลังสนใจกัน

อุดมศึกษาไทย สู่นาคตที่ท้าทาย

อุดมศึกษาไทย สู่นาคตที่ท้าทาย มีวิกฤติอะไรอยู่ และสิ่งที่ผมพูดจะไปเกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้วิกฤติตรงนี้ได้บ้างหรือไม่อย่างไร โดยสรุปอุดมศึกษาไทยสู่นาคตที่ท้าทายจะต้องฝ่าวิกฤติ 4 ประการ ด้วยกันคือ

1. ความเสมอภาค (EQUITY) เป็นปัญหาสะสมและเป็นปัญหาของทุกระดับอาการที่ไปปรากฏในระดับอุดมศึกษา ตัวชี้วัดที่ชัดที่สุดพัฒนาขึ้นมาแล้ว คนที่เข้าถึงอุดมศึกษาในระบบ ประเทศไทยจะอยู่ราว ๆ 20% ของคนในกลุ่มอายุ ซึ่งโดยปกติในสังคมประชาธิปไตยจะตั้งเป้าว่าคนในกลุ่มอายุของอุดมศึกษาควรจะเข้าถึงประมาณครึ่งหนึ่งหรืออย่างน้อย 40% แต่ของประเทศไทยคนยังเข้าถึงได้เพียงประมาณ 20% ทั้ง ๆ ที่ระบบการศึกษาไทย ในตัวระบบเป็นระบบที่เกือบจะพูดในภาษาพอลูนรามคำแหงว่า “ใครใคร่เรียนเรียน” เพราะมีทั้งระบบจำกัดรับ ระบบไม่จำกัดรับ ระบบเอกชน มีทั้งที่ปัจจุบันนี้รวมกลุ่มเป็นราชภัฏ ราชมนคล วิทยาลัยชุมชน รวมทั้งอาชีวศึกษาบางระดับ แต่ทำไมเมื่อระบบของเรา เช่น ระบบเปิด รับไม่อัน แต่คนก็ยังเข้าไม่ถึง สาเหตุหลักจะเป็นเรื่องของความยากไร้กับการด้อยโอกาสของคนบางกลุ่ม และการไม่กระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งปัจจุบันนี้เริ่มกระจายตัวแล้ว เพราะว่าภายในระยะหนึ่งปี จะยกฐานะขึ้นมาเกือบร้อยแห่ง ซึ่งแต่เดิมไม่ใช่แบบนี้ถ้าย้อนดูสมัยที่เริ่มดูสภาการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัย ทุกแห่งในกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเริ่มออกสู่ต่างจังหวัดในลักษณะมหาวิทยาลัยภูมิภาค เมื่อประมาณปี พ.ศ 2504 คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

“

และที่สำคัญคือเรื่องสหกิจศึกษา เป็นเรื่องที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวณิช เมื่อครั้งท่านเป็นอาจารย์ และเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหิดล ได้เน้นการปฏิบัติเพื่อนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์

”

และทยอยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์เมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้วที่ประเทศไทยมีในมหาวิทยาลัยต่างจังหวัด เพราะฉะนั้นเรื่องข้อความเสมอภาคยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องดูแลแก้ไข ถ้าเราจะมุ่งประสงค์ให้โอกาสอุดมศึกษาให้คนไทย ได้เข้าถึงมากกว่านี้ เพื่อประโยชน์ของการจะมีกำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศ เราจะต้องมีมาตรการที่ส่งเสริมสนับสนุนตัวคนที่ทำให้เข้าถึง เราจะสนับสนุน แต่เพียงระบบไม่ได้ ซึ่งไม่พอ แม้จะมีกองทุนต่าง ๆ ทั้งให้เปล่าและให้กู้ยืมแต่ก็ยังไม่เพียงพอและทั่วถึง

2. เป็นปัญหาที่หนักหน่วงมาก โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์คือวิกฤติเรื่อง คุณภาพ (QUALITY) ไม่ว่าใครประเมิน รวมทั้งที่เราประเมินเองคือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ชัดเจนว่าคุณภาพของอุดมศึกษาไทยที่สะท้อนออกมาในด้านคุณภาพบัณฑิต คุณภาพของผลงานวิชาการ ประเทศไทยยังแข่งขันไม่ได้ และยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เพราะฉะนั้นเรื่องของคุณภาพขณะนี้ เป็นโจทย์หลักของการอุดมศึกษา ซึ่งต้องมีความพยายามกันอีกมาก สหกิจศึกษาเป็นความพยายามหนึ่ง และไม่ใช่ความพยายามเดียวที่จะช่วยเสริมในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต

3. ประสิทธิภาพ (EFFICIENCY) มองเป็น 2 มิติ

3.1 ประสิทธิภาพภายนอก (EXTERNAL)

มองว่ามหาวิทยาลัยตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีแล้วแค่ไหน ถ้าไปถามผู้ที่เขาต้องการใช้บัณฑิต เขาจะบอกว่าเรายังผลิตบัณฑิตไม่พอในหลาย ๆ สาขา คุณภาพบัณฑิตยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะฉะนั้นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ถ้ามองเชิงประสิทธิภาพภายนอกในเรื่องของตอบสนองยังเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาอีกมาก แต่ปัญหาที่เหนียวรั้งให้มหาวิทยาลัยของเราไปได้ช้า พัฒนาได้ไม่เร็ว กลายเป็นปัญหาประสิทธิภาพภายใน

3.2 ประสิทธิภาพภายใน (INTERNAL)

ถ้าเมื่อใดก็ตามที่มหาวิทยาลัยไม่อิสระ ไม่มีเสรีภาพทางวิชาการ มหาวิทยาลัยไม่คล่องตัว และถูกเนี่ยวรั้งโดยระบบราชการ ซึ่งค่อนข้างจะมีขั้นตอนมาก กฎระเบียบผูกมัดรัดมัดตัว มหาวิทยาลัยจะเหมือนกันกับส่วนราชการทั้งหลายที่เวลาพูดถึงส่วนราชการ ก็จะนึกถึงเรื่องความไม่คล่องตัว ความไม่ยืดหยุ่น มหาวิทยาลัยเราถือกำเนิดโดยเลือกที่จะอยู่ในระบบราชการ ก็สะสมปัญหาเรื่องนี้

มานาน ถึงได้มีความเคลื่อนไหว ซึ่งผู้ใหญ่ที่นั่งอยู่ในห้องประชุมแห่งนี้ หลายท่านเป็นผู้บุกเบิก ผมเป็นคลื่นลูกใหม่ของสมัยนั้น มาร่วมขบวนการนี้หลังจากที่ท่านเริ่มคิดกันมา 3-4 ปี ก็คือเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพใน เพื่อจะให้มหาวิทยาลัยคล่องตัว เป็นอิสระ บรรลุความเป็นเลิศได้เร็ว แต่ยังมีปัญหาเพราะเริ่มแรกดูว่าจะเข้าใจกันดี ทำไปทำมากลายเป็นจำเลยสังคมไปแล้ว ในเวลาที่พูดถึงมหาวิทยาลัยในกำกับ เพราะกลายเป็นเรื่องหวาดวิตก เช่น มหาวิทยาลัยออกนอกระบบแล้วค่าเล่าเรียนจะแพงขึ้นหรือไม่? จะทำให้คนจนไม่ได้เรียนหรือไม่? การถ่วงดุลอำนาจจะเป็นอย่างไร? อิสระเสรีที่ไม่ทำอะไรก็อยู่ได้จะหายไปด้วยหรือไม่? เพราะฉะนั้นอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ก็เป็นข้อที่จะต้องทำความเข้าใจ ส่วนของมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบไปแล้ว 4 แห่ง เขาไม่ต้องมาอธิบายเรื่องเหล่านี้แล้ว เขาเดินหน้าอย่างเดียว และปัญหาที่ร้องเรียนกันอยู่ทุกวันนี้ไม่ใช่มหาวิทยาลัยในกำกับ 4 แห่ง ซึ่งรวมมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของสงฆ์อีก 2 แห่ง รวมเป็น 6 แห่ง ซึ่งก็ไม่มีเห็นมีปรากฏการณ์ที่น่ากลัวเหล่านั้นเกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่งที่ออกนอกระบบแล้ว มีของจริงอยู่ในสังคมแล้ว ไม่ใช่เป็นของสมมติ แต่ขณะนี้เราเชื่อสมมติ เราไม่ค่อยเชื่อของจริง อย่างไรก็ตามเราต้องยอมรับว่าถ้าเราแก้ปัญหานี้ไม่ได้ การจะหวังให้มหาวิทยาลัยบรรลุความเป็นเลิศ กระทำภารกิจได้ดีทุกด้านและตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นประสิทธิภาพภายนอก คงทำได้จำกัดไม่ใช่ทำไม่ได้ และคงจะเป็นระบบถาปมเลี้ยงเต่าไปอีกนาน ผมว่าถ้าจะใช้คำ “ถาปมเลี้ยงเต่า” ต้องใช้กับมหาวิทยาลัยไม่ใช่ใช้กับรัฐบาล

“

ผมเป็นคนลึกลับใหม่ของสมัยนี้
มาร่วมขบวนการนี้หลังจากที่ท่าน
เริ่มคิดกันมา 3-4 ปี ก็คือเรื่อง
มหาวิทยาลัยในกำกับ ซึ่งเป็นความ
พยายามที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพใน
เพื่อจะให้มหาวิทยาลัยคล่องตัว
เป็นอิสระ: บรรลุความเป็นเลิศได้เร็ว

”

4. ความเป็นสากล (INTERNATIONALIZATION, GLOBALIZATION) เรา รู้สึกได้ทันทีว่าเมื่อโลกาภิวัตน์มา ผลกระทบทำให้เราจะต้องหันมามองว่าอุดมศึกษาไทยมีความเป็นสากลในแง่ของมาตรฐาน สารการเรียนรู้ และการตอบสนอง (ไม่ใช่แต่เพียงประเทศไทย แต่เป็นการตอบสนองต่อประชาคมโลก) เพราะเป็นไปไม่ได้ที่เราจะอยู่ตามลำพังต่อไปในโลกที่ไร้พรมแดน และมหาวิทยาลัยของเรานั้นอยู่ในโลกที่ยังไม่เป็นโลกาภิวัตน์ เรื่องของการที่จะต้องมึลักษณะเป็นนานาชาติเป็นสากล ก็มีมาหลายสิบปี แม้แต่ช่วงที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวนิช เป็นอธิการบดี ก็ยกย่องว่าท่านเป็นคนที่เปิดมหาวิทยาลัยมหิดลไปสู่นานาชาติ ให้คนมาเรียนปริญญาโท ปริญญาเอก มีการไปติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ เริ่มจะเกิดความร่วมมือ ความจำเป็นมีมาโดยธรรมชาติของมหาวิทยาลัย เพราะคำว่า “university” ในความหมายหนึ่ง จะคล้ายๆ กับ “universality” ก็คือความเป็นสากล ความเป็นนานาชาติ ถ้าถือว่าความเป็นสากล เป็นธรรมชาติ มหาวิทยาลัยยุคนี้จะต้องทำให้เป็นสากลมากขึ้น เราถึงได้เริ่มพูดกัน แต่ไม่ทิ้งความเป็นไทย ว่าขณะนี้คงต้องคิดถึงเรื่องความเป็น World Class University เวลาใครเขาจัดอันดับเราไม่สนใจเราก็ต้องสนใจว่าเขาจัดเราไว้ อันดับไหน ถ้าไม่ติด 1 ใน 500 ก็บอก เอ๊ะ! แปลกพอมีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 1 ใน 200 ก็บอก เออ! ทำท่าจะดีขึ้น เพราะฉะนั้นลักษณะที่มากับความ เป็นสากลและจะต้องมองมหาวิทยาลัยในมิติใหม่ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ World Class เป็นเรื่อง ที่แม้แต่มหาวิทยาลัยมหิดลเอง ก็อาจจะอยู่แนวหน้าของการจะก้าวไปสู่การเป็น World Class สรุปว่าจากวิกฤติที่เราต้องฝ่า 4 ประการ ที่กล่าวมานี้ เป็นความสำคัญของการอุดมศึกษาไทย

ความสำคัญของอุดมศึกษา

อุดมศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาและการแข่งขัน โดยต้องเน้นบทบาทของการสร้างความรู้ควบคู่ไปกับการสร้างคนด้วย อันนี้เป็นความสำคัญ แต่เนื่องจากสหกิจศึกษาจะพูดเฉพาะเจาะจงไปในเรื่องของคุณภาพคน โดยผมจะไม่แตะต้องเรื่องของคุณภาพความรู้ การสร้างองค์ความรู้ ซึ่งสังคมปัจจุบันเป็นสังคมฐานความรู้

คุณภาพกำลังคนเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาได้ และแข่งขันได้ คงจำได้ว่าประเทศไทย มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันคือฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 เมื่อรัฐบาลจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 สมัยนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นเลขาธิการ มีการทบทวนครั้งใหญ่ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ที่ทำมาแล้วเป็นเวลา 35 ปี บรรลุอะไรบ้าง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ตั้งประเด็นประเมินง่าย ๆ 3 ข้อ คือ ข้อ 1) เศรษฐกิจดีหรือไม่ ประเมินเสร็จเศรษฐกิจตกพอดี เพราะประเมินกันในปี 2538-2539 แล้วมาล้มในปี 2540 ข้อ 2) ถามว่าสังคมมีปัญหาหรือไม่ คำตอบคือมีปัญหามากขึ้นในช่วง 35 ปี ที่พัฒนามา ไม่ใช่ย่อยลง ไม่ว่าจะป็นยาเสพติด อาชญากรรม รวมทั้งคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เสื่อมทรามลง คุณภาพชีวิตที่แยกลงถามปัญหาสุดท้าย ข้อ 3) ที่ว่าทำมาทั้งหมด 35 ปี พัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่ เพราะว่าถ้าทำการพัฒนาแล้วไม่ยั่งยืนก็เหมือนกับไม่ได้ทำ คำตอบทั้ง 3 ข้อ คือเศรษฐกิจยังไม่ดี สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน คราวนี้ก็แสวงหาคำตอบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 และต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ 10 แล้วเราจะต้องมานั่งอะไรถึงจะทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาตินั้น ได้เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหาน้อยลง และการพัฒนายั่งยืน ในที่สุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นแผนแรกที่ประกาศว่าต้องเปลี่ยนแนวที่เคยยึดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ วัดกันด้วย GDP วัดกันด้วยความเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ได้ช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ก็เลยบอกต่อไปว่า การพัฒนาจะต้องยึดคนเป็นศูนย์กลาง พวกเราชาวการศึกษาที่หัวใจพอโต ว่าเขายึดคนเป็นสำคัญ คราวนี้เรื่องที่เขาการศึกษาเป็นตัวตามน่าจะเป็นตัวตั้งเสียที เพราะคนสำคัญ การศึกษาที่ดีต้องทำให้คนมีคุณภาพที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาทั้งปวง เพราะถือว่าการพัฒนาทั้งหลายคนคิดคนก็เป็นคนทำ คนก็เป็นคนรับผล ก็เน้นเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยฝากความหวังไว้ว่า ถ้าพัฒนาคนให้ดีมีคุณภาพในปริมาณที่มากพอแล้วจะเป็นปัจจัยของการพัฒนาทั้งปวงและการพัฒนายั่งยืนก็จะเกิดปัญหาสังคมจะลดลง ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ก็ยังยึดคนเป็นศูนย์กลางแผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นคน เป็นศูนย์กลาง เน้นการอยู่ดีมีสุขร่วมกัน บางคนใช้คำว่า “อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” และจากสาระที่ทรงบรรยายของเจ้าชายจิกมี จากประเทศภูฏาน ที่มหาวิทยาลัยรังสิต สรุปได้ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 “เป็นโชคดีของคนไทย เยาวชนไทย ถ้าอยากจะหาตัวอย่างที่จะทำตามไม่ต้องไปหาที่ไหน เพราะสังคมไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นตัวอย่างได้อย่างดี” ประการที่ 2 ทรงกล่าวว่า “ประเทศภูฏานเป็นประเทศเล็ก ๆ เป็นประเทศกำลังพัฒนา ถ้าจะใช้แนวทางการพัฒนาแบบประเทศตะวันตกที่วัดความเจริญทางเศรษฐกิจ เป็น GDP คงไม่ใช่แนวทางการพัฒนาที่ประเทศภูฏาน พระองค์ท่าน

“

เพราะคนสำคัญ การศึกษาก็ต้องทำให้คนมีคุณภาพ
ที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการพัฒนาทั้งปวง

”

ก็เสนอน่าจะใช้ “ดัชนีความสุข” ถ้าเมื่อไหร่มีดัชนีว่าคน
พสกนิกรของท่าน มีความสุข ซึ่งความสุขกับความร่ำรวย
อาจจะไม่ใช่เรื่องเดียวกัน สังคมไทยทุนนิยมมาก ไปคิด
ว่าความรวยคือความสุข แต่ในข้อเท็จจริง รวยด้วยมีสุขด้วย
ก็ดี แต่ไม่รวยก็อาจจะมีความสุขได้ คนรวยอาจจะไม่ค่อย
มีความสุข เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นจุดที่ผมคิดว่าสำคัญ
และตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
เป็นต้นมารัฐบาลเน้นคุณภาพกำลังคน และยังเน้นต่อ
เนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ถามว่าสิบกว่าปีมานี้ คุณภาพกำลัง
คนของประเทศไทยดีขึ้นหรือไม่ จะเป็นปัจจัยหลักของ
การพัฒนาและแข่งขันได้ เพราะโลกยุคนี้มีการแข่งขันสูง
และยุทธศาสตร์นี้เจ้าภาพหลักก็จะกลายเป็นอุดมศึกษา
ร่วมกันกับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการผลิตกำลังคนเข้าไป
ป้อนระบบการผลิต และระบบบริการของประเทศ

**การผลิตบัณฑิตตามความต้องการของตลาด
แรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ** ได้รับการเน้นให้
เห็นถึงความสำคัญ จนกระทั่งพวกเรา รู้สึกว่าเน้นมากไป
หรือไม่ เพราะขณะนี้ในเรื่องการผลิตบัณฑิตและผลิต
กำลังคนระดับอาชีวะและอุดมศึกษา กล่าวได้เลยว่า
จะถูกแรงกดดันและแรงผลักดันจากตลาดมากกว่าทุกยุค
เป็นลักษณะ market driven ผมมารับตำแหน่งรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประมาณ 5 เดือน บุคคล
ที่มาพบผมเป็นประจำ กลายเป็นสภาอุตสาหกรรม กลายเป็น
นักธุรกิจมากระตุ้นว่าระบบการศึกษาไม่ตอบสนอง
ความต้องการของเขา มันมีการผสมผสานในระหว่าง
ความต้องการกับการผลิต ถึงขนาดที่สภาอุตสาหกรรม
เสนอมา 5-6 ข้อ รวมถึงการจะติดดาวให้มหาวิทยาลัย
เพราะเขาบอกว่ามหาวิทยาลัยผลิตไปแล้ว เขาเป็นคนใช้
บัณฑิต คราวนี้เขาจะเป็นติดดาวให้บ้าง ว่าถ้าเขาได้
บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยไหน ประเภท 5 ดาว หมายถึง
พอใจมาก 3 ดาว หมายถึง พอไปได้ เหมือนระดับของโรงแรม
เพราะฉะนั้นลักษณะอย่างนี้เป็นเหมือนแรงผลักดันที่มา
กับยุคโลกาภิวัตน์ที่ตลาดมาผลักดันเรา

**เสียงสะท้อนจากตลาดแรงงานเกี่ยวกับคุณภาพ
บัณฑิตไทย** เป็นอย่างไร ผมทำงานต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัย
อยู่ทบวงมหาวิทยาลัย ปัจจุบันยังสนใจเรื่องนี้อยู่ สิบกว่า
ปีที่ผ่านมาก็จะสะท้อนปัญหาต่อไปนี้

- **ทฤษฎีจัด ปฏิบัติไม่ได้**
- **มีความรู้ไม่ใช้งาน** ขณะนี้เด็กสมัยใหม่มีความรู้แต่ไม่ใช้งาน เปลี่ยนงานบ่อย เข้าไปทำงานแล้วมีเดือนไขมากจนไม่ยอมรับ
- **อ่อนภาษาอังกฤษ** เพราะโลกยุคนี้เป็นยุคที่ใช้ภาษาในการติดต่อกันสูง และภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาสากลไปแล้ว เขาบอกกันว่าบัณฑิตไทยอ่อนภาษาอังกฤษ ถึงได้มีการให้เงินเดือนบัณฑิตไทยที่เก่งภาษาอังกฤษสูงกว่า เช่น วิศวกรที่ภาษาอังกฤษดีกว่าจะได้เงินเดือนดีกว่าวิศวกรที่มีภาษาอังกฤษที่ใช้ไม่ได้ เพราะความสำคัญของการลงทุนข้ามประเทศ ของการที่มีบริษัทข้ามชาติ ของการที่ต้องส่งบัณฑิตไทยไปปฏิบัติงานในประเทศที่คนไทยไปลงทุน ลักษณะนี้ทำให้ข้อพิจารณาเรื่องของภาษาอังกฤษ กลายเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญของตลาด

“
 เรามีคำสหกรณ์ถอดคำมาจาก
 CO-OPERATIVES เราจะเรียกว่า
 เป็นสหกรณ์ศึกษาคงไม่ได้ เพราะจะคิด
 ไปศึกษาวิชาสหกรณ์ พวกก็บอกว่านี่
 เป็นกิจที่มาร่วมกันระหว่างสถานศึกษา
 กับสถานประกอบการ แล้วเกิดการ
 เรียนรู้ เรียก “สหกิจ” ก็แล้วกัน

”

- **ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม** จึงจะทำงานได้ ที่สำคัญจะพบว่าจบแล้วใช้งานไม่ได้ เขาต้องมาเสียเงินเสียเวลาจ้างและเสียเวลาส่งไปฝึกอบรมอีก 3-6 เดือน ถึงจะทำงานได้ ตลาดเขาบอกอย่างนี้ต้องแก้ไข เมื่อสะท้อนอย่างนี้ถามว่าจะแก้ไขอย่างไร ตอนที่ผมได้รับมอบหมายให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและคนที่จบการศึกษา ก็จะเป็นทางสาขาวิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเขาจะวัดกันที่การปฏิบัติเราก็ไปดูงานกันทั่วโลกว่าเราจะแก้ไขปัญหาที่สะท้อน 3-4 ประการนั้นได้อย่างไร

พบว่าเขาได้มีการจัดสิ่งที่เรียกว่า **สหกิจศึกษา (CO-OPERATIVE EDUCATION)** มานานแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ เยอรมัน มีการจัดกันทั่วโลก ประเทศทางตะวันออกไม่ค่อยมีประเทศญี่ปุ่นยังไม่ได้จัด ประเทศไทยจัดแต่ไม่ได้ใช้ชื่อนี้และจริง ๆ แล้วยังไม่ได้จัดเป็นระบบอย่างที่เขาจัดก็ลองนำเรื่องนี้ใช้ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นแห่งแรก ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ นำใส่เข้าไปในหลักสูตร โดยกำหนดตั้งแต่ต้นแล้วว่า สหกิจศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรี กำหนดค่าน้ำหนัก 12 หน่วยกิต ต้องออกไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นเวลาไม่กลับมหาวิทยาลัยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 4 เดือน ซึ่งในประเทศแคนาดา กำหนด 8 เดือน ส่วนมากเขาไม่ทำกันสั้น ๆ ระยะเวลา 4 เดือน เป็นขั้นต่ำสุดแล้ว นี่คือ **แนวทางการจัดระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน** ซึ่งยุคนี้ใช้คำว่า “**WORK INTEGRATED LEARNING**” คือ การบูรณาการระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน โดยถือว่าการทำงานถ้าจัดประสบการณ์นั้นให้ดีจะเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความหมาย ในระบบนี้จะไม่มีการใช้คำว่า “**ฝึกงาน**” ถือว่า “**ไปทำงาน**” ปัญหา

จึงเกิดขึ้น ทางกล่าสื่อสารว่าจะเรียกภาษาไทยว่าอะไร ผมเอง เป็นคนบัญญัติศัพท์นี้เพื่อจะให้มีชื่อเรียกขาน และผมไม่ชอบเรียกชื่ออะไรเป็นฝรั่ง และคนที่ชอบลอกเรียนแบบฝรั่ง ก็เรียกชื่อเป็นฝรั่ง ก็ทั้งหมด ICL SML CEO เดียวนี้ก็ต้องเลิก เพราะหาคำไทยยังไม่ได้เลย แล้วมาอยู่ในประเทศไทยได้อย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ผมก็เอาง่าย ๆ นาน ๆ ได้ใช้วิชาอักษรศาสตร์ครั้งแรกเรียนกับคุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ว่าถ้าให้พูดตามใจผม ผมอยากจะพูดเรื่อง “ภาษาพาสาร์” เพราะขณะนี้มีคนนำภาษาไทยไปใช้แล้วสื่อสารสื่อความในลักษณะที่บรรดาฆ่าฟันกันง่ายมาก อันเนื่องมาจากการใช้ภาษา ก็ขออนุญาตเขาบอกว่า เรามีคำสหกรณ์ถอดคำมาจาก CO-OPERATIVES เราจะเรียกว่า เป็นสหกรณ์ศึกษาคงไม่ได้ เพราะจะคิดว่าไปศึกษาวิชาสหกรณ์ ผมก็บอกว่านี่เป็นกิจที่ทำร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ แล้วเกิดการเรียนรู้ เรียก “สหกิจ” ก็แล้วกัน ก็เลยเรียก “สหกิจศึกษา” โดยถอดความมาจาก CO-OPERATIVE EDUCATION ในที่สุดจับติดแล้ว เพราะรัฐบาลที่แล้วได้ยกขึ้นเป็นนโยบาย รัฐบาลนำคำนี้มาใช้ ขณะนี้ถือว่า จะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ไม่ทราบ มันก็คือสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการจัดระบบการศึกษาผสมผสาน การเรียนกับการปฏิบัติงาน ในลักษณะที่เป็น WORK INTEGRATED LEARNING ข้อพิจารณาในการจัดสหกิจศึกษาประกอบด้วย

1. มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้นความรู้ภาคทฤษฎี และการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ

2. การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชาการ และวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 2.1 การเรียนในภาคทฤษฎีในห้องเรียน
- 2.2 การเรียนภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ
- 2.3 การฝึกปฏิบัติงานขั้นพื้นฐาน (Basic Training) ในสถานศึกษา
- 2.4 การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ (Professional Training) ในสถานประกอบการ

ซึ่งเรื่องนี้ชาวมหาวิทยาลัยมหิดลเข้าใจดีมาก เพราะในสาขาที่สอนในมหาวิทยาลัยมหิดล ไม่ว่าจะเป็น แพทย์ พยาบาล จะต้องทำอย่างนี้อยู่แล้วเพียงแต่ท่านไม่ได้เรียก สหกิจศึกษา และมีบางลักษณะที่ยังไม่ได้ทำเต็มที่เหมือนกับสหกิจศึกษาเท่านั้นเอง แต่ว่าจริง ๆ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นแหล่งที่ทำเรื่องนี้ และเพราะวิชาชีพหลายแขนง จำเป็นต้องทำในลักษณะที่ต้องไปนำประสบการณ์จากสถานประกอบการ เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น แต่ในสาขาอื่น เขาไม่มีอย่างนี้ เมื่อผมเรียนอักษรศาสตร์จะไปหาอาชีพในตลาดก็ต้องเกี่ยว เพราะว่าถ้าอักษรศาสตร์เอง เอาแต่เรียนแค่ 2.1 หรือ 2.2 ไม่มีใครจ้างแน่ ในสมัยนี้

3. การจัดการศึกษาผสมผสานการเรียนและการปฏิบัติงาน จัดได้หลากหลาย ไม่ใช่รูปแบบเดียว อาทิ

- 3.1 ฝึกงานในสถานประกอบการ เป็นระยะเวลาสั้น ๆ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ไม่นับหน่วยกิต หรือนับหน่วยกิตก็มี

3.2 ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นเวลาตามระยะเวลาที่กำหนด โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ก็มีทั้งนับหน่วยกิตและไม่นับหน่วยกิต เช่น สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ก็ทำมานานแล้ว ที่กำหนดว่าสาขาการโรงแรมจะต้องไปปฏิบัติงานในโรงแรมเท่านั้น เท่านั้นชั่วโมง เพียงแต่ว่าเป็นการฝึก และหลายแห่งเขาไม่นับหน่วยกิต บางแห่งก็นับหน่วยกิต

4. ปัญหาในการจัดระบบการศึกษาผสมผสาน การเรียนและการปฏิบัติงาน

ปัญหาในการจัดระบบการศึกษาผสมผสาน การเรียนและการปฏิบัติงานมีปัญหาอะไร เมื่อไทยทำมานานแล้ว และผมก็ใช้คำย่อ ๆ ง่าย ๆ ว่าที่เข้ามา ฝึกงาน บ้าง ดูงานบ้าง ดมงานบ้าง คือไม่ได้ทำอะไรในลักษณะที่เป็นงาน คือ

4.1 หาสถานประกอบการที่พร้อมและเหมาะสม ได้ไม่เพียงพอหายาก ที่เขาพร้อมจะร่วมมือ เขาบอกว่า เป็นภาระ

4.2 ประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกไม่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ส่งไปแล้วให้ไปเย็บกระดาษ ให้ไปยกน้ำร้อน น้ำชา คือไม่ได้ทำงานตรงกับสาขาที่เรียน

4.3 ระยะเวลาที่ฝึกสั้นไป ส่วนมากจะไปตะลุมบอนกันอยู่ภาคฤดูร้อน เพราะเหตุว่าในภาคเรียนปกติไปไม่ได้ต้องเรียน ก็ไปจัดกันอยู่ในภาคฤดูร้อน และภาคฤดูร้อนนี้ทางบริษัทห้างร้านเขาก็ลดระดับการทำงานอยู่ แล้ว ก็กลายเป็นภาระด้วยกันทุกฝ่ายและก็ไม่ค่อยได้ผล

4.4 ขาดการประเมินผลที่เป็นระบบและได้มาตรฐาน

5. สหกิจศึกษาคืออะไร ผมนิยามสั้น ๆ ว่า “เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอน ในสถานศึกษา สลับกับการไปปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยกขึ้นมาเป็นระบบให้ค่าน้ำหนักในหลักสูตร โดยให้มีค่าหน่วยกิตให้อาจารย์ถือเป็นภาระงานเหมือนสอนหนังสือ ระยะเวลาต้องนานพอ ส่วนมากต้องไม่น้อยกว่า 4 เดือน และต้องมีการประเมินผล”

6. หลักการและเหตุผล คือ การเรียนในห้องเรียน สนับสนุนด้วยการปฏิบัติงานในสถานประกอบการเราเชื่อว่า จะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

7. วัตถุประสงค์ คือ

1) เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการ และวิชาชีพและการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษา ในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงานจึงไม่ใช่คำว่า “การฝึกงาน” แต่ใช้คำว่า “ปฏิบัติงาน”

2) เพื่อเปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ไม่ใช่มานั่งบ่นอย่างเดียว เมื่อท่านอยากได้บัณฑิตที่ดีท่านก็ต้องมาช่วยผลิต ประสบการณ์ที่ท่านให้ท่านก็ต้องจริงจัง มิฉะนั้นท่านก็จะได้แต่บ่น และต่อว่า

3) เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยได้มาตรฐาน และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ระบบแบบนี้ช่วยให้ได้ผลสะท้อนกลับ (feedback) มีปฏิสัมพันธ์ นำมาเป็นปัจจัยนำเข้า (input) ส่วนหนึ่งของการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

4) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการและมหาวิทยาลัยผ่านนักศึกษาผู้ไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาและคณาจารย์ที่ไปนิเทศงาน ปรากฏว่า ประสิทธิภาพของผมนั้นได้ประโยชน์มาก มหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ไม่เคยพบกัน แต่พอทำอย่างนี้ โครงการที่ฝ่ายสถานประกอบการต้องการให้ทำก็มีตามเข้ามาเรื่อยๆ โครงการวิจัยก็มี เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สอนวิศวกรรมไฟฟ้า มีวิศวกรไฟฟ้าไปปฏิบัติงานเป็นที่พอใจ บริษัทขอให้ช่วยทำโครงการประหยัดไฟฟ้า เราก็ได้งานมา เพราะฉะนั้นส่วนทำให้เกิดความร่วมมือผ่านเด็ก ผ่านครู ตรงนี้สำคัญมากและที่สำคัญมากที่สุด ที่ทำให้อาจารย์ลงจากหอคอยข้างเข้าสู่สนามจริงเสียที เพราะมีฉะนั้นท่านก็จะเพลิดเพลินอยู่ในหอคอยของท่าน ซึ่งก็เป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

8. หลักสูตรและกระบวนการสหกิจศึกษา ถ้าจะทำให้เป็นระบบ

8.1 เป็นส่วนหนึ่งของระดับปริญญา กำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานเต็มเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งภาคการศึกษา (4 เดือน)

8.2 กำหนดภาคการศึกษาสหกิจศึกษา จัดภาคการศึกษาสหกิจศึกษาให้กระจายตลอดทั้งปีก็ได้ เพื่อให้สถานประกอบการได้ใช้ประโยชน์จากแรงงานนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

8.3 การเสนองานให้แก่นักศึกษา สถานประกอบการจะให้รายละเอียดเหมือนกับประกาศรับสมัครงาน ลักษณะงานที่ต้องการให้นักศึกษาปฏิบัติ และค่าตอบแทนล่วงหน้าประมาณ 1 ภาคการศึกษา

8.4 การคัดเลือกนักศึกษา นักศึกษาจะเลือกสมัครงานตามความสนใจโดยเลือกสถานประกอบการได้ตามจำนวนที่กำหนด เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

จะให้นักศึกษาเลือกสถานประกอบการ 3 แห่ง โดยมหาวิทยาลัยส่งใบสมัครให้สถานประกอบการคัดเลือกสถานประกอบการจะมาทำการสัมภาษณ์นักศึกษา จากนั้นสถานประกอบการจะแจ้งลำดับการคัดเลือกนักศึกษาและมหาวิทยาลัยจะจัดคู่สถานประกอบการและนักศึกษาจนเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย เพราะฉะนั้นจะเป็นการเลือกงานเลือกคน และกระบวนการนี้ไม่ใช่กระบวนการคลุมถุงชน เป็นกระบวนการที่ทั้งสองฝ่ายต้องมาตกลงกัน

8.5 ค่าตอบแทน โดยปกตินักศึกษาสหกิจศึกษาเป็นเสมือนพนักงานชั่วคราวของสถานประกอบการ เช่น ไปทำงาน 4 เดือน ก็ได้รับค่าตอบแทนตามจำนวนที่สถานประกอบการกำหนด แต่เราขอร้องว่าอย่าให้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ นักศึกษายังไม่จบ หรือถ้าจะไม่ให้ค่าตอบแทนเป็นเงิน เช่น ให้เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่ ฯลฯ ก็จะต้องให้อยู่ได้ เพราะเราถือว่าเป็นเสมือนการจ้างชั่วคราว ทำไมเราต้องถือตรงนี้ เพราะต้องการให้บริษัทมีความรู้สึกว่าเป็นพนักงานคนหนึ่งของเขา เขาต้องดูแล เอาใจใส่ของฟรี คือของไม่ดี ถ้าต้องเสียเงินเขาก็ต้องดูแลเอาใจใส่ แต่ไม่ใช่เงินในใจที่จะต้องมาต่อรอง เหมือนกับเงินเดือนเพียงแต่ให้อยู่ได้ เพราะนักศึกษาจะต้องไปไม่ว่าหน่วยงานหรือโรงงานอยู่ที่ไหน

8.6 การเตรียมตัวนักศึกษาก่อนการปฏิบัติงาน มหาวิทยาลัยจะจัดอบรมปฐมนิเทศโดยให้ความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ การเลือกงาน การเขียนใบสมัคร การเขียนประวัติส่วนตัว การสัมภาษณ์ และการเขียนรายงานวิชาการ ส่วนนี้ถือเป็นการพัฒนาอาชีพ (career development) คือเป็นการเตรียมนักศึกษาเข้าสู่งาน นักศึกษาที่ผ่านสหกิจศึกษาเหล่านี้จะสมัครงานเก่งมาก เพราะได้เตรียมตัวนักศึกษา และทดลองการสมัครงาน ตั้งแต่ตอนที่ยังไม่จบการศึกษา

8.7 การนิเทศงาน จะมีอาจารย์ที่ปรึกษา สหกิจศึกษาไปนิเทศงานนักศึกษาแต่ละคน ในระหว่าง การปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง หัวหน้างานของ สถานประกอบการจะตรวจงานของนักศึกษาและ ประเมินผลการปฏิบัติงานส่งให้มหาวิทยาลัย

8.8 กิจกรรมภายหลังการปฏิบัติงาน นักศึกษา ส่งรายงานเข้ารับการสัมภาษณ์ และร่วมสัมมนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักศึกษา และร่วมกับ อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา คือกลับมาแล้วต้องนำ ประสบการณ์นี้เขียนเป็นรายงาน และนำมาสัมมนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินได้หรือตก

8.9 การประเมินผล ประกอบด้วย

- 1) การเข้ารับการอบรมครบถ้วนตามที่ กำหนดหรือไม่
- 2) การประเมินผลจากหัวหน้างานเป็น อย่างไร
- 3) การเข้ารับการสัมภาษณ์หลังการ ปฏิบัติงานเป็นอย่างไร
- 4) การเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
- 5) การประเมินผลจากอาจารย์ที่ปรึกษา สหกิจศึกษา เพราะฉะนั้นประเมินมากกว่าการสอบแต่ละ วิชาด้วยซ้ำ

9. ใครได้ประโยชน์จากสหกิจศึกษา อันนี้เป็น ผลจากการวิจัยต่อเนื่องมาหลายปี ไม่ใช่ผมพูดเอง

9.1 นักศึกษา

1) ได้ประสบการณ์วิชาชีพตามสาขาวิชาเอก เพราะได้มีการพิจารณางานที่สถานประกอบการเสนอว่า นักศึกษาต้องไปทำเกี่ยวกับสาขาที่เรียนหรือไม่ ถ้าให้ไป เยี่ยมกระดาษ ไปยกน้ำชาเราไม่จัดนักศึกษาให้ เพราะ ฉะนั้นระบบจะคุมตั้งแต่ตอนแรกว่าสิ่งที่จะต้องไปปฏิบัติ ตรงสาขาที่เรียน

2) มีผลการเรียนในมหาวิทยาลัยดีขึ้น คือ นักศึกษาไปแล้วกลับมาเรียนอีก 1 เทอม เราพบว่านักศึกษา มีผลการเรียนดีขึ้นแสดงว่าสหกิจศึกษาในบรรยากาศ การทำงานช่วยให้เขาจริงจังในการเรียนรู้มากขึ้น เพราะ ช่วงที่ไปฝึกงานเขาไม่ได้เรียน แต่ช่วงที่กลับมาเขาต้องมา เรียนต่อ

3) เกิดการพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเอง มากขึ้น

4) เกิดทักษะการสื่อสารรายงานข้อมูล

5) มีโอกาสได้รับการเสนองานก่อน สำเร็จการศึกษา ส่วนมากนักศึกษาที่เรียนสหกิจศึกษา บริษัทเขาจะจอง เพราะเขابอกว่าเขาได้เห็นนักศึกษามา ทำงาน 4 เดือน ดีกว่ามานั่งสัมภาษณ์ครึ่งชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นบางที่นักศึกษาเหล่านี้มักจะเล่นตัว เสนองานแล้วยังไม่รับขอพิจารณา ก่อน เพราะเกิดมีความ นิยมที่ให้ค่าจ้างนักศึกษาสหกิจศึกษาสูงกว่านักศึกษา ธรรมดา และโอกาสหางานง่าย

6) เลือกสายงานอาชีพได้ถูกต้อง เพราะ ไปทำงานเป็นการทดสอบ

7) ได้รับค่าตอบแทน

8) เป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพในการทำงาน ที่บอกว่าต้องไปฝึกอีก 6 เดือน ก็ไม่ต้องแล้ว ถ้าบริษัทนี้ รับนักศึกษาคนนี้ไปเมื่อจบกลับไปแล้วไม่ต้องฝึกงาน เพิ่มเติม บริษัทก็พอใจ ประหยัดเวลาของการที่ต้องไปฝึก อบรมลงไป 3-4 เดือน

9.2 มหาวิทยาลัยได้อะไร

1) เกิดความร่วมมือทางวิชาการ และ ความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ

2) ได้ข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอน

3) ที่สำคัญสหกิจศึกษาช่วยให้นักศึกษาล้าง
ได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน โดยเฉพาะ
มหาวิทยาลัยใหม่ ตลาดแรงงานไม่รู้จัก ไม่เคยสัมผัส
มหาวิทยาลัยที่มีบัณฑิตมาก่อน มีศิษย์เก่าซึ่งในแง่
มหาวิทยาลัยใหม่จะตลาดได้ดีเนื่องจากสหกิจศึกษา
เพราะฉะนั้นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ตั้งแต่รุ่นแรกมาไม่มีปัญหาเรื่องการไม่ได้งาน เพราะการที่
เขาไปสหกิจศึกษาถูกบริษัทเลือกไว้แล้วจำนวนหนึ่ง และ
เสียงพูดปากต่อปากเพียงแค่นี้บริษัทอื่น ๆ ก็หันมาสนใจ
คือวิชาการไม่ได้เก่งกว่าที่อื่นแต่มีบางเรื่องที่เก่งกว่า เช่น
การสู้งาน บริษัทญี่ปุ่นจะชอบมากบัณฑิตของมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารีมีการจองตัวล่วงหน้า เพราะญี่ปุ่นชอบ
เนื่องจากไปตั้งโรงงานอยู่ในนิคมแถว ๆ นั้น มหาวิทยาลัย
ใหม่ได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงานเร็ว เพราะสหกิจ
ศึกษาช่วย

9.3 สถานประกอบการได้อะไร

- 1) มีนักศึกษาช่วยปฏิบัติงานตลอดปี
- 2) ลดการจ้างพนักงานประจำลงได้ ถ้าทำแผน
ร่วมกัน และรู้ว่าจะมีนักศึกษาออกไปปฏิบัติงาน
- 3) พนักงานประจำจะมีเวลาที่จะทำงานสำคัญ
ได้มากขึ้น
- 4) เป็นวิธีคัดเลือกพนักงานได้ถูกต้องและ
เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 5) มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
มหาวิทยาลัย
- 6) เกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับการส่งเสริม
การศึกษา องค์กรไหนก็ตามบอกว่ารับนักศึกษาสหกิจ
ศึกษามาเป็นการช่วยการศึกษาก็เหมือนการบริจาคเงิน
ให้การศึกษ ภาพพจน์ขององค์กรเกิดขึ้น เพราะการที่ร่วม
สหกิจศึกษา

“

สหกิจศึกษาคืออะไร
พบนิยามสั้น ๆ ว่า “เป็นระบบ
การศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอน
ในสถานศึกษาสลับกับการไปปฏิบัติ
งานจริง ณ สถานประกอบการ

”

สหกิจศึกษาเดิมเป็นทวิภาคี คือทำระหว่าง
สถานศึกษากับสถานประกอบการ แต่มาบัดนี้สหกิจศึกษา
กลายเป็นพหุภาคี ประเทศไทยขณะนี้ก้าวหน้าไปมาก
ในรอบ 10 ปี เราเพิ่งจะนำสหกิจศึกษามาทำได้ 13 ปี
ครั้งแรกคือปี 2533 ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ต่อมา
รัฐบาลยกขึ้นเป็นนโยบายส่งเสริมให้ทุกแห่งทำ ขณะนี้
ดำเนินการมาเป็นเวลา 13-14 ปี

สหกิจศึกษาพัฒนามาเป็นพหุภาคี รัฐบาลมีนโยบาย
ให้ความสนับสนุนสถานศึกษาเข้าร่วมมากมาย สถาน
ประกอบการยอมรับ ขณะนี้เป็นอย่างนี้แล้ว มีองค์กรเอกชน
สมาคมวิชาชีพเกิดขึ้นมารองรับ สภาอุตสาหกรรมร่วมทำ
ขึ้นมาตั้งแต่แรก และพอใจมาก ถึงขนาดที่มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี ขอออกไปประกาศนียบัตรพิเศษให้อีก
1 ใบ ในนามสภาอุตสาหกรรม ปัจจุบันต้องแจก 2 ใบ
เกิดสมาคมซึ่งผมตั้งมาได้ 5-6 ปี คือสมาคมสหกิจศึกษา
ประเทศไทย เพราะฉะนั้นขณะนี้สภาอุตสาหกรรมเข้ามา
เต็มตัว ภาครัฐก็เข้ามาเต็มตัว สถานประกอบการยอมรับแล้ว
ในประเทศไทยปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่ามหาวิทยาลัยที่ประสงค์

จะทำสหกิจศึกษา ถ้าท่านทำเต็มที่ท่านอาจจะต้องไปปรับปรุงหลักสูตรใหม่ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ในที่สุดวิธีที่ท่านทำไปก่อนก็คือใช้วิธีนำวิชาเลือกจำนวนหนึ่งให้มาเลือกสหกิจศึกษาแทน ซึ่งก็ยังไม่ใช่ระบบสมบูรณ์แบบที่ไม่เหมือนระบบใหม่ อย่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผอมวางระบบและออกแบบไว้เรียบร้อยแล้วก่อนเปิดสอน ต้องทำหลักสูตร 3 เทอม หลักสูตร 2 เทอม ทำไม่ได้ เต็มที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีทำเป็นหลักสูตร 3 เทอม มาตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้จัดสหกิจศึกษาได้ทั้งปี มิฉะนั้นก็ต้องไปจัดสหกิจศึกษาในภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เวลาไม่พอ ควรกำหนดไว้ตั้งแต่แรกเลยว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร 12 หน่วยกิต กำหนดเลยว่าใช้ระยะเวลา 4 เดือนและมีหน่วยงานที่ทำสหกิจศึกษา โดยเฉพาะใช้หน้าที่ประมาณ 3 คน เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ต้องถือเป็นพันธกิจของสถาบันและถ้าจะทำให้ได้ผลก็จะต้องมีการปรับแต่งเรื่องหลักสูตรและระบบการจัดการศึกษาพอสมควร

สุดท้ายนี้ **ผลสัมฤทธิ์ของสหกิจศึกษา** ที่เป็นผลประเมินที่ผมประมวลจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ทำสหกิจศึกษา ไม่ใช่เฉพาะแต่ให้นักวิจัยอิสระมาประเมินว่า 2 ปี ทำไปผลเป็นอย่างไร และก็เสนอมาอยู่ที่รัฐบาลปัจจุบันนี้ว่าจะสนับสนุนต่อหรือไม่ ปรากฏว่ามีจุดเด่นชัดออกมา 3 เรื่อง คือ

1. บัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าและมากกว่า บัณฑิต ที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
2. ผู้ประกอบการพอใจคุณภาพบัณฑิตสหกิจศึกษาสูงกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
3. มหาวิทยาลัยเห็นว่าผู้ที่ผ่านสหกิจศึกษามีวุฒิภาวะความรับผิดชอบและมีวินัยสูงขึ้น ซึ่งสิ่งนี้นักศึกษาเรียนจากสถานประกอบการซึ่งเราให้เขาได้ดีเท่ากับสถานประกอบการให้ไม่ได้

ผมขอกราบเรียนโดยสรุป สหกิจศึกษา คือสิ่งที่ศาสตราจารย์นายแพทย์กษาน จาติกวณิช ได้เน้นซึ่งท่านเน้นในเชิงความรู้สู่การปฏิบัติท่านเน้นในรูปที่ไปฝึกภาคสนาม ท่านเน้นโดยจัดเป็นค่าย ซึ่งเป็นวิธีการโดยใช้หลักการเดียวกันกับสหกิจศึกษา เพียงแต่เป็นส่วนของการอาสาสมัครเป็นส่วนที่ยังไม่เข้าไปสู่ระบบของการจ้างงานในลักษณะที่คล้ายกับสหกิจศึกษาเท่านั้น แต่คุณค่าไม่ได้ต่างกันมากนัก เพราะฉะนั้นที่ผมนำเรื่องนี้มาพูดก็เป็นการยืนยันว่า มหาวิทยาลัยมหิดลจะบอก ว่าศาสตราจารย์นายแพทย์กษาน จาติกวณิช มีคุณูปการหลายด้านโดยเฉพาะในด้านนี้ยังทันสมัยอยู่ และขณะนี้เราต้องมาสานต่อ สืบต่อด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์กับนักศึกษา เป็นประโยชน์กับมหาวิทยาลัย และเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

โอกาสและความหวัง ในการพัฒนาการศึกษาไทย

ศาสตราจารย์ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา ท่านคณบดีคณะครุศาสตร์ ท่านคณาจารย์ และท่านที่เข้าร่วมประชุมทุกท่าน

ผมมีความยินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมทางวิชาการครั้งสำคัญของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องในวันเฉลิมฉลองครบ 50 ปี คณะครุศาสตร์ 90 ปีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 115 ปีการฝึกหัดครูไทย ที่คณะครุศาสตร์ร่วมกับสภาคณบดี คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยจัดขึ้น ผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้มาเป็นปาฐกในปาฐกถา ศาสตราจารย์ท่านผู้หญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา รวมทั้งได้มีส่วนร่วมการประชุมวิชาการ และเผยแพร่ผลงานระดับชาติ เรื่องโอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทย ตลอดจนบรรยายพิเศษเรื่องจิตปัญญาศึกษาเพื่อการพัฒนาคนุชย์ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย

ในปัจจุบัน การที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในเวทีการศึกษาของประเทศและนานาชาติ มาจนถึงทุกวันนี้ได้นั้น ผมเห็นว่าเป็นความมีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของ ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา คณบดีผู้ก่อตั้ง คณะครุศาสตร์เมื่อ 50 ที่ผ่านมา ผมขอถือโอกาสนี้ ขอขอบคุณท่านและขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระบารมี ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดลบันดาลให้ ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิง มีสุขภาพแข็งแรงมีอายุยืน และขออวยพรให้ คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่พึงของสังคมไทยในการพัฒนาปัญญา มนุษย์และขอให้การจัดประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ด้วยดีทุกประการ ผมขอเปิดกิจกรรมทางวิชาการ ณ บัดนี้

ปาฐกถาศาสตราจารย์ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา ในโอกาสเฉลิมฉลอง 50 ปี คณะครุศาสตร์ 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 115 ปี การฝึกหัดครูไทย ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2550

ผมมาวันนี้ในฐานะที่เป็นศิษย์เก่าคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่นี้ มาก่อน โดยเป็นส่วนราชการหน่วยแรกในชีวิตที่ผมได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ มีท่านผู้หญิงซึ่งเป็นคนบดที่ก่อตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาคนแรกของผม และด้วยความที่เริ่มต้นชีวิตจากสถานที่ที่ดีเช่นคณะครุศาสตร์ มีผู้บังคับบัญชาที่ดีเช่น ท่านผู้หญิง ก็เป็นปัจจัยทำให้ผมได้เป็นผมอย่างทุกวันนี้ ก็ขอแสดงครุคารวะกับปฐมปุชนิยาจารย์ของคณะครุศาสตร์จุฬาฯไว้ ณ ที่นี้ด้วย วาระนี้เป็นโอกาสที่ควรแก่การยินดีที่คณะครุศาสตร์ได้มีโอกาสเฉลิมฉลอง 5 ทศวรรษหรือ 50 ปีทั้ง ๆ ที่คณะครุศาสตร์ได้มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นเวลา 115 ปี จะถือว่าเป็นสถาบันวิชาการวิชาชีพทางการศึกษาที่อยู่คู่กับการศึกษาไทยมาโดยตลอด ก็ว่าได้ ตั้งแต่ยุคที่เป็นโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ยุคที่พัฒนามาเป็นคณะครุศาสตร์ จนกระทั่งมาเป็นครุศาสตร์ในรอบ 50 สุดท้าย ที่ผมใช้คำว่า เป็นสถาบันที่อยู่คู่กับระบบการศึกษาไทยก็เพราะว่า

กระทรวงศึกษาธิการเองก็มีอายุ 115 ปี ซึ่งก็เพิ่งฉลองกันไปเมื่อเดือนเมษายน แสดงให้เห็นชัดเจนว่าคณะครุศาสตร์ในชื่อใหม่ ในพัฒนาการใหม่ก็คงจะเป็นสถาบันที่อยู่คู่ระบบการศึกษาไทยตลอดไป และก็เป็นสถาบันที่มีอายุยืนยาวตามกระทรวงศึกษาธิการไปโดยตลอด เป็นสิ่งทีน้อยแห่งที่จะมีประวัติและผลงานอันยาวนาน เช่น คณะครุศาสตร์ ผมก็ขอแสดงความชื่นชมยินดี ไม่ใช่แต่เพียงว่าอยู่มานานแต่ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีในผลงาน ที่ถ้าถามตอนนี้คนที่ได้รับเป็นศิษย์เก่าเกียรติยศ ก็ดีเป็นปฐมปุชนิยาจารย์ก็ดี ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ ได้แสดงได้เห็นชัดว่า สถาบันของเราได้ผลิตและพัฒนาบุคคลไปเป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะทางการศึกษา เรื่องที่มอบให้ผมพูดคือโอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทย มีโอกาสใหม่มีความหวังหรือไม่ ที่เราจะพัฒนาการศึกษาไทยให้เจริญก้าวหน้าหลุดพ้นจากภาวะที่ตกต่ำต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ผมคิดว่าเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 5 ปัจจัยด้วยกัน

ปัจจัยแรก ก็คือเรื่องเจตจำนงแห่งรัฐ เรื่องเจตจำนงแห่งรัฐดูได้จากที่ใด เจตจำนงแห่งรัฐได้ปรากฏชัดในกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญที่มีมาเกือบทุกฉบับ มักจะมีการกล่าวถึงการศึกษาเป็นบทบัญญัติส่วนหนึ่งไว้ และส่วนมากจะอยู่ในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย แต่ฉบับที่มีบัญญัติไว้มากที่สุดและถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคใหม่ก็คือ รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 ที่เพิ่งถูกยกเลิกไป ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้นได้มีบทบัญญัติเรื่องการศึกษาเอาไว้ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทยและส่วนที่เป็นนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เป็นที่มาของเป้าหมายของการที่ประชาชนคนไทยได้รับโอกาสเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ต้องจัดให้กว้างขวางมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย ที่สำคัญคือการเป็นที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก่อนหน้านั้นนับตั้งแต่ได้เปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. 2475 เราไม่เคยมีกฎหมายแม่บททางการศึกษา เรามีแต่กฎหมายลูกบทเฉพาะเรื่อง เฉพาะประเภทการศึกษา เฉพาะหน่วยงานการศึกษาบางระดับ แต่เราไม่เคยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญการจัดการการศึกษาแห่งประเทศไทยซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายแม่บท เราได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นผลจากการที่มาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติแม้ว่ารัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 จะถูกยกเลิกไปแล้ว และเราปกครองด้วยรัฐธรรมนูญชั่วคราว แต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังอยู่ และยังมีผลบังคับใช้อยู่อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีการยกเอาสาระสำคัญที่อยู่ในรัฐธรรมนูญมาอยู่ใน พระราชบัญญัติการศึกษา

“

มีกานฟูहनงซึ่งเป็นคนบดที่ก่อตั้ง
เป็นฟูฮงกับบ้นชากนแรกขงพม
และด้วยควมที่เริ่มต้นชีวิตจาก
สภานที่ก็ดีเช่นคน:ครุคาสตร
มีฟูฮงกับบ้นชากที่ดีเช่น กานฟูहनง
ก็เป็นปัจจัยทำให้พมได้เป็นพมอย่าง
ทุกวันนี้

”

แห่งชาติอย่างครบถ้วน เท่ากับว่ายกเลิกรัฐธรรมนูญไปแล้ว แต่หาได้ยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติแต่ประการใด เพราะบทบัญญัติเหล่านั้นได้เอามาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นธรรมนูญการจัดการศึกษาของประเทศ เมื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญปี 2540 ก็มีการร่างใหม่ สภาร่างรัฐธรรมนูญก็เพิ่งมีมติไปเมื่อวันศุกร์ที่แล้วด้วยเสียงเอกฉันท์รับร่างที่สภาร่าง ได้ร่างขึ้นและรอที่จะทำประชามติ ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ผมก็ได้วิเคราะห์เช่นเดียวกันว่าเจตจำนงแห่งรัฐที่แสดงออกไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศคือ รัฐธรรมนูญฉบับที่จะมีประชามติได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาไว้แค่ไหนเพียงไร เมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญปี 2540 บัญญัติไว้มากกว่าหรือน้อยกว่าเพื่อที่จะดูว่าเจตจำนงแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นอย่างไร ส่วนนี้คือส่วนที่จะบอกว่าเรามีโอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติแค่ไหน เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดแล้วก็พบว่า รัฐธรรมนูญปี 2550 ถ้าผ่านใช้เป็นรัฐธรรมนูญได้ บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับ

การศึกษาเอาไว้สมบูรณ์มากขึ้นกว่าปี 2540 สำคัญ คล้ายกันแต่สมบูรณ์มากขึ้นในจุดเน้นบางอย่าง และใน ความสมบูรณ์บางเรื่องไม่ได้น้อยลง ซึ่งบทบัญญัติเหล่านี้ จะอยู่ในหมวดสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยส่วนหนึ่ง และ ก็แยกมามีหมวดสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาอีก 2 มาตรา และอยู่ในแนวนโยบายแห่งรัฐอีก 1 มาตรา ไปอยู่ในเรื่อง การปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 1 มาตรา เพื่อบัญญัติ ให้เห็นว่าส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการจัดการศึกษาด้วย ถ้าดู ตามสาระที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พวกเราจะไป ออกเสียงประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถ้ารับก็มีรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่รับเขาก็จะไปเลือกฉบับใดฉบับ หนึ่งมาแก้ไขแล้วก็ประกาศใช้ ผมไม่มีหน้าที่ชี้แนะนำให้รับ หรือไม่รับแต่มีหน้าที่ที่จะบอกให้ได้ว่า ถ้าพิจารณาในแง่ ของการศึกษาในฐานะที่เราเป็นคนในแวดวงการศึกษา รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการศึกษาที่เชื่อ ได้ว่าจะเป็นการรอบและแนวทางในการที่ให้โอกาสและ ความหวังในการพัฒนาการศึกษาได้มาก ไม่น้อยไปกว่า ปี 2540 และไม่มีอะไรที่ขัดกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ เพราะถ้ามีขัดกันต้องไปแก้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด ตอนนี้ก็สบายใจได้ว่าเราคงใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 ต่อไปได้อีก ระยะเวลาหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องแก้ไข เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่มีเจตจำนงแห่งรัฐที่สะท้อนอยู่ในรัฐธรรมนูญและ ที่สำคัญสะท้อนอยู่ชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ซึ่งยังใช้บังคับอยู่จะมีผลบังคับใช้ต่อไป กฎหมาย ทั้งสองถือเป็นหลักประกันความต่อเนื่องของการพัฒนา การศึกษาเพราะเมื่อเป็นกฎหมายไม่ว่าใครมาเป็นรัฐบาล ก็จะต้องทำ มิฉะนั้นก็จะถูกตรวจสอบว่าทำผิดกฎหมาย เพียงแต่ว่าจะทำเรื่องใดมากกว่าเรื่องใด โดยวิธีใด นั่นเป็น เรื่องศิลปะของการบริหารและจัดการของแต่ละยุค

“
เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดแล้ว
ก็พบว่า รัฐธรรมนูญปี 2550
ถ้าผ่านใช้เป็นรัฐธรรมนูญได้
บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
เอาไว้สมบูรณ์มากขึ้นกว่าปี 2540

แต่ละสมัย มีสิทธิที่จะเลือกที่จะทำ แต่ในที่สุดต้องอยู่ ในกรอบและแนวทางของรัฐธรรมนูญและของพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ปัจจัยที่สอง ต้องดูว่าเราจะมีโอกาสของการพัฒนา แคล่ไหนความหวังจะมีแค่ไหน เจตจำนงแห่งรัฐบาล ที่เราก็ตีเรียกว่าเป็นเจตจำนงทางการเมือง เพราะเราอยู่ใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฝ่ายบริหาร คือผู้ที่มาจากพรรคการเมือง ที่มาจากการ เลือกตั้งโดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีนั่น เป็นที่น่ายินดีว่า พรรคการเมืองที่เหลืออยู่ผมไม่พูดถึงที่ถูกยุบไปแล้ว เพราะว่ายังพูดไม่ได้ว่าเขาจะรวมตัวตั้งขึ้นมาอีกสักกี่พรรค ในชื่อใดแบบใดก็พูดได้แต่เฉพาะพรรคการเมืองที่เหลืออยู่ ที่ยังมีสถานภาพเป็นพรรคการเมือง ตอนนี้อยู่ประกาศ ของคณะปฏิรูปการปกครองฉบับที่ 15 ซึ่งกำลังจะออก ความเคลื่อนไหวทางการเมืองก็จะเกิดขึ้นเพื่อที่จะให้การ เลือกตั้งที่คาดว่าจะมีในเดือนธันวาคม 2550 เป็นการ เลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมตามกติกาใหม่ การเมือง ก็มีการเตรียมพร้อมที่จะเป็นทางเลือกของประชาชน ทุกพรรคการเมืองที่มีอยู่ถ้าย้อนไปดูเกี่ยวกับนโยบาย ทางการศึกษา ก็เห็นได้ชัดว่าพรรคหนึ่งเมื่อเป็นรัฐบาล

ก็เป็นผู้ที่ได้รับผิดชอบในการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเมื่อปี 2542 ก็ต้องถือว่าพรรคนั้นเป็นพรรคเพื่อปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นผู้ผลักดันให้พระราชบัญญัติออกมา อีกพรรคหนึ่งเมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษา อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อก็เข้ามาดูแลกระทรวงศึกษาธิการโดยสมาชิกของพรรคนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาก็แสดงเหมือนกันว่าน่าจะเป็นพรรคที่มีเจตจำนงแน่วแน่ในการปฏิรูปการศึกษา อย่างน้อยสองพรรคมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา พรรคที่ถูกยุบไปจริง ๆ เป็นพรรคที่มีโอกาสและเป็นความหวังของเราในการปฏิรูปการศึกษาเพราะดูแลการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอยู่ประมาณเกือบ 6 ปี ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้นำของพรรคการเมืองซึ่งส่วนใหญ่ก็ถูกเว้นวรรคไปเรียบร้อยแล้ว สมาชิกของพรรคก็คงเข้าใจและยังสนับสนุนเรื่องการปฏิรูปการศึกษาอยู่ ผมได้มีประสบการณ์ตรงในการทำงานการเมือง ตอนที่ไปเป็นข้าราชการประจำ ต้องไปชี้แจงงบประมาณทุกปี แทนอุดมศึกษาบ้าง แทนทั้งระบบบ้าง เมื่อไปเป็นนักการเมืองอยู่ 4 ปี ทำหน้าที่ประธานกรรมการการศึกษาของสภาผู้แทนราษฎร แต่ว่าอยู่ฝ่ายค้านก็ได้ไปอยู่ในคณะกรรมการงบประมาณ ผมไม่พบว่าในช่วงรัฐบาลหรือสภาที่มาจากการเลือกตั้งช่วงใดที่ ส.ส. เขาไม่สนับสนุนการศึกษา บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง เขาให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของการศึกษามากกว่าบางยุคของสภาแต่งตั้งเสียอีก ผมเองก็อยู่ในสภาที่มาจากการแต่งตั้งหลายหน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะบรรดาผู้ที่มาจากการเลือกตั้งเขาสัมผัสความจริงในระดับรากหญ้า และเขาต้องสะท้อนความต้องการของประชาชนคนยากคนจน ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นทางเดียวนอกจากถูกลอตเตอรี่ที่จะทำให้ลูกหลานเขาขยับฐานะทางสังคมได้เห็นทันตา

“

ผมค่อนข้างจะแน่ใจจากประสบการณ์ว่าเจตจำนงแห่งรัฐบาลซึ่งเป็นเจตจำนงทางการเมืองที่จะสะท้อนออกมาจากพรรคการเมืองที่มาจากนักการเมือง ในที่สุดก็จะได้อำนาจรัฐไปบริหารประเทศ น่าจะเป็นเจตจำนงในทางเกื้อกูลต่อโอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาอย่างแน่นอน

”

เพราะฉะนั้น เมื่อคนยากคนจนให้ความสำคัญกับการศึกษา ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้แทนที่ประชาชนเลือกมาเขาก็ให้ความสำคัญด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ผมค่อนข้างจะแน่ใจจากประสบการณ์ว่า เจตจำนงแห่งรัฐบาลซึ่งเป็นเจตจำนงทางการเมืองที่จะสะท้อนออกมาจากพรรคการเมืองที่มาจากนักการเมือง ในที่สุดก็จะได้อำนาจรัฐไปบริหารประเทศ น่าจะเป็นเจตจำนงในทางเกื้อกูลต่อโอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาอย่างแน่นอน

ปัจจัยที่สาม เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในสังคมประชาธิปไตย คือเจตจำนงของประชาชน การเรียกร้องต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเจตจำนงที่สำคัญ ที่จริงแล้วเป็นอันดับหนึ่งด้วยซ้ำในสังคมประชาธิปไตย ผมคิดว่า ตั้งแต่เราปฏิรูปการศึกษาต่อเนื่องมาประมาณ 6 ปี โครงสร้างของการจัดการศึกษาที่เปิดให้มีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ เปิดให้มีส่วนร่วมในอีกหลายรูปแบบ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนชัดเจนขึ้น ถึงแม้จะยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่เราอยากเห็นการคืนการจัดการศึกษาไปให้ประชาชน เข้ามาเป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดให้มากขึ้น เพราะฉะนั้น ถ้าวัดจากเจตจำนงของประชาชนนำดีใจที่พวกเราในวงการศึกษาคิดจะทำอะไรแล้วประชาชนเขาไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลดีแล้วเขาออกมาทักท้วง เช่นเวลาที่จะสอบ O-NET ของสำนักทดสอบทางการศึกษาจะสอบแปลกลุ่มสาระ เด็กรวมตัวกันและบอกทำไมต้องแปลกลุ่มสาระ หักกลุ่มสาระไม่พอหรือ ทำไมไม่ให้เวลาเขาเตรียมตัว คนก็มาถามผมว่าในฐานะรัฐมนตรีว่าอย่างไร เพราะเราจะ

ต้องรับฟังจากเขาผู้ซึ่งจะได้รับผลกระทบ แล้วการที่เขากล้าแสดงออกทางสร้างสรรค์จะทำให้เรารอบคอบขึ้น แม้แต่การสอบเข้ามหาวิทยาลัยแต่ละครั้งที่เราได้มีการคิดว่าจะเปลี่ยนแปลง แล้วเกิดผลกระทบ ผู้ปกครองรวมตัวกัน เด็กรวมตัวกัน นี่เป็นเรื่องดี แต่ถ้าเราทำอะไรก็ทำไป ถ้าไม่มีเสียงคัดค้าน ไม่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เสียงเสนอแนะจะอันตราย ผมว่าตอนนี้คนตื่นตัวที่จะแสดงข้อคิดเห็นและระแวงระวังในผลกระทบหลาย ๆ เรื่อง ที่เราซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาจะต้องทำด้วยความรอบคอบผมว่าตรงนี้ยังน้อยไป ที่จริงอยากให้เห็นว่าเกือบทุกเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อประชาชนในการจัดการศึกษา ถ้าให้มีส่วนที่จะแสดงข้อคิดเห็นแล้วก็รับเอาเรื่องเหล่านั้นมาประกอบการพิจารณา การดำเนินการการศึกษาน่าจะดีกว่า เพราะฉะนั้นในส่วนที่เป็นเจตจำนงของประชาชนเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยที่จะทำให้ความหวังและโอกาสในการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมดีขึ้น

ปัจจัยที่สี่ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้นำทางการศึกษา เรามีคนมากมาย เฉพาะข้าราชการครูมีประมาณ 7 แสนคน คิดถึงโรงเรียนเอกชน คิดถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในบทบาทอื่น ๆ เราใช้คนไม่น้อยกว่า 1 ล้านคนจัดการศึกษาในระบบ 15 ล้านคน ถ้าคิดนอกกรอบก็มากกว่านั้น ปัญหาของเราก็คือ เรามักจะขาดแคลนผู้นำทางการศึกษาที่เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยน ในระดับรัฐ เวลาที่จะหาคนไปทำงานระดับประเทศที่จะเป็นผู้นำองค์กรสำคัญ ๆ นั้น หายาก ในระยะหลังอาจมองดูว่า คนให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น ซึ่งสมัยก่อนเขาบอกว่าใคร ๆ ก็เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ แต่มาระยะหลัง แล้วคนไม่กล้าเป็น เพราะเป็นแล้วอยู่ได้ไม่นาน คนก็ถามผมบอกเป็น “ชิงแก่” จะทนไหวหรือไม่ ผมบอกว่า เป็นอาชีพผม ทนไหวหรือไม่ผมก็ต้องทำ เพราะผมเป็นครู จะกล้าเสี่ยงหรือเพราะว่าคนในวงการศึกษานั้น ถ้าทำไม่ถูกใจก็โดนว่า เดียวก็มากันเป็นหมื่นเป็นแสน อีกทั้งข้อเรียกร้องรายวันก็แทบจะทนไม่ไหวอ่านเพิ่มไม่ไหว หลายคนก็ถอยด้วยเหตุผลนั้น ผมก็บอกว่าไม่เป็นไรหรอก ผมอายุ 73 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นผมเป็นชิงแก่ที่ไม่มีอนาคต เพราะเหตุว่าอายุขนาดนี้ใครเขาจะจ้างทำอะไร คณะครุศาสตร์เอาเกียรติมาล่อเพื่อใช้งาน เช่นเมื่อเข้าก็บอกว่าเป็นปฐมนิยาจารย์ บอกว่าอาจารย์ยังสอนไหวนะ มาช่วยสอนที เพราะเขาจะไม่ให้คนเป็นปฐมนิยาจารย์ถ้าเลิกสอนแล้ว ผมยังไม่เลิก เพราะอาชีพผม ก็เมื่อเราไม่มีอนาคตแล้วเราจะไปกลัวอะไร ก็พร้อมที่จะหยุดแล้วกลับไปสอนหนังสือ การที่เรขาดแคลนภาวะผู้นำในระดับรัฐ นั้นเป็นปัญหา แล้วปัญหานี้แก้ไขไม่ได้ข้ามวันข้ามคืน จำเป็นต้องอาศัยสถาบันฝ่ายผลิตและพัฒนาบุคลากร อย่างคณะครุศาสตร์ และรวมทั้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องมาช่วยกันตรงนี้ให้มาก พอมองมาในระดับสถาบัน

“

ปัญหาของเราก็คือเรามักขาดแคลน
ผู้นำทางการศึกษาที่เป็นคนกล้าคิด
กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยน

”

ผู้นำในระดับสถาบัน ซึ่งสมัยก่อนนั้น ผู้นำของเราบางคน พุดอะไรแล้วคนทั้งประเทศฟัง สมัยนี้เราหาคนที่พุดอะไร แล้วคนทั้งประเทศฟังไม่ค่อยได้ ส่วนมากพุดอะไรแล้ว ก็ไม่มีใครฟัง สำหรับวงการศึกษานั้น ผมไม่เอ่ยชื่อ แต่สมัยผมเป็นนิสิต เข้าทำงาน เอ่ยชื่อคนที่เป็ผู้นำแล้วคนเคารพนับถือ พุดจาอะไรแล้วคนฟัง ไม่ว่าจะในอาชีพหรือนอกอาชีพ แต่สมัยนี้เวลาถูกถาม หรือจะพุดถึงใครคนหนึ่งที่อยู่ในฐานะนั้นก็หายาก นี่ก็แสดงให้เห็นว่า ระดับสถาบันเองก็ขาดแคลนภาวะผู้นำพอสมควร อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์ จะว่าเลื่อมถอยก็คงไม่ใช่ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่มากับสังคมวัตถุนิยมบริโภคนิยม แล้วก็มาเป็นปรากฏการณ์ของคนในวงการศึกษาด้วย ก็คือการรวมตัวกันของบุคคลากรทางการศึกษา สมัยก่อนเขารวมตัวกันในฐานะที่เป็นองค์กรวิชาการวิชาชีพ รวมกันเพื่อที่จะชี้แนวทางเรื่องพัฒนาการทางวิชาการพัฒนาการทางวิชาชีพ ผมจำได้ว่าสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยยุคแรก ก่อตั้งนั้น ทุกคนจะยึดเอาผลงานของสมาคม ทุกคนจะเข้าร่วมประชุม ทุกคนรู้สึกว่สมาคมเป็นหลักของการศึกษาของประเทศ ถามว่าสมัยนี้มีสมาคมที่มีฐานะเช่นนั้น ก็สมาคม หาเกือบไม่ได้เลย แต่ถ้าถามว่าสมาคมมีมากขึ้น รีเปล่า ก็มากขึ้นมากจนจำไม่ได้ เวลาที่จะคัดเลือกผู้แทนสมาคมไปเป็นตัวแทนเพื่อสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญ

ต้องทำบัญชีแล้วทำบัญชีกันอีก มีเป็นร้อย แต่สมาคมเหล่านี้พูดตรงๆ อาจจะทำให้กระทบกระเทือนจิตใจใครก็ขอโทษด้วย แต่ถ้าไม่พูดตรง ก็ไม่ได้ความจริง ส่วนใหญ่สมาคมเหล่านี้จะรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ มีพลังเป็นกลุ่มพลัง (pressure group) เพื่อที่จะกดดันเรียกร้อง และเพื่อพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของกลุ่มของตน เป็นคล้ายๆ สหภาพของผู้ใช้แรงงานแต่จดทะเบียนเป็นสมาคม การเป็นตัวแทนของกลุ่มพิทักษ์ประโยชน์อันควรมีควรได้โดยชอบธรรมนั้นถูกต้อง ในสังคมประชาธิปไตยก็ต้องส่งเสริมแต่จะมีเพียงเท่านั้นก็ไม่ใช้ลักษณะของคนในวงการวิชาชีพชั้นสูง เพราะสิ่งที่วงการวิชาชีพชั้นสูงต้องมีเป็นหลักคือความรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่วนรวมเหนือตนเอง ผมเป็นโรตารีซึ่งยึดคติพจน์ของเขาว่า เราต้องบริการผู้อื่นเหนือตนเองหรือ “Service above self” ผมอยากเห็นความสำนึกแบบนี้ในบรรดาพวกเราซึ่งเป็นสมาชิกวิชาชีพชั้นสูง การปฏิรูปการศึกษาที่ต้องเน้นเรื่องบุคลากรเป็นพิเศษก็คือเน้นว่าจะต้องมีฐานะเป็นวิชาชีพชั้นสูง เราต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครูยุคใหม่ต้องเรียน 5 ปี เพื่อให้เป็นครูที่เข้มแข็งทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการสอน เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษาจะเป็นผู้บริหารการศึกษาได้ต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพ โดย

ครูสภาก่ออก แม้ไม่ได้กำหนดว่าต้องจบปริญญาโท แต่ก็ต้องจบปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา ส่วนมากก็จะเป็นใบประกาศนียบัตรบัณฑิตหรือปริญญาโท จะเป็นศึกษานิเทศก์ก็จะต้องจบทางนิเทศก์การศึกษาถึงจะมีใบอนุญาตแล้วก็ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อเรายกฐานะของวิชาชีพ โดยมีกฎหมายรองรับ พฤติกรรมตามฐานะก็น่าจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมด้วย ผมพูดเช่นนั้นไม่ได้ไปตำหนิตติงบรรดา องค์กรครูหรือสมาคมทางการศึกษาทั้งหลาย เพียงแต่คิดว่าถ้ามีเพียงเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของกลุ่ม ผมว่าแคบไป ผมทราบว่าส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมเพื่อสมาชิกของกลุ่มด้วยซึ่งก็ถูกต้องแต่ผมอยากให้เป็นพลังที่จะแสดงออกเพื่อสังคมโดยรวม ตอนนี้ พอลถามว่า โอเน็ต (O-net) ที่จะสอบทุกกลุ่มสาระนั้น จะกลายเป็นการแสดงผลของผลสัมฤทธิ์ของเด็กมัธยมดีหรือไม่ดี ก็มีแต่เด็กที่ออกมาบอกว่า ก็ควรจะสอบเพียง 5 กลุ่ม 4 กลุ่ม 6 กลุ่ม แต่ถามว่ากลุ่มวิชาการวิชาชีพเห็นอย่างไรไม่ได้ยินเลย

เรื่องที่ผมประกาศนโยบายว่าเลิกแป๊ะเจี๊ยะเลิกเด็กฝาก มีนิสิตนักศึกษาไปรณรงค์อยู่กลุ่มหนึ่ง แต่พวกสมาคมวิชาชีพเฉย ผมไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่ผมประกาศจะต้องถูก จะต้องดี แต่อย่างน้อยที่สุดเป็นประเด็นทางการศึกษา กลุ่มที่จะให้ความเห็นและความคิดได้ดีที่สุดก็คือกลุ่มที่รวมตัวกันในฐานะที่เป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพในแขนงเหล่านี้ ตรงนี้ผมคิดว่ายังเป็นจุดอ่อนและยังไม่เป็นปัจจัยเกื้อกูลในเรื่องความหวังและโอกาสในการพัฒนาการศึกษามากนัก อันนี้รวมไปถึงสถาบันการศึกษาด้วย ในประเทศที่เจริญกว่าเรา ในขณะที่องค์กรทางการศึกษาสำคัญ ๆ อย่างเช่นคณะครุศาสตร์ได้เสนอข้อคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์เรื่องใด ทางฝ่ายปฏิบัติต้องฟังเพราะถือว่าเป็นเสียงที่มาจากคนที่เป็กลางผู้รู้ผู้เล่น

แต่ขณะนี้สถาบันชั้นสูงหลายแห่งบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันชั้นสูงนั้นบางคนพูดดีกว่าสถาบัน เรายึดตัวบุคคลมากไปหรือเปล่าซึ่งหากว่ายึดตัวบุคคลก็ไม่มีอะไรเสียหาย แต่น่าเสียดายที่เสียงจากสถาบันซึ่งฝรั่งเรียกว่า “collective voice” ไม่ค่อยมี ในที่สุดก็มีแต่เสียงของปัจเจกบุคคล ซึ่งก็มีประโยชน์แต่น้อยกว่าประโยชน์ที่ได้จากเสียงของสถาบันที่ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ ฐานของวิชาการ ฐานของการวิจัยค้นคว้า เราอยากได้สิ่งนี้ให้มากขึ้นเพื่อให้ความหวังและโอกาสในการ พัฒนาเป็นไปด้วยดีกว่าที่ผ่านมา ถือเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง เท่าที่ผมสัมผัสความจริงในความพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาการศึกษาในช่วงสั้น ๆ ซึ่งระยะเวลาที่ผมจะทำงานก็ประมาณปีหนึ่ง พบว่าขาดผู้ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ สังคมไทยปัจจุบันแม้กระทั่งทางการศึกษาค่อนข้างจะตัวใครตัวมัน การที่จะทำงานด้วยกันอย่างเป็นระบบแล้วก็ขับเคลื่อนร่วมกันไม่ค่อยมีขาดหลักการรวมพลังสร้างสรรค์ ในยุคที่เราต้องการจะเร่งรัดพัฒนาเป็นยุคที่เราต้องการบริหารการเปลี่ยนแปลง ศาสตร์เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นศาสตร์สำคัญของยุคนี้เพราะไม่มียุคใดที่ผ่านมา ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงมากเท่ากับยุคโลกาภิวัตน์นี้ สถาบันที่สอนทางด้านการบริหารและจัดการจะต้องทบทวนตัวเองอย่างหนัก เพราะสิ่งที่สอนและสิ่งที่สังคมปัจจุบันต้องการไม่ใช่การบริหารตามปกติแต่เป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า change agent ถ้าเราทำงานการศึกษาผู้ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือ “ครู” ถ้าเราไม่เพิ่มขีดความสามารถให้กับครู การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการศึกษาก็จะอยู่ในกระดาศไม่สามารถนำไปสู่การกระทำ ผมได้ลองนำร่องดูว่าถ้าเราจะปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน

“

ก็กล่าวมาเพียงแต่ยกตัวอย่างให้เห็นว่า กระจ่างๆ ต้องมาปรับแก้ปัญหาและอุปสรรคเมื่อได้ใช้ความพยายามปฏิรูปแล้วประสบปัญหา และเมื่อกระจ่างๆ ทำตรงนี้ได้ ก็จะเป็นการวางรากฐานเพื่อให้ผู้บริหารหลุดต่อไป

”

เป็นสำคัญ และใช้การบริหารจัดการที่ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน เราจะต้องทำอะไรถึงจะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้จริง ก็พบว่าเมื่อเราขาดผู้ขับเคลื่อนเราขาดการทำงานอย่างเป็นระบบ เราขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลง เราขาดครูที่เข้าร่วมกระบวนการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ก็ลองจัดหลักสูตรใช้สำหรับพื้นฐานก่อน เรียกว่าหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ทั้งหมดตอนนี้ 178 เขต รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ฯ และศึกษานิเทศก์ 7,000 กว่าคน ท่านเหล่านี้ต้องเป็น Change agent หรือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เมื่อเราใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่เป็นแกนนำใน 8 กลุ่มสาระ เราจะต้องพัฒนาเขาให้เป็นคนขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นทีม เราคัดเลือกโรงเรียนมาลองดู 610 โรงเรียน ตั้งแต่เปิดเทอมวันที่ 16 พฤษภาคม ให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำ

หน้าที่ประเมินว่า เมื่อถึงเดือนพฤศจิกายน ปิดเทอมแล้ว จะเปิดเทอมใหม่ ผลการนำร่องเป็นอย่างไร เพื่อจะเอา ผลมาปรับแต่ง เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับคนหนึ่งหมื่นสี่พันคน ซึ่งขอขอบคุณท่านคณบดีที่นี่ ท่านก็ไปช่วยจัดหลักสูตร เป็นครั้งแรกๆ ที่มีอาจารย์มหาวิทยาลัย มีครูทุกระดับไป ร่วมกันทำงาน เป็นหลักสูตรการฝึกอบรมแบบเข้ม 2 หลักสูตร สำหรับครู ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษา จบไปแล้วก็กำลังดูว่าครูและผู้บริหารหนึ่งหมื่นสี่พันคนนี้ เมื่อกลับไปสู่สถานศึกษาของตน กลับไปเขตพื้นที่ การศึกษาของตน เขาจะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้ มากน้อยแค่ไหน เพราะต้องไปทำงานร่วมกันเป็นทีม เท่าที่ได้รับผลสะท้อนกลับ เป็นที่น่ายินดีและขณะนี้มีความเสี่ยง เรียกร้องจากโรงเรียนที่ยังไม่อยู่ในโครงการนำร่อง ก็เรียกร้องว่าขอให้จัดให้บ้าง เรากำลังจะจัดรุ่นที่สอง ก็คิดว่า ในช่วงรัฐบาลนี้ คงจะทำสักสองรุ่นแล้วก็พร้อมจะขยาย ทั่วประเทศ ถ้าเราทำตรงนี้สำเร็จ การปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานจึงจะเกิด เพราะผลการศึกษาไม่ได้ เกิดที่กระทรวง ผลการศึกษาเกิดที่โรงเรียน เราจะต้อง สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียน แล้วความหวังที่ต้องการจะ ให้โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกันจึงจะเกิดขึ้น อาจเป็นใน 10 ปี 15 ปี 20 ปีข้างหน้า แต่ถ้าปล่อยให้ อยู่ในสภาพที่เลื่อมล้ำอย่างที่เป็นอยู่ โรงเรียนในระดับ พื้นฐานมีดีเด่นอยู่ 362 โรง อยู่ในกรุงเทพมหานคร 87 โรง อยู่ในเขตอำเภอเมืองของจังหวัดต่าง ๆ เกือบทั้ง ลิ่นนอกเขตอำเภอเมืองหาโรงเรียนดีเด่นเกือบไม่พบยกเว้น อำเภอ นั้น ๆ ผิดปกติ เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหา ที่ตามมาก็คือว่า ใคร ๆ ก็อยากส่งลูกไปเรียนโรงเรียน ยอดนิยม ทั้ง ๆ ที่ ม.1 เป็นการศึกษาภาคบังคับรัฐ ต้องบังคับรัฐเองที่จะจัดการศึกษาให้ทุกคนได้เรียน เพราะ ว่าถ้าประชาชนไม่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนจะถูกปรับ

“

ในยุคที่เราต้องการจะเร่งรัดพัฒนา เป็นยุคที่เราต้องการบริหาร การเปลี่ยนแปลง ศาสตร์เรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นศาสตร์สำคัญของยุคนี้ เพราะไม่มียุคใดที่ผ่านไป จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลงมากเท่ากับ ยุคโลกาภิวัตน์นี้

”

เพราะฉะนั้นถามว่ามาสอบเข้า ม.1 กันอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อ ม.1 เป็นการศึกษาภาคบังคับ เป็นหน้าที่ของรัฐต้องจัดให้ เด็กทุกคนได้เรียน แต่เราทำอย่างนั้นไม่ได้ ก็เพราะ โรงเรียนยอดนิยมเหล่านี้ วิวัฒนาการของโรงเรียนนั้นเคย เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดมาก่อน ซึ่งคนทั้งจังหวัดมีสิทธิ์ ถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ ก็เป็นโรงเรียนของประเทศ จะไป ปักปันกันเขตก็ไม่ได้ ผมอยู่จะเชิงเทราผมก็มีสิทธิ์มาสอบ เข้าโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เพราะฉะนั้นเมื่อเป็น อย่างนี้ต้องค่อย ๆ หาหนทางว่าจะทำอย่างไรให้โรงเรียน เหล่านี้เขาสามารถตอบสนองความต้องการในนโยบาย เรียนใกล้บ้านได้ด้วย แล้วก็เป็นที่ที่ประชาชนที่อยากจะ ได้โอกาส เรื่องนี้ก็เป็นวิวัฒนาการ ผมก็เห็นด้วยกับคนที่ วิเคราะห์ว่า เรื่องการแก้เด็กฝากหรือแก้เกี่ยวกับแป๊ะเจี๊ยะ มั่นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ต้นเหตุมันถ้าเราทำให้

โรงเรียนมีคุณภาพใกล้เคียงกันแล้ว ปัญหานี้ก็จะเบาลง แต่ทำไม่ได้ในพริบตา เมื่อทำไม่ได้ในพริบตา อะไรที่ทำให้คนได้อภิสัทธินั้นคนอื่นเขามากเกินไปก็ต้องชะลอไว้บ้าง ด้วยการนำนโยบายเข้าไปช่วย แต่ถ้าจะแก้ปัญหาจริงๆ ก็ต้องแก้โดยการที่ทำให้โรงเรียนทุกโรงมีความเข้มแข็งแล้วก็มีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกัน ผมไม่ใช่คำว่าเหมือนกัน เพราะไม่มีจุดประสงค์ที่จะต้องทำให้เหมือนๆ กัน แต่ว่าใกล้เคียงกันเป็นสิ่งที่เราน่าจะมุ่ง เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ผมก็เล่าให้ฟังแต่เพียงว่า ปัจจัยในเรื่องภาวะผู้นำ รอให้เกิดขึ้นเองไม่ได้ จะต้องสร้าง ผมเชื่อว่าเราสร้างผู้นำได้ ถ้าต้องใช้ความพยายาม อย่างเช่นลองมาแล้วกับ 14,000 คนไม่ได้ผู้นำหมดทั้ง 14,000 คน แต่อย่างน้อยที่สุดคนจำนวนหนึ่งจะเป็นผู้นำได้แน่ จากผลของการที่เราพัฒนา แล้วถ้าเรามีผู้นำมากพอครูทำงานเป็นทีมกันได้ เขตพื้นที่กับโรงเรียนทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป้าหมายปลายทางที่เราอยากจะเห็นอยากจะหวังให้โรงเรียนมีคุณภาพใกล้เคียงกันก็คงจะเกิดขึ้น

ปัจจัยสุดท้าย ปัจจัยที่ห้า จริงๆ แล้ว การบริหารสมัยเก่าจะพูดถึงปัจจัยบริหาร 3-4 ปัจจัย เรียกว่า 3M 4M หรือถ้าไม่พูด M ไต M หนึ่งก็จะมีความรู้สึกว่า ไม่ให้ความสำคัญ ผมเกือบจะไม่พูดถึงเรื่องนี้เลย แต่ก็ต้องพูดไว้บ้างในฐานะที่เป็นนักวิชาการด้านการบริหาร ก็คือ ปัจจัยเกื้อหนุนด้านทรัพยากร ยุคนี้อาจต้องเติมเทคโนโลยีด้วย เป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี หลายคนยึดคตินิยมเก่า ถ้าจะให้ทำงานก็เอาเงินมา กังขประมาผลการศึกษามีน้อย เราก็ทำได้แค่นี้ แต่ผมเป็นคนที่มีมองกลับกันมาตลอด ผมคิดว่า “งานเป็นตัวตั้งเงินเป็นตัวตาม” ถ้างานเราดีเงินก็มา แต่ถ้างานเราไม่ดีเรื่องเงินก็ไม่มาในชีวิตผมตั้งมหาวิทยาลัยมา 3 แห่ง ถ้าการเงินไม่ได้ตั้งตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชก็ไม่มีเงิน แต่พอเปิด

แล้วได้รับความนิยมเงินมาเอง จนบัดนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชพึ่งตัวเองอยู่ 80% เมื่อเขาใช้ให้ผมไปตั้งมหาวิทยาลัยที่โคราชก็เหมือนกัน สิ่งแรกที่ผมพยายามถามรัฐบาลก็คือ รัฐบาลต้องการมหาวิทยาลัยแบบไหน รัฐบาลยอมไหมถ้าเราจะตั้งมหาวิทยาลัยแบบนอกระบบเป็นในกำกับของรัฐ ถ้ารัฐบาลไม่ยอมผมก็เลิก ไม่เคยไปต่อรองว่ารัฐบาลมีเงินหรือเปล่า เมื่อโครงการตีพื้นที่ตั้งก็หาได้ 7-8 พันไร่ไม่ได้เสียเงินซื้อสักบาท ไปตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในพื้นที่ 9 พันไร่ก็ไม่ต้องซื้อสักบาท เพราะฉะนั้นถ้าเราบอกว่างานเป็นตัวตั้งเงินเป็นตัวตาม แล้วผมไม่ค่อยพูดถึงเรื่องทรัพยากรมากนัก แม้แต่ตอนที่เข้าไปช่วยกระทรวงศึกษาธิการตอนนี้ ก็เอางานเป็นตัวตั้ง ถ้าโครงการเราดี เงินก็มา ถามว่าประเทศไทยรวยหรือ ไม่รวย แต่บการศึกษารองของประเทศไทยนั้นอยู่ในระดับต้นๆ มาตลอดท่ามกลางความจน นี่ประชาชนคนไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาเสมอ สมัยนี้เราเป็นกระทรวงที่ได้งบประมาณด้านการศึกษาเป็นอันดับ 1 ต่อเนื่องมาหลายปีแล้ว เมื่อผมมาเป็นรัฐมนตรีก็รักษาระดับอันดับไว้ได้ ถ้าเมื่อไรผมเป็นรัฐมนตรีแล้วยอดเงินตกอันดับผมก็คงลำบาก ปีนี้ยังอันดับ 1 อยู่เหมือนปีที่แล้ว แต่นั่นไม่ใช่สาระสำคัญ

“

ปัจจัยในเรื่องภาวะผู้นำ
 รอให้เกิดขึ้นเองไม่ได้ จะต้องสร้าง
 ผมเชื่อว่าเราสร้างผู้นำได้
 ถ้าต้องใช้ความพยายาม

”

สาระสำคัญก็คือว่าเราจะระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อมาสนับสนุนการศึกษาได้อย่างไร ยังมีทรัพยากรอีกมากที่เราไม่รู้จักระดม และตอนนี้ก็เห็นชัด มหาวิทยาลัยบางแห่งระดมเก่ง เขาก็มีเงินมาสนับสนุนมาก โรงเรียนบางแห่งระดมเก่ง สามารถจะมีทรัพยากรมาจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับเด็ก เพราะฉะนั้นถ้าพูดกันถึงเรื่องการศึกษา ไม่ว่าจะฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศจะเป็นอย่างไร งบประมาณด้านการศึกษาที่อยู่ในระดับต้น ๆ ก็หมายความว่า ภาครัฐยังดำรงความสำคัญของการศึกษา และให้การสนับสนุนที่ดีมาโดยตลอด ปัญหาของเราไม่ใช่ว่าไม่มีเงิน ปัญหาใหญ่ของเราก็คือ ยังใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นผมไม่ได้สนใจไปหาเงินเพิ่มมากนัก แต่ผมสนใจที่จะดูว่าเรามีวิธีการจัดการงบประมาณอย่างไรถึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลมากกว่านี้ ในวงเงินเท่าเดิม ส่วนที่เป็นปัจจัยที่คุณนี้ต้องพูด แต่ยุคอื่นไม่พูดก็ไม่เป็นไร นั่นก็คือเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นที่ยอมรับทุกวงการว่าเทคโนโลยีนั้นมีส่วนอย่างสำคัญในเรื่องการเสริมคุณภาพ ในเรื่องการเสริมประสิทธิภาพ

การศึกษาลงทุนเรื่องนี้ไว้มาก ผมยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่สุด เรามีโรงเรียนในฝัน 900 กว่าโรงอยู่ทุกอำเภอ แล้วสิ่งหนึ่งที่รัฐบาลที่แล้วเน้นเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนในฝัน ซึ่งบางคนก็เรียกโรงเรียน “นายฝัน” นายเขาฝันอย่างไรโรงเรียนก็ต้องจัดให้ได้ ก็คือการที่จะให้ติดตั้งคอมพิวเตอร์และมีเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ต่ออินเทอร์เน็ต ทุกโรงเรียน ผมเป็นประธานอยู่โรงเรียนหนึ่งที่บ้านผมที่บางปะกง รัฐบาลให้เงินไปหนึ่งล้านบาท โรงเรียนต้องหาเองอีก 6 ล้าน ถ้ามว่าโรงเรียนเหล่านี้มีการติดตั้งคอมพิวเตอร์ มีการติดตั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมอินเทอร์เน็ตใช้คัมหรือเปล่า ทำอย่างไรจะช่วยให้คัม เพราะว่าขณะนี้สิ่งที่พบก็คือว่าบทเรียนที่จะป้อนให้ไม่มี hardware แต่ไม่มี software แล้วก็ไม่มี courseware ผมซึ่งเล่นการศึกษาทางไกลมาก่อน ผมเข้าใจได้ดี สิ่งเหล่านี้ก็มีไว้รอดเท่านั้น ไปโรงเรียนไหนก็มีให้ดู แต่พอคลุกกลงไปพบว่าโปรแกรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กต่าง ๆ นั้นมีน้อย ผมพาคณะไปดูงานที่สิงคโปร์ โรงเรียนที่สิงคโปร์นั้นเอาเทคโนโลยีเข้าไปใช้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ เขาบอกว่า เป้าหมายของเขาในอนาคตจากปัจจุบันไปนี้ เด็กมัธยมจะใช้สื่อ เรียนเองผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ 30 เปอร์เซ็นต์ กับครู 70 เปอร์เซ็นต์ แล้ววันหนึ่งอาจจะเป็นอย่างอื่น ๆ ไม่เหมือนกับระบบการศึกษาทางไกล ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ 100 เปอร์เซ็นต์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือว่าเทคโนโลยีว่าเป็นเครื่องมือครูไม่ได้แทนครู ถ้าทำอย่างนี้ได้ เรื่องที่เราบอกว่าต้องการให้คนเรียนรู้ รู้วิธีรู้วิธีเรียน ไม่ใช่แบบท่องจำไม่ใช่แบบใส่ช้อนป้อนเข้าปาก จะเกิดได้อย่างไร เมื่อในที่สุด ความรู้ก็ออกมาจากปากครูอย่างเดิม แต่ถ้านักเรียนมีโอกาสสืบค้นมีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งหลาย แล้วก็หาความรู้ได้โดยรู้วิธีการค้นคว้า เกิดทักษะการเรียนรู้

“

เขابอกในยุคนี้ไม่มีเทคโนโลยีใดที่จะแทนครูได้ทั้งหมด
แต่ครูที่ไม่รู้จักเทคโนโลยี จะถูกแทนโดยครูที่รู้จักใช้เทคโนโลยี

”

ตลอดชีวิตที่เขาจะใช้ได้ตลอดชีวิต กลับมาจากงาน
ผมก็ถามว่าลองทำดูได้ไหม ทำกับโรงเรียนในฝันก็ได้
ลองดูว่าถ้าเราผลิตสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาที่ขาดครู
ซึ่งขณะนี้ขาดครูทางคณิตศาสตร์ ขาดครูทางวิทยาศาสตร์
ขาดครูทางภาษาอังกฤษ เอาวิชาที่ขาดนี้พัฒนาเป็นบทเรียน
การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปเสริม กระทรวงก็กำลัง
ดูแลเรื่องนี้อยู่ว่าจะต้องพัฒนาขึ้นให้ได้ ผมขอใจตอนที่
ไปเจรจาความร่วมมือที่ออสเตรเลียไปที่คณะศึกษาศาสตร์
แห่งหนึ่ง มีเขียนข้อความติดไว้ตัวใหญ่ เขابอกในยุคนี้
ไม่มีเทคโนโลยีใดที่จะแทนครูได้ทั้งหมด แต่ครูที่ไม่รู้จัก
เทคโนโลยีนี้ จะถูกแทนโดยครูที่รู้จักใช้เทคโนโลยี ผมขอ
ฝากคณะครุศาสตร์ด้วย หลักสูตร 5 ปีนี้ควรจะให้ทุกคน
ได้รู้จักใช้เทคโนโลยี เพราะจะเป็นเครื่องมือสำคัญของ
การขยายโอกาสและเพิ่มคุณภาพ ก็ขอฝากเป็นปัจจัยที่ 5

กล่าวโดยสรุป โอกาสและความหวังในการพัฒนา
การศึกษาไทยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ปัจจัย เจตจำนง
แห่งรัฐไม่มีข้อสงสัย เพราะที่กำหนดชัดแจ้งอยู่ใน
รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ เจตจำนง
แห่งรัฐบาล ซึ่งมาจากพรรคการเมืองทั้งหลาย โดยประวัติ
ก็ค่อนข้างแน่ใจได้ว่าจะเกื้อหนุนต่อโอกาสและความหวัง
ในการพัฒนาการศึกษา เจตจำนงของประชาชนชัดเจน
ในเรื่องต้องการโอกาสและคุณภาพการศึกษา มีจุดอ่อน
ที่ต้องแก้ก็คือภาวะผู้นำทางการศึกษา และการที่จะจัดการ
ทรัพยากรและเทคโนโลยีเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ให้ได้ดีกว่านี้
ปัจจัยเหล่านี้เรามีอยู่แล้วในระบบการศึกษาไทย ถ้ารู้จักใช้
จุดดีและแก้จุดด้อย โอกาสและความหวังนั้นยังมีอยู่
ประสบการณ์ของผมในการบริหารการศึกษาทั้งระบบมา
9 เดือนนี้ ทำให้เชื่อมั่นว่าการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้
ไม่ไกลเกินรอ

ตามรอยพ่อ ครูของแผ่นดิน

ท่านประธานกรรมการคุรุสภา ท่านเลขาธิการคุรุสภา ท่านผู้บริหาร เพื่อนครู และท่านผู้ฟังที่เคารพ

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ตามรอยพ่อ ครูของแผ่นดิน” เรื่องนี้ก็จะสอดคล้องกับคำขวัญวันครู พ.ศ. 2551 ที่ว่า “ครูของแผ่นดิน เลิศศิลปศาสตร์ มหาราชภูมิพลฯ ชนบุชชา” พวกเราคงจำได้เมื่อ พ.ศ. 2493 ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ได้มีพระปฐมบรมราชโองการ ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง พระปฐมบรมราชโองการสั้น ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ถือว่าเป็นพระราชปณิธานสูงสุดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ไว้กับปสกนิกกร ถ้าพูดกันในภาษาสามัญชน พระปฐมบรมราชโองการนี้เป็นเสมือนคำมั่นสัญญา ที่พระมหากษัตริย์ทรงสัญญา กับมหาชนชาวสยามนั่นเอง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติคงมั่นต่อพระปฐมบรมราชโองการอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามโดยแท้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้การศึกษาเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสร้างประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม พระองค์จึงเป็นทั้ง “ปราชญ์ทางการศึกษาและบรมครูของแผ่นดิน” การเสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทำให้พระองค์ทรงพบปัญหาและความทุกข์ยากของประชาชนที่มีอยู่ในภูมิภาคของประเทศ ทรงเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นแก้ไขได้ด้วย “ภูมิปัญญาของมนุษย์ ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ” ตรงนี้ถือเป็นเครื่องยืนยันว่า ทรงใช้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างประโยชน์สุขแก่มหาชน

ปาฐกถาพิเศษ ในวันครู ณ หอประชุมคุรุสภา วันที่ 16 มกราคม 2551

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีวิธีการให้ความรู้แก่พสกนิกร ด้วยวิธีการอันแยบคาย ผ่านการทรงงานของพระองค์ที่ทรงปฏิบัติเป็นตัวอย่าง แล้วให้พสกนิกรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ทุกภูมิภาคพระองค์ได้ทรงตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของพสกนิกร ได้นำความรู้ไปพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เราก็ได้ยินการกล่าวถึงศูนย์พัฒนาการศึกษาต่าง ๆ เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริและมีในที่อื่น ๆ ทุกภูมิภาค ที่กล่าวถึงเรื่องศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพราะผมคุ้นเคยกับศูนย์นี้ เนื่องจากตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในฐานะที่ส่วนใหญ่ในห้องประชุมนี้เป็นชาวพุทธ ความเป็นครูที่ใจจะต้องมีคุณลักษณะที่เรียกว่า “สาม ส” คือ สุวิชาโน มีหลักวิชาดี ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เป็นนิจ วันนี้เป็นวันครู ก็หวังว่าครูจะมีลักษณะนี้ คือความเป็นผู้รู้ดี มีหลักวิชาดี อันเกิดจากการ

ศึกษาหาความรู้อยู่เป็นนิจ สู่ที่ 2 ก็คือ สุสาสโน คือ สอนดี รู้จักชี้แจง ชักจูง ปลุกใจให้เพลิน ถ้าเมื่อใดเราสอนแล้วสามารถชี้แจงได้แจ่มแจ้งชัดเจน สามารถชักจูงให้ลูกศิษย์สนใจตื่นเต้น และตื่นตัว มีความสุขกับสนุกที่จะเรียน นั่นคือการสอนดี และท้ายที่สุด สุปฏิปันโน คือปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นแบบอย่างที่ดี ถ้าพิจารณาจากความมีสาม ส ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีลักษณะครบถ้วนทั้ง สาม ส จึงเหมาะสมแล้วที่ครูสภาและบรรดาครูที่เป็นสมาชิกถวายการยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้เป็นครูของแผ่นดินเลิศศิลปศาสตร์ มหาราชาภูมิพลฯ ชนบุชา ผมเองเลือกที่จะเป็นครู และได้เป็นครูมาก่อนชีวิต ได้มีโอกาสทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 40 ปี จึงถือเป็นทวยราษฎร์คนหนึ่ง ที่น้อมนำพระราชดำริส แนวพระราชดำริ และแนวปรัชญาพระราชทานของพระองค์ท่านมาเป็นหลักและแนวทางในการจัดการศึกษาหลายเรื่อง แต่ด้วยเวลาที่จำกัด จึงขอนำมาเล่า 3 เรื่อง ให้พอเหมาะกับเวลาและโอกาส

เรื่องที่หนึ่ง เกิดขึ้นเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ผมได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในสมัยนั้นให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยที่ต้องการจะเปิดโอกาสที่กว้างขวางและทั่วถึงให้กับปวงชนชาวไทย ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หลายประการ ประการแรก ได้รับพระราชทานชื่อของมหาวิทยาลัยชื่อว่า สุโขทัยธรรมมาธิราช มีการสอบทานกันหลายครั้งว่าหมายถึงพระมหากษัตริย์ หรือเจ้านายพระองค์ใด เพราะตอนที่ทำเรื่องขอพระราชทานชื่อขอพระราชทานโดยใช้พระนามของรัชกาลที่ 7 แต่พระราชทานมาก็ไม่ตรงทีเดียวว่า “สุโขทัยธรรมมาธิราช” ก็ได้สอบถามผู้ใหญ่และได้รับการยืนยันว่าน่าจะหมายถึงรัชกาลที่ 7 สมัยที่ทรงกรมเป็นกรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา เพื่อให้แน่ใจว่าใช้จึงได้ขอพระราชทานตราประจำพระองค์ของรัชกาลที่ 7 ซึ่งเป็นตราสามศร หรือที่เรียกว่า ตริศร ก็ได้ได้รับพระราชทานอัญเชิญมาเป็นตรามหาวิทยาลัย และได้ใช้ประจำมาจนกระทั่งบัดนี้

แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ มหาวิทยาลัยเกิดจากความร่วมมือของประชาชน มีผู้บริจาคที่ดินให้เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านเมืองทองธานี จำนวน 30 ไร่ ก็ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาที่จะให้ผู้บริจาคที่ดินได้มีโอกาสนำโฉนดที่ดินขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระราชทานให้เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้โปรดฯ ให้คณะเข้าเฝ้า เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2524 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มก่อตั้งและเพิ่งจะเปิดสอน แต่ยังไม่มีการและต้องเช่าอยู่ตามอาคารต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้เข้าเฝ้าโดยไม่มีใครคาดคิด เมื่อผู้บริจาคที่ดินได้ทูลเกล้าฯ ถวายโฉนดแล้ว ได้พระราชทานให้ผมซึ่งทำหน้าที่อธิการบดีคนแรก เข้ารับพระราชทานโฉนดเพื่อนำไปจดทะเบียนเป็นกรรมสิทธิ์ และใช้เป็นที่ก่อสร้างที่ทำการของมหาวิทยาลัยในโอกาสนั้น ได้พระราชทานพระราชดำรัสกับผู้ถวายที่ดินตอนหนึ่ง ความว่า “การที่ตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยนี้ ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยสมัยใหม่ ที่จะให้ผู้มีความสามารถและมีความปรารถนาที่จะเรียน ศึกษาวิชาการวิชาการก้าวหน้า กว้างขวางได้ เพราะเราได้เชื่อว่าคนไทยก็มีความเฉลียวฉลาด ขาดแต่โอกาสที่จะได้ขยายความรู้ ความสามารถของตน คนฉลาดที่ได้แสดงแล้วว่าเมื่อมีโอกาสก็ไปเรียนในชั้นสูง จะเรียกได้ว่าทัดเทียมอารยประเทศ ไม่แพ้คนอื่น อาจจะดีกว่าคนอื่นด้วยซ้ำ ฉะนั้นก็สมควรที่จะบริการให้แก่ประชาชนคนไทยได้มีโอกาสที่จะเล่าเรียน” ผมได้รับพระราชทานพระราชดำรัสนี้ในช่วงที่กำลังคิดอยู่พอดีว่า โดยปกติมหาวิทยาลัยจะต้องมีปรัชญาที่ประกาศออกเป็นเชิงปณิธาน ก็เกิดเป็นความคิดว่า ถ้านำพระราชดำรัสที่สะท้อนภาพของมหาวิทยาลัยเปิดมาเป็นปณิธานน่าจะดีที่สุดในที่สุด ก็เลยขอพระราชทานโดยมีการถอดเทปพระราชดำรัส และนำขึ้นถวาย ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ใช้ข้อความนี้เป็นปณิธานของมหาวิทยาลัย ถือเป็นสิริมงคล

“

เรื่องสำคัญซึ่งเป็นนโยบาย
ด้านการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน
และถือว่าเป็นปรัชญาพระราชทาน จาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็คือ
เรื่องการสร้างความตระหนักสำนึกใน
คุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

”

ที่น้อยแห่งจะได้มีโอกาสเช่นนี้ พระราชดำรัส
ได้สะท้อนถึงความสำคัญของมหาวิทยาลัยเปิด นั่นคือ
“การเปิดโอกาส” รวมทั้งได้อธิบายอยู่ในตัวว่าเป็น
“มหาวิทยาลัยสมัยใหม่” ที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น
ซึ่งก็อยู่ที่วิธีการจัดการศึกษาเปิดโอกาสให้คนเรียนได้
กว้างขวางทั่วถึง ซึ่งได้ทรงเน้น เรื่องการศึกษาสร้าง “ความ
ฉลาด” ไว้ในพระราชดำรัสนี้หลายแห่ง ทำให้สามารถ
อธิบายได้ว่า การเป็นมหาวิทยาลัยเปิด คือมหาวิทยาลัย
ที่เปิดโอกาสสร้างความฉลาดและความเสมอภาค
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
เป็นล้นพ้นที่ได้เสด็จมาพระราชทานปริญญาบัตรให้แก่
บัณฑิตรุ่นแรกด้วยพระองค์เอง ถึงแม้ว่าจะมีผู้สำเร็จการ
ศึกษาเป็นบัณฑิตเป็นเรือนหมื่น และต้องใช้เวลา
พระราชทานหลายวัน เรื่องนี้เป็นประสบการณ์จะเรียกว่า
ตามรอยพ่อเรื่องหนึ่งก็ได้ เพราะเรานำเอาพระราชดำรัส
ที่ทรงชี้แนวทางไปสู่การปฏิบัติ ปีนี้เป็นปีที่ครบ 30 ปี
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ผลิตบัณฑิตไป
แล้วกว่าสามแสนคนและยังทำหน้าที่ให้บริการการศึกษา
ทั้งในและนอกประเทศได้อย่างเต็มที่ตามเจตนารมณ์
ในการก่อตั้ง

เรื่องที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายทางการ
ศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน ตอนที่รัฐบาลได้เข้ารับหน้าที่
พวกเราที่เข้าร่วมเป็นคณะรัฐมนตรี ไม่มีใครรู้ตัวมาก่อน
เมื่อเข้ามาก็ไม่มีเวลาที่จะเตรียมการคิดอะไรมาก่อน
ไม่เหมือนกับการเมืองในระบบพรรคที่มาจากการเลือกตั้ง
เพราะพรรคได้ทำนโยบายและแถลงนโยบายก่อนการ
เลือกตั้ง แล้วใครได้เป็นรัฐมนตรีก็ต้องพยายาม
เอานโยบายของพรรคสู่การปฏิบัติ แต่พวกเราที่เข้ามา
ร่วมรัฐบาลที่เรียกว่า ชิงแก่ และผมก็เป็นชิงแก่ที่สุดใน
คณะรัฐมนตรี เพราะว่าเป็นรัฐมนตรีเมื่ออายุ 72 ปี
และเป็นรัฐมนตรีคนที่ 72 ของกระทรวงศึกษาธิการ สิ่งแรก
ที่ต้องทำคือ กำหนดนโยบายก็ต้องถือว่่านโยบายเป็น
ดำริริเริ่มขึ้นเองและไปขอเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นดีด้วยก็จะจัดร่างขึ้นเป็นนโยบาย
ของรัฐบาล นโยบายด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ
นโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีอยู่ 6 ข้อ ตั้งแต่เร่งรัดการปฏิรูป
การศึกษา ยกกระดับมาตรฐานและคุณภาพ กระจายอำนาจ
สู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน
เอกชนและท้องถิ่น ไปจนถึงเรื่องของการแก้ปัญหาและ
พัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เรื่อง
สำคัญซึ่งเป็นนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน และ
ถือว่่าเป็นปรัชญาพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว ก็คือเรื่องการสร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่า
ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะพูดว่าเป็นครั้งแรก
ในวงการศึกษาที่พูดถึงเรื่องนี้ไม่ได้ เพราะได้มีการนำ
เอาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่วงการศึกษาก่อนหน้านี้
แต่ถ้าจะพูดว่าเป็นครั้งแรกที่มีการประกาศ
นโยบายว่า เราจะยึดการสร้างความตระหนักสำนึกใน
คุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเราจะใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารและจัดการศึกษา รวมทั้ง
นำเข้าสู่สถานศึกษาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจ เข้าถึง และ ยึดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตพอเพียงก็ถือได้ว่าเป็นครั้งแรก ขอย้อนไปดูความเป็นมาของเรื่องนี้สักเล็กน้อย เพราะเป็น เรื่องสำคัญ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนิน ชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมี พระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี ดังจะเห็นได้ว่าปรากฏความหมายเป็นเชิงนัยยะเป็นครั้งแรก ในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี 2517 ที่พระองค์ได้พระราชทานแก่คณะผู้เข้าเฝ้าทูล ละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิม พระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2517 แต่ตอนนั้นไม่ได้ พระราชทานเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่ โดยสาระก็คือเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระราชทานอีกครั้ง หนึ่งในปี 2540 ขออันเชิญบางส่วนในพระราชดำรัส ปี 2517 ความว่า “คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่า เมืองไทยล้ำสมัย จะว่าเมืองไทยเชย จะว่าเมืองไทย ไม่มีสิ่งที่ทันสมัย แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยอยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินมีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพอกิน พอกินได้ เราก็จะยอดยิ่งยอดได้ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ กำลังตก กำลังแย่ กำลังยุ่ง เพราะแสวงหาความยิ่งยวด ทั้งในอำนาจ ทั้งในความก้าวหน้า ทางเศรษฐกิจ ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ ฉะนั้นถ้าทุกท่าน ซึ่งถือว่า ผู้ที่มีความคิดและอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมี ความคิดเหมือนกันช่วยกันรักษาสวนรวมให้อยู่ดีเป็นดี พอสมควร ขออย่า พอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ ไม่ให้ผู้อื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ก็จะเป็นของ ขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล”

ยังไม่ได้มีถ้อยคำใดที่พูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง จะมีก็แต่คำพอบุ่ พอกิน พอสมควร นี่ก็คอกั่นแค้น ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมไปถึงเรื่องของความสงบ เรื่องนี้พระราชทานไว้เมื่อปี 2517 แต่ที่มีพระราชดำรัส เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัด ๆ โดยทรงใช้คำว่าเศรษฐกิจ พอเพียงเกิดขึ้น ในปี 2540 ก็หมายความว่าอีก 23 ปี หลังจากที่พระราชทานไว้ในปี 2517 ในปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัส ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทรงชี้แนวทาง แก่พสกนิกรชาวไทย ช่วงที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจ เราได้ผ่านประสบการณ์นี้มาด้วยกัน มีข้อความตอนหนึ่งว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ” ทำไม่ถึงพูดถึงเสือ ช่วงนั้นมีการทำนายนกันว่าเศรษฐกิจ ไทยจะไปโหลด บางคนก็บอกว่าประเทศไทยจะเป็นนิคส์ เป็นแน็กส์ (ประเทศอุตสาหกรรมใหม่) บอกว่าเราจะเป็น เสือตัวที่ห้า ของเอเชีย จึงได้มีพระราชดำรัสว่า “การจะเป็น เสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพอกินพอกิน และ มีเศรษฐกิจการเป็นอยู่อย่างพอกิน พอกิน หมายความว่าอุมชูตัวเองได้ให้มีพอกินพอกินกับตัวเอง” จะเห็นได้ว่าคำ ว่าพอกิน พอกิน ที่พระราชทานไว้เมื่อปี 2517 ก็มา พระราชทานอีกเนื่องจากตอนนั้นเกิดปัญหาเศรษฐกิจ ให้พอกินพอกิน ให้อุมชูตัวเองได้ ให้พอกินพอกินกับตัวเอง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้เห็นแนวทางการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา ประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง คำว่าสายกลาง ก็ต้องขีดเส้นใต้ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ก็ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพียงแต่

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เราก็อยู่ได้ มีความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าการประกาศนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นนโยบายของรัฐบาลด้วยข้อแรก เราจะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นคุณธรรม นำความรู้ และยึดความตระหนัก สำนึกในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่แท้จริงแล้วทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับผิดชอบทำแผนพัฒนามาจนถึงแผน 10 ก็ได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ทางการศึกษาเมื่อเรานำมาเป็นนโยบายหลักสอดคล้องกับกับแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ก็จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จะต้องนำไปปฏิบัติได้จริง จึงเป็นครั้งแรก ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการของเรา ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยโดยเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้คณะรัฐมนตรีเห็นด้วย แล้วหลังจากนั้นก็ได้นำมาทำแผนปฏิบัติ เพื่อจะขับเคลื่อนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สถานศึกษา ทั้งใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การทำกิจกรรมเพื่อจะสร้างความตระหนักสำนึกในเรื่องนี้ วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อจะให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดผลปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ดำเนินชีวิตในพื้นที่ฐานแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าในรอบปี 2550-2554 เรามีเป้าหมายดังต่อไปนี้
 ระยะเวลาที่ 1 ในปี 2550 กำหนดให้มีสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่า 80 แห่ง เมื่อวันก่อนผมได้ประชุมคณะกรรมการที่ขับเคลื่อน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าทำได้เกินเป้า และกำลังจะจัดให้มีการแสดงผลงาน ราว ๆ เดือนกันยายน ในระยะที่ 2 ปี 2551-2552 จะพัฒนาขยายเครือข่ายสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียน การสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด เพิ่มจาก 80 เป็น 800 สถานศึกษา ระยะเวลาที่ 3 ปี 2553-2554 ต้องการให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละสถานศึกษาให้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ

ถ้าเราทำได้ตามเป้าหมายนี้ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะเป็นสาระการเรียนรู้ประจำและกิจกรรมประจำที่ทำต่อเนื่องจะกลายเป็นวิถีชีวิตของพวกเรา ในวงการศึกษาคั้งนี้เป็นครั้งที่น่าชื่นใจ ที่ได้รับความร่วมมือภายในกระทรวงเป็นอย่างดี ทุกองค์กรหลักทำเต็มที่ ไม่ได้มีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะพื้นฐาน สภากาการศึกษาเอง ก็เป็นผู้ทำยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง เป็นฝ่ายขับเคลื่อน พื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติ อาชีวะนำไปสู่การปฏิบัติ อุดมศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ ได้มีการสำรวจสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งเรื่องมา 93 แห่ง วิเคราะห์แล้วพบว่าทุกแห่งจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 73 แห่งสอดแทรกไว้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เปิดสอนเป็นรายวิชา 42 แห่ง เปิดสอนในสาขาวิชา

๘๘

ก็แท้จริงแล้วทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รับพิชชอบทำแผนพัฒนาจนถึงแผน 10 ก็ได้ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ

๘๙

และยกขึ้นเป็นสาขาวิชาเศรษฐกิจพอเพียง 10 แห่งที่สำคัญไม่น้อยกว่านั้นก็คือ การนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปแก้ไขปัญหานี้สินของครู ก็ต้องชื่นชมว่าสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เห็นว่าเรื่องการแก้ไขปัญหานี้สินของครู หาเงินมาให้ครูกู้ก็ดี ปรับโครงสร้างเพื่อให้ดอกเบี่ยลดลงก็ดี ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาที่ยั่งยืน การแก้ปัญหาระยะยาวจะต้องพัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง มีครูต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีวิทยากรประจำกลุ่ม สร้างเครือข่ายพันกว่าคน ให้รู้จักวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เพราะถ้าครูรู้จักการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็คือช่องทางที่จะทำให้หนี้สินลดไม่ไปเป็นหนี้สิน ส่วนมากมีหนี้สินเพราะความจำเป็น เพราะฉะนั้น เรื่องที่สอง ผมถือว่าเป็นเรื่องสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในยุคนี้และเป็นเรื่องที่เหมาะสมแล้วน่าพอใจว่าได้มีการนำเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท แสดงให้เห็นว่าพวกเขาสามารถเดินตามรอยพ่ออย่างเต็มที่ ฝ่ายเอกชนที่มาช่วยด้วยตั้งแต่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และบริษัท ห้างร้าน ต่างก็ชื่นชมว่า การศึกษาเอาจริงในเรื่องนี้ และเขาก็พร้อมที่จะสนับสนุนนำเรื่องนี้ไปสู่องค์กรของเขาด้วย โดยการที่มาทำงานกับเรา เรียนรู้กับเรา และก็หวังว่าตรงนี้จะเป็นอย่างอื่นที่ได้อีกเรื่องหนึ่งที่ได้ทำต่อเนื่อง และก็จะบังเกิดผลตามแนวปรัชญาที่ได้พระราชทานไว้

เรื่องที่สาม ก็คือเรื่องประกาศนโยบายว่าเราจะมีการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทุกฝ่ายชี้มาที่การศึกษาว่าปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาไม่ดีพอ เขาโทษการศึกษา พอเกิดเหตุดังที่กำลังเป็นอยู่เขาก็บอกว่าถ้าจะให้เกิดความสงบสันติสุขที่สถาพรยั่งยืนก็ต้องอาศัยการศึกษา จะต้องเป็นปัจจัยสำคัญของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เราถึงต้องประกาศนโยบายหนึ่งข้อ เรื่องการแก้ปัญหาและการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเขตเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรายึดแนวทางที่ทรงแนะนำให้ใช้ในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้พระราชทานแนวคิดสมานฉันท์ ตามยุทธศาสตร์พระราชทานไว้ เมื่อ 5 ธันวาคม 2549 ได้แก่ “**เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา**” อธิบายความได้ว่า

เข้าใจ ปัญหาของอดีตด้วยความจริง ความยุติธรรม ความพร้อมรับผิดและการให้อภัย

เข้าถึง แนวทางแก้ไขความรุนแรงในปัจจุบันด้วยสันติวิธีและสถานเสาวนา

พัฒนา อนาคตสังคมไทยด้วยความทรงจำ จินตนาการและความไว้วางใจ พร้อมรับความเสี่ยง

ถามว่าเราได้เอาแนวคิดสมานฉันท์ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน มาใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไรหรือไม่ ในกระบวนการที่เราใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา นั้น เราใช้เวลาอยู่นานพอสมควรที่จะทำความเข้าใจปัญหาของพื้นที่นั้น เพราะถ้าเราไม่เข้าใจเราก็จะแก้ปัญหาไม่ถูก และมันอาจจะเพิ่มปัญหาขึ้น ผมได้เสนอคณะรัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานเอง แล้วก็คัดผู้คนในพื้นที่ ๆ มีทุกฝ่าย

กรรมการโดยตำแหน่งจะเลือกเฉพาะที่เกี่ยวข้องจริง ๆ แล้วก็อาศัยสถาบันรามจิตติ สกว. ได้สนับสนุนทางด้านการวิจัยค้นคว้า เพื่อให้เราได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและถูกต้องสำหรับมากำหนดยุทธศาสตร์ กว่าที่เราจะเข้าใจจนกระทั่งเป็นข้อยุติที่ไม่มีข้อโต้แย้ง ใช้เวลาหลายเดือน บางคนก็มาตำหนิว่าไม่เห็นทำอะไรเลย ที่จริงเราทำเพราะขณะที่ทำยุทธศาสตร์เราก็ต้องให้การศึกษาแก่เยาวชนไปด้วย ไม่ใช่ว่าหยุดเรียนเพื่อทำยุทธศาสตร์ ครูของเราเสี่ยงตายรายวัน ก็จะต้องเปิดเรียนทันทีที่สถานการณ์ไม่รุนแรง เพราะทุกคนมุ่งที่จะให้การศึกษาแก่เด็ก เราใช้ขั้นตอนในการเข้าใจหลายวิธี และในที่สุดเมื่อเรามั่นใจในข้อมูลที่พร้อมและเพียงพอแล้วเราก็เข้าสู่ยุทธศาสตร์ของการเข้าถึง นั่นคือการใช้สถานเสาวนา มีการพูดคุยสอบถาม แลกเปลี่ยนข้อมูลข้อคิดเห็นที่กว้างขวางที่สุดและถือเป็นหลัก

การทำยุทธศาสตร์นี้ไม่เคยประชุมนอกพื้นที่ เราจะเวียนประชุมอยู่ใน 3 จังหวัด นราธิวาส ยะลา ปัตตานี เพื่อให้คนในพื้นที่สะดวกและให้มีโอกาสดูสถานการณ์ที่เป็นจริงไปสัมผัสของจริงด้วยกระบวนการเข้าถึงเข้าใจแล้ว ก็มองอนาคตของการศึกษาในพื้นที่นั้นว่าจะมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร ที่ให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด และเมื่อทำได้แล้วน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนเราจึงใช้ชื่อยุทธศาสตร์ของเราว่า “การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข” โดยคิดถึงการศึกษาในความสัมพันธ์กับความมั่นคงว่า ถ้าการศึกษามีส่วนเสริมสร้างความมั่นคง เราต้องเสริมอะไรเพื่อความมั่นคง พื้นที่นั้นเราพูดกันมากถึงความไม่เป็นธรรม แต่เราก็มีปัญหาเรื่องความเป็นไทย เรื่องภาษา เรื่องความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเป็นความแตกต่างที่ทำลาย ถ้ารู้จักใช้ความแตกต่างนั้นมาจัดการการศึกษาให้ดีก็จะแก้ปัญหาได้ พูดถึงการศึกษา

“
คำว่า ครูนั้นเป็นคำที่สูงยิ่ง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพบูชา
ครูเป็นเหมือนคำศักดิ์สิทธิ์
ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้
และเป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติ
วิธีคิดและความดีงามทุกอย่าง
ซึ่งจะสร้างให้เป็นบุคคลที่ดี

”

เพื่อการอาชีพการงาน พุดถึงการพัฒนาศาสนศึกษา
ตั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามในภูมิภาคนั้นต้องได้รับการส่งเสริมและการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับความเห็นชอบจาก ค.ร.ม. ไปเมื่อเดือนที่แล้ว และเป็นฉบับที่ทุกฝ่ายเห็นด้วยและพร้อมจะนำไปสู่การปฏิบัติ หวังว่าเมื่อร่วมกันทำยุทธศาสตร์ โดยน้อมนำเอาแนวคิดสมานฉันท์ยุทธศาสตร์พระราชทานไปทำแล้วก็น่าจะได้รับการสืบต่อสานต่อให้เกิดผล เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดชายแดนภาคใต้

เนื่องจากวันนี้เป็นวันครู ผมขอถือโอกาสนี้ อัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพวกเราชาวกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า พระองค์ทรงเป็นร่มเกล้าของการศึกษาไทย และเป็นบรมครูของแผ่นดิน ขออัญเชิญพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะครูจีน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2524 มาเป็นมิ่งขวัญวันครู ความว่า “ครูนั้นจะเป็นครูจีน ครูฝรั่ง ครูแขก ชาติใดก็ตาม ผู้ที่เป็นครูนั้นจะต้องมีจิตใจที่สูง ถ้าครูได้มีจิตใจสูงก็จะทำงานของตนด้วยความสำเร็จ จะเป็นที่นับถือของลูกศิษย์และเป็นที่เคารพของผู้ที่เป็นประชาชนทั่ว ๆ ไป ใช้คำว่าครูนั้นดูเป็นเหมือนต่ำกว่าคำอาจารย์ แต่ความจริงคำว่าครูนั้นเป็นคำที่สูงยิ่งเพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพบูชาครูเป็นเหมือนคำศักดิ์สิทธิ์ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ เป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติวิธีคิดและความดีงามทุกอย่าง ซึ่งจะสร้างให้เป็นบุคคลที่ดี” ก็ขออัญเชิญพระราชดำรัสมาเป็นมิ่งขวัญของครูเพียงเท่านี้

Statement at 176th Executive Board Meeting of UNESCO, Paris 2007

**Mr.Chairman,
Ladies and Gentlemen,**

It is a great honour to address to this international gathering on behalf on my country, the Kingdom of Thailand. It is my privilege and pleasure to join the 176th session of the Executive Board. May I sincerely express my appreciation to the Board, I could say, it is one of the leading bodies at the heart of the multilateral system.

Mr. Chairman,

I would like to convey to the Director-General that Thailand totally endorses the five programme objectives of the Medium-Term Strategy in 34 C/4 since all of these programme objectives are interrelated and reflect the on-going efforts for poverty alleviation and sustainable development.

The initiatives of the Kingdom of Thailand focus on meeting the needs of people of this generation by ensuring that everyone has enough to live on, as well as safeguarding the future so that current and future generations will also have enough to live for.

In assuring this ideal situations of safe guarding the future, Thailand has a unique approach of applying the Philosophy of Sufficiency Economy which was initiated by His Majesty the King Bhumiphol Adulyadej. The Sufficiency Economy Theory, undoubtedly has drawn worldwide attention. This philosophy urges people to adopt a sustainable way of life in harmony with existing domestic resources, respectful of local wisdom and ethical values, yet forward thinking and responsive to changes in the globalizing world. In recognition of this visionary thinking for humankind, the UNDP's first ever Human Development Lifetime Achievement Award was presented to His Majesty the King in May 2006.

Mr. Chairman,

Pertaining to achieving the overall objectives of the Medium-Term Strategy, Thailand gives a special emphasis on Attaining quality of Education for All, and Addressing Emerging Ethical Challenges.

Thailand is in the process of accelerating Education Reform emphasizing Lifelong Learning for All of our citizens, expanding the compulsory education from six years to nine years in hope that every member of our society will receive at least twelve years of basic education free of charge.

However, access to education would not be meaningful without quality. For this matter, the quality assurance system which was introduced about six years ago is becoming instrumental for quality improvement at all levels.

In addition to basic education, we emphasize the production of manpower at vocational education level as well as the needed manpower particularly in science and technology. Moreover, Thailand also promotes research and development so as to strengthen innovation and support the Thai society to become a knowledge-based Society.

Mr. Chairman,

Thailand greatly appreciates UNESCO's role in monitoring progress on Education for All at the global level. Since UNESCO Bangkok Office acts as the Regional Bureau for Asia and the Pacific, we have undoubtedly benefited from participating in EFA Mid-Decade Assessment. In the process, we are able to identify some of the remaining challenges in achieving the EFA goals by 2015.

Mr. Chairman,

In promoting the World Peace, Thailand has recognized and implemented the 4 Learning Pillars of UNESCO. Particularly in this complex society, it has never been so crucial to uphold peace and harmony. In this perspective, I therefore, reemphasize “Learning to Live Together”.

The Ministry of Education, at present includes the concrete policy and measure on “Ethical-Led Learning Reform”. The Action Plan is comprehensive, covering the review of curriculum, teaching-learning activities and intensive training of the change agents to obtain a critical mass of teachers and administrators to expand the implementation in this school year to the form of school based management.

Mr. Chairman,

Thailand has recognized the establishment of One United Nations at the country level, with one leader, one programme, one budget and, where appropriate, one office as one of strategic approach to achieve close collaboration. Thailand wishes to congratulate the eight pilot countries in advance for their achievement. My delegation and I wish to confirm our support and will keep close cooperation in the future.

Mr. Chairman,

Ladies and Gentlemen,

In my conclusion, may I extend the deep commitment of the Royal Thai Government to the noble mission of UNESCO for the uplift of human progress in the fields of universal access to education, respect for cultural diversity, peace development and advance of science and technology. I am confident that in cultivating and facilitating a spirit of mutual assistance, we all will move to the achievement of the United Nations Millennium Development Goals.

Thank you.

Statement at the 34th Session of the UNESCO General Conference October 23, 2007, UNESCO Headquarters, Paris, France

**Mr. Chairman,
Representative of Director-General of UNESCO,
Distinguished Delegates,
Ladies and Gentlemen,**

I would like to join previous speakers in congratulating the Honorable George Anastassopoulos, on your election as President of the 2007 General Conference. I am confident that under your leadership, the Conference will yield productive outcome. May I also take this opportunity to welcome the Republic of Montenegro and the Republic of Singapore on their joining the UNESCO family and particularly for Singapore, a neighboring country of Thailand, on their return to the organization. We hope that upon their rejoining with UNESCO will add vitality to the Asia and the Pacific community.

Mr. President,

This session of the General Conference is of particular significance since we are about to begin our next Medium Term Strategy. It is a good moment, therefore, to consider how we can maximize the resources of the organization to benefit Member States while providing timely responses to emerging challenges. In this regard, Thailand supports the Director General's proposal of a budget scenario for the next biennium with a ceiling of 631 million US dollars. Despite the decreased amount of budget from the previous scenario, I am confident that with a well-managed plan of the Director-General in responsive to the General Conference, it is still possible to achieve the goals and meet expectations of Member States.

Mr. President,

Thailand continues to give high priority to Education for All since we believe that human development is fundamental for social and economic improvements worldwide. If we consider the Dakar Framework for Action on Education for All, it is reasonable to say that progress, has been made in quantity. However, regarding quality of education, it is clear that there are serious gaps to be bridged. Vast inequalities can still be seen between different groups of people, particularly between urban and rural areas. UNESCO should, therefore, in the remaining years to 2015, focus on the improvement of quality and lead the way to increase relevance of education to ensure linkage between what is taught in school and the real world.

Mr. President,

During the past decade, we have witnessed the rapid deterioration of the environment. Climate change has become the problem that causes the most serious concern. There has been increased in the occurrence and the severeness of natural disasters in many parts of the world. As an agency dealing with education, science and culture, I would like to support UNESCO's full effort in raising awareness of the entire population, especially the future generations about their roles and responsibilities to save the environment in order to heal our planet.

Environmental education is an area focused in the United Nations Decade of Education for Sustainable Development. In addition, emphasis must also be given to the introduction of peace education, human rights education, and life skills which can contribute to sustainability. At this point, I am pleased to share with you that Thailand will launch the United Nations Decade of Education for Sustainable Development in November this year to commemorate the 80th birthday anniversary of His Majesty King Bhumipol Adulyadej. This is because sustainable development coincides with the Sufficiency Economy Theory, a development philosophy initiated by His Majesty the King. Its key principles, which emphasize moderation, responsible consumption, and resilience to external shocks, are of great relevance to communities in every locality. Mr. President, attention was drawn to the global significance of Sufficiency Economy, just last year when His Majesty was presented with the United Nation's first ever Lifetime Achievement Award.

As a part of the sustainable development agenda, we must also continue to work towards realizing the goals of UNESCO International Decade for a Culture of Peace and Non-Violence of the World. Interfaith dialogue is a way to provide better understanding among people. It is important to understand different cultures, since understanding is essential for creating compassion. If we are to live together in peace, we must learn to accept and respect those who have different cultures and beliefs. As a main line of action, therefore, UNESCO should give high priority to the promotion of intercultural dialogue.

With regard to culture, we would like to acknowledge the important work of the World Heritage Center. The sites registered on the World Heritage List are all unique and should be well reserved and promoted as a part of education content. In this regard, I would encourage UNESCO to play a key role in disseminating the information through the development of teaching materials and kits. These materials and kits should be available in several languages and developed appropriate to the level of learners.

In conclusion, all these major programmes clearly indicate significant role of UNESCO in supporting global, regional, and national initiatives. However, the increased visibility of UNESCO depends on effective communications. We strongly urge UNESCO to be more active in public relations campaign through mass media and all types of communication to increase public awareness of UNESCO's noble mission and contribution to peace and well-being of humankind for six decades.

Mr. President,

Thailand, as a pioneer member of UNESCO still as ever, has full confidence on the capabilities of UNESCO to fulfill its mandate. Here at the 2007 General Conference, we would like to reaffirm our close cooperation with UNESCO and our full support to the organization.

Thank you for your kind attention.

Speech

at the Presentation Ceremony of “Prabuddha Prathanporn Loka-satawassa-nusorn” at the 21th World Scout Jamboree, the United Kingdom of Great Britain July 29, 2007

**Honorable Guests,
Distinguished Delegates,
Ladies and Gentleman,**

It is my great honour and pleasure to be here in the United Kingdom of Great Britain, the originator of the scout movement, as the host of the 21th World Scout Jamboree during July 28 to August 8, 2007. More than 40,000 enthusiastic participants from around the world, including 100 scout commanders, scouts and girl scouts from the Kingdom of Thailand, have joined this special event since it represents the centenary of the World Scout Movement.

His Majesty King Bhumiphol Adulyadej of Thailand is Chief Commander of the National Scout Organization of Thailand, and scouts nationwide deeply appreciate His Majesty's kindness to the Thai Scout Movement. This year, we celebrate the King's 80th Birthday Anniversary, and to mark this auspicious occasion, the Thai Ministry of Education and the Office of the National Scout Executive Commission invited scouts and public nationwide to donate money for the making of a Buddha image which we have named “Prabuddha Prathanporn Loka-satawassa-nusorn”. The base of the Buddha image, with permission from the Office of His Majesty's Principle Private Secretary, carries the royal emblem to commemorate this very special year. It represents our invitation to the international community to join us in honouring His Majesty the King.

On the occasion of the centenary of the World Scout Movement, the Thai delegation has brought the “Prabuddha Prathanporn Loka-satawassa-nusorn” from Thailand to present to the UK Scout Association in order to replace the old Buddha image that was given by the Thai people 40 years ago.

At this auspicious moment, on behalf of the Kingdom of Thailand, all Thai scouts and the Thai people, I would like to present the grand and impressive “Prabuddha Prathanporn Loka-satawassa-nusorn” to the United Kingdom of Great Britain to be placed in Buddha Sala at Gilwell Park in order to be worshipped by the Buddhists worldwide. We sincerely hope this Buddha image will be in the good care of British citizens for years to come.

Thank you

Opening Address at the Thai Malaysian Border Scout Jamboree Songkhla, Thailand, August 26, 2007

Honorable Mrs. P.Komala Devi, Parliamentary Secretary of the Ministry of Education, Malaysia,
Khunying Kasama Varavan Na Ayutthaya, Secretary-General of Basic Education Commission
Governors of Songkhla, Yala, Pattani, Narathiwat, and Satun Provinces,
Directors of Educational Service Areas,
Scout leaders, Boy and girl scouts,
Ladies and Gentlemen,

On behalf of the Thai Prime Minister, General Surayud Chulanond, who is unable to join us today owing to a previous commitment, it is a great pleasure for me to join you all in Songkhla for the official opening of the **Thai-Malaysian Border Scout Jamboree 2007**. It is quite overwhelming to see so many young people, from our border provinces, gathered together today in a spirit of warmth and friendship. I am sure all the Thai scouts will join me in giving a very special welcome to the Malaysian scouts and scout leaders from Perak, Perlis, Kelantan, Penang, Kedah, Selangor and Terengganu, who have come to participate in this event.

During our 50 years of diplomatic relations, Thailand and Malaysia have been keen to promote initiatives that recognize the importance of youth as the nation and the region's future. Young people are

our greatest asset, and tapping into their creativity, flexibility and energy can make a meaningful contribution towards strengthening the future relationship between our two countries, and helping us to resolve some of the challenges we currently face.

It is widely accepted that the Scout Movement has a proven track record in bringing out the true potential of young people, keeping scout's promise. The Scout Movement also promotes self-development and social conscience, inspiring young people with a sense of individual and teamwork responsibility, in relation to the family, community, nation, and the world. It does this by cultivating appropriate values and skills which lead to a greater awareness in terms of the impact of personal decisions and the social choices we all make. It is initially established as a means to foster a worldwide brotherhood, which would help those involved in the movement to learn about other peoples and nations without discrimination.

Over the years, opportunities for direct interaction and face to face exchanges have been arranged in the form of joint activities such as camps and jamborees. This has helped members of the World Scout Movement gain a better understanding and appreciation of the diverse cultures and religions of the world. Some of you here today have been lucky enough to participate in a World Scout Jamboree. Maybe some of you even attended

the 20th World Scout Jamboree which took place in Sattahip, Thailand four years ago. If so, you will all agree that it was indeed an extremely valuable experiences to be shared in this Jamboree according to our theme "**Scouting : Road to Borderless Friendship**".

I am sure that the more we can organize and facilitate similar exchanges, the greater our chances of building a strong and lasting tolerance and respect among our young people. This will provide the foundations to ensure a greater peace, human security and prosperity for everyone in the region. This year's Jamboree provides some unique learning experiences and offers a wide range of activities for those attending. It is designed to encourage the development of leadership skills, increase knowledge and promote human values. By this way, we can help to build bridges between our two countries.

Ladies and Gentlemen,
Boy and Girl Scouts,

Finally, I would like to thank all those who have been involved in the organization of this event. My special thanks is given to the Ministry of Education of Malaysia for sending 500 scouts and scout leaders to join this Jamboree. At this auspicious moment, it gives me great pleasure to declare the **2007 Thailand-Malaysia Border Scout Jamboree** open.

Closing Address at the First International Olympiad on Astronomy and Astrophysics (IOAA 2007) Lotus Pang Suan Kaew Hotel, Chiang Mai Saturday, 8 December 2007

**Mr. Viboon Sanguanpong, Governor of Chiang Mai Province,
Professor Sakda Siripant, Chairman of the Organizing Committee,
Professor Pongsak Angkasith, President of Chiang Mai University,
Distinguished Guests,
Ladies and Gentlemen,**

It gives me great pleasure to join you here today at the closing ceremony of the **1st International Olympiad on Astronomy and Astrophysics (IOAA 2007)**. First and foremost, I hope all the participants had an enjoyable and rewarding time during the past week.

As Minister of Education responsible for overseeing education in Thailand, let me say that the Royal Thai Government fully supports the objectives and activities of the **International Science and Mathematical Olympiads** in promoting participation, cooperation and networking amongst students and educators in scientific disciplines worldwide.

We are greatly honoured that Thailand and the city of Chiang Mai have had this opportunity to host this inaugural **Olympiad on Astronomy and Astrophysics**. Science education has a very high priority here in Thailand and high-profile international events such as this help to showcase how science can contribute to the development of society.

Of course, the focus of any Olympiad is on the young people of the world who have already shown that they have a special talent. The young boys and girls who have been brought together here this week are part of the elite of their country's scientists of the future. It is right that their special talents should be recognized and encouraged by events such as this.

The language of science is a global one and advancement in science is based on collaboration, often between scientists in different countries. I therefore hope that the young scientists gathered here for this Olympiad have taken this special opportunity to broaden their knowledge and experience, exchange ideas, and make new friendships which may lead to scientific collaborations in the future.

As we move towards a knowledge-based society, the role of education in a country's social, cultural and economic development has never been more important. So many of the conflicts and injustices in the world today could be solved through better education. To receive an education is the right of every child and yet many children around the world are still deprived of that right. To the young people in this Olympiad, I would say, spare a thought for those less fortunate than yourselves and use your talents to help make the world a better place.

This Olympiad may be a forum for competition but, in fact, that is only its short-term purpose. It also has the long-term purposes

mentioned previously of stimulating new ideas, broadening horizons, and establishing lasting contacts. In the era of the 'Internet', there is still no substitute for actually meeting people face-to-face and getting to know them personally.

Ladies and Gentlemen,

It remains for me to applaud all the participants on successfully completing a rich and most rewarding programme of activities-academic, cultural as well as social. For the prize winners, please accept my sincere congratulations. And for the other participants, I would like to say that trying ones best is a high reward in itself which deserves commendation.

My warmest thanks go to the team leaders for your efforts in the preparation of the teams represented here. In addition to the Organizing Committees, the presence of the participating teams is essential to this event. Please accept my sincere appreciation for all your hard work.

In closing, may I wish you all safe and pleasant journeys back home. I very much hope you will be taking with you happy memories from your stay in Chiang Mai and Thailand. May your lives be blessed always with happiness and success in whatever you do. With these remarks, I declare the First International Olympiad on Astronomy and Astrophysics closed.

Thank you.

Opening Address
 at the 10th SEAMOLEC Governing Board Meeting
 11 September 2007
 Samsorn Room, Sukhothai Thammathirat Open University
 Nonthaburi, Thailand

**Dr. Edilberto de Jesus, Director, SEAMEO Secretariat,
 Dr. Paulina Pannen, Director, SEAMEO SEAMOLEC,
 Distinguished SEAMOLEC Governing Board Members,
 Honoured Guests,
 Ladies and Gentlemen,**

It gives me great pleasure to be here among friends at the 10th SEAMEO SEAMOLEC Governing Board Meeting. May I begin by extending my very warmest greetings to Dr. Pannen whose leadership has guided the Centre since January 2005; to all SEAMOLEC staff; and last

but not least to all members of the Governing Board who have joined us here today.

On behalf of Sukhothai Thammathirat Open University-the first Open University in Thailand and Southeast Asia, and as Founding President of this institution, I would like to say what an honour it is to have been chosen as the venue for this year's meeting. I understand that it is the first time the Board has met in Thailand and we very much hope you will be pleased with the arrangements as well as the facilities here. May I also congratulate both SEAMOLEC and the university on their joint hosting of the timely international seminar on "Pursuing Quality in Open and Distance Learning" which follows the GBM.

Ladies and Gentlemen,

As you may be aware, His Majesty King Bhumiphol Adulyadej of Thailand has always encouraged the appropriate use of advances in science and technology in order to improve the lives and livelihoods of his people. The development of open and distance learning is one means to do this. It was His Majesty, who first recognized the true potential of new technologies, integrating satellite tele-education at his own school, Wang Klaikangwon School in Hua Hin, as an interface to enhance outreach; promote lifelong learning; facilitate the transfer of knowledge; and help compensate for teacher shortages in certain geographical locations and in specific subject areas such as maths and science.

As reported at the 42nd SEAMEO Council Conference held in Bali, Indonesia in March this year, Thailand has made significant progress in recent years in terms of infrastructure to support open and distance learning. In addition to the more traditional technologies, and here I refer to the 24 educational TV programmes covering over 700 learning topics to an estimated 5.4 million viewers and a further 3000 internet viewers per month, the Ministry of Education has been working in partnership with communities and private sector and has succeeded in installing almost 200,000 computers in schools nationwide. This helps us build our schools as a community resource that can guarantee the lifelong learning needs of members of a community.

Nationwide, internet access has now been set up in all our schools and over two thirds now have their own websites to promote both teaching and learning, as well as to improve internal management and administration. Over 20,000 teachers are enrolled on online professional development courses. Following the centres of excellence model we also have 30 Model ICT Schools, as well as 1,852 primary and secondary Lab Schools nationwide, pioneering teaching and learning transformations through ICT.

At the higher education level, the Thailand Cyber University project has not only extended learning opportunities to those living in remote areas but also provided a means for universities to share their resources, including courseware, lecturers, and library materials, at the same time creating a channel for lecturers to upgrade their teaching skills. Through the Cyber University we are therefore managing to improve both the quality and reach of educational provision.

Ladies and Gentlemen,

Over the next five years (2007-2011), the Ministry of Education will be working to its new ICT Masterplan which builds on three key areas. The first focuses on improving quality in the

teaching-learning process and increasing access to new learning resources across all sectors. One of our major concerns is the development of materials and content to enhance the kind of values and behaviour that will strengthen society. Hence our emphasis on morals and ethics, or as we often refer to it “virtue led knowledge”.

Progress is being made on our initiative to ensure the creative and safe use of internet. This project comprises a series of activities designed to identify as well as develop appropriate filters, promote materials development and encourage the building of safe networks. As this is a concern shared by countries in the region I would like once again to suggest that the ethical concerns surrounding internet producers and users could be expanded as a regional project.

Another area which has been prioritised is educational management and ICT led management information systems. Special attention has been given to monitoring and evaluation, as well as the promotion of networks among schools at the local, national and international level. The third focus is the quality of ICT graduates and Thailand’s need to develop ICT specialists to stimulate innovations in education as well as other related sectors.

Over the years we have all witnessed many new developments and breakthroughs in modern communications technologies and entertainment devices. These devices are part of the everyday lives of many young people and as such, heighten awareness of the learning opportunities beyond the typical classroom setting. It is our job to identify and develop that potential where possible to reach out to the unreachable, to make sure everyone has access to education and that the education provided can meet the lifelong learning needs of this globalizing world.

Ladies and Gentlemen,

I now have the honour of declaring officially open the 10th SEAMEO SEAMOLEC Governing Board Meeting. The annual meeting clearly demonstrates a continued interest and commitment to the development of open and distance learning. May I wish you all every success in your deliberations.

Thank you.

Opening Address
at the Cambridge Education Conference
“From External Evaluation to School Improvement Achieving
Excellence for Learners”
Thursday 11 October 2007, Hilton Millenium Hotel

Chris Thatcher, Director SE Asia Education Development & Past President of N.A.H.T.
Distinguished Speakers,
Conference Delegates,
Ladies and Gentlemen,

It is my privilege and pleasure to join this gathering of distinguished international and national speakers and delegates at the Cambridge Education Conference entitled, “**From External Evaluation to School Improvement Achieving Excellence for Learners**”.

I am delighted to have this opportunity to provide a Thai perspective on this topic, and to share ideas and experiences with you. By looking at some of the different national and regional strategies that have been adopted, we can assist each other in our efforts to strengthen our schools, ensuring quality in teaching and learning and efficiency in management and administration.

School improvement is extremely important in the Thai context and a central concern in the country's programme of education reform, set out in the 1999 National Education Act (NEA) and amendments of 2002. These documents prescribed changes across all levels, sectors and areas of educational provision from: educational rights and duties; the educational system; educational management and administration; standards and quality assurance; teachers, faculty staff and educational personnel; resources and investment, pedagogy and curriculum; to educational technologies.

Different governments have approached reform in different ways and with different priorities. All, however, have shown political commitment to the reform process as a means to both increase access to and improve the quality of our schools. This, as you can imagine, is no small undertaking.

In basic education alone it automatically concerns decision-making which will affect almost 4,500 schools or other educational institutions and approximately 1.5 million students, over 21,000 teachers as well as educational administrators working in the 175 Educational Service Areas (ESA) nationwide, not to mention a whole range of partners from both the public and private sector.

In terms of budget, we are fortunate in that the government has long given priority to education and allocated a substantial part of the national budget to carrying out the reform process. The educational budget for the fiscal year 2006 reached almost 3 billion baht, or 21.7% of the national budget. In terms of distribution, 43.6% was allocated to pre-primary and primary education and 26.6% to secondary education.

Our ultimate goal is to ensure the intellectual, physical, spiritual and emotional development and well-being of our learners. Under the current government, this involves the building of values that can contribute to an improved quality of life for Thai citizens and a better society, in addition to ensuring the acquisition of knowledge and skills to guarantee the country's economic competitiveness.

As in other areas of government, the Ministry of Education has integrated His Majesty King Bhumiphol Adulyadej's development philosophy, which emphasizes moderation, wisdom and insight and guides us toward a more sustainable lifestyle. This I believe makes us unique in our approach to achieving excellence for learners.

To realize these objectives, attention has been focused on the training and development teachers and educational personnel, who can bring about the necessary changes in curriculum and learning procedures, emphasizing morality and ethics. Another important step has led to the establishment of networks linking families, religious institutions, educational institutions and community groups.

Ultimately, we want our students to be able to take decisions and to act, conscious of the wider impacts these decisions and actions may have. We also want them think about and reflect on different cultural values and the practical implications of expressing them, whether to others in the community, at the national level, or in the global context. To sum up, we aim to develop the kind of skills, understanding and motivation in our students which will strengthen society, contribute to greater social cohesion, and lead to positive change.

In practical terms, to date we have initiated over 300 projects. To begin with we have been involved in the training of teachers, students and administrators as well as general public on Sufficiency Economy Theory. We have also implemented a number of extra curricula activities during school holidays. With schools and with the

Scouts organization, we have organized youth camps designed to promote good works to improve the environment or help the local community. We have also been working with religious leaders who have a major role to play in instilling appropriate values and behavior in our young people.

At the same time, various initiatives have been undertaken in conjunction with key international organizations on topics including Education for International Understanding, Education for Sustainable Development and Human Rights Education.

The Ministry of Education is also committed to accelerating the decentralization of authority to the 175 Educational Service Areas (ESA), and to facilitating institutional autonomy with regard to academic matters, management of budget, human resource development and general administration. We want to give greater flexibility to institutions, allowing them to be more responsive to the needs of students and their communities, as well as pro-active in finding ways to guarantee the quality and relevance of educational provision.

I must confess that the road to decentralization is not an easy one. ESA administrators themselves, schools and communities have expressed continuing concern regarding their readiness to assume responsibility for the supervision and development of schools in their area. This has meant that, so far, only a small number of schools have been transferred. This does not mean that the idea of decentralization should be abandoned. On the contrary, it clearly highlights the direction we should move. Strengthening capacity, preparing people for change, and identifying and enhancing leadership skills among those who play a critical role in the reform process is crucial.

In our pursuit of excellence, I believe that issues related to the enhancement of leadership skills should be given very careful consideration. To facilitate the process of decentralization, continued support for the empowerment of key figures at central, provincial and institutional level is essential. We must enhance the role of those individuals who have a clear understanding of the vision and goals of reform; who can contribute innovative ideas on how to go about realizing our objectives; and have the skills to facilitate change.

Training and development activities in change management have already been set up. Around 20,000 people have been identified as lead agents for change and innovation. These include local authorities, educational administrators at ESA and school level, supervisors, teachers and teaching personnel. 600 public schools and 75 private schools are participating in the pilot study which aims to build capacity in identified schools so that they can become autonomous institutions.

Wider participation from all stakeholders can only benefit educational development in Thailand. To this end, the introduction of School Based Management (SBM) is helping to promote a sense of ownership through the development of a mutually supportive relationship between schools, parents and wider community. To give just one example, when it comes to decision-making regarding the relevance of curriculum in a particular local context, it is the community who are best informed. They know what needs to be taught and who could act as resource persons. Thus SBM promotes the development of both social and intellectual capital through initiatives focused on the creation, dissemination & utilization of knowledge.

Ladies and Gentlemen,

In terms of monitoring and evaluating the progress of reform in schools and among our student population, an independent organization has been set up. The Office for National Standards and Quality Standards (Onesqa) became operational in November 2000. It was tasked with developing an efficient external assessment programme and a standardized quality assurance system to measure performance in all educational institutions nationwide, as well as the training of personnel to carry out this task. Regular surveys have been conducted in schools since 2001.

I will not go into great detail here as I know my distinguished colleague, Prof. Emeritus Dr. Somwung Pitiyanuwat, Director of Onesqa, will be talking to you later today, and I am sure will mention the standards and KPI used in the appraisal process. In brief, however, in line with government policy, basic education appraisal focuses on: overall vision and leadership; the school's ability to develop both cognitive and non-cognitive skills and to cultivate honesty, integrity, and morality in students; the qualifications of teachers and pedagogy adopted; at whether the school maximizes its use of available resources; and finally whether a cooperative relationship has been established with the community.

Regular surveys have been conducted since 2001 and individual school appraisals are combined in a single annual report that represents the collective health of Thailand's schools. Since reporting is transparent and results are available to the general public, it is no secret that some of our schools still do not perform well in the assessment. This should not be taken in a negative light but as a prescriptive measure which will help us to address problem areas more effectively.

One strategy we have adopted is the innovative "I See You" project, launched in partnership with private sector to help raise standards in 100 schools selected by OBEC. The Ministry of Education and Matichon Public Company Limited are focusing on team work within the schools as a means to motivate staff at every level and networking between schools is encouraged. Support is also given for the development of an internal assessment plan.

There is still much scope to expand this project and to develop other partnerships in the future. Education is a shared responsibility and it is only by mobilizing the various partners and pooling our resources that we will manage to reach all schools and bring about significant improvements.

I would like to express my sincere thanks to Cambridge Education for their contributions to education in Thailand over the past three years and in particular their involvement in the assessment and evaluation process. This three day interactive conference will, I am sure, provide many useful insights into the external evaluation process and its link to school improvement.

Ladies and Gentlemen,

May I now declare open the Cambridge Education Conference on **“From External Evaluation to School Improvement”**.

Thank you.

